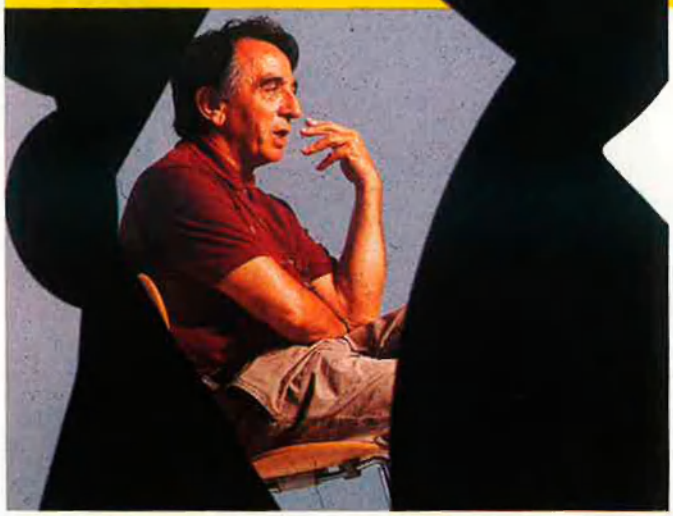
EL TEMPS

5/11 novembre 1990

Any VII - No. 333 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.



Andreu Alfaro, el comunicat mineral

500 aniversari de S. Ignasi de Loyola

Jesuïtes, entre el cel i la terra

Entrevista a Raimon Obiols

Entre Congrés i Congrés



Israel en l'ull de l'huracà



Bancs privats de plasma infectats de sida

A sang freda

Suplement especial

XIX Premis Octubre

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ



Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

DIRECCIO, ADMINISTRACIO, PUBLICITAT I VENDES: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIO DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIO DE MALLORCA: Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
PRESIDENT: Rafael Mansanet.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Oriol Castanys.
SUBDIRECTOR: Josep M. Pasqual.
CAP DE REDACCIO: Miquel Alberola.

REDACCIO DE VALENCIA: Ismael L. Belda, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià.
REDACCIO DE BARCELONA: Eduard Company, Sílvia Monfort, Pere Martí, Eduard Voltas, Xavier Duran, Albert Punsola.
REDACCIO DE MALLORCA: Miquel Payeras.
CORRESPONSALS: M.C. Grau (Andorra), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Xevi Planas (Girona), Univers Bertrana (Perpinyà).
FOTOGRAFS: Joan Celià, Rafa Gil, Jordi Morera.
IL.LUSTRADORS: Salva Llosà, Sento.
RUBRIQUES: Àngels Barceló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Joan de Sagarra, Josep Sandoval.
COL.LABORADORS: Andreu Alfaro, Adolf Beltran, Francesc Bueno, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Antoni Castel, Jaume Comellas, Martí Domínguez, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Daniel Giralt Miracle, José Luis Guarner, Juan M. Jativa, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Assumpció Maresma, Josep V. Marqués, Albert Mas Griera, Ramon Miravitlas, Josep Morell, Vera Orlova, Sergi Pàmies, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Màrius Serra, Josep Lluís Sirera, Lluc Soler, Andreu Sotorra, Ferran Torrent, Manuel Vazquez Montalbán, Vicenç Villatoro.

ARXIU: M. Jesús Castellote (Documentació), Jesús Prats (Fotografia).
PUBLICITAT I PROMOCIO: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Joana Vallés (Barcelona).
SUBSCRIPCIONS: Begonya Pardo.
PRODUCCIO: Francesc Sellés, (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició).
MAQUETA: Enric Satué.
PORTADA: Juli Giner.

FOTOMECÀNICA: Gràfiques Papallona, Anón, Selecrom.
IMPRESSIO: Gràfiques Morvedre.
DIPOSIT LEGAL: V.853-1984

Euskadi, 28 d'octubre

Si s'ha de destacar algun aspecte dels resultats de les eleccions basques és l'alt grau d'abstenció –un 40 per cent– obtingut. Sembla que fer responsable de la inhiibició ciutadana davant les urnes el mal temps que va imperar durant tot el dia no és creïble, i caldrà analitzar en profunditat aquesta apatia preocupannt dels electors davant el que és el fonament de quualsevol democràcia: l'exercici del dret a votar.

Quant als resultats, cal destacar algunes dades. En primer lloc, la constant recuperació del vot del Partit Nacionalista Basc, després del drama electoral que va representar l'escissió protagonitzada per Carlos Garaikoetxea el 1986. També cal observar amb una certa sorpresaa la tendència a l'alça de la coalició *abertzale* Herri Batasuna que veu com els seu suport no sols no baixa sinó que creix, a pesar de les dificultats trobades en el Pacte d'Ajuria Enea subscrit per tots els partits bascos llevat d'Herri Batasuna.

D'altra banda, la davallada del PSE-PSOE, que perd dos escons, situa els homes de Ramón Jáuregui en una posició incòmoda a l'hora de negociar amb el ja segur *lehendakari*, José Antonio Ardanza, la seua posició en el pròxim govern basc. En aquest sentit, tot apunta a una repetició de la coalició de govern ja provada –i amb èxit evident– en la legislatura anterior. Però ara el PSE-PSOE haurà de cedir molt més que el 1986 per a aconseguir la seua quota de poder en la màxima institució basca. Sobretot si tenim en compte que algunes veus de pes advoquen per un pacte nacionalista que englobaria el PNB, Eusko Alkartasuna i... Herri Batasuna, ja que algun dels líders d'aquesta darrera coalició ha manifestat sense embuts que sí que està disposat a formar part del consell de govern d'Ajuria Enea... si es compleixen algunes condicions.

Pel seu cantó, Eusko Alkartasunna ha perdut quatre escons dels tretze que va aconseguir en les passades eleccions autonòmiques. Si bé es cert que el seu secretari general, Ignacio Oliveri, deia la nit de les eleccions que el seu partit havia recuperat vots, la veritat és que el partit de Carlos Garaikoetxea, nascut de l'escissió del PNB, ha sofert un dur revés que pot degenerar inclús en una futura desaparició. Els vots perduts han anat a parar al *partit mare* en un procés que sembla ja irreversible.

De tota manera, una de les dades més importants de les eleccions del passat dia 28 ha estat la forta remuntada del Partit Popular, el qual ha passat de dos a sis escons, amb la dada afegida que Unitat Alabesa, partit escindit del mateix PP i encapçalat per Pablo Mosquera, ha aconseguit tres escons dels setanta-cinc de què consta el Parlament basc.

Euskadiko Ezkerra també ha retrocedit en el que és un progressiu allunyament de la societat basca d'opcions de tall comunista, reciclades a corre-cuita en socialdemòcrates seguint el ritme imposat pels esdeveniments de l'Europa de l'Est. N'és una prova la pràctica inexistència electoral d'Ezker Batua (Esquerra Unida) de Julio Anguita o de les diverses faccions comunistes. I, per fi, el CDS d'Adolfo Suárez acaba d'entonar el seu particular i dolorós ofici de difunts a Euskadi. Elecció rere elecció, el duc es veu aparta dels centres de poder polític de qualsevol punt de l'estat.

En una anàlisi de més ampli abast es pot arribar a la conclusió que aquell difícil part que va significar el govern de coalició entre el PNB i el PSE-PSOE ha donat uns fruits que ni els mateixos protagonistes imaginaven. El pacte, la negociació i l'entesa –forçada si es vol, però entesa al capdavall– entre dos *enemics* naturals ha funcionat i la societat basca així ho ha entès. Euskadi ha madurat políticament en aquests anys. Uns i altres s'han adonat que calia negociar per fer el país governable i per donar estabilitat i tranquil.litat a la societat de la qual són representants. El *lehendakari* José Antonio Ardanza ha sabut donar a l'exercici del seu govern el toc de tranquil.litat, paciència i treball en l'ombra que ha resultat ser la millor estratègia possible en una societat que ha passat de la turbulència al realisme, a pesar de la ininterrompuda activitat d'ETA, organització que haurà d'analitzar des de la realitat del passat dia 28 quin paper li correspon en un col.lectiu humà que s'enfronta ara, i comandat pel PNB, al repte d'integració a Europa, al seu futur econòmic, polític i social en un context que no sap res de fronteres.

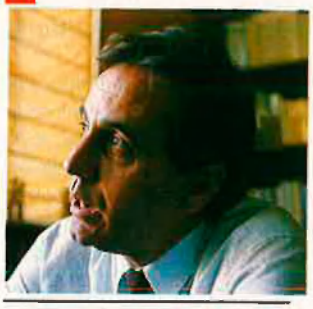
EL 333 TEMPS

5/11 novembre 1990

ENTREVISTA

10 Josep M. PASQUAL

Entre Congrés i Congrés.
Entrevista a Raimon Obiols.



14 Albert PUNSOLA

Entre el cel i la terra.
Els jesuïtes en el 500 aniversari del naixement de Sant Ignasi de Loiola.

18 Jordi SEBASTIÀ

A sang freda.
Els bancs privats de plasma, infectats de sida.

22 Joan VILA

La torre dels vicis capitals.
Les discrepàncies entre els arquitectes de Barcelona 92.



26 Jordi GARRIGA

Mares més joves per al mercat.
Els negocis al voltant de les dones embarassades

PAÍS

30 Pere MELIS

"Cañellas és el desgovern".
Entrevista a l'alcalde de Maó.



36 C.TORRAS C.HEREDIA

Terratràmol en Esquerra Unida
La crisi d'Esquerra Unida.

INTERNACIONAL

40 V.PARTAL L.FERRI

Israel en l'ull de l'huracà
El partits fonamentalistes àrabs i jueus. L'arribada de jueus de l'URSS.



48 Oriol MALLÓ

"Volem l'estat georgià".
Entrevista a Zviad Gamsakhurdia, líder nacionalista de Geòrgia.

HUMANOTS

52 Miquel ALBEROLA

El comunicat mineral.
Andreu Alfaro, humanot.



56 Màrius SERRA

'Outing'.
La nova moda dels EUA: 'descobrir' homosexuals famosos.

61 Carles GÀMEZ

Nous i moderns
Exposició antològica sobre el modernisme.

SUMARI

Any VII - Núm. 333- Setmanari d'informació general - 300 Ptes

68 Josep LACREU
Parlar clar

CIÈNCIA

72 Lluís REALES
Sessions calentes per refredar la terra.
Segona Conferència Mundial sobre el clima.

77 Daniel HERMOSILLA
L'oci es decanta pel negoci.



80 Sílvia MONFORT
"El frau no es pot impedir"
Entrevista a Sergi Martínez.

85 Francesc VERA
Raymond Depardon: cercar respostes al desert.

RÚBRIQUES

8 M. ALBEROLA V. PARTAL
Opinió.
La idea.
Xe, quin 'imbroglio'.

9 R. BARNILS F. ESTAPÉ
Opinió.
Bestiari menut.
El tamboret de Felipe González.

34 J. BATLLÓ J. MELIÀ
Idees

39 J.M. SANMARTÍ
L'home que venia del fred.

59 Àngels BARCELÓ
Mobiliari.

65 Pere CALDERS
Opinió.

67 Joan de SAGARRA
Jesuïtes

98 Joan F. MIRA
Contrapunt
Somnis i aparicions.

Pàgines especials

Els Premis Ocrubre: L'any del Tirant i l'homentage a Vicent Andrés Estellés



TEATRE
RIALTO

30 D'OCTUBRE AL 25 DE NOVEMBRE DE 1990

LA SEÑORITA DE TREVELEZ

DE CARLOS ARNICHES
DIRECCIÓ: JOHN STRASBERG



CENTRE DRAMATIC
GENERALITAT VALENCIANA

Una producció del CDGV
amb la col·laboració del
Vé Centenari de la Ciutat d'Alacant

Les cartes al director han de ser el més breu possible, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Drets humans



Als Estats Units està preparant-se un projecte de llei que vol ampliar la possibilitat d'aplicació de la pena de mort per la legislació federal, superant així l'àmbit de jurisdicció dels diferents estats de la Unió. El Senat i el Congrés dels EUA han d'elaborar un text que serà sotmès a l'aprovació del Congrés en un termini de dues setmanes; només resta que el president Bush –que dóna suport a la reforma– firme el projecte. Amnistia Internacional demana que se sol.licite al president Bush que no atorgue al projecte valor de llei amb la seua firma, tot insistint en el rebuig a la pena de mort. President Bush. Office of the President. 1600 Pennsylvania Ave., NW. Washintong DC 20500. Estats Units d'Amèrica.

¡És la guerra!

8.25 h. Baixe de casa al carrer, a la plaça de sant Agustí de València. La plaça fa mesos que va desaparèixer; diuen que volen fer-hi un aparcament, però jo estic convençut que s'ha transformat en la selva de Birmània. Em sent com un contrabandista xan d'opi que ha de transportar la seua mercaderia per una jungla perillosa: clots, tanques, cables, canonades, bassals d'aigua pudenta, planxes metàl.liques balderes sobre forats tenebrosos... tot de paranys preparats per a caçarme.

8.40 h. Després d'una lluita feroç contra l'enemic i els elements, aconseguesc pujar a l'autobús núm. 7 que, si no ens assalten els bandolers tai, em durà al treball.

8.50 h. Carrer de Cuba, a Russafa, o, millor dit, la selva de Cambodja. L'autobús avança lentament entre els precipicis que voregen el carrer que sembla, més aviat, la ruta Ho Chi Minh. Els operaris que treballen en els fortas ens miren amb la fruïció pròpia d'un guerrer cada vegada que la roda de l'autoobús s'apropa temeràriament a la vora del barranc.

9.05 h. Arribat a la botiga de l'avinguda del doctor Waksman, on treballe, el carrer també ha desaparegut. En el seu lloc, l'ofensiva del Tet o la caiguda de Saigon: des de deu metres sota el nivell del carrer, i durant tot el sant dia, el Viet-Cong/Cubierta y Mzov ens bombardejarà amb grapats de pols, terra i metralla enmig d'un soroll eixordador.

Segurament no podré tornar a casa a sopar si no vénen els americans a traure'ns, amb helicòpters, des del dostre de l'ambaixada. De la botiga, volia dir.

Enric Trespol
València (l'Horta)



Una modesta proposta

En qüestions de normalització lingüística, em sembla que ja s'ha provat tot i a hores d'ara, tothom estarà d'acord amb mi, es pot dir que els resultats han estat un fracàs. Només cal passejar per qualsevol lloc de la nostra geografia per adonar-se'n: a tota hora se sent parlar en espanyol, els rètols de la majoria dels comerços són en espanyol, la majoria de la premsa del país es fa en espanyol, etcètera. En una paraula, totes les campanyes de normalització que s'han fet no han servit per a res, o per a gairebé res.

Com que el tema em preocupa, he estat donant-li voltes, fins que, em sembla, he trobat una solució que crec que podria donar bons i ràpids resultats. Els espanyols, que no tot ho han de tenir dolent, tenen una frase feta que, encara que pugui semblar paradoxal, conté la solució al nostre problema: *La letra con sangre entra.*

Res d'això d'ensenyar l'himne a les escoles ni coses d'aquest estil, el que cal fer, i a més urgentment, és aplicar la dita espanyola barrejada amb el mai prou lloat mètode britànic: la famosa disciplina anglesa que tan bons resultats pedagògics va donar.

Així doncs, es tractaria que, a partir d'ara, a les escoles del país els professors i les professores fessin servir de nou el regle i el cinturó quan la tossuderia o la ganduleria de l'alumne ho reclamessin. Ja veurien les autoritats competents que aviat s'acabarien els *vales*, les *botelles*, els *enseguidas*, i tota la resta de barbarismes que hem de sentir cada dia. El mètode que proposo té, entre altres avantatges, el de ser molt més barat que qualsevol campanya de publicitat. Demana, això sí, una mica de reciclatge per part dels professors que, en el cas que posessin impediments pedagògics al tema, haurien de ser tractats pels directors del centre, amb el mateix mètode que proposo per als alumnes.

Josep Claravalls
Olot (la Garrotxa)

L'Alcaldia de Sogorb puntualitza

Per un error involuntari en la redacció de l'entrevista amb l'alcalde de Sogorb, Luis Pedro Martín, publicada en el número 328 d'EL TEMPS, no es va anomenar el Partit Socialista Obrer Espanyol en la contestació que realitza l'alcalde, tot i que aquest partit polític, al costat dels altres que integraven la corporació municipal, va votar favorablement l'aprovació de l'adquisició de la Biblioteca Max Aub, en la sessió extraordinària de l'ajuntament de l'11 de novembre de 1988.

Alcaldia de Sogorb

Felicitació

Volem felicitar la Universitat Literària de València, en general, i el Departament de Català de la Facultat de Filologia, en particular.

El motiu de tanta gratitud no és perquè encara estem esperant (des del mes d'agost) un comunicat o cosa semblant contra la censura lingüística d'Amadeu Fabregat en la TVV. Ni perquè fa un any que esperem la posició acadèmica de tan il.lustres professors davant l'infame model lingüístic adoptat en el seu dia per l'ens.

Som conscients que vostès estan molt ocupats estudiant l'*ab* en el *Tirant* i consternats perquè tal dia farà un any que va morir l'últim que deia *tendur*. Sabem que no dormen perquè Jacint Labaila va escriure un vers que vostès no han llegit. I que estan neguitosos perquè no saben quin número d'espardenya calçava Constantí Llombart ni si els guants de Teodor Llorente eren de punt o de malla. Es per aquesta tenacitat de viure la realitat a flor de pell que un servidor s'ha posat a redactar la felicitació i vint-i-cinc amics se li han solidaritzat.

Vicent Albalat
i 25 firmes més
Castelló de la Plana

OPINIÓ

Dura lex



Aquests dies s'ha notificat el veredicte de la sentència de l'anomenat cas Tous, un judici iniciat el febrer del 89 sobre un drama del 82. I finalment, després de tota la impaciència i la dilació, una decisió de tres mil folis, amb abundància de matisos i intensitats, però que traduït a tangible representa una sanció probablement ridícula per als implicats, encara que segurament legal i justa —i satisfactòria econòmicament per als perjudicats—.

En plata, els senyors Juan Sancho-Tello Mercadal i Román Guerrero Martín-Romero, comissari d'aigües del Xúquer i director de grans preses del MOPU, respectivament, han estat condemnats a un any de presó a causa d'una negligència que va provocar un cost humà irreparable —nou morts, segons l'acusació, o vuit segons la resolució— i uns danys econòmics incalculables, per no invocar els sentimentals.

No és la primera volta, ni certament l'última, que això passa: en el món de les lleis tot té el seu precedent. Va passar en el cas de la colza i la història de la transició va vergonyosament pletòrica de culpables absolts i d'assassins respectables.

I la cosa que més perplexitat subministra és que l'univers de les lleis també disposa sempre del greuge comparatiu. La mateixa setmana de la sentència de Tous, sense distanciar-nos més, l'Audiència Nacional de Madrid ha resolt una altra sentencia, i la mateixa llei que fa pixar de riure a Sancho-Tello i a Martín-Romero, condemna a vuit anys la independentista Núria Cadenas, de qui en cap moment ha arribat a demostrar-se la mínima connexió amb un grup armat.

Si hi ha algú que té interès a profunditzar coneixements sobre el cas, ho té molt fàcil: trenque vostè l'aparador d'una botiga, agafe un dels objectes que s'hi exposen i deixe's enxampar per la policia. I compare la seua pena amb la dels inculpats del cas Tous. I si troba alguna cosa millor, compre-la.

Miquel Alberola

Xe, quin 'imbroglio'

El fantasma d'Aldo Moro ha ressuscitat. El dirigent de la democràcia cristiana italiana va morir el mes d'abril de 1978, a mans de les Brigades Roges. Representava un dels puntals de la teoria del *compromís històric*. Segons aquesta teoria, a Itàlia era factible la creació d'un govern de coalició en el qual estigueren integrats la DC i el PCI, el partit comunista més important d'Europa occidental. La raó d'aquest compromís no era una altra que afermar la fràgil democràcia italiana. Però part de la DC i, sobretot, l'ambaixada nord-americana, no ho trobaven de rebut, això. De fet, poc menys d'un any abans del seu segrest (que fou el 16 de març del 1978) Andreotti havia desplaçat Moro del govern, i havia creat un executiu monocolor. Això passava dies després d'unes eleccions legislatives en les quals la democràcia cristiana havia aconseguit el 38'7 per cent dels vots i el PCI el 34'4 per cent. L'ambaixador USA amonestà publicament Moro –per la seua temptativa de compromís– hores abans que Andreotti es fes amb el poder. Quan les Brigades Roges maten Moro el compromís històric mor amb ell. La DC i el PCI es negaren a negociar l'alliberament i Moro, angoixat, els va retraure en una llarga sèrie de cartes que no hagueren fet res per salvar la seua vida i inclús els acusà de voler-lo mort. Aquestes cartes, per alguna raó misteriosa, han aparegut ara, tot i que se'n coneixia l'existència. I han aparegut fotocopiades, en el número 8 de Via Monte Nevosos de Milà, el mateix pis on van ser detinguts els brigadistes ara fa dotze anys. ¿Com no s'han trobat abans?



És un *imbroglio* més, aquest. Un embolic dels molts que abans, durant i després de Moro sacsegen la vida política italiana. I segurament és aquest enorme batibull de trames amagades el que ha fet de la mort de Moro un episodi contradictori quan, sobre el paper, no tenia per què ser-ho. Moro va morir per la intransigència del govern a negociar amb allò que en diuen terrorisme. Si el govern italià s'havia negat sempre a fer-ho, ¿per què havia de fer una excepció amb Moro?

Així, a l'octubre del 1981 la lògia maçònica P-2 va ser relacionada amb la mort de Moro. També ho fou el Vaticà. Al desembre Andreotti, substitut i rival de Moro les setmanes abans del segrest, va ser acusat (informalment) de ser el cap de la lògia. El maig del 80 s'havien fet públiques les relacions de la lògia amb els serveis secrets nord-americans a través de l'ambaixada a Roma (que havia amonestat Moro pel compromís històric). No crec que aquestes connexions siguen les bàsiques en el cas Moro. Em sembla que la peça bàsica són les Brigades Roges. El cas Moro és un més d'una llista enorme de casos per resoldre.

Vicent Partal

Bestiar menut

Segons comunicació de Josep Miró i Ardèvol, ex-conseller de la Generalitat d'Amunt i president del Comitè Olímpic de Catalunya, el diari *Avui* es va negar a publicar-li un article dels que hi enviava mensualment.

Es tracta d'un cas d'inaudit desagraïment: el diari *Avui* deu el seu únic èxit periodístic seriós precisament a Miró, quan aquest era conseller d'Agricultura i Ramaderia: a Espanya hi havia pesta porcina, i el conseller Miró va establir frontera sanitària entre ells i nosaltres per privar que se'ns encomanés. L'*Avui* ho va titular així: "Prohibida l'entrada de porcs espanyols a Catalunya".



Segons la mateixa comunicació de l'ara president del COC, qui li va dir que no li publicaria l'article va ser Salvador Cardús, encarregat d'Opinió. Aquest Cardús, perquè tinguin una idea, és una mena de Filosop Maimoneda (al qual, per cert, hauríem de donar el pesa'm per la mort del seu pare, el filòsof Althusser, aquell que als matins ensenyava marxisme i als vespres visitava les monges, de tal manera que quan va matar la dona, l'esquerra francesa, invocant la caritat cristiana, va aconseguir estalviar-li la presó i que continués en llibertat: una crueltat que l'ha dut a la mort).

Quan Vicent Partal, un servidor i alguns altres vam acceptar d'escriure a *La Vanguardia* (després que en un consell de direcció de l'*Avui* es desestimessin els noms d'algun altre i de qui signa per col.laborar-hi), el sòlid Cardús va parlar de desertors. Ja no vull ni saber què deu haver dit en saber que Quim Monzó va decidir d'escriure (de tornar a escriure, exactament) en juleio.

Unint la no publicació de l'article de Miró (informatiu, però d'una prudència ramonedo-cardusiana, perdona'm si pots, Miró) i l'opinió de Cardús sobre els qui, després de deu anys de govern convergent, tornem a escriure en juleio, potser s'enceta una interessant línia de reflexió filosòfica: ¿com és que, després de deu anys de poder convergent, persones de provada dignitat personal i col.lectiva com Partal, Monzó i algun altre tornen a escriure en juleio: tal com havien de fer a la Dictadura?

N.B. A Vicenç Domingo d'Olot, que es vol morir de riure sabent com va acabar l'aventura Generalitat-Grup 16: LLegeixi *Set dies* i aconseguirà el mateix efecte per la mateixa causa. Records al Xucupà.

Ramon Barnils

El tamboret de Felipe González

Confesso que durant l'última setmana no he aconseguit la *sofrosine* que recomanaven els clàssics. El motiu és ben senzill. En unes declaracions de Felipe González ("tots em diuen Felipe") he assistit a la sorpresa del president; una sorpresa que per capil.laritat s'estén a tota la ciutadania i que hauria de ser compartida quan tants esdeveniments atropellen la capacitat d'absorció de la ciutadania. I, diran vostès, ¿què ha dit Felipe González per a provocar tants insomnis? Doncs, molt senzill: el president, que Déu guardi, ha mostrat la seva perplexitat davant un fet que adquireix rellevància pel seu observador més que no per la seva entitat. Felipe González ha mostrat la seva sorpresa perquè una decisió, corroborada pel noranta per cent del Congrés de Diputats –em refereixo a l'enviament d'una fragata i dues corbetes al golf Pèrsic– ha mostrat, al cap de poc, una mancança de suport social. Per al president, el cessament d'Amando de Miguel i José Luis Gutiérrez, la disparitat de reaccions l'indueix a mostrar la seva sorpresa i fins i tot a estudiar les causes de la dissociació entre els suports parlamentaris i la reacció de la societat civil. En les seves profundes cavil.lacions, González ens adverteix, i amenaça, amb reflexions profundes, profundíssimes, que posin en clar perquè, mentre una majoria escruixidora de diputats diu que sí, la societat civil es gira d'esquena i desaprova amb més o menys entusiasme, però sempre reduïts a les regles que deriven de la llei de Hondt, les llistes tancades i el divorci creixent entre una societat que se sent legítimament estafada quan recorda –no han passat tants anys– les promeses d'octubre del 1982.



A mi, la figura de Felipe González, sense haver tingut la fortuna quan simplement era *Isidoro*, m'ha provocat sentiments de respecte i comprensió per una persona capaç de dir d'ella mateixa que havia renunciat a la seva llibertat perquè els altres poguéssimgaudir de la nostra. Però, ara, davant la seva perplexitat en comprovar –per primera vegada– el divorci entre l'assistència parlamentària (sense oblidar el senyor Lizondo i la seva taronja) i la manca de *suport social* he de dir unes breus paraules. No gosaré adjudicar a González les agres paraules d'Antonio Cánovas del Castillo quan deia que a Espanya, generalment, el que s'enfila a un tamboret es mareja. No és aquest el seu cas, afortunadament per a tots. Però sí que considero un deure cívic recomanar que el president del govern depositi les anques en butaques de sòlid respatller. Potser la sensació de seguretat i confort li servira per a situar les majories parlamentàries en les seves precàries bases i per a comprendre que la resta del país està en un permanent *estat d'emprenyament*.

Fabià Estapé

ENTREVISTA

Raimon Obiols, primer secretari del Partit dels Socialistes de Catalunya

Obiols, entre congrés i congrés

Els passats dies 12, 13 i 14 d'octubre es va celebrar el VI congrés del PSC, a Girona. Els propers dies 9, 10 i 11 de novembre se celebrarà el XXXII congrés del PSOE, a Madrid. Entre congrés i congrés el líder dels socialistes catalans parla per a EL TEMPS.



Senyor Obiols, en van quedar satisfets, vostè i el seu partit, dels resultats del VI Congrés del PSC?

—Sí, va ser una satisfacció general. Estem en un moment dolç. Hi ha una gran entesa en el partit al voltant d'un grup de direcció ample i ben avingut. Hi ha la consciència que alguna cosa està canviant en la situació política a Catalunya, que es va acostant un relleu de majories en el Parlament Català, i això també explica que hi hagi una situació en la qual la unitat del partit no és estàtica sinó que es projecta molt de cara al futur, de cara a una ampliació de les nostres posicions democràtiques en el país, de la nostra influència i també del nostre pes en les institucions.

—¿Bona disposició, doncs, de cara a les properes eleccions?

—Acarem les eleccions municipals amb molt bon ànim, i després pensem que les eleccions al Parlament de Catalunya poden significar també un tombant important per al país.

—¿No li sembla que en el darrer congrés dels socialistes catalans es va produir un cert efecte d'emmirallament en el que serà el XXXII Congrés del PSOE? De veure si vostè entraria a l'executiva federal del PSOE... De veure com ho ha de fer el PSC per incidir més en el PSOE... Fins i tot la mateixa presència en l'obertura i clausura del Congrés dels senyors Benegas i González... ¿No li sembla que s'ha donat una impressió d'estar en funció de...?

—Si hi ha algú interessat a donar aquesta sensació està absolutament legitimat a fer-ho, ara, nosaltres aquesta sensació, quedi ben clar, no la vam donar. El nostre va ser un congrés nacional, d'un partit nacional, que és el Partit dels Socialistes de Catalunya, i que va centrar la pràctica totalitat dels seus debats i les seves resolucions sobre els problemes de Catalunya. Això és el veritablement important per a nosaltres. I naturalment, com li correspon a qualsevol partit responsable, vam abordar els temes de la política general espanyola i de la política internacional. Això va ser el congrés.

Ara, és lògic que en un moment en què del congrés federal dels socialistes espanyols es parla molt i s'especula des de dins i fora dels rengles dels socialistes, i que es presenta amb alguns interrogants, comprenc perfectament que hi hagi una atenció dels mitjans de comunicació i en general de l'opinió pública. Com també per la coincidència de la presència del secretari general i president del govern. Però les iniciatives que hem marcat de cara al congrés federal del socialisme espanyol tenen una importància conjuntural. L'important per a nosaltres és el nostre.

—És més important Felipe González per als mitjans de comunicació...

—Jo no dic que no sigui important..., simplement que per a nosaltres és més important el nostre congrés. Jo mateix sóc partidari de la política de les coses concretes, de les realitats..., i em fa l'efecte que un observador fi de la política, per analitzar un congrés com el nostre, s'ha de fixar bàsicament en línies que apunten als propers anys, sobretot pel que fa referència a la política catalana. Hi ha canvis molt importants en la nostra orientació política, transcendentals per al futur de Catalunya i que potser han passat, no dic desapercebuts, però sí que un xic subvalorats pels analistes polítics.

—¿Per exemple?

—La nostra proposta d'àmplia entesa a Catalunya, el que en denominem una triple entesa perquè té tres objectius: progrés econòmic, justícia social i equilibri

ecològic. Amb una invitació a tots aquells sectors no oligàrquics i no especulatius del país que puguin coincidir amb nosaltres en la necessitat d'abordar la dècada dels noranta amb un consens dinàmic col.lectiu per treballar en aquest triple objectiu, que és de fet el desenvolupament d'una estratègia nacional per Catalunya, no retòrica sinó basada en realitats concretes.

—¿Obrir aquesta proposta d'entesa a les altres forces de l'oposició, no és un reconeixement de debilitat del PSC de poder bastir tot sol una alternativa al govern de Convergència i Unió?

—Primer de tot cal observar una cosa. És lògic que davant d'un adversari a la dreta que és una coalició política, nosaltres pensem també en la necessitat de bastir una coalició.

D'altra banda, la coalició entre Convergència Democràtica de Catalunya i Unió Democràtica de Catalunya cada vegada s'està convertint més en una coalició real. UDC, un dels dos socis es va afirmant cada vegada més com un veritable soci, amb veu i iniciativa política pròpies, amb un plantejament de lleialtat a la coalició però sense cap mena de subordinació al soci majoritari. Per tant, no es tracta d'inferioritat per part nostra sinó de plantejar un esquema d'equivalència.

Com a segona observació és que el país necessita fórmules àmplies de consens en els més diversos nivells. Catalunya és un país que sovint resta paralitzat per les discussions eternes, per les queixes i per les divisions. Aquest país necessita un clima de tolerància, de respecte mutu entre totes les forces polítiques.

Crec que hem fet un pas endavant molt important durant el darrer any, establint unes relacions millors amb la coalició de govern i en general amb el conjunt de les forces polítiques. Una prova n'és que en la nostra iniciativa de triple entesa hi ha hagut una resposta que hem valorat molt satisfactòriament per part de tots els grups de l'oposició de progrés. Cap d'ells ha tingut una actitud de rebuig, sinó que amb matisacions diverses tots han acceptat.

Com a mínim hi ha aquests dos arguments per rebatre d'una manera absolutament contundent la idea que no ens sentim en una situació d'inferioritat.

Mirem les coses des d'una altra perspectiva, la de la capacitat humana. El col.lectiu humà del PSC enfront del col.lectiu humà dels nostres adversaris democràtics.

Nosaltres tenim la immensa sort de disposar d'un equip molt nombrós de dirigents que han tingut una experiència política i de gestió en àmbits molt diversos, des del poder local fins al govern de l'estat, i que configuren un PSC com a partit de govern molt àmplia solvència i possibilitat.

Per contra, i no voldria ironitzar excessivament, davant tenim aquesta coalició de CiU que cada vegada que s'acosta una cita electoral sembla que procedeixi al procés de desvestir un sant per vestirne un altre, una mena de joc de les quatre cantonades. Tot això ha portat, per exemple, a aquesta mena de sainet de la designació del candidat convergent a l'Ajuntament de Barcelona, que mostra el que jo ja vaig anunciar fa molt de temps com a element preocupant, no des d'una perspectiva de política partidista, sinó des d'una perspectiva nacional: que els partits que tenen un ampli suport popular, com és el cas de Convergència Democràtica, haurien de vetllar per tenir grups de direcció més amplis i més qualificats. No poden ser partits bastits al voltant d'una persona, o de dues o tres. En aquest sentit l'afirmació d'Unió Democràtica és un fet positiu.



"Què es podria haver avançat molt més? D'acord, però nosaltres hem avançat. Altres no".

—¿A què creu que obeeix?

—És un procés natural, gairebé biològic. Per les notícies que tenim nosaltres, per exemple, una dada molt significativa és el creixement de filiació. És obvi que avui l'organització que està creixent arreu de Catalunya, de les dues de la coalició, és més Unió Democràtica que Convergència. També cal dir que Convergència té unes dimensions superiors i probablement li costa més de créixer perquè ja té l'espai més ocupat.

Nosaltres l'any 80 constatàvem que

CiU era una coalició enormement desequilibrada. Unió Democràtica estava gairebé en un procés de respiració artificial i gràcies a la coalició se salvava d'aquella situació crítica.

En aquest moment s'ha refet, i jo ho saludo positivament perquè les relacions entre el socialisme català i la democràcia cristiana, a Catalunya, tradicionalment han estat relacions bones, malgrat que estem en posicions ideològiques molt diferents, però tenim un llarg passat de bones relacions.

—Sense deixar el tema de les coalicions, no li sembla que entre Convergència i Unió hi ha unes afinitats ideològiques que tenen poc a veure amb les afinitats que pugui haver-hi entre el PSC i l'Esquerra Catalana del senyor Joan Hortalà, o el Partit dels Comunistes de Catalunya, que és marxista-leninista?

—És que nosaltres no hem plantejat cap tipus de fórmula de coalició, ni la plantejarem, perquè seria posar el carro davant dels bous. Aquestes coses es plantegen l'endemà d'unes eleccions, en funció del suport electoral que han tingut les diferents opcions. El que marquem només són uns objectius: progrés econòmic, justícia social i equilibri ecològic.

A partir d'aquests tres objectius prioritaris hi ha el desplegament d'uns objectius de programa molt concret i precís i en funció de la composició del Parlament l'endemà d'unes eleccions, a veure si es pot aconseguir fer una majoria cohesionada al voltant d'aquest programa. Però no fem l'apriorisme de dir si la majoria la farem amb un o altre partit, si no sabem ni tan sols si tindran representació ni quina serà.

—Quan parla dels tres aspectes, justícia social, equilibri ecològic i progrés econòmic...

—Dispensi que el corregeixi i que els posi per ordre, és una qüestió de matís però que és important, perquè nosaltres no som socialistes de la repartidora, sinó que som socialistes de cultura de govern i comencem pel començament. *Primum vivere deinde philosophare.* Primer és el progrés econòmic.

—Certes oligarquies econòmiques s'han fet fortes precisament coincidint amb el mandat del PSOE.

—No em parli d'aquestes coses el mateix dia en què veiem en primera plana dels diaris que s'acaba de descobrir un immens frau de més de quatre mil milions de pessetes. Justament alguna intervenció dels poders públics en aquest afer es deu haver produït.



"Jo no estic a disposició de ningú".

—(Llàstima no haver fet l'entrevista un dia abans) Deixem-ho. Sap que el més clar receptor de la seva proposta triple d'entesa és Iniciativa per Catalunya

—Permeti'm que li digui que no és el més clar, Iniciativa.

—Ja hi ha precedents ara mateix en casos com el de l'Ajuntament de Barcelona...

—Sí, però també hi ha precedents d'acords amb altres grups de progrés a Catalunya. No marquem una preferència determinada.

Nosaltres sempre hem dit que en el cas de les municipals ens subjectem molt estrictament a una norma que ens sembla que caracteritza una llarga i honorable tradició de les esquerres en aquest país, que és votar pel candidat de les llistes d'esquerra que ha tingut més vots a cada localitat.

He vist amb sorpresa que aquesta norma de disciplina progressista Iniciativa per Catalunya acaba d'anunciar que no la pensa complir, almenys d'una manera total.

—Si Iniciativa per Catalunya no remarca les seves diferències respecte als socialistes corre el perill que vostès els esborrin del mapa...

—Naturalment. Però sempre he dit que les nostres relacions amb IC són bones, i si hi ha problemes és en la relació entre IC i nosaltres.

—Ja sap vostè que la senyora Manuela de Madre s'ha retirat de l'executiva del PSC per dedicar-se exclusivament a fer fora Lluís Hernández, l'alcalde-capellà de Santa Coloma de Gramenet per IC...

—Aquí es donen unes especificitats locals. I malgrat que he fet darrerament una crida a accentuar el diàleg entre les forces d'esquerra i el socialisme democràtic i el món cristià, no sóc massa partidari que un sacerdot continuï sent alcalde de Santa Coloma.

—¿Vostè vol anar o no vol anar a l'executiva federal del PSOE?

—No és un problema de voluntat. Una persona com jo, que està en els rengles del socialisme des de l'any 1957, ante-

posa aquesta trajectòria i la seva projecció futura a consideracions més polítiques i col.lectives que personals. Ja vaig dir en el congrés de Girona que de la mateixa manera que estava disposat a encapçalar la candidatura en les properes eleccions al Parlament de Catalunya, estava també absolutament disposat a donar suport entusiàsticament al candidat que el partit designés democràticament en el seu moment.

A l'executiva federal del PSOE, ja hi he estat i l'experiència per a mi ha estat molt positiva i no tinc cap actitud de tancament a tornar-hi a participar. Com tampoc tinc cap actitud negativa a participar en la Unió de Partits Socialistes de la Comunitat Econòmica Europea o a la Internacional Socialista.

Qualsevol especulació sobre la incompatibilitat de la presència en aquests organismes federals de Madrid o Brussel.les i ser candidat a la Presidència de la Generalitat seria una manifestació de misèria política. Em sembla tan ridícul que no val la pena entretenir-se a analitzar-ho més.

—És a dir, que hi va.

—El problema és de dedicació horària. Estic molt ocupat en els afers de la política catalana i se'm faria impossible poder assumir una responsabilitat en l'executiva federal del PSOE o en un organisme federal d'àmbit europeu. En canvi, una presència política sí que seria possible.

Caldrà veure com es desenvolupa el congrés federal. Jo marco una preferència per no estar en aquesta executiva federal, preferiria no estar-hi, però si en el moment els delegats del PSC i jo mateix considerem que pot ser útil prendre una decisió positiva, la prendríem.

—¿Queda una mica en funció del que cregui convenient Felipe González...?

—Jo no estic a disposició del senyor González. En general no estic a disposició de ningú. Sóc una persona lliure. Un ciutadà demòcrata. Un català nacional. Que desenvolupa la política com ho creu convenient, però que no està a disposició de ningú com no sigui d'algunes ideas bàsiques: les llibertats, l'autogovern de Catalunya, el desenvolupament de la democràcia i del federalisme a Espanya, la construcció d'Europa i el desenvolupament d'un projecte socialista democràtic. Estic a disposició d'això, i de res més.

—En el VI congrés també es va abordar el tema de la influència des de Catalunya en la política de govern de l'estat. ¿Per què aquesta és una qüestió que encara no està resolta, ni tan sols per vostès que són un partit afí al que governa actualment a Madrid, i tampoc per Convergència i Unió, a qui els mecanismes per incidir en la política d'estat no acaben de funcionar?

—Aquesta resposta es trobarà en el futur, i les seves arrels s'han de trobar en els llibres d'història. Estem en una conjuntura política concreta.

Des del punt de vista de la solució als problemes de relació entre els pobles peninsulars, vuit anys són un instant. Es tracta que aquests vuit anys hagin servit per a alguna cosa, que s'hagi avançat. ¿Que es podria haver avançat molt més? D'acord, però nosaltres hem avançat. Altres, no.

Josep-Maria Pasqual



CONTRAPUNTO A BARCELONA

Anar d'un costat a l'altre sobre quatre rodes.
Passar al davant dels altres.
Poder-se desplaçar a on es vulgui i quan es vulgui.

Relaxar-se. Gaudir del viatge.
I tot això sense haver de conduir.
Què et sembla?

Agafa l'autobús, t'apassionarà.

EMT EMPRESA MUNICIPAL DE TRANSPORTES DE VALENCIA S.A

CANVIA DE COTXE. AGAFA L'AUTOBÚS.

ANIVERSARI

Es compleixen 500 anys del naixement de Sant Ignasi de Loiola

Entre el cel i la terra

Amb el testimoni de dos ex-alumnes dels jesuïtes descobrim alguns dels misteris de la Companyia de Jesús, que no són altres que el gran nombre de contradiccions que aquest orde assumeix.

Què tenen en comú Alfred Hitchcock, Fidel Castro i Voltaire? Res, tret que tots ells van ser educats en col.legis de la Companyia de Jesús, un dels ordes religiosos que han passat menys desapercebuts en els darrers 450 anys.

Efectivament, la Companyia de Jesús no ha desenvolupat la seva tasca amb la discreció dels deixebles de Sant Benet. Ben al contrari: els jesuïtes s'han trobat en l'ull de l'huracà de les convulsions històriques. Confessors de reis i lluitadors contra la injustícia social s'han guanyat enemics i admiradors a tot arreu.

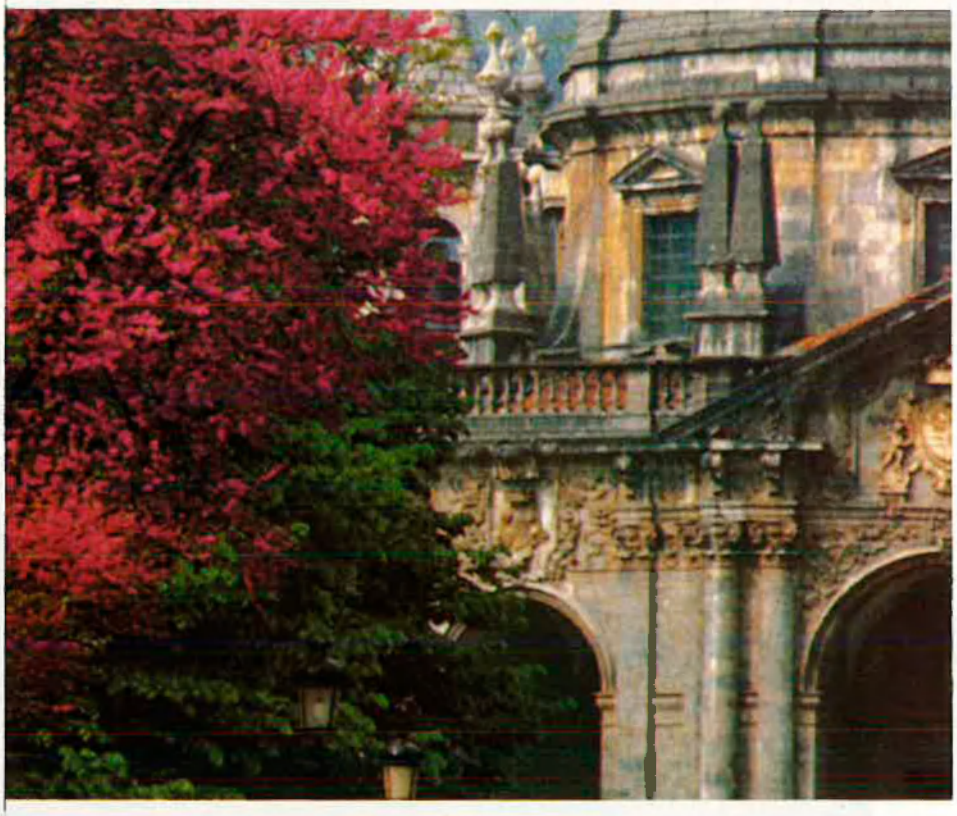
Una de les preocupacions dels jesuïtes ha estat l'ensenyament, un afany que lliguen indestriablement a la voluntat de Déu. Per les seves aules han passat algunes de les persones importants del nostre país, tots ells notables en àmbits ben terrenals com política (Rafael Ribó, Josep Maria Cullell, Alfons Cucó, Narcís Serra), periodisme (Francesc Noy, Lluís Permanyer),teatre (Juanjo Puigcorbé), crítica (Joan de Sagarra), literatura (Carlos Barral) i pensament (Eugenio Trias).

Dos escriptors-periodistes, Ramon Barnils i Jaume Lorés, també han estat alumnes dels jesuïtes. Amb les seves evocacions podem descobrir records tot esbrinant quines són les fòbies, fílies i concepció del món dels mestres de la Companyia de Jesús.

QUAN EL MILLOR ÉS EL PITJOR

Tot aquell qui ha passat per les aules jesuítiques recorda un sistema d'ensenyament altament competitiu en què no tan sols es valorava l'esforç per un mateix sinó en disputa amb els altres, ja que, segons el grau de coneixement d'una assignatura, l'alumne podia esdevenir, príncep o emperador de la matèria en qüestió, nom que implica necessàriament l'existència d'uns súbdits.

Jaume Lorés diu: "Era un ensenyament fatal i et preguntaven cada dia". Això tenia, segons Ramon Barnils, les seves repercussions: "Els resultats de les preguntes s'apuntaven diàriament en unes fitxes i els que no sabien anaven passant progressivament al fons de la classe, de manera que l'expressió l'últim de la classe agafava el seu sentit més ple". Aquesta recreació neoliberal dins un col.legi cristià tenia, segons Barnils, clarissims avantatges i inconvenients que de tan clars s'acabaven confonent: "Els jesuïtes són els millors i els pitjors: tots els avantatges eren extrems perquè t'obligaven a adquirir una vasta cultura però ho feien preparant-te per a la vida real en el pitjor dels seus aspectes". Jaume Lorés recorda el sistema com a "puramente memorístic, amb una àmplia història, literatura i filosofia". Ramon Barnils hi afegeix: "sí, però la mnemotècnia era important i això t'obligava a un raonament. Era pencar estudiant i raonar, com un segell de la casa".



Ramon Barnils va accedir amb beca als jesuïtes de Sant Ignasi de Sarrià, a la part alta de Barcelona –"fet pel qual els estaré agraït tota la vida", diu–. Jaume Lorés va anar als jesuïtes del carrer de Casp, també a Barcelona. La Companyia de Jesús sempre ha acollit alumnes que no disposen de recursos

suficients. No hi havia distincions de tracte però sí unes petites obligacions com rememora Barnils: "Els que anàvem amb beca vam tenir varies obligacions fins al 53, com traure la pols de les aules o servir aigua i pa al menjador. A banda –explica amb posat seriós– havia de traure notable de tot al juny si volia continuar". Jaume Lorés, tot i que no era becari, confirma la duresa d'altres mesures: "Eren coses cruels les que et podien passar si suspenies, et plantejaven o repetir curs o t'aprovaven i marxaves de l'escola".

UNA IDEOLOGIA INVISIBLE

La Companyia de Jesús va tenir problemes amb l'absolutisme però també amb els il.lustrats. Al XIX se'ls va titllar d'antiliberals i, anys després, la república espanyola els va expulsar. És difícil de copsar la seva ideologia, si



és que alguna vegada n'han tingut, i aquí els nostres ex-alumnes –ambdós van estudiar a la postguerra– sostenen tesis variades i interessants. Jaume Lorés afirma que "eren franquistes i el que no ho era callava. Recordo també que jo tenia un oncle jesuïta i catalanista".

Ramon Barnils sosté que "els jesuïtes es creuen superiors i per damunt de les contingències. Ells són la seva política". Barnils hi afegeix: "La teologia de l'alliberament no pressuposa el seu esquerranisme, qualsevol capellà, com a idealista, s'ha de sentir revoltat humanament per la situació d'aquells països".

Al País Valencià, els jesuïtes de les escoles –tot cal dir-ho, molts provinents de Barcelona– van mantenir una actitud tolerant envers el català. En realitat, però, l'ambigüitat dels jesuïtes davant la nostra llengua i les implicacions polítiques de la seva recuperació s'explica pel seu vot de fidelitat al papa: des de fa dos segles el Vaticà ha recomanat el respecte i obediència als estats constituïts.

El seu tancament a les idees també és controvertit. "No van aportar res al pensament, encara que s'atrevien a parlar de filòsofs de poca sintonia amb el cristianisme, com Nietzsche", diu Jaume Lorés. Sí ¿però com? Barnils recorda: "Un professor que explicava autors molestos per refutació, és a dir, explicava què s'havia de dir contra Nietzsche, Kant, etc".

OPUS BARROER

Hi ha una frase cada vegada més coneguda que diu que el Sant Pare té dos

Els jesuïtes i jo



Els jesuïtes ja apareixen a la meva prehistòria. L'àvia paterna amagava jesuïtes a casa en temps de guerra, per tenir assegurat el subministrament eucarístic. I, quan jo era un nadó, la mateixa àvia destinava als jesuïtes de postguerra el mataläs que em corresponia. Per això des dels 7 anys vaig ser alumne dels jesuïtes de Sarrià, on tenia de companys dos il.lustres col.laboradors d'aquest setmanari: Ramon Barnils i Joan de Sagarra.

Els jesuïtes ens ensenyaven pietat i disciplina. Però recordo que el missatge religiós tenia, per damunt de tot, un pes relacionat amb els manaments i pecats lletjos i amb la vinculació de la devoció mariana a la puresa/castedat (si ells havien fet també vot de pobresa, no ens en parlaven mai. I, com deia un germà, "si esto es el voto de pobreza ¡qué será el de castidad!" i es fregava les mans de plaer anunciat).

Tinc la impressió que els jesuïtes ens volien inculcar que érem gent destinada a ocupar llocs preeminents en la societat. I que per això es preocupaven per formar personalitats influents. Entre les pautes formatives, hi havia una apologia permanent de l'aventura controlada, una defensa de l'individualisme amarada per un cert sentit paternalista de la justícia social.

He de dir que els jesuïtes del meu temps eren tan universalistes com poc nacionalistes. De molt jove, jo ja havia participat en trobades europees d'alumnes dels jesuïtes. I la passió pels missioners és una lliçó ben apresa aleshores. A mi, però, em castigaven si parlava en català al pati. Tant que el meu pare ens va permetre que ens apuntéssim als minyons escoltes clandestins ja que al col.legi ens volien tan anticatalans. Em diuen que després en això els jesuïtes han canviat, això vol dir que continuen sent fidels a la moral de circumstàncies.

Ja a l'interior de la Companyia de Jesús vaig comprovar que els jesuïtes vivien molt tocats per la pèrdua progressiva d'influències entre les classes dirigents, a ESADE, Institut Químic de Sarrià, havien de competir amb l'Opus, entre d'altres.

Ignasi Riera

braços, el dret (l'Opus) i l'esquerre (els jesuïtes). "Últimament fa bellugar més el dret", assenyala Jaume Lorés i afegeix que "els jesuïtes s'han adonat que no tenien tant de poder com creien sobretot després del terrible enfrontament que va tenir lloc entre ells i l'Opus als anys 40". Barnils replica: "Sí, però què més voldria l'Opus que tenir la subtilesa dels jesuïtes". I continua: "si algun avantatge tenen els segons sobre els primers és que no són gent de raonaments esquemàtics i barroers, recordo que un capellà jesuïta ens parlava de la masturbació com una ametlla dolça que està emmetzinada, evidentment volia dir que era dolenta i s'havia de prohibir però reconeixia que hi havia un plaer". Barnils insisteix en aquesta ambigüitat jesuítica: "La meditació de Sant Ignasi de les dues banderes (el bé i el mal) presenta com igualment interessants l'exèrcit de Crist i el del dimoni, el que passa és que al final et fan decantar pel de Crist, però per uns moments la cosa no està tan clara i jo crec que això es considerar la gent persones intel.ligents ".

Uns 10.000 dels 25.000 membres de la companyia es dediquen a l'ensenyament en 600 escoles i 116 universitats. Probablement la intenció dels jesuïtes no és constituir-se en elit de poder però sí formar-ne els components. Uns 4 milions d'alumnes han passat per les seves aules a tot el món i la majoria se situen en les classes dirigents dels seus països. En contrast, molts jesuïtes arrisquen les seves vides en països violents, i de vegades –32 en els darrers 15 anys– la perden.

Albert Punsola



Sant Ignasi de Loiola.

450 anys d'història

La Companyia de Jesús és un cos apostòlic dotat per Sant Ignasi de Loiola (1491-1556), el seu fundador, d'unes constitucions de gran originalitat jurídica i d'una notable capacitat operativa. Des dels seus orígens rebé diverses missions apostòliques per part del papat.

En primer lloc, la Companyia es va posar al servei de la reforma catòlica. Després hi hauria altres missions com les d'Àsia, encetades per Sant Francesc Xavier i, després, les d'Amèrica, on van tenir lloc les conegudes "reduccions del Paraguai". Aquesta darrera missió va durar un segle i mig i es va caracteritzar per una aferrissada defensa dels indígenes enfront de l'esclavatge.

Una altra missió per la qual s'ha destacat la companyia al llarg de la seva història és l'educació. Aquesta es fonamentava en el projecte de Ratio Studiorum que havia estat esbossat per Sant Ignasi.

Altres jesuïtes van desenvolupar una controvertida tasca a l'India on van intentar adaptar-se al màxim a la cultura del país en què s'ha conegut com "inculturació". Darrere aquesta opció s'amaga la convicció jesuítica que per predicar i donar a conèixer l'evangeli no calia oposar-se ni destruir les cultures ancestrals pròpies del lloc d'inserció.

En aquesta mateixa línia, a la Xina, Mateo Ricci, va tractar d'integrar al cristianisme moltes de les idees del confucionisme en un intent de síntesi. Malgrat tot, aquests intents no van reeixir i finalment es va imposar el criteri d'occidentalització.

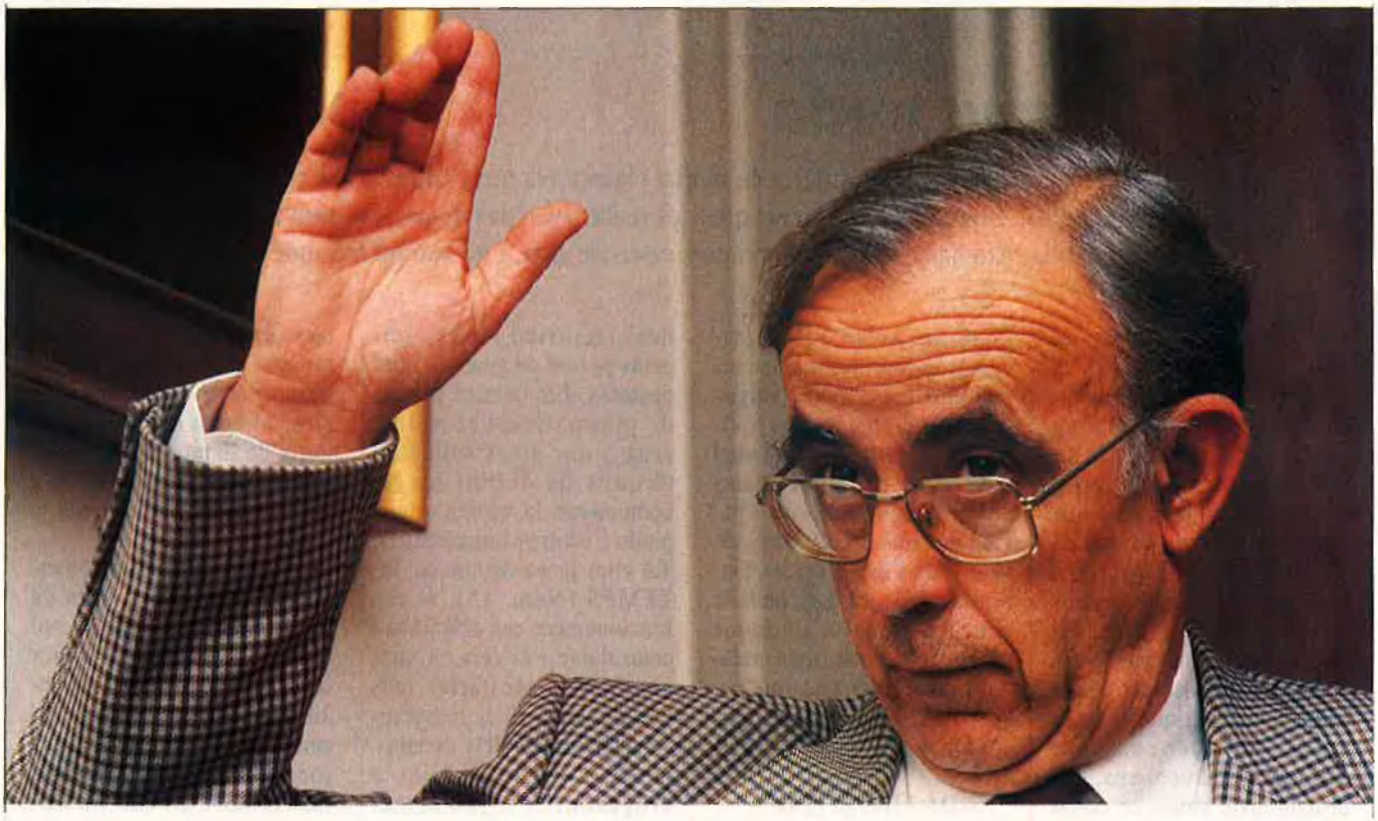
La Companyia de Jesús va mantenir relacions difícils amb el jansenisme radical i va patir la persecució de les tendències més extremes del racionalisme il.lustrat al segle XVIII.

EXPULSIONS

L'any 1733 la Companyia de Jesús va ser dissolta i els jesuïtes expulsats de tots els països d'Europa menys Rússia. Passada la Revolució Francesa, la Companyia fou rehabilitada i durant tot el XIX va tenir problemes amb l'ateisme militant i de nou amb alguns governs. Aquest cicle es va tancar després de la darrera guerra mundial.

El canvi va venir marcat pel Concili Vaticà II en el qual van col.laborar activament teòlegs jesuïtes. A partir d'aquell moment la Companyia i el Vaticà van entrar en tensió a causa de les manifestacions del màxim dirigent jesuïta, el pare Arrupe, en favor d'un compromís social més gran, tensió que s'ha relaxat des del nomenament de Kolvenbach el 1983, tot i que no era el candidat desitjat pel Vaticà.

AP



Oriol Tuni, provincial de Catalunya de la Companyia

—La Companyia de Jesús ha fomentat l'ajuda al proïsme al llarg de molts anys i alhora ha estat expulsada de molts països. Alguna cosa no ha funcionat.

—Al llarg d'aquest temps hem estat en contacte amb realitats molt complexes i amb lluites d'interessos. En aquest context hem estat una gent conflictiva però sense pretendre ser-ho. Es evident que si en un moment determinat, per exemple al Paraguai, ens vam alinear al costat dels necessitats, això va topar amb els interessos d'algunes potències. Va haver-hi molts morts entre els nostres.

—"Al costat del dèbil" podria ser un lema de la Companyia, però també són formadors de classes dirigents a través de l'ensenyament ¿És coherent aquest doble compromís?

—Sí que és coherent perquè volem ajudar la gent amb rigor. No es pot abordar el problema de la pobresa sense poder copsar prèviament quines són les estructures que hi porten. Si un no és estudiós i desconeix els factors econòmics, polítics i socials, no pot ajudar l'altre.

—Tenint en compte que els jesuïtes no són un orde monàstic sinó d'acció en el món ¿estan clares per a vostès les fronteres entre teologia i política?

—Ja l'acció de Jesús tenia una certa implicació política en el sentit més profund del terme. Hi ha un doble vessant: la teologia no pot prescindir de la realitat i, a la inversa, la reflexió político-social no pot deixar de banda aspectes teològics o espirituals.

—Alguns identifiquen la Companyia de Jesús amb l'esquerra i l'Opus amb la dreta

—L'Opus, no el conec prou. Sí que puc dir que la Companyia de Jesús busca la justícia amb una renovació contínua de les perspectives i mètodes de treball.

—¿Són, per tant, progressistes?

—El que passa és que la paraula està devaluada perquè tothom vol ser progressista. Si alguna cosa ens distingeix d'altres ordes i ens identifica és que estem al servei directe del papa.

—L'adscripció d'alguns jesuïtes d'Amèrica Llatina a l'anomenada "teologia de l'alliberament" ¿els ha dut molts maldecaps amb Roma?

—Molts no, alguns sí. He de dir que no conec assumptes de primera mà d'aquest continent però puc dir que en aquests darrers 15 anys no hi ha hagut cap problema gros de jesuïtes amb la Santa Seu.

—Però sí que va haver-hi un enfrontament entre Roma i el pare Arrupe per aquest tema.

—No va ser per aquest tema principalment. Aquest podia haver estat només un dels aspectes de les discrepàncies. El problema principal era el següent: a Roma li mancava informació sobre la tasca de la Companyia i la volia veure treballant en unes línies en què, de fet, ja estava treballant. Mancava comunicació, això era tot. Ara la situació ha canviat per a millor.

—El nomenament de Kolvenbach com a propòsit general, ara fa 7 anys, ¿ha influit en la millora d'aquest clima?

—Rotundament sí.

—¿Fins a quin punt són encertades les descripcions de l'església com a lloc d'intrigues i lluites pel poder?

—L'església és una institució humana i com a tal hi ha hagut coses com aquestes al llarg de la història i, de ben segur que avui també n'hi deu haver. Però m'interessa més l'aspecte d'ajuda a la gent.

—¿Per què Catalunya i el País Valencià ja no són dins la mateixa província?

—Perquè hi funcioni millor l'administració. És purament funcional.

AP

DENÚNCIA

A sang freda

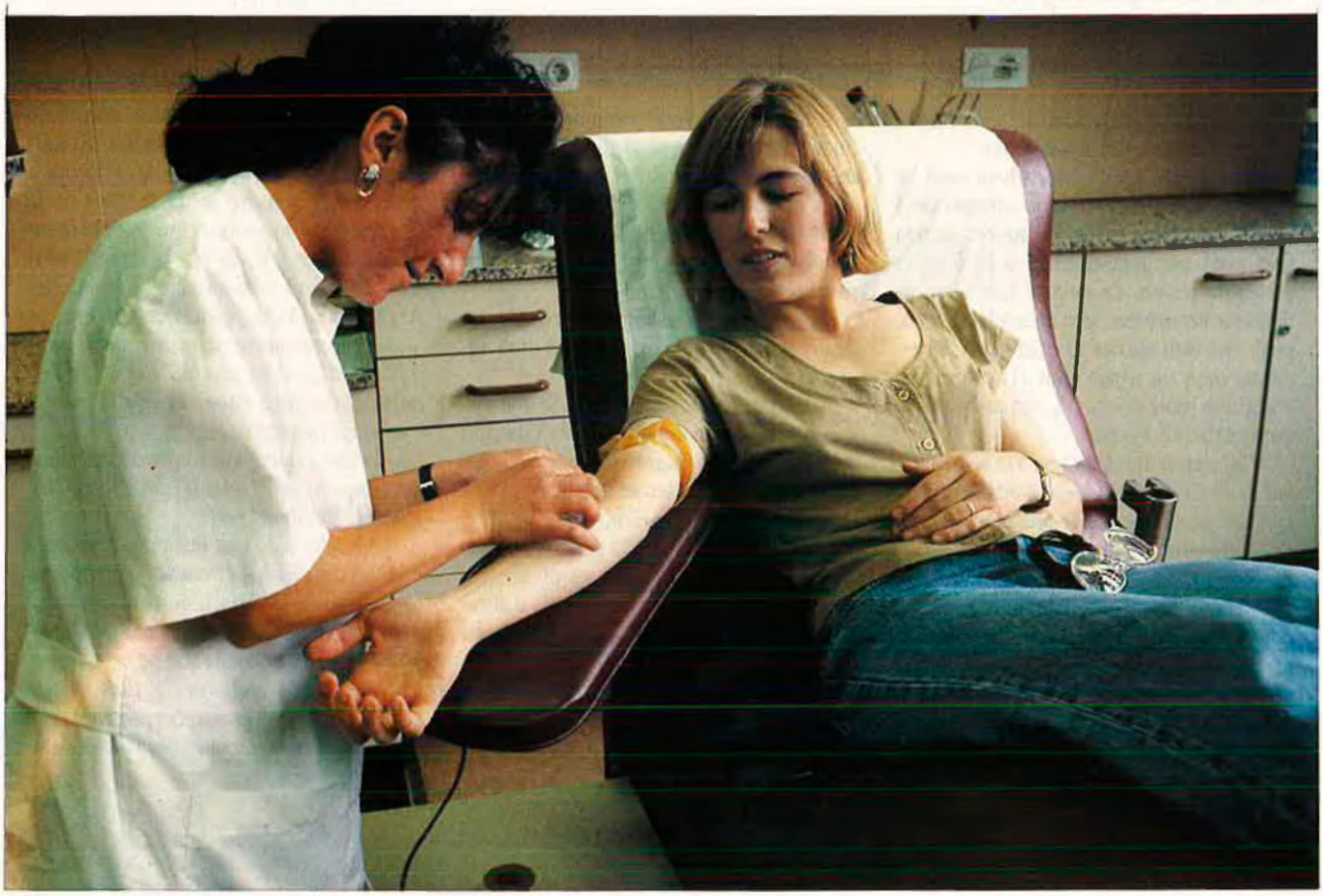
El febrer de 1988, la Conselleria de sanitat clausurava tres centres on es comprava sang sense cap control. Les condicions en els quals es realitzaven les *donacions* eren un focus de contagi d'hepatitis. Ara han aparegut els primers casos de sida. I no han fet més que començar.

El juliol de 1988, un equip de metges de la sanitat pública valenciana descobria un nou grup de risc per a contraure la sida. Es tractava d'un grup d'homes de mitjana edat que presentaven febre, pèrdua de pes i trastorns respiratoris. Prompte se'ls detectà el virus HIV, causant de la sida. En les investigacions mèdiques negaven reiteradament haver mantingut pràctiques homosexuals o haver consumit drogues intravenoses. No obstant això, tenien en comú la seua penosa situació econòmica, que els havia obligat a vendre sang en bancs privats de la ciutat de València. L'informe sobre aquest primer grup revelava que l'única possibilitat d'haver tingut contacte amb el virus HIV, era mitjançant l'instrumental utilitzat en els bancs privats de sang. Les donacions s'havien efectuat amb posterioritat a l'any 1985 i, segons l'informe mèdic, el llarg període d'incubació de la síndrome pronosticava que, més endavant, apareixerien nous casos. Ara, el pronòstic s'ha confirmat.

SIDA I HEPATITIS PER 1.300 PTES

La venda de sang havia estat una pràctica legal a la qual recorrien molts indigents per tal de guanyar unes pessetes. Els centres privats de plasmafèresi recollien sang a uns preus ridículs i després de dividir-ne els components la venien a hospitals i centres farmacèutics. Tal com ja va denunciar EL TEMPS (Núm. 15), el seu funcionament era difícilment controlable i es feia en unes condicions sanitàries més que dubtoses. Les mateixes característiques dels donants, molts d'ells alcohòlics o drogaaddictes, juntament amb la poca atenció que posaven en la seua tasca els responsables dels hemobancs, també anomenats *vampirs*, eren el còctel ideal per a gestar una negligència mèdica d'imprevisibles conseqüències. Malgrat que la Conselleria de Sanitat de la Generalitat valenciana els va tancar, ara fa dos anys, el mal ja estava fet.

La ciutat de València albergava tres bancs privats de sang: SERCAM, del doctor Serrano Camacho, al carrer de Gordillo; el del doctor Juan Lerma Belenguer, al carrer de Gorgos i el del doctor Montoro, al carrer del mateix nom, Doctor Montoro. Els veïns de l'últim comentaven a EL TEMPS: "Sempre hi havia gent esperant a la porta perquè obriren,





Els locals, ja tancats, no seleccionaven els seus proveïdors.

molts estaven borratxos i alguna vegada vam veure algú drogar-se amb una xeringa. Un dia aparegué un home mort a la porta del local".

El funcionament era molt senzill. Qualsevol podia donar sang sense cap mesura de control. Les extraccions eren d'uns 400 centímetres cúbics. Per cada extracció *doble*, el donant podia cobrar de 1.250 a 1.350 pessetes, i, en alguns casos, obtenir un entrepà o un batut per refer-se.

Cada deu donacions es tenia dret a un *premi*. També es podien obtenir premis si es presentaven nous donants. La pràctica feia que alguns dels donants arribaren a ser gairebé professionals. Sense fer cap cas dels períodes de descans i aprofitant-se de la manca de control en els centres, alguns donants s'espremien i anaven a dos hemobancs diferents en un mateix dia.

El negoci per als centres era rodó. La manca d'una política adequada de planificació per a les donacions de sang feia que el Ministeri de Sanitat no tinguera altre recurs per a obtenir plasma que importar-lo o comprar-lo als centres privats. El plasma importat venia dels Estats Units, on molts dels bancs són també privats i se situen prop de la frontera amb Mèxic per tal de proporcinar uns dòlars fresquets als que comencen l'aventura de l'emigració. Per cada litre de plasma fresc els *vampirs* cobraven (ja fa més de sis anys) 6.500 pessetes i n'obtenien 4.000 de beneficis nets.

La poca cura amb els materials de transfusió feia que, tal com ja denuncià EL TEMPS, molts dels donants acabaren agafant l'hepatitis. Les tècniques de control no eren les mateixes en cada centre, de manera que alguns que eren rebutjats en un se n'anaven a un altre i, el que és més greu, no hi havia un control seriós per part de l'administració. Aquesta falta de control ha estat una de les responsables del contagi de la sida, que costarà la vida a un nombre creixent de pacients.

LES CONNEXIONS INTERNACIONALS

La primera alerta descoberta a València va fer que prompte es detectara l'autèntica raó per la qual havien estat infectats amb el virus HIV alguns pacients que no pertanyien als tradicionals grups de risc: homosexuals, drogaaddictes i pacients amb freqüents transfusions. Als Països Catalans, a més dels de València, s'ha detectat algun cas de donants remunerats en centres situats en ciutats del cinturó de Barcelona, i a l'estat espanyol, a Màlaga.

A partir del descobriment dels metges valencians, la comunitat mèdica internacional comença a trobar nous casos de donants remunerats de sang que s'havien encomanat de sida en els bancs privats. La connexió valenciana apareixia en molts d'ells. L'agost de 1988 la revista mèdica *The Lancet* recollia una nota del departament de sanitat pública de la Universitat de Sydney on es denunciava un nou cas. Al pacient se li havia trobat el virus HIV, tot i que ell negava haver tingut contactes homosexuals o haver utilitzat drogues intravenoses. Tot apuntava a un dels poc freqüents casos de contagi de dona a home, però ni la seua companya habitual ni les altres amb qui havia mantingut contacte tenien el virus HIV. Finalment reconegué que, el 1983, durant unes vacances a l'estat espanyol havia venut sang tres vegades, dues a Màlaga i una a València. Era el primer cas d'una xarxa terrible que començava a ex-



La creació del Centre Regional de Transfusions de la Generalitat valenciana ha estat un element clau per eliminar els risc dels bancs privats.

pandir-se pertot arreu.

L'octubre de 1988, una altra nota publicada a *The Lancet*, comentava un nou cas detectat a Anvers, Bèlgica.

El pacient, igual que l'anterior, havia venut sang a València i no havia tingut cap altre contacte amb elements de risc. Els metges reconeixien que la contaminació de l'equip de plasmafèresi era la causa del contagi. Aquell mateix mes apareixia una altra publicació a la mateixa revista. En aquesta ocasió el virus l'HIV havia estat detectat en realitzar una revisió pel seu embaràs a una dona berlinesa. Tant ella com el seu company i el fetus portaven el HIV. Ell havia venut sang en trenta ocasions en dos bancs diferents de València mentre passava unes vacances.

RESPONSABILITATS

Les últimes dades sobre el nombre de persones que podien haver resultat infectades amb el virus per haver venut sang en bancs privats de València eren de 31 segons les estadístiques oficials, però altres especialistes parlaven ja de 50.

L'extracció social dels afectats és la major garantia perquè l'afer quede soterrat a l'opinió pública i no es realitze una investigació a fons. Algun dels metges que els van tractar manifestava a EL TEMPS : "És gent molt pobra i d'un nivell cultural molt baix. Tenen por de qualsevol relació amb les institucions i no saben què fer. No tenen un lloc de residència fixe i va d'un costat a l'altre. No demandaran ningú".

La Conselleria de Sanitat realitzà un seguiment dels tres bancs per tal de comprovar-ne les condicions de funcionament. La intenció era tancar aquells centres que, segons va manifestar un dels responsables, "a més de ser perillosos per la falta de control i garanties, resulten repugnants per la seua mateixa manera d'existir: comerciar amb la sang".

El 22 de febrer de 1988 els serveis tècnics realitzaven una inspecció en dos dels bancs, el de Serrano Camacho i el de Lerma Berenguer, que va tenir com a conseqüència una ordre de tancament.

En la inspecció, es van detectar diverses anomalies. La falta de registres dels donants i les dates de les seues donacions, l'emmagatzemament incorrecte de les bosses de plasma, que podia provocar que s'alteraren les seues característiques i el risc per als donants de contraure possibles hemolisis, afecció derivada de la barreja de diferents grups sanguinis. Malgrat que les evidències eren moltes, els propietaris d'aquestes dues clíniques encara presentaren un recurs contra l'ordre, que a l'últim van retirar.

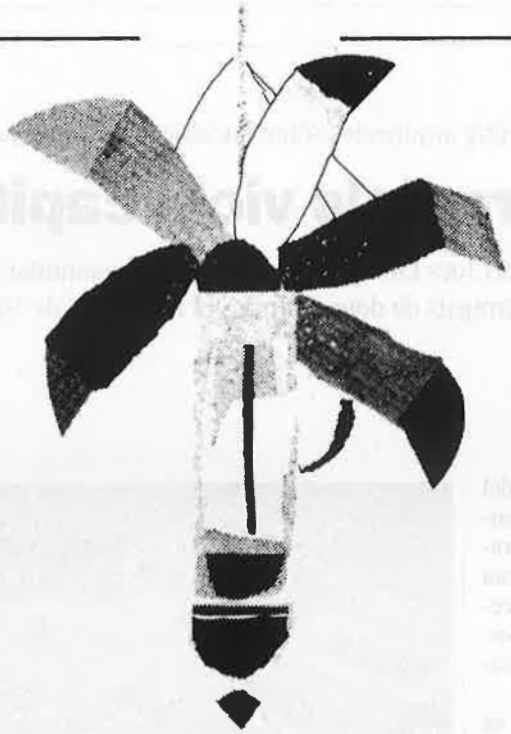
En el mateix informe es manifesta que en algunes de les bosses de plasma es detectà la presència del virus HIV. Com hem dit, la inspecció es realitzà el 22 de febrer, quatre dies després que isquera publicada al BOE la llei que obligava a realitzar les proves antisida en les extraccions i transfusions de sang i molt després que fóra obligatori als hospitals valencians.

Tant el doctor Lerma Berenguer com el doctor Montoro, l'expedient de la clínica del qual no ha pogut conèixer EL TEMPS, mantenen obertes consultes privades d'anàlisi. Segons les últimes informacions, l'australià que resultà infectat ha manifestat que vol iniciar accions legals però no sap on dirigir-se.

La gravetat de l'afer està encara per conèixer. Les ramificacions són inabastables; algunes preguntes fan feredat: ¿On anà a parar la sang contaminada?

La Conselleria de Sanitat, que eliminà radicalment el problema amb el tancament del centres i la creació d'un Centre Regional de Transfusions amb totes les garanties, sembla voler donar el cas per tancat i no ha iniciat cap investigació. Però cinquanta persones, de moment, estan condemnades a mort.

Jordi Sebastià



FESTIVAL D'ELX

del 31 d'octubre al 4 de novembre

1 9 9 0

TEATRE I MÚSICA MEDIEVAL

PROGRAMA

dimecres 31 d'octubre
22'30 h. M.ª del Mar Bonet. El cant de la Sibil·la. Basílica Santa María.

dijous 1 de novembre
10'30 h. Misteri d'Elx. Primera part.
17'00 h. Misteri d'Elx. Segona part.

divendres 2 de novembre
20'30 h. Cor de Cambra Cantus. Diables de l'Onyar. «De Tribus Mariis», Basílica de Santa María.
24'00 h. Comediants «Dimonis». Plaça del Congrés Eucarístic, Plaça del Palau, Diagonal del Palau.

dissabte 3 de novembre
21'00 h. Il baraccone. Guarda Bene Disciplinato. Església de Sant Josep.
23'45 h. Patronat de la Selva del Camp. Representació de l'Assumpció de Madona Sta. María, Església de El Salvador.

diumenge 4 de novembre
11'00 h. Taula Redona «Ideas de Teatro: Medievo, tradición y modernidad».
Cloenda. Ajuntament d'Elx.

TOTS ELS DIES ANIMACIÓ AL CARRER A CÀRREC DE LA BURBUJA.

Informació Casa de la Festa
Carrer Major de la Vila, 23 • 03202 Elx (Alacant)
Telèfon (96) 545 61 12 • FAX: (96) 542 30 70
Des del 27 d'octubre

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIO I CIENCIA

AJUNTAMENT D'ELX

BARCELONA '92

Discrepàncies entre arquitectes sobre les obres de Barcelona

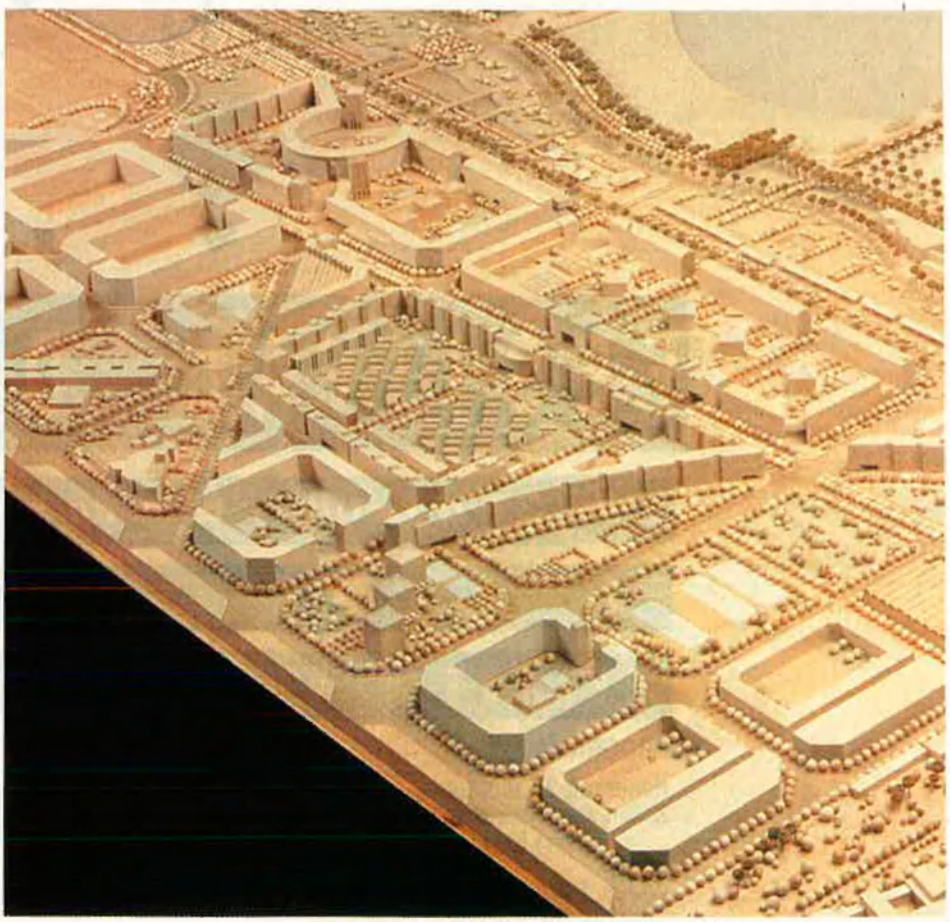
La torre dels vicis capitals

A vint mesos dels Jocs Olímpics, s'ha trencat la unanimitat que fins ara hi havia entre els arquitectes encarregats de donar forma a la Barcelona de 1992.

Un projecte del valencià Santiago Calatrava ha aixecat una campa-nya de protesta entre els professionals que fan la Barcelona del 92. Vint mesos abans dels Jocs, algunes obres olímpiques són qüestionades públicament.

Per primer cop des que Barcelona va començar la frenètica cursa cap als Jocs Olímpics del 1992, s'han fet públiques les discrepàncies entre alguns dels més de dos-cents arquitectes i enginyers que treballen en projectes de transformació de la ciutat. A principis d'octubre, apareixia a la llum pública un manifest signat per 58 arquitectes i altres professionals demanant a l'alcalde Pasqual Maragall que impedís la construcció de la torre de Telefònica dissenyada pel valencià Santiago Calatrava, al mig de l'Anella Olímpica de Montjuïc, per considerar-la una intromissió en un projecte arquitectònic global.

Entre els signants de l'escrit hi ha arquitectes de gran prestigi internacional, com ara el britànic James Stirling, el portuguès Alvaro Siza, la italiana Gae Aulenti i el també italià Vittorio Gregotti, i també professionals catalans de la talla d'Oriol Bohigas, David Mackay, Antoni de Moragas, Albert Ràfols Casamadas i Enric Satué. Els quatre autors del projecte global d'ordenació de l'Anella Olímpica, els arquitectes Frederic Correa, Alfons Milà, Carles Buixadé i Joan Margarit, ja havien fet pública algunes setmanes abans l'oposició més radical al projecte de Calatrava, perquè, segons ells, "atempta contra la concepció unitària de l'Area i distorsiona el sentit simbòlic del monòlit commemoratiu de 100 metres d'alçada proposat inicialment". Aquest monòlit volia simbolitzar la mesura del temps, a partir dels períodes de 4 anys que són les Olimpíades i havia de funcionar com un rellotge de sol gegantí.

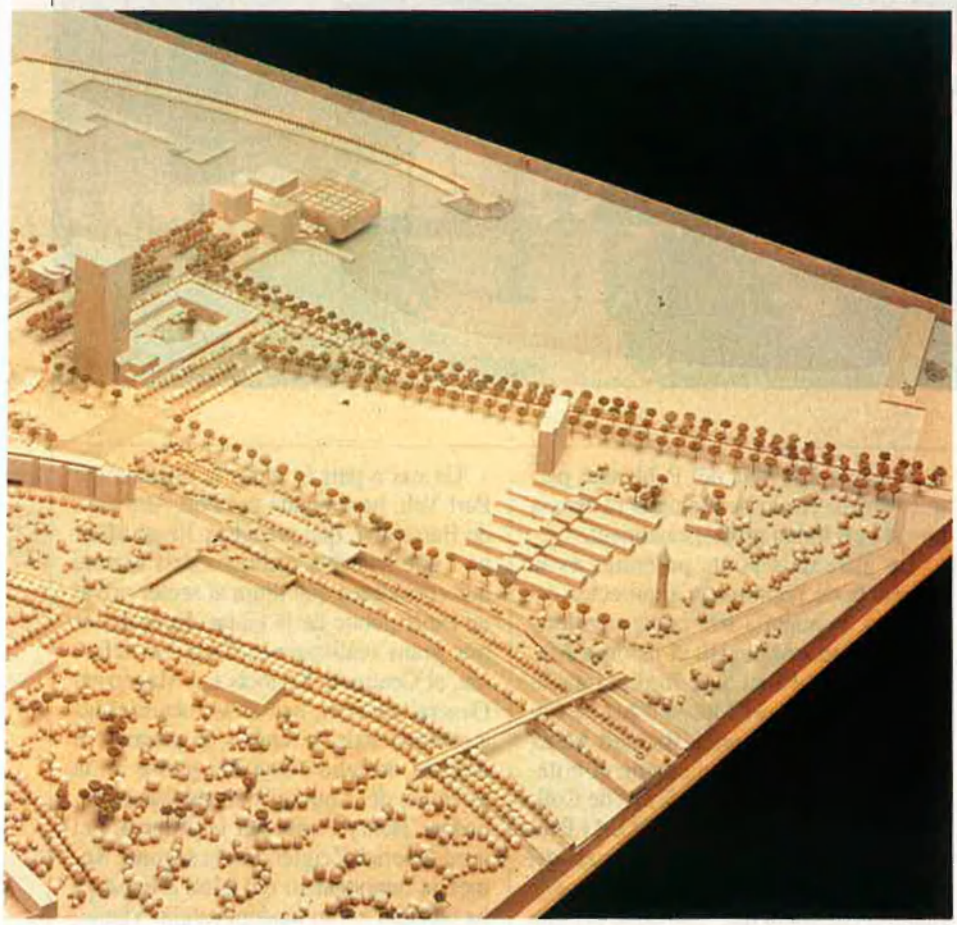


L'Ajuntament de Barcelona va al.legar que només una empresa privada podia finançar aquell element i ho va proposar a la Companyia Telefònica, que decidí de fer-ho, però amb un altre disseny, que encarregà a l'arquitecte i enginyer valencià Santiago Calatrava. Que l'encàrrec fos indirectament aconsellat pels responsables urbanístics de l'Ajuntament, ja que Calatrava havia perdut pocs mesos abans el concurs de la Torre de Telecomunicacions de Collserola davant del britànic Norman Foster, és una explicació que els implicats neguen taxativament, però que ha pres cos dins de la professió.

"Es indignant que els autors del disseny de l'Anella", explica Joan Margarit en nom de tots quatre, "ens assabentéssim per la premsa que la torre de Telefònica anava a substituir el monòlit i només quan el projecte de Calatrava ja era públic férem una parell de reunions amb ell per intentar d'integrar-lo al conjunt de la proposta, en les quals no s'avingué a raons". L'arquitecte valencià afirma, en una entrevista publicada fa poc a *El País*, que sí que ha recollit els suggeriments dels quatre autors de l'Anella i que s'ha esforçat tot el possible per fer

un objecte bell i respectuós amb el lloc on ha de ser emplaçat. Santiago Calatrava diu que no entén per què han sorgit les crítiques ara i no al principi. "Que hagueren protestat abans", conclou.

Correa, Milà, Margarit i Buixadé expliquen que en cap moment han pretès tenir l'exclusivitat de l'Anella i prova d'això, diuen, és que les obres d'Isozaki (el Palau Sant Jordi), i Bofill (l'INEF) i el mateix Estadi (d'ells quatre i l'italià Gregotti) s'han adaptat perfectament a les directrius generals. "Preferim renunciar al nostre monòlit i que no es faci



res, abans que acceptar la torre tal com està projectada", assenyalen. "Si hi ha algú motivat per fer la torre, sóc jo", contesta Calatrava en l'entrevista esmentada, "i per un motiu doble: per la pèrdua del concurs de la Torre de Collserola i pel respecte que tinc cap al treball de Correa i el seu equip".

Un altre punt de discrepància és la veritable necessitat de l'obra de la Telefònica a mig camí del cim de Montjuïc. Els experts en telecomunicacions creuen que tècnicament no és necessària per als Jocs –tenint en compte que ja es fa la de Collserola– i que seria més lògic fer una antena més baixa a dalt de tot de la muntanya. El programa BIT'92, que recull les necessitats comunicatives dels Jocs Olímpics, preveia centralitzar els senyals telefònics de tota l'Anella per enviar-los a la torre de Collserola amb equips desmuntables un cop acabats els Jocs i no amb una torre fixa.

Telefònica defensa que la instal.lació no és imprescindible, però sí necessària per a millorar la demanda de serveis de la companyia, segons un comunicat fet públic el dia 11 d'octubre. Una nota de l'alcaldia de Barcelona redactada pocs dies abans sortia en suport del projecte de Calatrava –que tindrà 118 metres d'alçada i costarà a la Telefònica al voltant de 2.000 milions de pessetes– i fixava l'inici de les obres pel novembre. També el COOB'92, per boca del director de telecomunicacions, Jordi López, considerava necessària la torre, però puntualitzant que "tant és si es fa amb el disseny de Calatrava o amb l'original".

Aquesta polèmica ha posat en evidència l'aparent unanimitat entre els arquitectes i enginyers que participen en la Barcelona dels Jocs. Quan la majoria dels projectes semblen encarrilats, renaix el debat obert sobre el model de ciutat que havia quedat somort durant alguns anys per allò de no posar bastons a les rodes i per la necessitat d'arribar a temps a la cita olímpica. Aquests últims dies, la premsa barcelonina ha recuperat el paper de fòrum públic que va tenir temps enrere, quan el primer Ajuntament socialista va començar a aplicar un nou concepte urbanístic als carrers i a les places de la ciutat. Les nombroses cartes al director amb opinions a favor i en contra del projecte de Calatrava aparegudes últimament presagien l'inici d'un debat similar al que va posar en qüestió les places *dures* a principi dels anys 80.

El mateix alcalde, Pasqual Maragall, no ha resistit la temptació d'entrar en la polèmica. En la declaració institucional amb motiu del quart aniversari de la nominació olímpica, el passat 17 d'octubre, Maragall advertia, sense citar-los pel nom, els autors del disseny de l'Anella Olímpica, en dir que les controvèrsies són positives "si se situen en la seva justa proporció i ningú no pretén donar un relleu excessiu al seu protagonisme en l'execució del projecte".

Les crítiques que hi havia hagut fins ara a les obres olímpiques havien vingut més aviat dels mitjans de comunicació i del públic en general que no de l'interior de la professió. El cas més clar va ser el de l'Estadi Olímpic, després de la desgraciada inauguració sota la pluja torrencial d'aquell 8 de setembre del 1989. Vitorio Gregotti i els quatre arquitectes catalans que van disssenyar la remodelació de l'Estadi van haver de sortir a defensar la seva proposta d'espai semiobert, però al final les reparacions dels degotalls i altres imperfeccions causades per les presses van acabar costant 2.000 milions més dels previstos.

Al projecte de nou aeroport de Ricard Bofill també li van ploure al seu temps les crítiques dels professionals relacionats amb el trànsit aeri, però de moment encara no hi ha hagut cap reacció en contra de l'estil arquitectònic de les noves terminals. Qui sí que hi ha dit la seva ha estat el director del projecte de l'aeroport, l'arquitecte britànic Peter Hodgkinson, del taller Bofill, el qual, en un article recent a *La Vanguardia*, ha criticat una de les obres fins ara més unànimes: els Cinturons de Ronda. Segons Hodgkinson, "la identitat que té Barcelona està amenaçada per la inexistència d'un model global d'actuació, ja que cada obra és un petit caos".



Vista de l'estadi de Montjuïc.

La proximitat de les eleccions municipals fa pensar que podria renàixer la dialèctica polítiico-urbanística que va tenir el seu moment culminant la primavera del 83, quan el delegat d'Urbanisme d'aleshores de l'Ajuntament, Oriol Bohigas, polemitzà obertament sobre el model de ciutat a aplicar amb Ricard Bofill, que assessorava en aquests afers el candidat de CiU, el malaurat Ramon Trias.

Set anys després, Bohigas continua sent considerat un dels homes forts dins de l'urbanisme barceloní: tota l'operació de transformació del Poblenou i la façana marítima ha estat posada a les seves mans. Però si la seva influència sobre molts altres arquitectes va més enllà de l'estricta relació professional, ja que és considerat el *pare* de moltes de les idees que ara es duen a la pràctica, és evident que ja no té el mateix pes que anys enrere. Ara són el director tècnic del *holding* olímpic, Josep Anton Acebillo, i el mateix Pasqual Maragall, les dues persones que més poder tenen: ells han escollit directament la majoria d'arquitectes que treballen pels Jocs, amb l'excepció dels blocs d'habitatges de la Vila Olímpica, que van ser repartits entre tots els guanyadors dels premis FAD d'Arquitectura. Alguns d'aquests arquitectes ja han criticat la rigidesa amb què han de treballar a la Vila del Poblenou, perquè, diuen, el pla de Bohigas és massa tancat i els limita professionalment.

Un altre dels punts polèmics és la presència de nombrosos arquitectes estrangers, la majoria fets cridar per decisió del mateix Maragall: el japonès Arata Isozaki pel Palau Sant Jordi; la italiana Gae Aulenti, pel Museu d'Art de Catalunya; el nord-americà Richard Meier pel Museu d'Art Contemporani; el britànic Norman Foster, per la Torre de Collserola; el grup nord-americà SOM i Bruce Graham per un dels dos gratacels del Poblenou, en són exemples. Tot i que la majoria considera que això dóna prestigi internacional a Barcelona, també hi ha qui creu que va en detriment del futur dels arquitectes d'aquí, ja que no adquireixen experiència en obres difícils i diferents de les habituals.

El pastís arquitectònic és tan gran, però, que pràcticament tots els arquitectes de primera fila a Catalunya han tingut algun encàrrec o un altre. L'Àrea Olímpica de la Vall d'Hebron, per exemple, ha estat dissenyada exclusivament per arquitectes joves i del país: Bru, Galí, Garcés, Sòria, Sunyer, Badia, Bonell, Rius, Ferrater, Cartanà, Suso... El mateix es pot dir de les principals obres de les subseus olímpiques.

Un cas a part és el de la reforma del Port Vell, promoguda pel Port Autònom de Barcelona, que presideix Josep Munné i que ha rebut crítiques dels sectors que consideren que lliura al sector privat un espai públic de la ciutat. Dues de les tres grans realitzacions d'aquesta reforma, el Centre de Negocis i el Magatzem General del Port, han estat encarregades a professionals estrangers de prestigi: el despatx de Ieho Ming Pei (autor de la piràmide del Louvre) i en concret el canadenc Henry Cobb, per la primera, i el nord-americà Zeigler, per la segona. Només la remodelació del Moll d'Espanya ha recaigut en un tàndem català: Viaplana i Pinón, autors de la polèmica plaça dels Països Catalans a Sants.

Just quan la ciutat dels anells rep un primer toc d'alerta, la Universitat de Harvard ha decidit de concedir el premi Príncep de Gal.les de disseny urbà a Barcelona, per la concepció arquitectònica i urbanística de la ciutat impulsada des de l'ajuntament entre els anys 1980 i 1987. Però hi ha arquitectes que no estan disposats a callar davant un mecenatge municipal que cada cop és més omnipresent i que no sempre fa primar les raons estètiques i conceptuals sobre les econòmiques.

Joan Vila i Triadú

Qui és qui en l'arquitectura olímpica

AULENTI, Gae

Nascuda al Vèneto, Itàlia. A Milà ha desenvolupat bona part de la seva carrera professional, centrada en l'especialització en els museus, tot i que també ha fet incursions en els camps del disseny i de l'òpera. Com a arquitecta, adquirí fama internacional per la restauració del Palazzo Grassi de Venècia i, més endavant, per la del Museu d'Orsay de París. L'experiència i l'èxit en la recuperació d'aquests dos espais van fer que l'Ajuntament de Barcelona li proposés dirigir les obres de restauració del Palau Nacional de Montjuïc, que acull el Museu d'Art de Catalunya.



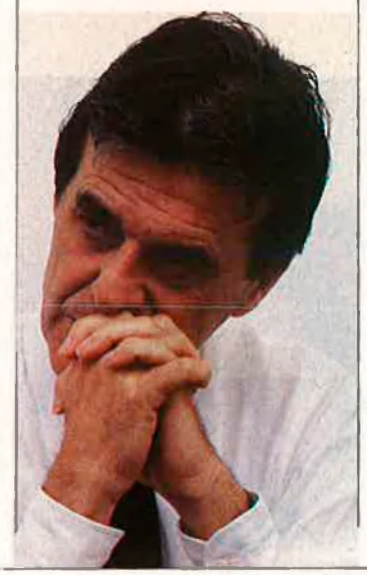
BACH, Jaume i MORA, Gabriel

Nascuts a Barcelona, el primer el 1943 i el segon el 1941. Tots dos són professors de l'Escola d'Arquitectura. Han dissenyat la sala d'actes del Centre Reina Sofia de Madrid i la plaça del Sol de Gràcia, entre d'altres obres. A l'estranger, treballen ara en la remodelació de la plaça Bospolderplein de Rotterdam (Holanda). Són els autors de la Central Telefònica de la Vila Olímpica i de l'estadi d'hoquei herba a Terrassa.



BOFILL, Ricard

Nascut a Barcelona el 1939. L'any 63 funda el Taller d'Arquitectura, que avui té oficines a París i Nova York, a més de Barcelona, i en el qual treballen 350 persones fent projectes a una trentena de països. Triomfà a l'estranger molt abans que a l'estat espanyol, on tingué problemes legals per a l'obtenció del títol d'arquitecte. A principis dels anys 70, dissenyà el polèmic complex Walden-7 a Sant Just Desvern. També és autor del projecte del Jardí del Túria a València, del nou santuari de Meritxell a Andorra, del monument a Catalunya a la frontera del Pertús, de diversos conjunts d'habitatges a la vora de París i de dos gratacels d'oficines a Chicago. Bofill és un dels qui més coses fa de cara als Jocs: la Universitat de l'Esport a l'Anella Olímpica, la remodelació de l'Aeroport del Prat i un edifici de la Vila Olímpica, com també el Teatre Nacional de Catalunya.



BOHIGAS, Oriol

Nascut a Barcelona l'any 1925. Fundador del grup R, associació d'arquitectes que va dinamitzar la professió els anys 50. Treballà en equip primer amb Josep M. Martorell i més tard també amb el britànic David Mackay, amb qui constitueix el grup MBM, autor de l'Escola Thau (1972-75) i del Parc de la Creueta del Coll (1981-86), entre d'altres. Bohigas ha estat catedràtic i director de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, delegat d'Urbanisme de l'Ajuntament d'aquesta ciutat des del 1979 fins al 1985, i president de la Fundació Miró i de l'editorial Edicions 62. Des del seu lloc de responsabilitat a l'ajuntament, va posar les bases urbanístiques de Barcelona i ara, juntament amb els seus companys d'estudi (els dos citats i Puigdomènech), dirigeix l'ordenació de la Vila Olímpica del Poblenou i de tota la façana marítima d'aquest sector, inclòs el Port Olímpic.

BONELL, Esteve i RIUS, Joaquim

Són els autors del premiat i admirat Velòdrom de la Vall d'Hebron, premi FAD 1984. Actualment tenen entre mans el Pavelló Olímpic de Badalona, seu del bàsquet, i un edifici d'habitatges a la Vila del Poblenou.

BUIXADÉ, Carles i MARGARIT, Joan

El primer nascut a Barcelona el 1942; el segon a Sanaüja, el 1938. Tots dos són catedràtics de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona i han format sempre equip. Com a especialistes en estructures, van dirigir la restauració del Monument a Colom de Barcelona i fa poc han acabat la de la Torre de l'Hospital de Sant Pau. Van rebre el Premi Europeu d'Estructures per la cúpula del Mercat de Vitòria, l'any 1975. Ara treballen en la remodelació de l'antiga seu de l'Escola d'Enginyers. A part de l'ordenació de l'Anella Olímpica i de l'Estadi, obres per les quals van unir-se per primer cop amb l'equip de Correa i Milà, participen en una altra obra relacionada amb els Jocs: l'edifici de laboratoris de l'Hospital del Mar. Joan Margarit té, d'altra banda, una extensa obra poètica.

CALATRAVA, Santiago

Nascut a Benimàmet (València) el 1951. Estudia arquitectura en aquesta ciutat i enginyeria a Suècia i Zuric, ciutat on obre despatx el 1981. Guardonat diverses vegades a l'estranger, només recentment ha estat reconegut al nostre país. Especialista en ponts monumentals, Calatrava és l'autor d'un dels ponts sobre el llit vell del Túria, a València, i del premiat pont sobre les vies del tren al carrer de Bac de Roda de Barcelona. També ha dissenyat la senyalització lluminosa del trànsit de la Diagonal. Ara treballa en l'aeroport de Bilbao i l'estació del TGV de Lió. L'únic que farà pels Jocs Olímpics és la polèmica torre de Telefònica a l'Anella Olímpica de Montjuïc.

CORREA, Federico i MILÀ, Alfons

Tots dos nascuts a Barcelona el 1924. Professors durant

Federico Correa, Joan Margarit i Richard Meier.

molts anys de l'Escola d'Arquitectura, Correa és també fundador de l'Escola de Disseny Eina. Deixebles avançats de l'anomenada "Escola de Barcelona", han estat autors de l'edifici Atalaia, a la Diagonal de Barcelona i de la nova seu de la Diputació, a la casa Serra de la Rambla de Catalunya. Dirigeixen, amb Buixadé i Margarit, tota l'ordenació de l'Anella Olímpica de Montjuïc. Amb ells i l'italià Gregotti, han projectat també l'Estadi Olímpic de Montjuïc.

DOMÈNECH, Lluís i AMADOR, Roser

Amb Viaplana i Pinón són els *arquitectes estrella* de la Vila Olímpica, ja que en depèn un altre dels edificis emblemàtics o edificis-porta (perquè els carrers hi passaran per sota). Un altre projecte seu, el de l'edifici que allotjarà l'Arxiu de la Corona d'Aragó, a la plaça de les Glòries, pot veure's realitzat abans del 92.

FOSTER, Norman

Nascut a Manchester (Gran Bretanya), el 1935. Un dels màxims representants de la l'arquitectura *high-tec* (alta tecnologia). La seva obra més important és el Hong-Kong and Shangai Bank de Londres (1986). També ha dissenyat uns estudis per a la BBC, l'Hemeroteca de Nimes i el nou aeroport de Stansted. Té el projecte de fer la torre més alta del món, la torre Millenium, a Tòquio. A Barcelona, l'Ajuntament li va encarregar la Torre de Telecomunicacions de Collserola, perquè el seu projecte trencava tots els motlles, amb una imatge futurista.

GALI, Elisabeth

Nascuda a Barcelona el 1950. Arquitecta i dissenyadora industrial, ha guanyat diversos premis FAD. És l'autora del projecte d'urbanització del Parc del Migdia de Montjuïc, a més de coordinar tota l'Àrea Olímpica de la Vall d'Hebron, juntament amb Eduard Bru. Entre les obres ja fetes, destaca el Parc de l'Escorxador, en col.laboració amb Solanas, Arriola i Quintana, i la urbanització del Fossar de la Pedrera, a Montjuïc.

GARCÉS, Jordi i SÓRIA, Enric

Van dissenyar l'adaptació de l'edifici modernista Empar de Santa Llúcia com a Museu de la Ciència de Barcelona (1979-80). De cara al 92 dirigeixen dos importants projectes: el Pavelló Poliesportiu de la Vall d'Hebron i la reconversió del carrer de Tarragona fins a la plaça d'Espanya en una zona de negocis i serveis.

GREGOTTI, Vittorio

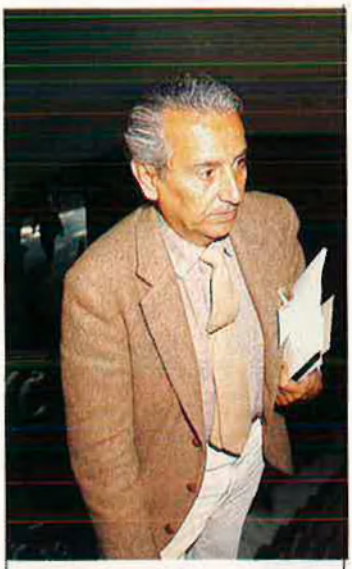
Nascut a Novara, Itàlia, el 1927. És professor de l'Institut Universitari d'Arquitectura de Venècia. Va ser cridat pel seu prestigi internacional a participar en el concurs restringit de disseny de l'Anella Olímpica, en el qual va guanyar la seva proposta per a la remodelació de l'Estadi Olímpic, si bé va haver de refondre-la amb la de l'equip Correa-Milà-Buixadé-Margarit

ISOZAKI, Arata

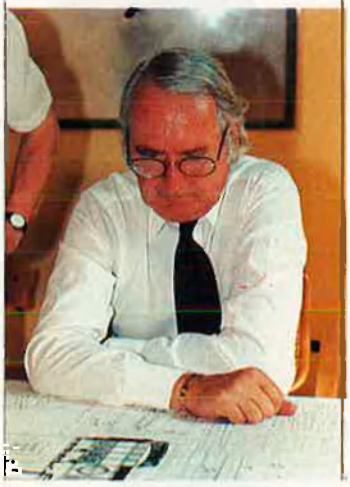
Nascut a Oita (Japó) el 1931. Diplomat en Arquitectura a Tòquio, el 1954. Formà part de l'equip del seu mestre, Kenzo Tange. Els primers treballs els va fer al Japó, però aviat va ser conegut internacionalment pel disseny de la plaça del Festival de l'Exposició Universal d'Osaka de 1970. Als anys vuitanta va obtenir la consagració definitiva amb el Museu d'Art Contemporani de Los Angeles. El Palau d'Esports Sant Jordi, que de moment només ha rebut elogis, és la seva contribució a la Barcelona olímpica.

MEIER, Richard

Nascut a Newmark (Nova Jersey, EUA), el 1934. Resident a Nova York, ha projectat conjunts d'habitatges en aquesta ciutat (1969-74). Participà en l'exposició del MOMA i figurà en el llibre *Five Architects*, la qual cosa li va reportar importants encàrrecs. Anà decantant-se cap a la museística i en aquest camp, les seves obres principals són el Museu d'Art Modern de la Villa Strozzi, a Florència (1973), el High Museum of Art, d'Atlanta (1980-82), el Museu d'Arts Decoratives de Frankfurt (1979-84) i l'ampliació de Des Moines Art Center, a Iowa (1982-84). Actualment treballa en el nou museu de la Haia i el Museu Getty de Los Angeles. L'ajuntament li encarregà l'edifici del Museu d'Art Contemporani de Barcelona, al complex cultural de la Casa de la Caritat, que ja ha començat a construir-se.







MONEO, Rafael

Nascut a Tudela (Navarra), el 1937. És un dels arquitectes espanyols amb més prestigi internacional, ja que, des del 85 fins al 89 va dirigir l'Escola d'Arquitectura de Harvard (EUA). Com a obres més destacades, té el Museu de Mèrida, la inacabable remodelació de l'estació d'Atocha, de Madrid, i encara en fase de realització, la seu de la Fundació Joan i Pilar MIró a Palma de Mallorca, la reforma del palau de Villahermosa de Madrid per a acollir la col.lecció Thyssen i el nou aeroport de Sevilla. A la Barcelona olímpica té l'encàrrec de l'Auditori Municipal que el Ministeri de Cultura construirà al costat de la plaça de les Glòries.

VIAPLANA, Albert i PIÑON, Helio

Són els autors de la polèmica plaça dels Països Catalans, al costat de l'estació de Sants (Premi FAD 1983). També han dirigit la remodelació del Convent de Santa Mònica per a Centre d'Art (1988). A la Vila Olímpica del Poblenou s'encarreguen d'un dels edificis-porta, emblemàtics de la zona. També han projectat la remodelació del Moll d'Espanya, dins la Reforma del Port Vell.

REPORTATGE

El consum de la natalitat, immune a la crisi

Mares més joves per al mercat

A pesar de la tendència a la baixa, l'aparell comercial que envolta la gestació de nens i el naixement no s'ha vist afectat pels actuals índexs de natalitat.



La franja de mares entre 25 i 29 anys domina en l'escala d'edats.

Dins del descens de natalitat que preocupa els països de l'Europa meridional, les darreres anotacions estadístiques lliuren alguns resultats força interessants per a replantejar algunes creences sobre l'evolució de la maternitat. A Catalunya, les dades que facilita l'Institut d'Estadística de Catalunya revelen, d'una banda, que la minva de naixements podria entrar en un període d'estancament, si fem cas d'indicis que situen els percentatges de pèrdua en coeficients que oscil.len entre el 0'4 i un 1'5 per cent, quan fa tres anys el percentatge assolia 3'7 punts. Però, d'una altra banda, són els canvis en l'edat de maternitat d'on provenen resultats potser més interessants. En el cens de 1989 de l'Institut d'Estadística s'observa una clara mutació en les tendències, ja que apareix, amb 23.226 d'un total de 56.849 naixements a Catalunya, la franja de mares de 25 a 29 anys com la dominant en l'escala d'edat, molt per damunt de la franja de mares que tenen entre 30 i 34 anys, que representen 15.300 naixements. En el cens anterior, de 1988 totes dues bandes suposaven 19.243 i 19.255 naixements, respectivament.

En el calidoscopi de les manifestacions socials, una conseqüència d'aquesta nova predominància de les gestants joves en els comptes anuals de la maternitat ha estat la progressiva importància que han anat assumint els centres d'educació maternal de l'Institut Català de la Salut (ICS) des de l'any 1987, quan es van posar en marxa. Des d'aquella data, 4.000 dones han passat per 179 centres d'arreu Catalunya, dels quals deu estan ubicats a 8 districtes de la ciutat de Barcelona.

El cas català, inserit en un context com l'espanyol, ofereix un terme mitjà, ja que estudis com *La fecundidad en España*

por grupos de edad, de la demògrafa Margarita Delgado, donen constància que els embarassos de 30 a 34 anys han superat per primera vegada a Espanya el de les joves de 20 a 24 anys. Els coeficients de la maternitat catalana se situen entre la tendència tradicional del sud a un embaràs novell i la maternitat tardana, i menor fecunditat, que les dones de comunitats com la de Navarra. Diversos arguments mèdics, que sovint són relativitzats, han aconsellat sempre que no s'ajorni gaire la maternitat: en teoria, passats els trenta anys, una dona pot trigar tres mesos més del normal a quedar embarassada, atès que amb el pas dels anys, augmenten progressivament els cicles sense ovulació, cosa que redueix les possibilitats de quedar en estat. Val a dir, però, que la fertilitat és un valor relatiu, i és molt probable trobar casos en què una dona de 40 anys sigui més fèrtil que una jove de 20. Uns conceptes bàsics de planificació familiar que es tenen en compte a l'hora d'accelerar la vinguda dels fills, és el risc de tenir un fill amb la síndrome de Down, eventualiat que esdevé realment preocupant en mares de 40 anys, que han de lluitar amb una càlcul de possibilitats d'1 entre 100, mentre que les mares de 35 escometen el perill en un 3 entre 1.000. Una altra de les prescripcions que acosten la maternitat més als 25 que als 30 és la millor disposició del físic de la dona per suportar les vicissituds del procés del part i del postpart.

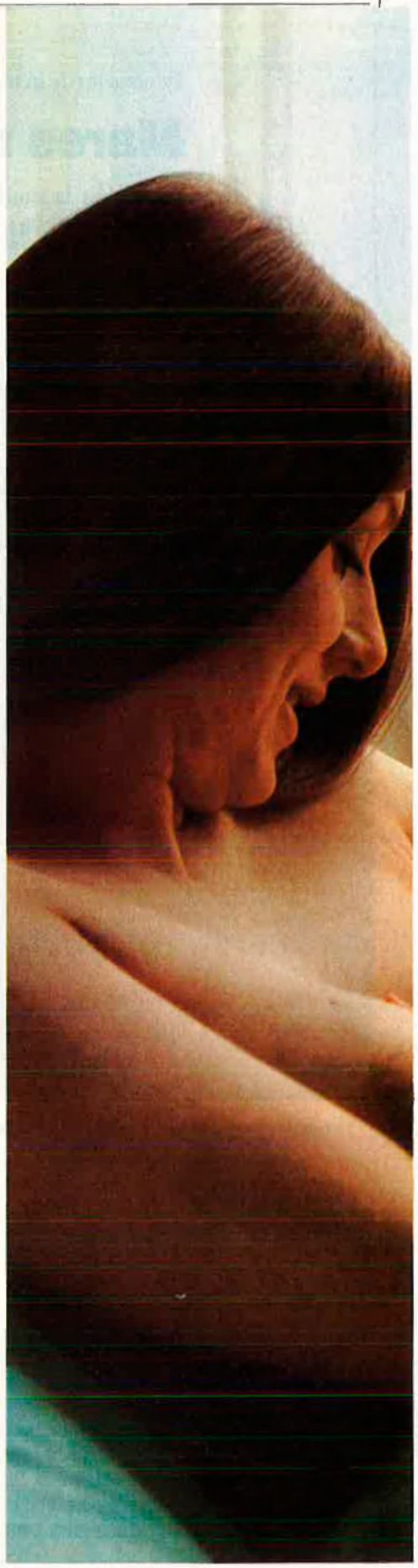
També es parla del desig de mares i pares de no allargar gaire la distància generacional entre pares i fills, per tal d'evitar futurs problemes de comunicació. I finalment resta un argument que pot ser específic d'una societat com la catalana, i que és l'accés de les dones a un punt d'estabilitat entre feina i matrimoni que els permet anticipar la maternitat i, evidentment, entrar més aviat al cada vegada més complex sector econòmic que envolta l'embaràs i el naixement del nadó.

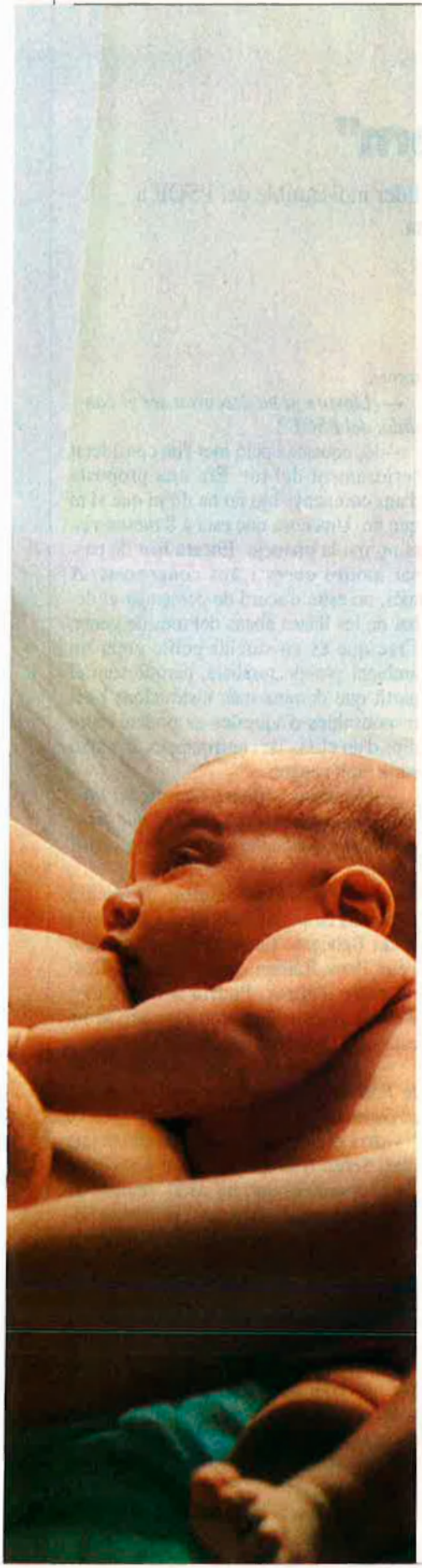
PRESSUPÒSITS DIFERENTS

Tot i que la base sobre la qual muntar l'estratègia comercial és la mateixa, les oscil.lacions de la gràfica de natalitat, les diverses cases treballen amb expectatives ben diferents. Així, representants de la indústria com Xavier Dorca, de la divisió d'alimentació infantil de Nestlé –part fonamental en els 102.921 milions d'ingressos consignats l'any passat per aquesta *major* de l'alimentació– creu que "no es pot parlar d'una invesió en els índexs de natalitat. A Catalunya la baixada és més petita i es pot pensar en una revifalla, però encara no se'n pot parlar", d'una alça que podria venir de les mares més joves. La gegantina Prénatal opera, segons ens informa Mami Torrecilla, del servei d'estudis de la firma, sota el convenciment que la seva client s'ajusta al tipus de dona que "es prepara, estudia, es casa, es paga el pis, el cotxe i a partir dels 30 any té el fill". A més a més, constatem el fenomen curiós de la dona de 35 anys que té dos fills i va cap al tercer". Manuel Vidal, delegat a Catalunya de la firma Milupa d'alimentació infantil, compta amb un índex general de maternitat "a partir dels 25, quan ja hi ha estabilitat". Amb l'indicatiu del mercat, Milupa treballa sobre la hipòtesi "d'una línia plana, que reflecteix que el descens de la natalitat ha estat frenat". De la banda de la firma de cotxes i complements per al nounat Jané, el seu apoderat, Joaquim Sales, diu que "el percentatge de mares joves ha crescut, però el gruix continua estant entre els vint-i-set i trenta anys". Així doncs, es pot comprovar que les bases per a desplegar l'oferta no s'estan del matís, de vegades prou diferenciador per a trobar tipus ben segmentats de mares consumidores.

UNA CULTURA DE CONSUM

El naixement, el seu abans i el seu després, ja han esdevingut en la transcripció comercial una nova cultura de consum, molt més accentuat en la vessant de la moda infantil, una franja de l'oferta que a hores d'ara presenta una aspecte barroc on la diversificació dels productes assoleix una complexitat difícilment imaginable per als que van nàixer en temps que *estris* del nadó com el biberó, la trona o el cotxet no se sortien d'uns cànons perfectament identificables en el pas dels anys, i que podien canviar moltes vegades de mans en les generoses famílies dels anys seixanta. "El descens de natalitat realment no ens afecta; abans la gent tenia quatre fills, ara si en té un o dos, no li manca res. Abans s'havia d'aprofitar la roba del germà i les seves coses", segons diu Mami Torrecilla, que treballa en un sector que abasta aproximadament la meitat dels embarassos que tenen lloc durant l'any –en el nostre cas, uns 28.000–, ja que l'altra meitat no fa gaire cas dels models exclu-





sivament pensats per a embarassades i nens, des del naixement dins als vuit anys. Tal com apreciem la majoria de fabricants, tot allò que feien guanyar les famílies nombroses del *boom* dels seixanta ara ho compensa un major poder adquisitiu dels catalans, que destinen actualment per a dos fills partides d'economia familiar que antany eren la proporció que ajudava a donar les primeres passes a cinc fills. Si bé no totes les empreses han arribat tan lluny en oferta d'aixovar per al nen com Prénatal, totes semblen entendre que l'única manera de matenir el mercat en un creixement sostingut és ampliar l'oferta. Segons Joaquim Sales, de cotxes Jané, "una cosa és capacitat de consum i l'altra natalitat real. Hem hagut d'ampliar la gamma d'articles per suplir aquesta baixa". Hi ha exemples ben gràfics, com el de la firma Chicco, que va sostenir els 3.200 milions de facturació de l'any passat en una rica oferta de biberons de prestacions ben diferents –tipus de tetines, nanses incorporades– i aparells revolucionaris com humidificadors d'ambient. La xifra de 12.500 milions de cotització a l'any 1989, un 30 per cent d'increment respecte a l'exercici anterior, reflecteix clarament una ocupació de gran part de mercat, per part de Prénatal, que últimament ha bastit la seva credibilitat en aspectes com la implicació del pare –la firma organitza cursets de preparció a l'embaràs als qual assisteixen sovint els pares– i la insistència en la seguretat dels productes que es posen a la venda, consigna que també és recurs d'altres firmes que vulguin donar sortida a cotxes, trones i cadiretes en un país en què es pot jugar la carta d'oferir més garanties, davant un buit legal. Així, ens trobem que cadiretes perquè el nen vagi al cotxe es presenten amb el segell d'haver superat les proves que imposa la normativa comunitària en matèria de seguretat infantil a l'automòbil, coneguda com E.C.E. 44. Altres tipus de cotitzades homologacions figuren en la promoció de bressols i parcs.

Per a una empresa com Jané, que l'any 1989 es va enlairar fins a 4.900 milions d'ingressos, tot conservant el liderat que li atorga una quota de mercat del 180% a tot l'estat, corren temps en què només les eines de competir per diversificació i el moviment expansiu serveixen per a progressar: "La desaparició dels aranzels ens ha obligat a aparèixer a altres mercats, que darrerament s'estan posant prou difícils per la fortalesa de la pesseta". A més a més, a casa nostra ja es palesa la intromissió de la manufactura barata de cotxets, trones i altres mobles vinguts de Corea, Taiwan o Hong-Kong, que "no tenen moda, però tenen un bon preu". I parlant de moda, tots coincideixen a dir que la moda infantil, estampat en el mobiliriari o l'alegria del color de la roba, no és res més que una reminiscència de la moda oficial, que té un espai del seu discurs per a les mares i els fills.

MERCAT RESTRINGIT

L'altra branca que contribueix a la identificació d'un sector econòmic de la maternitat és la dietètica infantil, una oferta limitada d'unes quantes marques que eixamplen el ventall de farinetes i llets infantils, per tal de "no solament engreixar el nen", com diu el delegat de Milupa a Barcelona, tot fent esment de les línies d'alimentació de llets d'inciació i continuació, que fan de la dieta infantil un procés molt controlat. Companyies fortes com Milupa –2.300 milions d'ingressos a l'any 1989–, Nutricia –1.004 milions– o Ordesa (filial de Nutrexpa) –2.300 milions– juguen en un camp que, segons ens informa Àngels López, d'Ordesa, "les vendes es mantenen i no van gaire a l'alça". Purés infantils i llets líquides són alguns dels productes complementaris que han anat apareixent al mercat de mica en mica per facilitar la feina de la dona treballadora, que no pot perdre gaire temps i que exigeix a l'oferta tota mena de possibilitats, ja siguin sucs o galetes.

Un fet que no és tan patent a Europa és el paper de la farmàcia com a factor comercial decisiu, que autentifica de debò determinat aliment infantil, que potser ja no seria tan ben vist si se'l pogués trobar als aparadors dels supermercats. La rigorosa rotació de productes que fa la farmàcia, el consell del llicenciat i la disponibilitat que ofereix el tron de nit donen a la dieta un doble valor sanitari. La diversificació, segons Xavier Dorca, de Nestlé, també respon a les possibilitats actuals d'extraure més productes de la llet de vaca i a la tipificació del nadó en diversos consumidors.

En definitiva, l'aparell econòmic que envolta la gestació del nen i el seu naixement sembla preveure qualsevol eventualitat, a la baixa, en un mercat que no espera viure grans sotracs.

Jordi Garriga

PAÍS

Borja Carreras-Moysi, alcalde de Maó

"Cañellas és el desgovern"

L'alcalde de Maó, admirat per uns i discutit pels altres, és el líder indiscutible del PSOE a Menorca i candidat a la presidència de la comunitat autònoma.

Borja Carreras-Moysi és el batlle de Maó, capital de Menorca, des de fa set anys. Sempre s'ha dit que un dia o altre aquest arquitecte de 40 anys i amb aspecte de *yuppie*, faria un paper important dins el món de la política.

Sota el seu mandat la ciutat de Maó ha rebut un al.luvió d'inversions estatals i autonòmiques i s'han fet un gran nombre d'obres públiques, com per exemple el nou aeroport o la remodelació dels molls del port. Admirat per uns i discutit pels altres, és el líder indiscutible del PSOE a Menorca i darrerament el candidat del sector *oficialista* de la Federació Socialista Balear (FSB) per a ocupar la presidència de la Comunitat Autònoma de les Illes. Però, després d'una llarga lluita interna a la FSB, sembla que el sector autonomista, que lidera Joan March, ha guanyat la partida i l'ex-ugetista Francesc Obrador es perfila com el candidat amb més possibilitats del PSOE-FSB.

Ara, i en un intent de signar la pau, els dos grans corrents de la FSB han arribat a un principi d'acord per formar un bloc cohesionat, que s'enfronti amb garanties al govern del Partit Popular encapçalat per Gabriel Canellas.

—Diuen que vostè està destinat a ocupar un alt càrrec polític. Prova d'això és que darrerament s'ha parlat de Borja Carreras com el candidat del PSOE a la Comunitat Autònoma Balear.

—Ser batlle de Maó és el que més m'agrada en aquests moments. M'agrada la meva ciutat i crec que el càrrec de batlle és un dels més *polits* que hi ha en política. També és veritat que he tingut oferiments, per part de persones que ho podien fer, per a anar-me'n a Madrid a ocupar càrrecs d'alt nivell, com per exemple una direcció general. Però he dit que no, perquè això implica un canvi de vida important. Home, si fos una exigència imperiosa del partit m'ho hauria de plantejar, però no és el cas.

Referent a la meva candidatura a la presidència de la Comunitat Autònoma de Balears he de dir que és cert que jo era el candidat del corrent conegut com *oficialista*. Però aquesta designació depèn del resultat d'un congrés i d'un acord entre les dues grans famílies de la Federació Socialista Balear. Dins del sector Socialisme i Autonomia, que lidera Joan March, hi ha un candidat que té moltes ganes de ser president i que va fent campanya des de fa un any, a més de comptar amb el suport de Socialisme i Autonomia. Em refereixo a Francesc Obrador.

No fa massa que les dues famílies hem arribat a un principi d'acord per conformar una nova majoria a la FSB. Segons els criteris que regeixen aquest acord, molt possiblement l'elecció es decantarà cap al senyor Obrador, perquè Socialisme i Autonomia té més delegats al congrés de la FSB que se celebrarà el mes de novembre, i els *oficialistes* no ens hi oposarem.

—¿Això vol dir que els oficialistes han perdut la guerra interna que s'ha produït dins de la FSB?

—Això vol dir que Socialisme i Autonomia té més delegats i que té guanyat el congrés. Ell podria imposar una executiva, però estem en un principi d'acord entre els dos corrents que s'ha de complir. Ara veurem què passa.

—¿Quines contrapartides tenen els oficialistes en aquest pacte?

—A les agrupacions on els *oficialistes* tenguin majoria, la nova secretaria general serà per a ells, a més de controlar l'executiva. D'aquesta manera només hi haurà una llista i s'evitarà una guerra interna. Pel que fa a la Federació es presentarà una llista d'integració i de cara al congrés s'elaboraran unes ponències a partir d'una síntesi de les tesis dels dos corrents. Jo crec que la contrapartida que tenim tots és que s'acabaran les lluites internes.

—¿Llavors ja ha descartat ser el candidat del PSOE?

—Jo, aquesta opció mai l'he considerat seriosament del tot. Era una proposta d'uns companys i jo no he dit ni que sí ni que no. Una cosa que està a 8 mesos vista no me la plantejo. Encara han de passar moltes coses i tres congressos. A més, no estic d'acord de començar el debat de les llistes abans del més de gener. Crec que és un suïcidi polítc crear un ambient pre-electoralista, perquè som el partit que domina més institucions i els responsables d'aquestes es poden veure dins d'un clima de confrontació. Tot això seria molt negatiu.

—Diuen que Alfonso Guerra ha tingut molt a veure amb l'acord que han firmat els oficialistes i Socialisme i Autonomia.

—No és cert. Personalment, de Madrid jo només he parlat amb Abel Caballero i Txiki Benegas. També he consultat amb Félix Pons, Ramón Aguiló i Antoni Costa, entre d'altres. Podria ser que algú d'ells hagi consultat amb ell, però si ha estat així jo ho desconec.

—¿Amb aquesta aparent cohesió de la FSB, quina batalla es pot presentar al Govern de Gabriel Canellas?

—Ara estem més ben situats que fa uns dies. Sense fisures a nivell de persones i de programes, que ha estat sempre el gran actiu del PSOE durant la darrera dècada. Sota el meu punt de vista el que ha passat a la FSB és que hi havia una certa distorsió del missatge a causa de l'existència de dos corrents: Socialisme i Autonomia vorejava missatges de mala consciència nacionalista i pretenia ocupar un camp que no és el nostre, mentre que els *oficialistes* eren identificats com a centralistes. Ara amb l'acord aconseguit el discurs del partit serà molt més clar.

—¿Què pensa quan es diu que Balears és de dreta?



—Jo crec que Balears es una part d'Espanya i Espanya no és de dretes. El que és cert és que les illes tenen un alt nivell de renda i que tenen una economia fonamentada en el turisme, sector que no té una tradició sindicalista i obrera. Dins aquest context el missatge socialista de solidaritat, igualtat i de redistribució de riquesa és molt difícil que penetri. Això no vol dir que a Balears no hi hagi bosses de marginació. Perquè els molts tenguin més, alguns han de tenir menys. Nosaltres lluitam contra aquesta dualitat de la societat balear. És evident que el missatge socialista penetra millor a les zones més desfavorides.

—¿Què representa el Govern Cañellas i que representaria un Govern de PSOE?

—Jo definiria el Govern Cañellas com el del desgovern, és a dir la mancança de govern. No sabem que pensen fer amb el turisme, indústria o agricultura, per citar uns exemples. A més, s'ha de dir que és un govern de subvencions que només ajuda els seus. És una mena de liberalisme decimonònic: deixen fer a les forces socials i després donen les autoritzacions.

Un govern del PSOE seria molt més intervencionista i intentaria compensar el binomi medi ambient-turisme. És clar que a més turisme pitjor medi ambient. La nostra alternativa és que a més medi ambient millor turisme. Jo crec que això és la gran diferència que ens separa en una comunitat autònoma que és basa massa en el turisme. Aquest és precisament el gran error de Gabriel Canellas, a més de haver afavorit els interessos particulars d'alguns amics o grups que li donen suport, a ell, a Jeroni Albertí i a Jaume Caldera, que com tots sabem són hotelers.

—¿Quin mal ha fet a la FSB que el grup socialista al Congrés votés en contra dels acords del Parlament Balear en relació a la protecció de l'illa de Cabrera?

—En cap moment he cregut, com s'ha dit i repetit, que és tractes d'una desautorització del PSOE a la FSB. Sense la presència militar segurament Cabrera ja estaria urbanizada per Canellas o Albertí. Ara que no es posin medalletes que no són seves. Tenim una llei que està en tramitació per declarar Cabrera com a Parc Nacional, per tant l'objectiu de protecció s'ha complit. D'altra banda, el fet militar i els interessos naturals no són incompatibles, perquè si ara poden tenir aquesta llei es perquè els militars han estat i això ha impedit la seva urbanització.

A més, el fet que el Parlament Nacional s'hagi pronunciat és molt normal i democràtic. Si el Congrés no tingués res a dir, això seria competència del Govern Balear, però com que no ho és s'ha de fer així.

—El Govern Cañellas es queixa de la poca sensibilitat de Madrid amb els problemes econòmics de Balears. ¿Això milloraria amb un Govern del PSOE?

—Jo crec que el Partit Popular es queixa perquè és incapaç d'executar els seus pressupostos. Per tapar aquestes mancances fan el mateix que el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol: plorar per justificar les seves febleses. El que és clar és que nosaltres no aconseguiríem recursos perquè facin negocis els hotelers o per amortitzar places hoteleres, algunes de dubtosa legalitat.

Aconseguir doblers perquè uns pocs guanyin, no. Ara, si realment hi ha necessitats, els socialistes podrien aconseguir recursos i, encara que no és imprescindible, això és millor amb un govern del mateix color.

Pere Melis Nebot

LA SETMANA

ACTA, en ebullició.

Amb motiu de la visita institucional que el president d'Eslovènia Milan Küjvac ha de realitzar a Catalunya a principis del mes de novembre, la Fundació Cultural Acta organitzarà una conferència, presentada per Rafael Ribó, en la qual l'ex-dirigent comunista explicarà el procés de ruptura política que està vivint aquest país amb la confederació iugoslava. La intervenció del president d'Iniciativa per Catalunya no té, per Joan B. Culla, historiador i president d'ACTA, cap altra significació que l'amistat personal entre aquests dos polítics. Küjvac assistirà també a un sopar homenatge d'Iniciativa que pot reforçar la imatge nacionalista d'aquesta coalició. Els plantejaments d'ACTA, però, són força més ambiciosos. La celebració els passats 23, 24 i 25 d'octubre d'unes jornades sobre "el subjecte en el pensament actual" han dut a Barcelona alguns dels millors filòsofs actuals que han debatut la vigència de l'humanisme en un context ideològic que necessita, amb urgència, noves formulacions. I, per a mitjan novembre, es preparen unes jornades que, emmarcades per un títol tan retòric com "És possible una premsa independent?", pretenen asseure en una mateixa taula directors de prestigiosos diaris estrangers amb els millors comunicòlegs del país. Es tracta, segons Joan B. Culla, d'endegar "una reflexió sobre el paper del periodisme a la dècada dels 90 que no exclogui cap tema polèmic".

La rellevància d'alguns membres del patronat de la Fundació -Vicenç Villatoro, Pilar Rahola, Albert Viladot o el mateix Joan B. Culla- ha convertit aquest organisme cultural, que pretén abastar un ampli àmbit pluridisciplinar, en el reflex d'una certa línia d'oposició al predomini que l'anomenada *orquestra rosa* d'intel.lectuals vinculats a sectors socialistes exerceix sobre alguns mitjans de comunicació i determinades instàncies culturals. Fruit de la celebració, el desembre de l'any passat, d'uns debats sobre els deu anys d'Estatut i de la distribució posterior d'una enquesta sobre els intel.lectuals i la qüestió nacional, aquest organisme dedicat a "les idees i les arts" va fer aflorar moltes de les divisions i esquerdes que separen la *intel.ligèntsia* del país. Malgrat les ambigüitats i el consens propi d'aquestes elits culturals, les respostes o la seva mancança definien un terreny on espanyolisme i catalanisme segueixen topant.

La sensibilització d'ACTA en temes que puguin traslluir un caràcter massa polític es constata en el suport personal dels membres d'ACTA a la commemoració del centenari de les Bases de Manresa ja que com a fundació "no signem cap manifest".

Oriol Malló

El Govern Balear fa anques enrere

El Govern Balear ha decidt retirar l'anomenat Pla Saiz de creació de nous ports esportius. El motiu que oficialment s'ha donat és la pressió popular contrària als ports esportius. Tant els partits de l'oposició com els més importants grups ecologistes de les illes s'hi havien oposat amb força.

La realitat sembla que no és exactament així. Tal i com s'informava la passada setmana, l'ex-portaveu regionalista Miquel Pascual havia anunciat que s'oposaria a les lleis del govern que suposessin una degradació del medi ambient. El fet que aquest vot, el de Pasqual, és imprescindible per a dur endavant qualsevol llei, probablement hagi estat el motiu principal pel qual el Govern, sense consultar ni tan sols el seu propi grup del PP ni els aliats d'UM, s'ha decidit a retirar el pla de ports esportius del conseller d'Ordenació del Territori, Jeroni Saiz.

D'aquesta manera el govern Canellas s'estalvia una segura derrota parlamentària de conseqüències desestabilitzadores quan només falten vuit mesos per a les eleccions. Així, doncs, la llei sobre ports esportius haurà d'esperar la nova legislatura post-maig del 91. El Govern, lògicament, espera aconseguir la majoria absoluta -que té probabilitats d'obtenir- que li permetria aprovar la llei així com ho cregui convenient.

Miquel Payeras

Núria i "Inquietudes catalanistas"

Núria Cadenas ha estat condemnada finalment per l'Audiència Nacional a vuit anys de presó, sis per tinença d'explosius i dos per estralls. Per la seva banda, catorze són els anys a què han estat sentenciats Jordi Petit i Jaume Palou, i a nou anys Guillem Godó. La pena de vuit anys que va dictar l'Audiencia contra Núria Cadenas, per bé que temuda després de la singladura carcerària que ha sofert la jove independentista catalana des de la seva detenció, ha resultat "contradictòria" per al seu advocat, Fernando Salas, que el mateix dia que va saber-se la condemna va presentar al tribunal un recurs de cassació.





Joan Culla.

Flash



Allà és gran, i la baca també.

El Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya ha iniciat una campanya de normalització lingüística que pretén "la recuperació plena de l'ús del català, tant en l'àmbit del dret com en l'administració de justícia". La campanya vol "estimular" el



ciutadà i els professionals del dret a expressar-se en català. Esperem que també quedin estimulats els mateixos membres de l'administració autonòmica, que sovint han utilitzat el castellà en tràmits judicials públics. Normalitzar amb l'exemple també és una bona campanya.

Camilo José Cela ha estat notícia a Mallorca quan ha anunciat la seva intenció d'endur-se'n tota la seva biblioteca cap a Galícia. Sobre això, el Partit Socialista de Mallorca ha demanat al Consell Insular de Mallorca que "faci les gestions pertinents per tal que la biblioteca de Cela passi a ser patrimoni del Consell".

¿Perillen el Rialto i l'IVAM? Segons fonts ben informades, el president de la Generalitat valenciana ha donat consignes d'austeritat per als pressupostos del 91. Els retalls més importants recauran, com ja sembla ser tradicional en la història recent, en l'apartat cultural. D'acord amb aquesta informació, l'IVAECM, més conegut pel Rialto, quedaria sota mínims i hauria de tancar bona part de les seues dependències. I l'altra institució afectada seria l'IVAM, que, en conseqüència, hauria de baixar dels nivells internacionals als comarcals, canvi que implicaria la seua defunció com a museu d'entitat. En canvi, la comissió del V *Centenario* , augmenta.



Entrevista Gorbatxov-Pujol, un encontre que proporciona al poder català un rang que el centralisme madrileny no ha assumit encara ni dóna mostres de voler acceptar, sobretot després de veure les *facilitats* que s'han donat des de la Delegació del Govern a Catalunya.

La sentència contra Núria Cadenas, que Fernando Salas considera un "chivo expiatorio", es basa en el testimoniatge dels policies que van declarar en el judici, malgrat que no se l'hagi condemnat per pertinença a una banda armada. Segons el text del tribunal, "la Sala no estima probado que la acusada, sin antecedentes penales, perteneciese a Terra Lliure, aunque constan sus intensas inquietudes catalanistas". "Inquietudes catalanistas" que, segons portaveus familiars, és un fet que posa en evidència el caràcter polític del judici i de la sentència. Les possibilitats que Núria Cadenas "torni a casa" en breu són poques ja que el seu expedient penitenciari -"indisciplinat", des del punt de vista de la presó- no permet esperar que pugui gaudir aviat de llibertat condicional. A part, que el recurs de cassació presentat per Salas té, com a mínim, un any de tramitació.

D'acord amb la sentència, Núria Cadenas, que va ser detinguda al poc de complir els divuit anys, podria sortir de la presó als vint-i-sis. Un llarg espai de temps que fa reflexionar sobre la necessitat que la inculpació dels delictes de què se l'acusa estiguin provats pel tribunal amb el mínim marge d'error possible; cosa que, a la vista de les declaracions que des de sempre ha sostingut la mateixa Núria i els seus familiars, obre la porta a raonables dubtes.

Eduard Company

Tous, sentenciat

Després d'un procés que ha durat vuit anys i un judici que començà en 1989, els afectats per l'ensorrament de l'embassament de Tous, l'octubre de 1982, han pogut conèixer la sentència de l'anomenat "judici del segle". Finalitzava així el darrer capítol de la pantanada que assolà la comarca de la Ribera. La lectura, que es va allargar per més de set hores, deixà satisfeta la majoria del públic present a la sala de l'Audiència de València que dirigeix el jutge José Luis Pérez Hernández.

L'audiència va considerar que hi havia un delicte d'imprudència temerària amb el resultat de vuit morts; set a Carcaixent i un a Alzira, un menys d'ells que considerava l'acusació particular. Així mateix quedava clara l'entrada en funcionament de les instal.lacions, que va realitzar el 1978, es va fer sense la corresponent confirmació de garantia per part de l'administració, que no arribà fins tres anys després. També resultà provat que des de 1987 no s'havien realitzat comprovacions sobre l'estat del sistema elèctric d'elevació de les comportes, que va fallar aquella fatídica nit del 20 d'octubre i va impedir que es realitzara el desaigüe de l'embassament, amb la qual cosa la ruptura del mur de contenció era inevitable.

La sentència, no obstant, deixa ben clar que les deficiències de la presa no provenien de la seua construcció i ordenació sinó del serveis de manteniment i vigilància. Cap membre de la dotació pernoctava en les instal.lacions de l'embassament i tampoc hi havia unes normes de vigilància concretes.

L'Audiència ha catalogat com a responsables directes de la tragèdia a Roman Guerrero, cap de Gran Serveis del Ministeri d'Obres Públiques i Juan Sancho Tello, comissari d'aigües del Xúquer en aquell moment. La sentència, pel contrari, ha declarat innocents a Florentino Santos, director de la presa i José Luis Pérez Hernández enginyer a peu d'obra.

El responsable subsidiari serà l'Estat que haurà d'afrontar les indemnitzacions per un valor que encara no s'ha dterminat però que tot apunta que no arribarà , ni de bon tros, als 50.000 milions que demanaven les associacions d'afectats. Els perjudicats amb dret a compensació són 24.000, la gran majoria inscrits en les associacions AFIVA i APEMEVA i quedaran sense cobrar aquells que no han participat en el sumari, com el grup que s'agrupa al voltant de l'alacalde de Carcaixent i aquell que va ser defès pel fiscal Gonzalo López Ebri.

En conjunt la Ribera respirava satisfacció, tot i que la gtan majoria del afectats es queixava de la llargària sense precedents que havia tingut el procés i de la lentitud dels procediments de la justícia que en aquest cas ha asolit graus d'esperpen

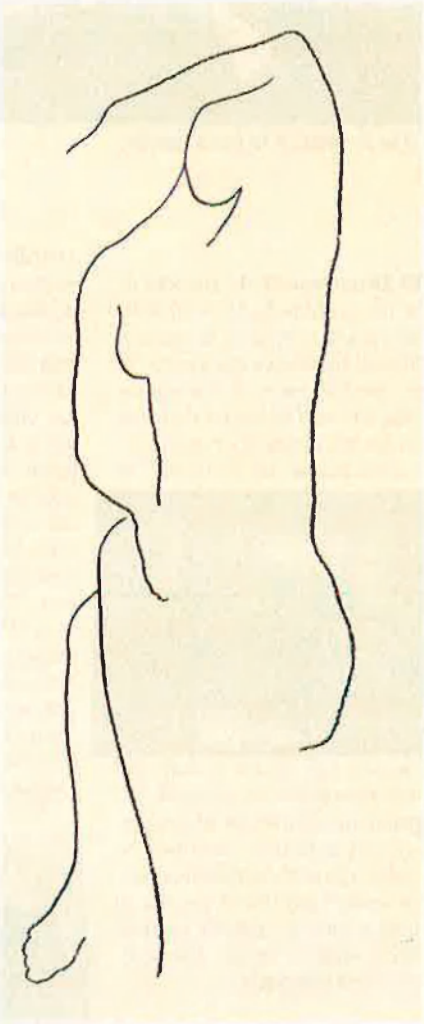
Esther Roig
Jordi Sebastià

El Lorente 'touch'

Com Lubitsch, també Joan Lorente tenia un *touch,* a l'hora d'escriure però també, i sobretot, a l'hora de viure. En la literatura cinematogràfica i en el seu treball professoral el seu estil era punyent i elegant, exercitant una ira tranquil.la contra els puristes que amb disfressa intransigent volien negar allò innegable, el predomini del plaer que proporcionaven les pel.licules tantes vegades considerades menors, d'aventures, melodramàtiques o de grans espectacles. Si Miquel Porter ha fet descobrir a diverses generacions la importància del cinema mut, Joan Lorente és responsable que la gent entengués que disfrutar amb una pel.lícula no només no és pecat sinó que és la primera prova de qualitat. La tranquil.litat que això ha proporcionat entre els seus oïdors –innombrables, escampats per tot Catalunya– i entre els seus lectors és impagable per terapèutica: no era normal que algú extremadament culte, sense la més mínima pedanteria i enormement savi de totes les llums i ombres de la història del cinema, establís coses tan naturals com el protagonisme del plaer a l'hora de valorar una pel.lícula. No és estrany que Joan Lorente com a professor i crític tingués legió d'admiradors: va curar-nos a tots de malatisses esquizofrènies.

El toc de distinció de Joan apareixia sempre en el trànsit delicat entre una opinió assentada i una experiència viscuda. Els que recordin els retrats que va publicar en aquell Diario de Barcelona primaveral, d'actrius carismàtiques que no gaudien de prou atenció dels focus de l'èxit, sabran de què parlem. Per exemple, quan declarava odiar el vestit que s'havia anat a emprovar un sastre el dia que es va assabentar –en el metro– de la mort de Kay Kendall. O de l'esperança que guardava pel futur professional d'Ann Margret després del terrible accident que li havia desfigurat la cara.

Ann Margret... Potser ella millor que ningú simbolitza el salt vital que Joan va efectuar com a director del Festival de Cinema de Barcelona. Un càrrec que mai hauria pensat que fós per a ell, i a què d'entrada es va resistir. Durant un trajecte curt, però, just el que va des d'un bar de la plaça de Sarrià fins a la casa de Bigas Luna, amb qui teníem cita, allí al costat, al carrer Gran de Sarrià. Joan va respondre amb timidesa a la primera oferta, però no es va fer pregar gaire, molt especialment quan no va tenir una resposta clara a la pregunta de qui podia fer-ho millor. Des d'aquell moment Joan va assistir amb entremaliada curiositat a una nova experiència fins aquell moment inesperada: la de retrobar privadament algunes de les persones per les quals ell havia mostrat sempre eterna admiració. Especialment a partir d'un memorable viatge a Hollywood que després explicava amb una comicitat inestingible. Anècdotes com la de la primera trobada amb George Sidney, la visita a Billy Wilder, el xoc que la Writer's Guild of America li enviés una limusina al seu hotel per portar-lo al sopar anual en què compartia taula amb Silvester Stallone... De totes aquestes experiències acumulades en un sol viatge, Joan en destacava aquells moments introspectius que millor definien la seva perplexitat: els seus dubtes sobre si, en una parada de la limosina per recollir una actriu també convidada al sopar, havia de donar conversa o no al xofer negre que semblava molt ficat al seu paper; o la sorpresa de trucar a la porta d'un despatx mig secret i que sigui ni més ni menys que Billy Wilder qui et vingui a obrir i et faci entrar... Joan desgranava aquests records una nit de Sant Jordi, en una terrassa rodejant un arròs i amb una vintena d'amics, una part dels quals no el coneixien gaire. Però sé que tots hem guardat en el racó de les memòries tàctils i aromàtiques aquell vespre en què regnava una felicitat contagiosa al voltant d'aquestes experiències que Joan explicava amb una ingenuïtat dosificada amb la seva proverbial intel.ligència.



Andreu Alfaro

Joan era un tossut encantador. I ho va demostrar sobradament quan va prendre la iniciativa de retre homenatge en la primera edició del Festival a dos directors d'aquells que li agradava reivindicar per sobre de modes efímeres, George Sidney i Fred Zinemann. Era una manera de po-

sar en pràctica el que sempre havia estat la seva filosofia cinematogràfica. Ann Margret es va afegir l'homenatge. Joan anava armat de tota la decisió que calgués per poder contestar als que poguessin queixar-se que aquests directors eren massa populars per a rebre homenatges. Li va ser facilíssim esvair qualsevol dubte reticent, quan des de la platea del cinema Alexandra, amb George Sidney en un cantó, Ann Margret a l'altre i Fred Zinneman a una butaca, va proclamar dos visques pels dos directors, que van fer recórrer un nervi d'emoció per la sala. A continuació la trepidant Viva Las Vegas va il.luminar la pantalla amb tot el públic entregat al joc d'aplaudir amb manifesta complicitat l'art del director Sidney que era capaç de fer un ballet d'una lluita d'esgrima o del que –Zinemann– era la manifestació física més extraordinària de la dignitat arrelada a *Solo ante el peligro*. El públic va comprendre aquesta tria de Joan, i des d'aquell dia el Festival que ell ha dirigit ha quedat marcat per aquesta consciència d'esquivar els tòpics valoratius, a la recerca del cine fet per homes i dones passionals. Artistes que com Fellini van copsar en Joan Lorente aquesta fascinació instantània que sabia desprendre. Des del dia que es van conèixer a Roma, el gran director italià ha preguntat moltes vegades a José Luis Guarner per Joan. Per la seva banda, Joan va escriure un dels millors articles que jo li he llegit a l'*Avui*, 'El meu Fellini', on explicava amb el seu estil distintiu l'amorosa l'atmosfera que va presidir aquest encontre cordial.

En Joan va morir l'11 de setembre. A la sorpresa va seguir una consternació manifestada pels innombrables condols arribats de tot arreu. En tots es podia trobar un mateix sentiment, el de la immediata percepció que tothom havia tingut de la seva bonhomia, i l'enyor de no haver pogut conèixer-lo més temps, més a fons. Nèstor Almendros ho resumia perfectament: "Joan era d'aquells catalans fins, cortesos i intel.ligents que m'han provocat sempre el desig de tornar a la meva terra". Com també concloïa Nèstor, l'únic consol rau en els que van tenir la sort de conèixer-lo, de treballar amb ell, de compartir el seu humor, de servir-nos del seu toc distintiu. Era de les persones que et feia sentir millor del que potser realment som. Sense Joan, en aquest Festival que hem intentat fer com ell l'havia imaginat, res tornarà a ser igual.

Jordi Balló

Per una convergència nacionalista

Tal com diu el document programàtic d'Unió Balear –darrere el quat s'endevina la ploma de Gregori Mir– les Balears són una terra rica en teoria nacionalista i una de pobra en tradició de pràctica nacionalista. A part de la resistència testimonial del PSM, que ha fet un paper innegable però que s'ha encasellat en un radicalisme que el duia a la marginalitat, els esforços nacionalistes sempre han xocat contra la manca de mitjans i el pes del sucursalisme i els complexos socials. Hi ha hagut un cas recent, el d'Unió Mallorquina, que semblava haver romput el signe d'aquesta fatalitat. Però quan Unió Mallorquina va intentar ser alguna cosa més que un partit mallorquí, i trobar recer a les altres Illes, rebé per part de la dreta un míssil que la dugué a la venuda o, si voleu més enfàticament, a la rendició incondicional. UM abaixà les banderes, esbucà les fortaleses i oferí els seu oficials i generals (a excepció del seu fundador, Jeroni Albertí, que traït i ferit en el seu orgull no volgué fer les passes per recuperar el control i la independència del partit) per engrossar l'exèrcit –suposadament invencible– de la dreta.

Òbviament, aquesta anàlisi de la situació política de les Balears només explica el perquè de l'intent de crear una veritable alternativa nacionalista. Per molt que es pugui invocar allò que la natura té horror al buit, ningú no fa les seves propostes ideològiques basant-se en les existències del mercat. El fet, tanmateix, és que si UM no hagués abdicat de la seva identitat i del seu arrelament social, la lògica exigia que qualsevol procés de convergència es fes a partir de la realitat que l'opció liderada per Albertí representava. Es inútil, a hores d'ara, demanar-se com s'hauria d'haver pilotat aquest procés. Si per coalició, fusió o per integració personal al partit. El fet innegable és que l'abandó d'UM –i el desert que això va provocar– ha exigit dels nacionalistes el replantejament de qualsevol possible idea prèvia.

A les Illes el procés de desnacionalització és tan greu que si no existís un pensament polític de presa de consciència, l'hauríem d'inventar. No crec que des del caire d'una vella nació que té la seva llengua en un procés de greu retrocés, la seva identitat malmesa i la pressió de les idees polítiques sucursalitzades com a component essencial de la decisió hi hagi necessitat de justificar molt més. Però si tot això no existís, n'hi hauria prou de veure com va l'economia, com no hi ha un model de país, com impera la improvisació destrucció de molt del potencial productiu del país, per trobar que ja vessa la mesura i posar-se a la feina.

I això és el que, des de distints angles, tracten de fer una sèrie de grups –encara forçosament minoritaris– que tenen prou clar que el procés de convergència i d'unió és imprescindible i que la gravetat i el caràcter urgent dels problemes no permet més demores. Centristes de Balears és evidentment un dels grups que es creu convocat a aquesta casa. Però ni és l'únic ni pretén cap tipus especial de protagonisme. A Balears les coses ja estan prou desfetes per a engrescar-se en qüestions personals, en desqualificacions o sectarisme. Hi ha un estricte problema de supervivència i un temps limitat per proposar i obtenir un canvi de les regles de joc. Es tracta que l'energia vital de la societat pugui dur endavant un projecte polític propi o sucumbir definitivament a la provincialització i a la desfeta col.lectiva. Quan el tema és planteja en aquests termes o es té prou esma per a sobreposar l'interès general o qualsevol altra consideració o val més dedicar-se a altres coses i no a la política.

Josep Melià

ESTAT

Anguita, Ribó i Aulestia, tres veus per a una crisi

Terratrèmol en Esquerra Unida

El pròxim dia 7 de novembre pot significar el tret de sortida perquè una greu crisi s'instal.li en Esquerra Unida.

Aquest dia es reunirà la comissió d'enllaç d'Iniciativa per Catalunya amb la Coalició de Julio Anguita, amb l'agrupament de l'anomenada esquerra *perifèrica* com a fons. Ribó, mentrestant, no perd el temps i, després dels seus contactes amvb Euskadiko Ezkerra, es mou ara per València per aconseguir el seu objectiu: unir els partits d'esquerra amb sensibilitat per les qüestions nacionals dels pobles de l'estat, enfront del "centralisme democràtic" defensat per Julio Anguita.

Aquest i no un altre sembla que és el nus gordià de la crisi que travessa l'esquerra del PSOE en aquest país: la qüestió nacional. Mentre partits com Euskadiko Ezkerra, Esquerda Galega, Unitat del Poble Valencià, Iniciativa per Catalunya o els nacionalistes d'esquerra de les illes defensen a capa i espasa els drets de les nacions de l'estat espanyol, inclòs el d'autodeterminació, en l'esquerra Unida de Julio Anguita brolla la ferida cada vegada que es toca aquest assumpte.

Si és veritat que la reconversió general dels països de l'Est europeu cap a la socialdemocratització, amb la conseqüent dretanització del continent i la davallada de vots per a les urnes comunistes, són part integrant també de la crisi de l'esquerra del PSOE, és ben cert que la vella qüestió de la configuració política de l'estat espanyol està en l'epicentre del terratrèmol que sotraga Esquerra Unida.



Julio Anguita.

MAYOR: "CRISI IRREVERSIBLE"

Pere Major, secretari general de la Unitat del Poble Valencià, és contundent a analitzar la situació. "Aquí –diu a EL TEMPS– hi ha una crisi latent, present i irreversible. Els successos de l'Est europeu passen factura. I s'hi ha d'afegir l'assumpte Ribó-Anguita, la desvinculació d'Esquerda Galega d'EU i la divisió a Euskadi, tot això anuncia que la crisi és més greu del que sembla". Mayor fa referència als pèssims resultats electorals d'Andalusia, Galícia i el País Basc i afirma: "Anguita busca desesperadament guanyar-se sectors de l'esquerra del PSOE, però amb la concepció d'estat

que té –encara que continua defensant el centralisme democràtic– enfrontada a d'altres que donen suport a la pluralitat nacional, no crec que prospere".

De tota manera, el secretari general d'UPV admet que fins ara no ha rebut cap proposta formal per a iniciar converses amb altres forces per tractar d'unir esforços d'unitat, encara que es mostra totalment obert a aquestes iniciatives: "Encara que amb un absolut respecte a la nostra sobirania com a partit –diu–. Ribó és de Catalunya, nosaltres de València".



Rafael Ribó.

UNA PARELLA AMB PROBLEMES

La crisi entre Esquerra Unida i Iniciativa per Catalunya ha estat un conflicte anunciat. El detonant van ser les autonòmiques basques, però també haurien pogut ser les catalanes de l'any passat o qualsevol altra convocatòria electoral. Perquè els discursos de Ribó i Anguita sobre l'autodeterminació o el nivell d'autogovern de les nacionalitats són significativament diferents, contradicció que es posa especialment de manifest en territoris on aquest tema és indefugible.

Ribó i Aulestia, Iniciativa i EE, s'entenen. Les dues formacions han decidit establir una comissió d'enllaç, que és el mateix lligam que existeix entre IU i IC. Aquest és el primer pas en ferm de Ribó cap a la seva vella aspiració de l'articulació de les esquerres perifèriques de l'estat. Un projecte que en més d'una ocasió ha aconseguit alterar el de per si irascible *califa roig*.

El portaveu del grup parlamentari d'Esquerra Unida, Nicolàs Sartorius, va atribuir el suport de Ribó a Aulestia a una cooperació tradicional entre les dues formacions. Va reconèixer que per a EU seria preferible que Ribó s'entengués millor amb els companys de coalició que amb altres partits, però no va atribuir més importància a l'afer.

On sí que el tema va aixecar preocupació va ser en la reunió de la presidència d'EU, que va estudiar la preparació de l'assemblea federal del mes de novembre. Les decisions i actuacions de Ribó es van considerar "greus", perquè van comportar un "enrariment encara més gran en les relacions entre totes dues formacions". Al malestar de la cúpula dirigent d'Esquerra Unida s'havia afegit la decisió de la comissió política nacional d'IC, reunida dies abans, d'accelerar la coordinació amb els partits de l'esquerra nacionalista. Més que una divergència ideològica de fons, el conflicte entre Anguita i RIbó es produeix perquè tots dos no funcionen al mateix ritme polític. L'esquerra del PSOE no pot caure en els mateixos errors que el partit del govern per una manca de sensibilitat tradicional envers els fenòmens nacionals dins les fronteres de l'estat espayol. El repte d'Anguita, ara per ara, és forçar el pas per caminar al mateix ritme polític que el seu *ambaixador* rebel a Catalunya.

DESUNIÓ DE L'ESQUERRA BASCA

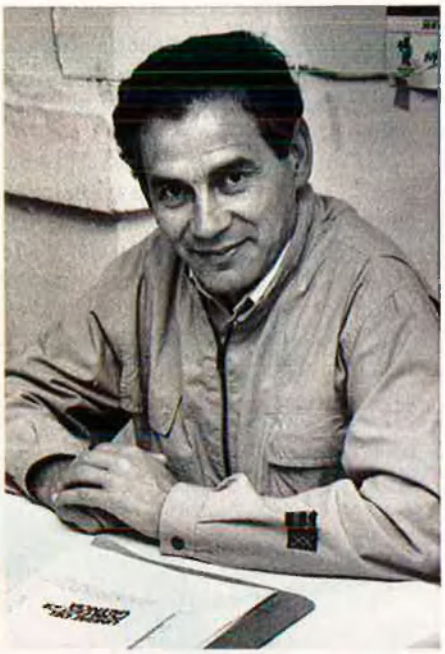
Al País Basc, el suport que Rafael Ribó ha anat prestant a Euskadiko Ezkerra en les eleccions basques produeix en Esquerra Unida i en els altres comunistes bascos un gran malestar.

EU assegura que Ribó va manifestrar el seu suport a EE tot i que ho sabia tot sobre les negociacions fracassades d'EPK i EE, i per això els comunistes bascos l'acusen de deslleialtat.

Van ser tres les reunions que es van produir en el mes de setembre amb aquesta finalitat. La primera es va celebrar a iniciativa de militants d'EE i EPK que treballen junts en CCOO. Kepa Aulestia va assegurar en aquesta reunió que un possible acord no inclouria una coalició, i va proposar als comunistes bascos un suport a les llistes d'EE, sense discussió sobre el programa, ni sobre l'opció de govern d'EE en coalició amb qualse-







D'esquerra a dreta: Pere Mayor, Kepa Aulestia i Camilo Nogueira.

vol partit excepte HB. Aquest acord representaria la desaparició d'EPK, però al PCE no sembla importar-li, sempre que a canvi s'acordés una cooperació en el Parlament estatal i la integració de Juan María Bandrés en el grup del Parlament Europeu, Esquerra Unitària Europea. A l'endemà Kepa Aulestia va dialogar telefònicament amb Francisco Frutos i li va dir que aquest tipus d'acords no són possibles abans de les eleccions basques. Posició que reiterà Aulestia deu dies després a Julio Anguita, encara que va deixar la porta oberta a acords preparats amb temps i programa comú amb vista a les eleccions municipals. Després d'aquest fracàs, EU i EE es presenten separats a les eleccions basques i comencen les crítiques d'EPK a EE i a Ribó pel seu suport als darrers. Mentre, la nòvia que tots festegen, Euskadiko Ezkerra es nega a parlar sobre el tema. Segons fonts pròximes a EE, a aquest partit no li interessa anar amb EU a les eleccions basques perquè senzillament EU no existeix al País Basc (en les darreres eleccions autonòmiques basques Esquerra Unida va aconseguir 6.750 vots enfront dels 124.423 d'Euskadiko Ezkerra). Així i tot EE estaria disposada a algun tipus de pacte amb EU sempre que no representés un canvi en el seu programa i els deixessin entrar en el govern de coalició amb el que ells triessin. Aquest punt sembla una de les causes del desacord, ja que segons Jesús Ibarra, segon en la llista d'EU per Biscaia, EE vol entrar en el govern Basc amb qualsevol, a aqualsevol preu i amb qualsevol programa, mentre que a EU li costaria governar amb el PNB, per exemple.

XOC FRONTAL

No sols són aquestes les diferències que han fet impossible l'acord entre EU i EE en aquestes eleccions. Euskadiko Ezkerra reservava als líders d'EU, en cas d'arribar a un pacte, llocs poc brillants en les llistes electorals, d'acord amb la poca representativitat que els atorguen. EU, per la seva part, assegura que el seu plantejament topa frontalment amb el projecte nacionalista d'EE i afirma que EU no s'ha negat al diàleg però que la seva filosofia política es basa en acords programàtics no puntuals.

Euskadiko Ezquerra mentrestant es nega a parlar-ne i ajorna les seves opinions per després de les eleccions basques. Però la definició que Kepa Aulestia fa d'Euskadiko Ezkerra, "una mena de multipont o connexió precisa entre diversos sectors socials que vol consolidar un projecte socialdemòcrata sobre una base sòlida d'autogovern", dóna idea de les dificultats d'enteniment que s'han presentat entre els dos partits.

NOGUEIRA: ANGUITA NO ENTÉN LA QÜESTIÓ NACIONAL

Per la seva part, Camilo Nogueira, secretari general d'Esquerda Galega, recentment separada d'EU i que va patir un seriós revés en les passades eleccions gallegues, es mostra molt dur amb Julio Anguita i amb Esquerra Unida. "Tenen –comenta a la nostra revista– una concepció estatalista i centralista de la política i difícilment es podran integrar en una unitat de partits sobirans que defensen un model que respecti els drets nacionals dels pobles de l'estat des d'una visió d'esquerra".

Quant a la separació d'EG d'EU, Nogueira va al gra: "Quan Anguita va formar Esquerra Unida, amb un clar caràcter d'independència enfront del PSOE, nosaltres vam pensar que anava per bon camí, però després no va ser capaç de trencar amb la tradició d'*olor a naftalina* del PCE i s'ha quedat anquilosat. I aquí nosaltres no juguem. La qüestió és que les reivindicacions nacionals dels pobles de l'estat no formen part de la cultura política d'Anguita –i això a pesar d'eixir d'Andalusia–, ja que té mentalitat oficial espanyola i el seu concepte d'estat difereix fonamentalment del nostre".

En fi, el pròxim 7 de novembre, Iniciativa per Catalunya presentarà propostes concretes a la comissió d'enllaç amb EU. Una d'elles es refereix al "respecte a la plurinacionalitat de l'estat d'acord amb el reconeixement del dret a l'autodeterminació i en el sentit d'aprofundir el federalisme de les nacions a l'estat espanyol i a Europa". Poden saltar espurnes.

Carles Torras (Madrid)
Cristina Heredia (Bilbao)
J.M.García Mateache (Barcelona)

Jerez o Montmeló, heus ací la qüestió

La guerra de la fórmula 1

L'alcalde de Jerez, Pedro Pacheco, no permetrà mai que el Gran Premi d'Espanya d'automòbils de fórmula 1 se'n vaja al circuit de Montmeló, a Barcelona.

Tot va començar en la reunió que mantingué el passat dia 11 a París el Consell Mundial d'Automobilisme en què es va decidir que Barcelona acollira el Gran Premi fixat per al 29 de setembre de 1991, sempre que el circuit de Catalunya, encara en construcció, siga homologat per la Federació Internacional de l'Esport de l'Automòbil (FISA).

La notícia va ser la primera tempesta que va apuntar a Jerez aquesta tardor, i l'opinió pública de tot Andalusia es va rebel.lar contra la retirada d'una font tan gran d'ingressos com la que representa una competició automobilística d'elit com aquesta.

El Parlament d'Andalusia, per la seua part, aprovà aquesta setmana una resolució que defineix la permanència en aquesta comunitat del campionat de Fórmula 1, i que converteix així el cas en una *qüestió d'autonomia*. En el debat parlamentari, el portaveu del grup socialista, Paulino Plata, va acusar Pacheco de mantenir "una actitud d'abandó o desistiment de responsabilitats respecte al circuit".

El portaveu andalusista al Parlament, Salvador Pérez Bueno, va argumentar en el debat plenari celebrat sobre aquesta qüestió: "La decisió de la Fisa ha estat absolutament arbitrària. Es tracta d'una imposició del president d'aquest organisme, pressionat pel president del Reial Automòbil Club de Catalunya i pel president del COI, senyor Samaranch. Entre tots volen primar els interessos de Barcelona i desplaçar a colzades Andalusia".

DOS GRANS PREMIS

L'estratègia de Pedro Pacheco és de caire salomònic. Ha declarat: "La nostra salvació és aconseguir que el 1992 se celebren a Espanya dos premis, un a Barcelona i l'altre a Jerez, com succeeix a França amb els circuits de Paul Ricard i Mònaco, o a Itàlia, amb els d'Imola i Monza". Aquest pla de l'alcalde més votat d'Espanya des de fa vuit anys passa ineludiblement per negociacions que ha de mantenir amb Samaranch i Jordi Pujol, "per fer-los veure com és d'important per a Andalusia aquesta prova i que no ens pensem quedar amb els braços creuats veient com ens lleven una cosa que tant de treball ens ha costat d'aconseguir i que tant necessitem", diu Pacheco.

Manuel Salvador

DES DEL RETIRO

Gorbatxov, l'home que va venir del fred



Ves per on, Mikhaïl Gorbatxov, cap d'estat de l'URSS, acaba de fer una visita oficial a l'estat espanyol després de quatre o cinc anys d'ajornaments successius. Potser no és el moment ideal, atès que l'URRS ha quedat una mica arraconada en el context internacional a causa de les seves dificultats interiors i de l'eliminació del bipolarisme mundial basat en els dos grans blocs militars. De tota manera, no només l'URSS continua sent una de les tres o quatre grans potències, sinó que Gorbatxov li va fer un gran favor a Felipe Gonzàlez donant-li informació de primera mà unes hores abans de començar el Consell Europeu de Roma. Felipe Gonzalez es va poder anotar el punt d'informar els seus col.legues europeus sobre els projectes immediats, les intencions i les peticions dels soviètics en plena crisi internacional per la qüestió del golf Pèrsic i en ple desgavell intern pel procés de reformes. Però tant Madrid com Moscou han estat d'acord a assenyalar aquesta visita, sobretot com un punt de partida ideal per a rellançar les relacions bilaterals encara sota mínims, malgrat que políticament i diplomàticament són bones. No és el mateix que el cap del govern espanyol vagi a Moscou (sobretot el 1985 o el 1986) que vingui ara a Espanya el president soviètic investit des de fa unes setmanes de poders extraordinaris. Espanyols i soviètics pretenen en primer lloc institucionalitzar i regularitzar els seus contactes al més alt nivell, i en segon terme intensificar els intercanvi comercials i culturals. Els dos països reconeixen que tenen una capacitat molt superior de relacions que la que practiquen actualment Els soviètics viuen una forta recessió econòmica i Espanya, no té tampoc uns mecanismes de projecció exterior prou potents. Una cosa és fer tractats amb Xile i un altra ben diferent amb la Unió Soviètica. Les dificultats a l'hora de negociar un acord demostren la distància en què viuen ambdues economies i ambdues cultures, d'altra banda enormement variades i complexes. Establir mecanismes de consultes, alleugerir les respectives burocràcies, engrescar empresaris, intel.lectuals, professors, acostar els membres de les respectives forces armades, etc., ha de ser el resultat principal del viatge i això a termini mitjà. I sobretot que els màxims responsables es comprometin a no tornar a trigar quatre o cinc anys a tornar-se a trobar al voltant d'una taula de converses, encara que porti maldecaps addiconals tan grossos com els que hi va haver quan preparaven la visita.

Josep M. Sanmartí

Crisi del Golf

Israel en l'ull de l'huracà

La crisi del Golf podria estar en un tombant decisiu. Els saudites afirmen que l'Iraq, si es retira, podria conservar una part del territori de Kuwait. A Hussein se li apareix Mahoma en somnis i li diu que té mal apuntats els míssils. El parlament de Bagdad posa en llibertat ostatges.

Mentrestant, però, la tensió creix a Jerusalem. La ciutat santa de tres cultures viu amb angoixa la que ja es coneix com la *intifada dels ganivets,* la venjança àrab per la massacre jueva a l'esplanada de les mesquites. La crisi, motivada sens dubte per la pressió ambiental desencadenada amb la invasió de Kuwait, arriba en un moment clau. L'arribada dels nous emigrants jueus soviètics posa en qüestió el futur d'aquesta terra. Israel els rep amb esperança perquè representen el seu futur demogràfic, ara que es veuen immergits en l'enorme huracà que sacseja el Pròxim Orient.

L'aeroport Ben Gurion fa olor a Hemeretievo, l'immens aeròdrom moscovita. Dia sí i dia també jueus soviètics arriben a Israel. Els cartells de l'aeroport ja han incorporat textos en ciríl.lic, a sota dels textos en hebreu i anglès i per davant del text àrab. Algunes carreteres, inclús, han vist aparèixer el ciríl.lic a les seues plaques. Un diari en rus publicat a Jerusalem ha augmentat de manera vertiginosa la seua tirada.

Es calcula que n'hi arriben 25.000 cada mes. La majoria d'ells amb prou feines si han après a respondre "todà rabà" (moltes gràcies) als crits i somriures d'alegria amb què son rebuts. "Shalom", sí que saben dir-ho, però poc més. Els hebreus soviètics són molt poc religiosos –no arriba a un 10 per cent els que se´n consideren. I l'hebreu no l'han usat mai, sinó el jíddix. I encara els que l'han usat. Ben sovint els nouvinguts només parlen rus o ucraïnès. La primera feina, per això, consisteix a acudir a classes. Han de saber-ho tot sobre un nou país, sobre un nou sistema de vida, sobre uns nous costums. A alguns se'ls veu arribar als assentaments embolcallats amb abrics de pell, amb els barrets russos al cap i traginant dues o tres maletes on ho porten tot. El seu contrast amb les cases blanques i el paisatge mediterrani és total.

Els israelians han acollit amb entusiasme aquesta emigració. Esperen que n'arribarran mig milió (a l'URSS n'hi ha entre un milió i mig i dos milions de jueus). Anatoli Txaranski, el més cèlebre dels *refusniks*, diu que aquest "és l'èxode de jueus més important des de l'expulsió d'Espanya el 1492". Shamir ho concreta políticament. En unes declaracions que van produir un sonat escàndol, el passat gener quan a penes s'insinuava aquesta onada immigratòria, el primer ministre israelià digué que "una gran emigració necessita un gran Israel". És a dir, això no ho digué així de clar, l'annexió de Gaza i Cisjordània, Judea i Samaria segons el seu vocabulari. Per al món àrab aquesta és la gran amenaça.

La més gran bomba col.locada sota el tron jueu no són els escamots palestins, ni les pedres de la intifada. Hi ha un mecanisme de rellotgeria, implacable, que és la qüestió demogràfica. Ara mateix a Israel hi ha 3'7 milions de jueus i 800.000 palestins. I als territoris ocupats hi ha 1'7 milions de palestins. En total 3'7 contra 2'5. Les projeccions demogràfiques, però, avisen que al 2000 els jueus només seran el 57 per cent de la població conjunta d'Israel i els territoris ocupats. I calculen que a partir del 2010 els israelians seran minoritaris davant la població palestina.

A Israel, a més, l'emigració per motius ideològics, religiosos, polítics, ha disminuït considerablement. S'han assajat alguns projectes, com l'arribada dels jueus d'Etiòpia, jueus negres que han tingut i tenen moltes dificultats perquè els ortodoxos no els reconeixen com a veritables creients. Però els jueus etíops eren pocs. Els jueus soviètics, en canvi, donen l'oportunitat de trencar les prospeccions demogràfiques. Si n'arribaren 500.000 ara, l'any 2000 els jueus serien majoritaris al 61 per cent. Si consegueixen arribar a un milió d'emigrants (cosa que ningú no creu) ho serien al 64 per cent.

L'aposta, en aquest sentit, és clara i lògica. Però hi ha alguns problemes.

El primer de tots, el dels palestins. Molts dels jueus soviètics, així que arriben a l'aeroport, són assetjats pels fonamentalistes hebreus. La seua consigna no és una altra que poblar els territoris ocupats, contravenint les disposicions internacionals i provocant un malestar gens dissimulat a Washington i una clara angoixa a les capitals àrabs. Molts hi accedeixen sense saber ben bé on van. Perquè de fet el que volen és escapar de l'URSS. Els jueus, a la Unió Soviètica, sempre s'han sentit estranys. Malgrat l'intent de consolidar un estat jueu, (el Birobidjan, actualment una regió autònoma jueva dins Rússia) la realitat és que els fills de David han preferit sempre viure en les ciutats barrejats amb els altres soviètics. Episòdicament les mostres d'antisemitisme han reeixit, malgrat la constància de les autoritats soviètiques a negarles. El famós *complot de les bates blanques* va servir per a eliminar els més destacats metges jueus, sota el pretext que intentaren assassinar Jdanov i part de la cúpula militar moscovita. El Comitè Jueu Antifeixista, creat per Stalin durant la guerra, durà tant com durà aquesta, res més. Immediatament fou dissolt i els seus membres perseguits. En fi, durant anys l'única imatge que arribava a Occident de l'oposició dins l'URSS era la dels jueus buscant un visat per emigrar a Israel o els Estats Units. Ara que la porta ha estat oberta, a més, ha coincidit amb un alarmant augment de l'anti-semitisme. A Rússia, Pamiat i altres organitzacions afins ataquen els jueus amb qualsevol excusa. A Bielorússia i Ucraïna la situació es reprodueix. I si Lituània s'ha convertit en una illa de calma per als jueus, en canvi a Polònia, Romania o Hongria manifesta-



Àrabs pregant.

cions i actuacions antijueves, abans impensables, han estat denunciades els últims mesos.

Davant tot això molts s'estimen més emigrar, però, i aquest és el nou problema, l'emigració als Estats Units ja no és fàcil. No queda un altre camí que Israel. Fet que provoca, al seu torn, problemes a Israel.

Perquè segons la llei rabínica, la Halakha, el 40 % dels jueus soviètics que arriben a Israel no són autèntics jueus. Però és que, a més, els jueus que hi arriben des de Moscou, Minsk, Leningrado Kiev busquen sobretot seguretat (el que Israel no pot oferir), són majoritàriament joves i el seu nivell de preocupació política i religiosa és gairebé nul –cosa que preocupa molt en un país on una cosa i l'altra són poc menys que indispensables.

Els Estats Units i l'URSS mentrestant han fet de Ponç Pilat. S'han rentat les mans. Ningú pot oposar-se al dret d'aquests jueus a emigrar de l'URSS. Però ¿si aquest dret trepitja el dels palestins? Els jueus soviètics arriben a un país difícil, mogut cada vegada més pel fanatisme religiós d'un signe i de l'altre. El panorama polític que trobaran no és engrescador. Però ells són l'esperança hebrea.

Vicent Partal

Els partits fonamentalistes àrabs

Un exili ple de sigles

Ara fa tres anys que Arafat va proclamar l'estat palestí. Tres anys després la resistència palestina viu un moment difícil.

Els aniversaris poden arribar a ser inoportuns si la data que es commemora s'havia plantejat com el començament d'un termini. Un termini curt, al final del qual esperava l'èxit, el triomf o la victòria. El 15 de novembre farà tres anys que Arafat va proclamar, a l'exili, l'estat de Palestina. Era la culminació d'un procés polític que havia començat en una altra data assenyalada, el 8 de desembre de 1987 quan va començar la Intifada. Han passat tres anys i la resistència palestina viu moments de confusions i de perills, tant externs com interns. Sembla com si tot el capital polític i diplomàtic que havia acumulat l'Organització per l'Alliberament de Palestina (OAP) i, personalment Yasser Arafat , en aquests tres anys s'hagués esvaït d'un dia per a l'altre: l'aparició davant de l'Assemblea General de l'ONU; el reconeixement explícit de l'estat d'Israel, la rebuda a les institucions de la Comunitat Europea; els contactes, a Tunísia, amb els nord-americans amb vista a crear un clima de negociació. Fins i tot es va començar a parlar de programes i de comissions negociadores. Per arribar a aquests triomfs Arafat va haver de suportar moltes pressions i també va haver d'empassar-se més d'un gripau: mentre els sectors més radicals de l'OAP l'acusaven d'entreguisme, la diplomàcia occidental li recordava el seu passat "terrorista" i li demanva garanties per al futur, fins al punt que algun diplomàtic li va retraure els anys que va anar amb la pistola al cinturó.

ARAFAT, TOTS ELS PAPERS...

I un dia del mes d'agost Yasser Arafat, el president de l'OAP, va tornar a aparèixer en públic amb la pistola al cinturó i en el lloc més poc afavoridor: a Bagdad, abraçant-se amb el dictador iraquià Saddam Hussein. La crisi del Golf, doncs, s'ha projectat sobre l'estratègia de la resistència palestina, que s'ha hagut d'adaptar a la nova realitat. Una realitat que diu que la immensa majoria del poble palestí, tant de Cisjordània, com de Jordània i l'exili aposta per l'Iraq. Aleshores Arafat no va tenir més remei que abraçar-se amb Saddam Hussein, afegint-hi després, això sí, declaracions a favor d'una solució pacífica del conflicte.

El maniqueisme que envolta la crisi del Golf fa que, sense ser-ne, Arafat aparegui com un pro-iraquià, quan de fet ell és un nacionalista palestí, laic i arrenglerat amb el populisme d'esquerra. Aquest és l'ideari del partit que va fundar, Al-Fatah, la força majoritària dins de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina. La gent d'Al-Fatah tenen poc a veure amb els corrents de l'anomenat socialisme àrab –el baassisme que va triomfar a l'Iraq i a Síria– i més aviat evoquen i reivindiquen el pensament liberal i democràtic que començava a sorgir en aquella societat palestina d'abans del 1948: unes dècades, les dels 20, els 30 i fins i tot els 40 durant les quals no és exagerat dir que la societat palestina –tant musulmana com cristiana– era la més progressista i culta del món àrab.

Però Al Fatah ha hagut de defensar sempre el seu projecte per tal de no trencar la unitat al costat d'aliats sovint incòmodes: a Bagdad, pocs dies després de la matança de Jerusalem, el Front d'Alliberament de Palestina –pro-iraquià des de sempre– que dirigeix Abú Abàs va fer una proclama a favor de la lluita armada contra Israel. Arafat no va dir ni que sí ni que no a la proposta perquè s'estima més guardar-se la carta de les metralletes per quan es presenti una situació límit. Però els pro-iraquians de dins de l'OAP –tant els d'Abú Abàs com els del Front d'Alliberament Àrab– pressionen, amb l'objectiu de recuperar en aquests moments de crisi i de confusió el protagonisme que van tenir en altres



conjuntures: Abú Abàs es va donar a conèixer fa cinc anys, per ser l'organitzador del segrest del creuer *Achille Lauro* que va acabar amb l'assassinat d'un ciutadà nord-americà.

EL TERRORISME I EL MARXISME

Si bé les tendències terroristes d'Abú Abàs han pogut quedar esmorteïdes i fins i tot diluïdes en el marc de l'OAP, no ha passat el mateix amb altres grups. Al Fatah-Consell Revolucionari, conegut com el grup d'Abú Nidal, s'ha dedi-

cat sistemàticament a fer atemptats i sabotatges en nom de la causa palestina en els moments en què l'OAP i Arafat estaven guanyant terreny amb l'acció política i diplomàtica. Abú Nidal, que fa anys va ser expulsat de Bagdad i va obtenir la protecció de Líbia, és el responsable d'una llarga llista de segrestos i assassinats de ciutadans occidentals i àrabs. L'ultim i més espectacular acte terrorista va ser l'explosió en ple vol d'un avió de la Pan Am.

El grup d'Abu Nidal, juntament amb el d'Abú Mussa –Al Fatah-Intifada– és representatiu dels sectors de la resistència més desesperats. Són els que van optar per la violència i el terror arran de la matança dels combatents palestins a Jordània quan el rei Hussein en va ordenar l'exili el setembre del 1970. L'origen del terrorisme palestí cal buscar-lo, doncs, en aquella primera organització, Setembre Negre i, després, en la gran crispació que van provocar les matances de palestins durant la guerra del Líban.

Dins de l'OAP, l'oposició més sòlida amb què fins ara s'ha hagut d'enfrontar Arafat és l'anomenat bloc d'esquerres. L'integren organitzacions dirigides per intel.lectuals, cristians alguns, i marxistes la majoria. Estan instal.lats a Damasc però no són pro-sirians en el sentit ideològic. El grup més important i amb influència a Palestina i a l'exili és el Front Popular per l'Alliberament de Palestina. El seu president, George Habache, és un metge de 64 anys que es proclama leninista; que condemna els atemptats terroristes alhora que rebutja que el futur estat palestí hagi d'ocupar només els actuals territoris de Cisjordània i Gaza. Pròxim a les posicions de Habache es troba un altre líder històric de l'OAP: Naief Hawatméh, també marxista i president del Front Democràtic per l'Alliberament de Palestina. Hawatméh és l'intel.lectual palestí que més ha analitzat la influència de la caiguda del comunisme de l'Est en el conflicte àrabo-israelià. Creu que la immigració massiva de jueus soviètics i centreuropeus a Israel està ajudant les ambicions expansionistes de la dreta sionista. L'altre grup del Bloc d'Esquerra, el menys influent, és el Partit Comunista de Palestina, que té els seus seguidors majoritàriament a Jordània, i està connectat amb els àrabs que militen al Partit Comunista israelià.



NOTABLES I FONAMENTALISTES

Tot i que hi ha indicis que l'organització d'Arafat, Al Fatah, és la que té més influència a la Palestina ocupada, especialment a Jerusalem Est i a Cisjordània, no hi ha xifres ni dades que, ara com ara, permetin fer una anàlisi sobre els corrents ideològics que intervenen en la Intifada. I és que la revolta palestina es caracteritza sobretot per la espontaneïtat dels esclats al carrer que es combina amb la supervisió d'un seguit de líders i de personatges clau.

El més destacat és Faisal Hussein, el director del Centre d'Estudis Àrabs de Jerusalem. Se'l considera portaveu oficiós de l'OAP a l'interior i el màxim responsable de l'anomenada Direcció Unificada de la Intifada. Faisal Hussein és el líder palestí que ha estat detingut més vegades pels israelians, l'última després de la matança de Jerusalem.

El suport informatiu a la resistència palestina a l'interior està a càrrec de dos periodistes: Hanna Siniora, director del diari de Jerusalem *Al Fair*, i Raduan Abú Aish, president de l'Associació de Periodistes Palestins. Més d'una vegada Hanna Siniora ha actuat com a representant diplomàtic de la resistència durant la visita a Jerusalem de ministres i alts funcionaris occidentals.

Un altre sector de personalitats palestines influents són els anomenats "cristians pro-jordans". Aplegats al voltant de l'alcalde de Betlem, Elias Freij. És l'únic grup amb el qual Israel ha dit que estaria disposat a negociar algun tipus d'autonomia per a Cisjordània i Gaza. Proposta que Freij sempre ha refusat perquè la hipotètica negociació no tenia en compte la majoria de la resistència, representada per l'OAP. Una resistència en què a mesura que passa el temps es delimiten, més clarament, els interessos, les formes de lluita i les ideologies dels de l'interior i dels de l'exili: a Gaza la majoria de la joventut palestina ja no vol sentir parlar de l'OAP, ni d'Arafat, ni dels marxistes, ni dels pro-siris ni dels pro-iraquians: a Gaza la paraula és Hamas, el nom d'una com més va més nombrosa força fonamentalista. El cansament, la decepció i la impotència podrien transformar-se per a la resistència palestina en una autèntica amenaça de l'Alcorà.

Llibert Ferri

L'amenaça de la Torà

Fer hipòtesis sobre el passat és sempre més difícil i arriscat que intentar fer-les sobre el futur. És per això que fins i tot resulta absurd preguntar-se què hauria passat el 8 d'octubre a l'esplanada de les mesquites de Jerusalem si a Israel hi hagués hagut un govern laborista o, almenys, un govern d'unitat nacional. Els fets, les evidències, són aquests: la matança de Jerusalem –la pitjor que hi ha hagut a la ciutat en els últims temps– ha passat sota l'administració més dretana i reaccionària que ha tingut l'estat jueu.

L'amenaça d'un govern de coalició d'aquesta mena –els conservadors majoritaris del Likud, els ultranacionalistes i els poderosos partits religiosos– feia temps que planava damunt l'escena política israelina. Arran de les eleccions parlamentàries de l'octubre el 1988, l'actual primer ministre Itshak Sahmir ja va intentar establir una aliança de conservadors i ultranacionalistes amb els partits confessionals jueus que havien obtingut els millors resultats de la seva història. Però si Shamir no es va esgarrifar gens per les condicions dels ultranacionalistes –més assentaments jueus a Cisjordània per preparar l'annexió del que ells anomenen Samaria i Judea– no va voler pagar aleshores el preu que li exigien els fonamentalistes relgiosos: l'adaptació de la legislació civil israeliana, formalment força permissiva i tolerant, a l'esperit de la Torà.

EL SÀBAT PER A TOTHOM

Els rabins-diputats pretenien, i pretenen, que des del govern es vagi imposant a la societat de principis: que els matrimonis religiosos tinguin més drets i avantatges que els civils; volen també que el sàbat –la festa religiosa setmanal jueva– sigui respectat fins al punt que els avions de la companyia El Al no s'enlairin ni aterrin aquell dia o que els hotels de companyies multinacionals –com els Hiltons de Tel-Aviv i de Jerusalem– es paralitzin i s'obligui els hostes estrangers a adaptar-s'hi.

Tot això al marge de les grans campanyes de moralitat pública dirigides a eliminar de la publicitat, de les platges i, a la llarga, del carrer, nois i noies amb vestits de bany massa destapats o amb pinta rockera.

Aleshores, a la tardor del 1988, Itzhak Shamir no va voler comprometre's amb aquestes propostes i la solució a la crisi postelectoral va ser tornar a formar un govern d'unitat nacional amb el Partit Laborista de Shimon Peres. Però aquesta coalició era morta ja abans de nàixer a causa de les fortes discrepàncies entre Shamir i Peres, que contínuament plantejava la necessitat de negociar la pau amb els palestins. I quan la crisi va arribar, a finals de l'any passat i, a començaments d'aquest, els laboristes van estar a punt de formar govern amb el suport de l'esquerra radical i d'alguns diputats religiosos desmarcats, els conservadors del Likud no s'ho van pensar més: Shamir va anunciar que estava disposat a acceptar tots els suports ultranacionalistes i religiosos.

GUSH EMUNIM, UN 'OPUS' JUEU

Sumats són vint-i-cinc els escons que tenen les forces més reaccionàries: set diputats els ultranacionalistes i divuit els partits confessionals. Però més que un èxit electoral i parlamentari de polítics i militars annexionistes i de rabins apocalíptics, els vint-i-cinc escons l'èxit polític d'un grup, el Gush Emunim. Un nucli poderós i compacte que no es presenta a les eleccions perquè ja en té prou amb la seva influència social i en els partits nacionalistes i religiosos.

Sorgit dels sectors més dretans del Mafdal –el Partit Nacional Religiós, per entendre'ns: la versió jueva de la Democràcia cristiana europea– el Gush Emunim, que vol dir el "Bloc dels Fídels", ha anat col.locant els seus *quadres* –professionals, tècnics, intel.lectuals– en l'estructura de l'estat. Pel que fa als partits confessionals jueus, la presència del Gush Emunim ha estat detectada en totes les tendències i escissions de l'Agudat Israel, el grup integrista políticament més influent, i també en el Deguel Torah, que aplega els ultraortodoxos asquenasites. Probablement el partit religiós on Gush Emunim té menys espais fora del seu control és el Shas, que aplega els sefardites, que professen una ortodòxia menys recalcitrant i més acostada a posicions humanistes.

Pel que fa als ultranacionalistes, el Gush Emunim dóna suport al Tehiya –el principal partit d'extrema dreta amb representació parlamentària–. Ja fora de l'hemicle del parlament, l'anomenat *Opus jueu* mou els fils de grupúscles ortodoxos com el Morasha i, fins i tot, no es gens aliè als estirabots del Katx. Aquest grup, considerat com una de les més importants forces de xoc de l'ortodòxia ultranacionalista, està dirigit pel rabí Meir Kahane, partidari d'expulsar la població palestina per construir el mític Eretz Israel.



Vinculats a tota aquesta ona fonamentalista, xovinista i xenòfoba es troben els anomenats Fidels del Temple, els que el 8 d'octubre van irrompre a l'esplanada de les mesquites i van provocar els disturbis que van acabar en matança. Aficionats a l'uniforme de confraria i a fer seguicis i desfilades provocadores, Els Fidels del Temple són els que plantegen de manera més insistent i agressiva l'ocupació de l'esplanada de les mesquites. El seu objectiu és enderrocar el Domo de la Roca i Al-Aqsa –el lloc més sagrat dels musulmans després de la Meca– per reconstruir-hi –amb plànols i maquetes a la mà– el Temple tal i com era en temps del rei Herodes. Una iniciativa que rebutgen sectors religiosos ortodoxos, però no per respecte als musulmans: molts rabins fonamentalistes diuen que,



Aquest és el somni d'alguns grups ultra-ortodoxes i nacionalistes jueus: el temple, amb el Sant Santuari, tal com era en temps d'Herodes, substitueix les mesquites de la cúpula i de la Roca i de l'AQSA. La fotografia —més ben dit, el fotomuntatge— el venen a moltes botigues de souvenirs de Jerusalem. Fins i tot es pot comprar en oficiones de correus de l'Estat.

per reconstruir el Temple cal esperar primer l'arribada del Messies.

LA PAU COM A CATARSI

El procés d'ascens dels grups ultranacionalistes i fonamentalistes jueus va començar tímidament a final de la dècada dels 60, després de la guerra del Sis Dies, i el punt de màxima influència en la societat israeliana cal buscar-lo en el 1979, quan hi va haver els acords de Camp David. Per contrarestar i apaivagar les crítiques de la societat davant les concessions a Egipte –l'entrega del Sinaí– el govern conservador del Likud encapçalat per Menahem Begin va obrir encara més les portes de Cisjordània perquè hi anessin a fer assentaments jueus i va accentuar la seva retòrica nacionalista i messiànica. Aleshores un nou sionisme, més messiànic encara, va començar a fer adeptes en diversos sectors socials: desocupats, desposseïts, nostàlgics i desenganyats. Tots plegats habitants d'un país "assetjat per l'enemic". Un país, per tant, on cal "aplegar-se, unir-se i recuperar els senyals d'identitat". (Sió és l'origen, és el territori que s'ha de reconquerir). "Ha passat l'hora dels planys –diuen els fonamentalistes jueus–. El Messies vindrà si ens el mereixem amb la nostra lluita".

Davant d'aquest procés ideològic, que va fragmentant la societat civil israeliana, els sectors progressistes lluiten per sortir de la crisi a què es van veure abocats després que personalitats com Ben Gurion, Levi Eskol i Golda Meir van desaparèixer de l'escena política. Fins ara el Partit Laborista ha mantingut l'estratègia d'aglutinar al seu voltant els partits de l'esquerra radical –els socialistes del Mapam, els comunistes del Hadash i els diversos col.lectius independents i propalestins– per imposar la seva alternativa de negociar la pau. Estan convençuts que l'existència del nou estat de Palestina serà el revulsiu que necessita Israel per a alliberar-se del mite de Sió. La gran catarsi col.lectiva que els donarà la pau... Però l'esclat de la crisi del Golf, les amenaces d'Iraq contra l'estat jueu i la condemna de les Nacions Unides per la matança de Jerusalem han tornat a donar arguments a les ortodòxies. La Torà amenaça més apocalípticament que mai i pocs gosen parlar de pau i de catarsi.

Llibert Ferri

Escons al Parlament d'Israel

Bloc de dreta	Likud	39(-2)
	Tehla (extrema dreta)	3(-2)
	Somet	2(+2)
	Moledet	2(+2)
	TOTAL	46
Partits religiosos	Shas (sefardites)	6(+2)
	Mafdal (Partit Nacional Religiós)	5(+1)
	Agudal Israel (ortodoxos asquenasites)	5(+2)
	Deguel Hathorà (ortodoxos asquenasites)	2(+2)
	TOTAL	18
Bloc d'esquerra	Laboristes	38(-3)
	Mapam (socialistes radicals)	3(-3)
	Shinui (centristes)	2(-1)
	Ratz	5(+2)
	Hadash (comunistes)	5(+1)
	Llista Progressista per la Pau	2(-2)
	Front Democràtic Àrab	1(+1)
	TOTAL	56

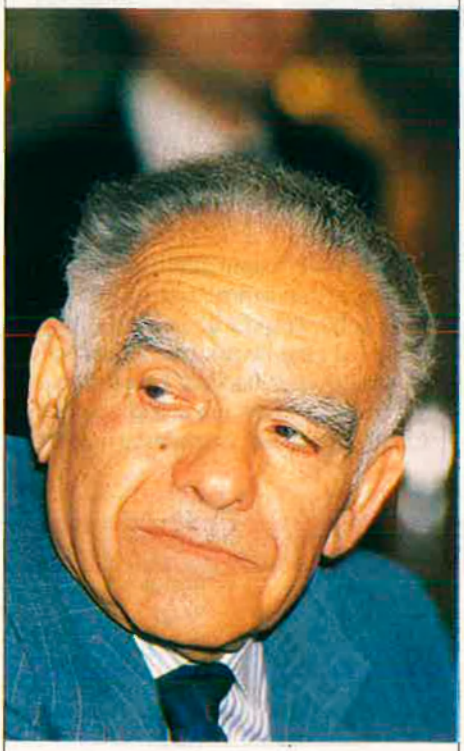
Difícil equilibri de l'administració Bush al Pròxim Orient

La posició dels Estats Units respecte a Israel arran de la crisi del Golf.

Els Estats Units no poden actuar contra els interessos d'Israel a causa de l'enorme potència i influència del *lobby* jueu a Washington, però els recents esdeveniments a la regió del golf Pèrsic estan obligant l'administració Bush a adoptar una política més compensada donat el seu desplegament militar i polític en els estats àrabs de la regió que li són aliats. Així, sense alterar les línies fonamentals del seu suport gairebé incondicional a Tel Aviv, el govern de Washington introdueix matisos, obligat per la conjuntura internacional que hi ha fet estrènyer lligams amb tot un seguit de regims àrabs.

El problema prioritari en aquests moments per a la política exterior nordamericana és el de la contenció i debilitament del règim del president iraquià, Saddam Hussein, per tal d'obligar-lo a retirar-se de Kuwait. Tot el que serveixi per a distraure l'atenció i els esforços desplegats en aquest conflicte representa una molèstia addicional per a l'administració Bush. És el cas de l'escàndol internacional desfermat per la matança de palestins efectuada pels israelians a Jerusalem, a l'esplanada del temple. Per aquesta raó està pressionant públicament el seu aliat israelià, per què accepti que una comissió enviada per les Nacions Unides investigui els fets. És el mínim que pot fer per satisfer els seus aliats àrabs en l'actual confrontació amb l'Iraq. Perquè en cas contrari pot trobar-se amb seriosos problemes si el conflicte àrab-israelià tapa i passa al davant del conflicte del Golf.

Per la seva part, el govern israelià no vol saber res de comissions investigadores perquè té clar que de l'informe sortirà una condemna i l'actual gabinet de Tel Aviv està farcit de falcons, el més conegut dels quals és el ministre de l'Habitatge, Ariel Sharon. Volen reconstruir l'Israel bíblic i si els palestins emprenyen massa pensen que el millor seria que marxessin a Jordània, on la majoria de la població és palestina. Sharon posa en marxa plans de construcció per instal.lar en el pròxims anys cent mil jueus dels que emigren de la Unió Soviètica a Jerusalem i així convertir en irreversible la integració de la ciutat sencera a Israel. Cal recordar que Jerusalem-est va ser

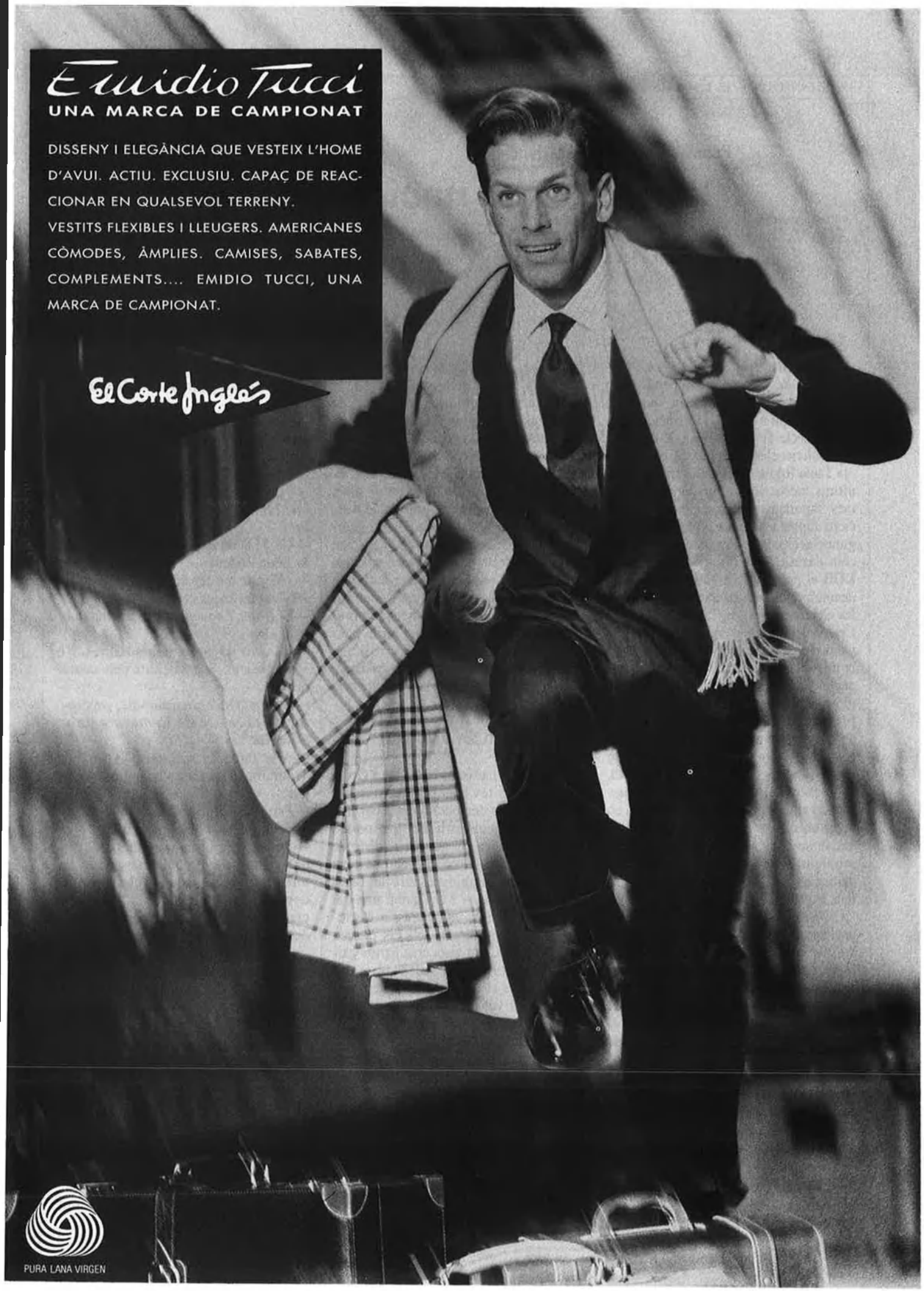


ocupada durant la guerra del 1967 i que el Parlament israelià va proclamar el 1980 Jerusalem com la "capital eterna i indivisible d'Israel". El problema és que hi ha massa milers de palestins que hi viuen i, per tant, cal incrementar ràpidament la població jueva. I els Estats Units, que han promès 400 milions de dòlars a Israel en garanties de crèdit per la construcció d'habitatges destinats a l'allau d'emigrants provinents de l'URSS, ara demanen que no s'inverteixin a Jerusalem-est, és a dir, a la part palestina de la ciutat. Estan obligats a fer-ho davant la polseguera aixecada per la matança del passat 8 d'octubre a l'esplanada del temple.

Tot i aquests gestos públics, destinats a evitar esquerdes en la seva aliança amb saudites, egipcis, sirians i altres àrabs dels emirats del golf, l'administració Bush destina per al pròxim any fiscal 3.000 milions de dòlars (1.200 milions d'ajut econòmic i 1.800 milions d'ajut militar) al seu aliat israelià i li afegeix un subministrament d'armaments per valor de 700 milions de dòlars més. Aquesta és la compensació per l'increment de l'ajuda militar als aliats àrabs (condonació de 6.700 milions de dòlars de deutes a Egipte i lliurament a l'Aràbia Saudita de material militar ultramodern com els míssils antiaeris Patriot i carros de combat M1 per un valor de 7.500 milions de dòlars).

L'administració Bush es diferencia de l'anterior administració Reagan pel seu total pragmatisme, lluny de les croades contra l'imperi del mal a què tan aficionat era Reagan. I el pragmatisme tant de Bush com de la seva mà dreta, Baker, comporta en el Pròxim Orient protegir políticament i militarment el subministrament de petroli al món industrialitzat, de dictadors massa ambiciosos com el president iraquià. Una conseqüència és que el conlficte àrab-israelià ha de passar a segon pla i, per tant, cal reequilibrar les relacions amb els aliats àrabs i israelians. Tanmateix, ni Bush ni ningú pot governar als Estats Units tenint en contra el *lobby* jueu.

Antoni Reig


Emidio Tucci
UNA MARCA DE CAMPIONAT
DISSENY I ELEGÀNCIA QUE VESTEIX L'HOME D'AVUI. ACTIU. EXCLUSIU. CAPAÇ DE REACCIONAR EN QUALSEVOL TERRENY.
VESTITS FLEXIBLES I LLEUGERS. AMERICANES CÒMODES, ÀMPLIES. CAMISES, SABATES, COMPLEMENTS.... EMIDIO TUCCI, UNA MARCA DE CAMPIONAT.
El Corte Inglés
PURA LANA VIRGEN

Entrevista a Zviad Gamsakhurdia

"Volem l'estat nacional georgià"

El líder independentista georgià culpa Xevardnadze de la matança del 9 d'abril de 1989 i es prepara per a les eleccions al Parlament de Geòrgia, on creu que obtindrà el 81 per cent del suport popular.

Fundador del Grup d'Hèlsinki, filòleg de vocació i independentista convençut, Zviad Gamsakhurdia pot ser, d'aquí a poques setmanes, el president electe de la república de Geòrgia. La coalició electoral que ell encapçala –la Taula Rodona– ha dut a terme en els últims mesos les campanyes populars més importants per la celebració d'eleccions lliures i ha estat protagonista d'algunes accions de *desobediència civil* com l'assalt a les oficines centrals del KGB el passat 17 de setembre. L'autodenominat moviment nacional, dividit a les eleccions entre la Taula Rodona i el Centre de Coordinació, que agrupa tota mena d'organitzacions socials, culturals i polítiques unides per l'objectiu de la independència és, en gran part, fruit del treball de Gamsakhurdia i d'un altre gran patriarca, Merab Kostava, mort l'octubre de l'any passat en un estrany accident de cotxe que els nacionalistes qualifiquen d'assassinat encobert del KGB. Kostava, cofundador del Grup d'Hèlsinki, va passar deu anys a presó per la seva tasca en favor dels drets humans, i Gamsakhurdia, íntim amic seu, va tenir els primers problemes amb la policia a l'edat de quinze anys quan li van comissar plamflets antisoviètics.

Cap dels dos va defugir l'enfrontament pacífic amb l'URSS i van adquirir un prestigi que convertiria el Grup d'Hèlsinki, consolidat com a principal nucli opositor durant l'època de Brejnev, en l'iniciador d'un procés de polititització de la lluita nacionalista que els duria a organitzar diversos grups de treball i de debat, enquadrats avui en la Taula Rodona. El liderat exercit per Gamsakhurdia és, en l'àmbit de l'oposició nacionalista, gairebé indiscutible sobretot des que l'any 1977 fou condemnat a quatre anys de presó per les seves denúncies de la repressió policial.

La fama, però, ja li venia per tradició: fill del més il.lustre escriptor georgià (la seva casa és considerada patrimoni nacional) i especialista en Rustaveli, la màxima glòria poètica medieval de Geòrgia, el cognom Gamsakhurdia és tota una institució que Zviad ha traspassat a l'àmbit independentista, i s'ha convertit en un patriota avalat per una repressió que ell mateix ha hagut de patir. La mort el passat mes d'octubre de Kostava, elevat a la categoria d'heroi georgià, l'ha situat com l'home més capacitat per a conduir un procés d'independència que, això sí, sembla comptar amb una massiva complaença popular. De mirada tallant, celles negres i aparença corpulenta, Gamsakhurdia adopta en la conversa un to arrogant, pontifica més que respon, i després un cert aire messiànic, de líder convençut que la seva victòria està si cau no cau .

LA TAULA RODONA

—Els darrers mesos hi ha hagut a Geòrgia grans lluites i mobilitzacions per unes eleccions democràtiques i per una llei electoral multipartidista que no fos una llei soviètica. El govern soviètic de Geòrgia va lluitar per mantenir la seva llei electoral comunista, però la Taula Rodona va guanyar i ara tenim una llei democràtica; hi ha una comissió electoral on són representats tots els partits. Ara, el Partit Comunista crea partits gairebé cada dia perquè volen presentar satèl.lits a les eleccions, però la gent se'n va del PC i vénen cap al nostre moviment cada cop amb més força. Per exemple, la milícia de la Geòrgia occidental està en vaga perquè no volen més govern comunista i desitgen subordinar-se al futur govern nacional.

—¿Qui forma la Taula Rodona?

—El Grup d'Hèlsinki de Geòrgia, la societat d'Illia Xaxavadze –nacionalista georgià assassinat el 1907 per la policia secreta del tsar–, la Unió de Georgians Tradicionalistes i la Unió Radical del Front Popular.

—¿Quina ideologia uneix aquest moviment?

—Tots aquests grups tenen la concepció política que mitjançant la via parlamentària i la desobediència civil s'assolirà la independència de Geòrgia.

—¿Quin percentatge de vots creuen que obtindran a les eleccions d'octubre?

—Un 81% de la població dóna suport a la Taula Rodona.

—¿N'estan tan segurs?

—S'han fet enquestes.

—El Front Popular també es presenta a les eleccions...

—Sí, però no estan amb nosaltres. No són oposició. Son satèl.lits dels comunistes.

—En cas d'independitzar-vos, ¿acceptaríeu el retorn de la monarquia a Geòrgia?

—A la Taula Rodona tenim la Unió de Tradicionalistes, que són pro-monàrquics.

—Però ¿hi ha un sol punt de vista sobre el tema en el bloc electoral?

—Sí, però ara hi ha un gran perill perquè alguns agents comunistes volen fer tornar el rei abans de les eleccions per desacreditar la monarquia. Nosaltres creiem que el rei ha de tornar només després que es constitueixi el Parlament.

—¿Què va significar el 9 d'abril de 1989 per als georgians?

—Allò va ser el principi del moviment nacional.

—Però ¿per què l'estat soviètic va emprar una violència tan desproporcionada en aquella ocasió?

—Van agafar por de la independència de Geòrgia, no volien que Geòrgia marxés de la Unió i així volien evitar-ho, però els georgians continuen lluitant.

—A partir de llavors, es va canviar el govern i es va donar una imatge més nacionalista...

—Però no són nacionalistes. Són traï-



Manifestació davant del congrés.

dors a Geòrgia.

—¿Encara que Xevardnadze sigui georgià?

—És un traïdor i l'organitzador directe, junt amb Gorbatxov, de la massacre del 9 d'abril. Ligatxov els ho va proposar i ho van fer conjuntament.

—¿Que hi ha de cert en el tòpic de les relacions especials entre Rússia i Geòrgia?

—Geòrgia va ser annexionada el 1801 per l'exèrcit rus. Després de la revolució vam recuperar la independència, fins que el 1921 la Rússia soviètica va ocupar-nos i va annexionar-nos de nou.

—¿Queda algun llegat positiu de setanta anys de règim soviètic?

—No. Tot s'ha fet malament.

—¿Ha avançat molt la russificació de Geòrgia?

—La russificació aquí no és tan forta, per això Moscou vol crear problemes amb altres ètnies com els armenis, els abkhazos o els turcs, però en una Geòrgia lliure tothom tindria dret a la ciutadania.

—¿I tothom tindria dret de vot?

—Tothom que tingui residència a Geòrgia.

—¿Quina política lingüística aplicarien?

—El monolingüisme. El georgià ha de ser la llengua de l'estat.

—¿Manteniu relacions amb els moviments bàltics i Boris Ieltsin?

—Hi ha contactes molt fluids amb el moviment d'alliberament dels països bàltics, però encara no hem establert cap relació amb Boris Ieltsin.

—¿Estan d'acord amb la seva política?

—La independència de Rússia seria molt bona.



Tancs soviètics pels carrers de Geòrgia.

Els partits polítics de Geòrgia

El registre dels partits informals per participar a les eleccions ha convertit en semilegals tot un seguit d'organitzacions polítiques que competeixen en una batalla electoral que té, en la varietat de partits, un cert component occidental. Definir amb claredat les característiques dels principals blocs electorals és, a causa de la divisió del camp nacionalista, un exercici arriscat, ja que les diferències se centren tant en la definició del procés d'independència com en les picabaralles de liderat o, sobretot, en la *puresa* de les forces d'oposició respecte al PC, la màfia o el KGB.

–Front Popular de Geòrgia. Fou la primera organització amb intencions polítiques tolerada per l'estat. Estructurat com un moviment ampli per la independència, pateix una manca de direcció –el seu cap de llista, el filòsof Nodal Natadze, no ha exercit cap paper destacat en el moviment nacionalista– i, per la seva composició heterogènia i escassa definició, se l'acusa de ser la pantalla nacionalista del Partit Comunista. En els últims mesos havia perdut la iniciativa al carrer a favor del Fòrum Nacional, una agrupació de partits de la qual han sorgit les dues principals forces electorals, el Centre de Coordinació i la Taula Rodona.

–Centre de Coordinació. Bloc electoral que agrupa un seguit de partits de militància reduïda –Partit Nacional Independent, Partit Nacional Democràtic, Club Polític de Tbilissi– creats per participar a les eleccions. El seu ideari és bàsicament independentista i dos dels seus principals líders, Illia Xantúria i Iralki Tsertelli, van tenir un paper destacat en l'organització de la campanya de desobediència que, a principis d'aquest any, va impedir les eleccions al soviet suprem de Geòrgia. Xantúria, detingut durant la repressió posterior a la matança del 9 d'abril, sembla ser l'únic personatge amb capacitat de fer ombra a la Taula Rodona tant pel seu currículum polítc com per les seves dots d'orador. Però, segons altres fonts nacionalistes, aquest nucli de dirigents és responsable d'haver trencat el Fòrum Nacional Georgià, que agrupava quasi tota l'oposició nacionalista, forçant una política de rebuig radical a qualsevol negociació amb el govern georgià mentre, a la vegada, acceptaven suports econòmics de la màfia vinculada la partit comunista.

–Taula Rodona. Coalició de partits i organitzacions sòcioculturals que, dirigida pel Grup d'Hèlsinki, ha tingut un paper essencial en l'agitació nacionalista. El consens sobre la llei electoral entre aquesta coalició i el PC, assolit aquest darrer juny en una sessió extraordinària del soviet suprem de la república, els ha permès potenciar-se com a força política amb capacitat de mobilització i els ha situat com una alternativa de govern desvinculada de l'"agitació demagògica" que atribueixen al Centre de Coordinació. Són membres de ple dret d'aquesta coordinadora el Grup d'Hèlsinki, la societat de Merab Kostva, la Societat d'Illa Xavxadze i la Unió de tradicionalistes Georgians. També s'han afegit a aquest bloc, com a observadors, el Partit Nacional Liberal de Geòrgia i la Unió Radical del Front Popular, una escissió recent. Aquest grup sembla tenir molt definida la seva política postelectoral que passaria per una declaració d'independència, l'elaboració d'una constitució i un procés negociador amb Moscou des d'una posició de força i de rebuig explícit a qualsevol nou tractat d'unió.

–Partit Comunista de Geòrgia. Té un gran nombre de militants, controla totes les institucions de l'estat i ven un discurs nacionalista. Pretén exercir de pont entre la voluntat independentista de la població i els interessos vitals de l'URSS. A diferència de Lituània, el PC no ha patit cap escissió i estan disposats a presentar batalla electoral com a bloc homogeni convençuts que la divisió de l'oposició els afavoreix. La seva accelerada reconversió cap al nacionalisme s'està posant de manifest en l'eradicació oficial de tota la simbologia marxista. La seva sort electoral és tota una incògnita i pot estar molt en funció dels mecanismes de por que un procés d'independència pot produir en una zona tan conflictiva com el Caucas.

Durant l'estiu han anat apareixent altres grups –el partit Verd de Geòrgia, el Partit Nacional-Socialista– però cap d'ells té possibilitats reals de fer-se un lloc al Parlament.

O.M.



Manifestació a Tbilissi.

—¿Acceptarien un nou tractat d'unió entre repúbliques sobiranes com proposa Gorbatxov?

—No volem això, és una trampa. Volem la independència.

—¿Com resoldrien conflictes com els de la república autònoma d'Ossètia?

—Són una provocació de Moscou. Històricament és territori georgià però el govern soviètic els va donar aquesta regió autònoma per utilitzar-los com a eina de xantatge i això no és legítim.

—¿I en el cas del conflicte de Nagorno-Karabakh, han pres alguna postura?

—Nosaltres som neutrals. Moscou està interessat en tota mena de conflicte. No volem implicar-nos en el tema.

—¿Per què el Kremlin ha actuat de manera tan diferent amb el Bàltic i amb el Caucas?

—Perquè Geòrgia té un paper molt important des del punt de vista estratègic. I és una zona molt significativa com a país turístic, on els russos tenen els seus hotels i cases de descans.

—¿Hi ha encara repressió a Geòrgia?

—Ara no hi ha oficialment repressió, però Moscou ha creat una màfia que lluita contra la Taula Rodona i el moviment nacional. Aquesta màfia a gran escala té també una organització política, el Centre de Coordinació, que participa en les eleccions.

—¿Han trobat suport internacional les seves demandes d'independència?

—Ho voldríem, però els georgians no tenim cap ajuda internacional.

—¿Quins passos pensen seguir si guanyen les eleccions?

—Volem la restauració de l'estat nacional georgià.

—¿Acceptarien negociar la independència amb Moscou?

—Sí, però no podem aclarir res encara.

No hi ha temps per a res més, Gamsakhurdia ha arribat exhaurit d'un míting. Són més de les deu de la nit i encara té pendent una reunió amb la permanent de la Taula Rodona. A la comissió electoral s'han de discutir les formes de pressionar el govern perquè accepti la utilització d'espais gratuïts per l'oposició a la TV i la tramesa d'invitacions a delegacions internacionals per tal que assisteixin com a observadors a les eleccions del 28 d'octubre. Ara més que mai, la independència es veu factible i Gamsakhurdia té la planta ideal perquè algun dia li construeixin una estàtua al centre de Tbilissi.

Oriol Malló i Vilaplana

HUMANOTS

Alfaro, el comunicat mineral

Andreu Alfaro (València, 1929), escultor. Ha sembrat les places d'Europa amb expressions metàl.liques, i és un dels artistes més considerats que ha subministrat la cultura catalana.

Aquest senyor que té el pis de dalt intacte, amb un somriure volterià, unes orelles influents i uns ulls afilats, i amb un cartell humà irrefutable, és un del escultors més considerats que ha subministrat la cultura catalana. Va debutar en la seua biografia al carrer de Pasqual i Genís d'una aglomeració urbana que, segons la recepta de Saturn, devora la seua demografia més inquieta. Provenia d'una família de pragmàtics que no venerava més déu que don Vicent Blasco Ibánez i que circumscrivia, amb severitat, el verb *treballar* a les obligacions de l'ofici de carnisser.

El seu avi, amic vehement de Sorolles, Blascos i Benlliures, de Belmontes, Joselitos i Graneros, freqüentava el rosari de l'aurora amb intencions de sabotatge, i conten que sempre que passava per la plaça de la Mare de Déu, escopia acèrrimament, com deixant clar, i liquat, què pensava del clero. Amb aquestes credencials en els cromosomes, el senyor que comunica amb minerals no podia sinó haver après els primers signes en la Institució Lliure d'Ensenyança. I en aquell districte krausista, entre les vespres de la revolució africana i el final del conflicte galaico-musulmà, li van inundar el cap d'interrogants i dubtes.

Per aquells dies, el cel s'intensificava de *xatos* (filigranes de l'aeronàutica soviètica). A la cafeteria Balanzá els milicians efectuaven operacions de reconeixement sota les faldes de les putes. Als carrers es dirimien colossals confrontacions futbolístiques. I al vestíbul del cine Olympia, entre una exposició dels millors dibuixos d'un concurs, hi havia un rus amb gorra de cosac i polaines firmat per Andreu Alfaro. L'autor tenia set o vuit anys.

LA CARN VOL CARN

Instaurat l'antic règim, els prefectassos van prescriure que no li fóra venut ni un gram de carn a la família Alfaro, a causa de la seua significió política anterior. Sobre ells pesaven algunes penes de mort, sobretot la del germà del pare de l'escultor, l'advocat Vicent Alfaro, que havia estat alcalde de València el 1932. «El recorde —fa Alfaro— amb una certa admiració. Era l'intel.lectual de la família. El que havia llegit. El que tenia un cert criteri. El que em deixà els primers llibres i em donà les primeres orientacions sobre la lectura».

Per tal de pal.liar els efectes econòmics i professionals del boicot polític, la família va haver de bollir sang amb ceba monogràficament, fins que, satisfets —o simplement relaxats— els ànims venjatius, va poder recuperar l'activitat del negoci. En el temps, la carnisseria Alfaro es va guanyar la clientela més distingida de la ciutat, circumstància que va revestir el despatx de carn amb ostentació de davantals amb randes entretingudes i exhibició de joieria. «La carnisseria era molt important. Però no tant com deia Ernest Lluch, que assegurava que el senyor Alfaro era un carnisser molt ric. No és veritat. Era ric en la mesura que se'n podia ser el 1950 o 60, però no molt ric. Jo puc assegurar-ho perquè conec l'herència. La carnisseria era, això sí, molt selecta. Amb unes clientes molt fines. Tant, que protestaven si jo havia fet un dibuix en el paper d'embolicar la carn. I ma mare em pegava un calbot».

Abolits els krausistes i els que no eren afectes al nou ordre, Andreu Alfaro va anar a parar a una altra escola. El nou centre disposava de don Ismael, un capellà de convicions deteriorades que s'ajudava en els sants oficis d'un gos llop i que era assidu de les revistes de l'Apolo i el Russafa. Un dia, en plena consagració, el que després seria el canonge Espasa el va sorprendre amb el gos llop fent d'escolà i els va expulsar del temple de Déu com a fariseus.

La guerra havia fet d'Alfaro un home. Així, almenys, ho va decidir son pare, i li va aplicar la tradició cultural de la família, la màxima de la qual era "la faena era la cosa més important del món". La nova situació era molt senzilla: alçar-se a les 4 de la matinada, anar a donar de menjar als porcs a Tavernes Blanques i tornar a l'hora de l'escola. Alfaro quedava incorporat al món dels adults per la via ràpida.

—Pare, vull anar a la piscina.

—Això és de maricons, fill.

«Mon pare pensava que a la gent se l'educava fent-la alçar de matinada per agafar un ganivet o per a donar de menjar als porcs. En els anys, això se m'ha fet fàcil de comprendre, perquè li ha passat igual a tota una generació. Els pares no ho feien per abusar dels fills, sinó perquè havien de fer-los homes i no hi havia més fórmula que el treball, el sacrifici i el sofriment».

Instruït en coses tan bàsiques, son pare el va enviar a comprar bestiar amb Ricardo el *bovo*, un monitor de docència superior i cursos accelerats. Ricardo, de mètodes inductius, examinava una vedella i deixava anar un gest de preocupació cap al propietari.

—¿Vostè té filles menudes?

—Sí, dues.

—¿I tenint filles menudes té una vedella que té el babo?

—...

—¿No sap que les pobretes no podran tenir fills quan siguen grans?

—¡No ho sabia!

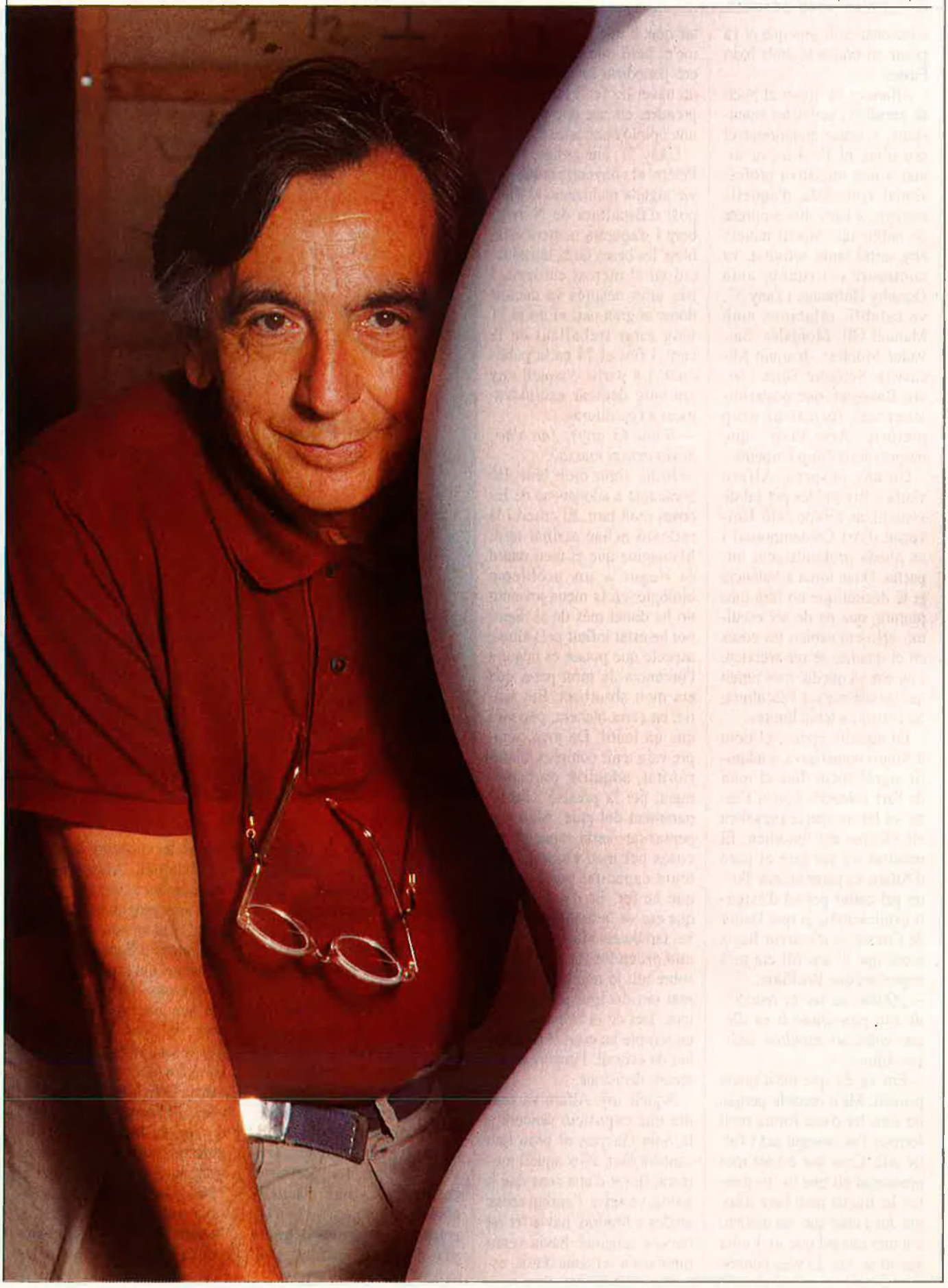
I, fent un favor, comprava la vedella per una tercera part del seu valor. I després Alfaro preguntava commogut al mestre:

—¿Què és el *babo*?

—La figa *baix* del *rabo*.

DE TRACTANT A TORSIMANY

A pesar de les exclusives i excessives dosis de superrealisme de l'ofici de la carn, Alfaro no havia deixat de practicar el dibuix ni havia renunciat als interessos plàstics. En la dècada dels 50, a través d'un altre pintor, Monjalés, va publicar uns dibuixets a una revista universitària, *Claustro*, i l'operació el va



relacionar amb gent que el va posar en contacte amb Joan Fuster.

Alfaro es va afegir al nucli de creadors i activistes valencians, i, sense abandonar el seu ofici, el 1954 es va sumar a una iniciativa professional vinculada, d'aquella manera, a l'art: una empresa de publicitat. Aquell mateix any, entre tanta activitat, va contraure matrimoni amb Dorothy Hofmann, i l'any 57, va establir relacions amb Manuel Gil, Monjalés, Salvador Montesa, Joaquín Michavila, Salvador Soria i Isidro Balaguer, que posteriorment van formar el grup pictòric "Arte Vivo", que després seria Grup Parpalló.

Un any després, Alfaro viatja a Brussel.les per tal de visualitzar l'Exposició Universal d'Art Contemporani i en queda profundament impactat. Quan torna a València ja té decidit que no farà més pintura, que ha de ser escultor. «No em cabien les coses en el quadre: se me n'eixien. i no em va quedar més remei que passar-me'n a l'escultura, on l'espai no tenia límits».

En aquella època, el nom d'Alfaro començava a adquirir significació dins el món de l'art valencià, i Joan Fuster va fer un article preveient els efectes del fenomen. El resultat va ser que el pare d'Alfaro va parar un dia Fuster pel carrer per tal d'exigirli explicacions, ja que l'autor de *Causar-se d'esperar* havia escrit que el seu fill era més important que Benlliure.

—¿Quina va ser la reacció de son pare quan li va dir que volia ser escultor, senyor Alfaro?

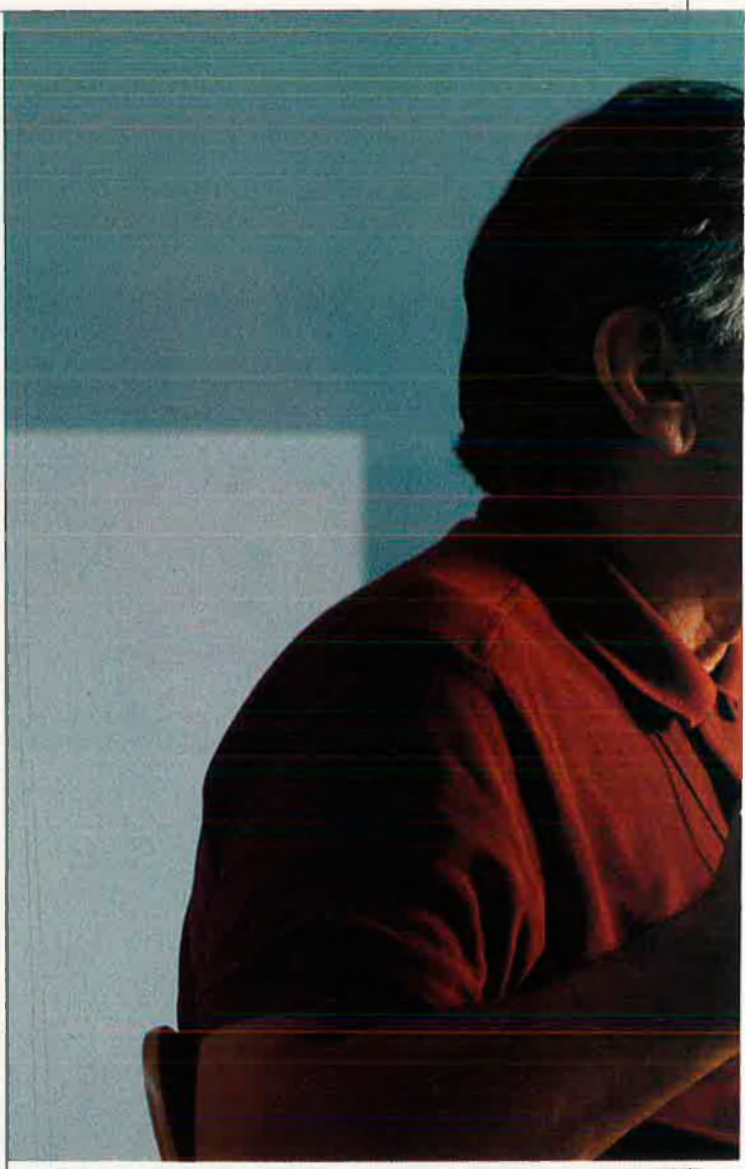
—Em va dir que me'n podia penedir. Me'n recorde perquè ho vam fer d'una forma molt seriosa: l'un assegut ací i l'altre allà. Crec que estava més preocupat ell que jo. Jo sempre he tractat mon pare d'home dur i crec que, en realitat, era més covard que jo. I mira que jo en sóc. Li vaig contestar que sí que podia penedirme'n, però que si no ho feia em penediria tota la vida de no haver-ho fet. I ho va comprendre, encara que ell tenia una opinió contrària.

L'any 71, una amiga, Anna Peters, el convenç perquè envie alguna realització al Simposi d'Escultura de Nuremberg i d'aquesta manera estableix les bases de la introducció en el mercat europeu. I tres anys després va decidir donar el gran pas. «Fins el 71 vaig estar treballant en la carn, i fins el 74 en la publicitat, i a partir d'aquell any em vaig dedicar exclusivament a l'escultura».

—Tenia 43 anys, ¿no s'ho havia pensat massa?

—Jo he sigut molt lent. He començat a adonar-me de les coses molt tard. El criteri i la reflexió m'han arribat tard. M'imagine que el meu retard és degut a un problema biològic: en la meua joventut no he donat més de si. Sempre he estat influït pels altres, aspecte que potser és degut a l'herència de mon pare, que era molt absorbent. Em sentia, en certa manera, poc més que un inútil. De jove, sempre vaig tenir complex d'inferioritat, adquirit, probablement, per la pressió i l'aclaparament del pare. Mai vaig pensar que seria capaç de fer coses pel meu compte, que tenia capacitat per a fer el que he fet. És d'ací, potser, que em ve la lentitud. De jove, també els amics van tenir una ascendència molt forta sobre mi: jo mai tenia criteri, mai em decidia per mi mateix. Tret de la faena. La faena sempre ha estat el meu palau de cristall, l'imperi de les meues decisions.

Aquell any, Alfaro va vendre una exposició sencera a la Sala Gaspar, al preu que cantava l'art. Fins aquell moment, llevat d'una cosa que li havia venut a l'ambaixador anglés a Madrid, havia fet art barat a cançons: havia venut dibuixos a seixanta duros, escultures seriades de planxa a 2.500 pessetes i, algun amic, a canvi d'un quadret, li havia comprat un frigorífic.



OBSEDIT PER COMUNICAR

Els primers materials que l'escultor va fer servir com a suport dels seus comunicats tenien un origen domèstic: pots de conserva i fils d'aram, amb els quals arquitecturava d'una manera primitiva, amb mòbil biològic, sense soldadures. La precarietat en la manufactura d'aquella obra inaugural, com era d'esperar, no ha permès la posteritat d'aquelles escultures rabioses. Ja superada la sintaxi de la llanda, Alfaro va alimentar les seues creacions amb acer inoxidable, planxa i pedra, i es va posar a sembrar les places d'Europa amb expressions del seu taller.

«Als anys 60 vaig fer planxes que jo tallava i posteriorment doblava, que semblava que s'estaven fent, que es transformaren a cada moment. Eren molt morfològiques. Jo sempre he estat amb un peu en la geometria i un altre en la naturalesa: mai he estat en un lloc sol. Fuster el 1960 ja va escriure que jo estava entestat a comunicar. Sempre he tingut la gran preocupació de comunicar les



coses que em passaven. El meu voltant psicològic ha influït molt en el meu treball. Crec que s'ha d'aprofitar qualsevol cosa que et passe en la vida, ni que siga una desgràcia, en les realitzacions. Un disgust, posem per cas, pot servir per a fer una escultura estupenda o un llibre magnífic».

«I en els anys 70 vaig treballar el plàstic». Jo no havia arribat abans a la pedra —m'agrada més dir pedra que marbre— perquè era molt cara i necessitava molt de temps. I en els anys 60 no tenia ni una cosa ni l'altra. En aquella època hi havia coses que jo les vaig concebre en pedra però les vaig fer en fusta. La pedra és un element difícil de treballar, lent i caríssim».

—Alfaro, ¿el suport incideix en la comunicació?

—Efectivament. Segons quina cosa vull comunicar necessite un mitjà diferent. Pot donar-se el cas de comunicar una mateixa cosa a través de diferents materials, però la sintaxi ha de ser, per força, diferent. Si jo una peça que ja he realitzat en ferro vull fer-la en marbre, hauria de replantejar-me-la perquè no podria fer una translació tal qual. Ja sé que hi ha qui ho fa i queda tan ample, però cada material, encara que l'objecte siga la mateixa temàtica, exigeix una sintaxi distinta que adeqüe la comunicació al suport.

AMB GOETHE I FUSTER PER DEVOCIÓ

«Dos homes. Tots dos molt lúcids. Un va tenir la sort de fer una cosa molt difícil: viure intensament, això que ara en diuen *realitzar-se*. Va fer tot el que s'havia de fer en la vida. I l'altre no ha tingut aquesta sort. Un va nàixer al si d'una família burgesa centreuropea, amb una bona hisenda, i l'altre va nàixer d'una família de Sueca, fill d'un imatger d'un poble inundat d'arròs. Aquestes diferències són les que els fan distints. Goethe va ser un senyoret intel.ligent i lúcid, i Fuster és un llaurador intel.ligent i lúcid. Goethe va perseguir tota la vida allò que tenia a dins de llaurador, i Fuster ha volgut trobar allò que mai no ha tingut: burgesia, *humaniste et poéte*. Goethe buscava la natura i Fuster la societat».

—¿Vostè és un alemany que viu a València o un valencià que pensa en alemany?

—No tinc res d'alemany. Per a mi Alemanya és un país on venc escultures i tinc alguns amics. Jo he descobert la cultura alemanya tard, però crec que és la cultura més important dels segles XIX i XX. Però els alemanys, ja ho va explicar Goethe, són "tan importants per al detall i tan burros per a la totalitat". Si Fuster haguera dit dels valencians les coses que Gohete va dir dels alemanys, no hauria pogut viure. I és que qualsevol persona que haja escrit un parell de ratlles sobre el seu país, amb afecte i amb passió, ha hagut de ser un crític. Es inevitable. Però en aquesta ciutat no es pot acceptar que un siga intel.ligent: s'ha de ser *tonto*.

—¿Viure a València li ha costat molt de maldecap?

—Ni un. Visc a València perquè m'agrada molt la ciutat, el país, el paisatge, el mar i la gent que tinc al meu voltant. El que no m'ha agradat mai és la gent que dirigeix el país.

—Però vostè si no tinguera un peu a Europa, no podria viure a València.

—Un peu a Europa, un peu a Barcelona i un peu a Madrid. De València, evidentment, no podria viure. És més: cada vegada tinc menys interès de fer coses per a València. Entenc que he de fer-les perquè és la meua ciutat i, encara que hi ha gent que no em pot ni veure, n'hi ha que m'estima.

Miquel Alberola

El pecat de ser homosexual

L''outing'. Més de quatre plomes

Mentre el futbolista Justin Fashanu escandalitza el futbol anglès confessant la seva homosexualitat, als Estats Units un col.lectiu d'activistes homosexuals ha començat una ofensiva per fer saltar a la llum els noms dels personatges públics que són homosexuals.

El darrer escàndol USA s'anomena *outing*. Un col.lectiu d'activistes homosexuals ha començat una ofensiva per fer saltar a la llum els noms dels personatges públics que són gais i lesbianes, perquè "així es veu que som molts". El món de la ploma es troba dividit.

Michelangelo Signorelli és un periodista homosexual que escriu en una revista gai de Nova York. Signorelli portava anys vivint de la ploma sense que ningú li fes cas quan va decidir transvestirse de Sherlock Holmes. El seu objectiu: ficar el nas a la vida privada dels personatges més respectables de la benestant societat nord-americana, amb la secreta intenció de descobrir una certa activitat anal. Signorelli va anar fent la viu-viu fins que aconseguí activar un autèntic artefacte explosiu.

Una setmana després de la mort d'un dels patriarques del capitalisme, va fer servir la seva àgil ploma per desvetllar –amb pèls, senyals i tota mena de testimonis– que el difunt Forbes també era del ram de l'aigua. L'escàndol fou considerable. Però al vell Forbes tant li feia. Era mort.



"COM MÉS SEREM MÉS RIUREM"

Ara l'inquiet Signorelli ha encetat una batalla més ambiciosa. Des de la seva modesta capçalera novaiorquesa *Outweek* ha llençat al mercat un d'aquests gerundis que tanta fortuna fan en el món anglosaxó. El seu invent s'anomena *outing* (literalment *passeig*, amb connotacions que van més enllà de la simple sortida) i ha causat tant d'impacte que tots els setmanaris ianquis l'han inclòs en la seva darrera emissió de neologismes periodístics.

L'*outing* intenta ser la punta de llança de la vella tesi "com més serem més riurem" adaptada al món de l'homosexualitat, en franca oposició al "deixeu-me en pau" que molts gais havien adoptat com a crit de guerra.

Des de la tribuna emplomada d'*Outweek*, Signorelli teoritza que "és molt important que Nord-amèrica –ell diu Amèrica, simplement– vegi tota la gent que és gai o lesbiana a Hollywood, a Washington, al món de la política, als mitjans de comunicació. Només així augmenta l'existència visible dels gais i les lesbianes, i la gent comença a veure que som per tot arreu, que som molts".

Signorelli pensa que el seu moviment creixerà com l'escuma i sosté que l'ocultisme endèmic que afecta el món gai és molt perjudicial per a la seva integració social. "És un peix que es mossega la cua –rebla el senyoret de la ploma–.

Com més ens amaguem, més creixerà l'opressió, com més triguem a resoldre la crisi de la sida, més astronòmicament creixerà la proporció de suïcides entre els adolescents gais i lesbianes per l'absència de models, i també hi haurà més lesbianes violades i homosexuals apallissats perquè la gent els considera uns monstres".

LA COMUNITAT HOMOSEXUAL, DIVIDIDA

Naturalment, la possibilitat de trobarse un dit acusatori enorme al damunt dels seus caps ha amoïnat molts dels components més discrets de la comunitat gai.

Les reaccions de temor davant el safareig indiscriminat que proposa l'*outing* han estat notables. Tom Stoddard, líder d'una organització de lluita pels drets ci-

vils dels homosexuals a Nova York, ha esdevingut el principal fiscal de l'*outing*: "Sóc gai i considero que és molt important que els homosexuals sortim a la llum, que ho proclamem i que ens sentim orgullosos de ser-ho. Però si l'*outing* es generalitza augmentarà la caça del gai. Generarà violència, comportarà la pèrdua de llocs de treball... "

Les seqüeles que descriu Stoddard ens recorden que la vida privada dels homosexuals ha estat una de les reivindicacions fonamentals del moviment gai. Signorelli, en canvi, pensa que cal fer aquest pas endavant i que, d'aquí a vint anys, ningú no recordarà els "petits preus personals" que alguns van haver de pagar. És la cara amarga de totes les revolucions.

L'*outing* frega tots els límits de la llibertat personal i transgredeix el dret a la privacitat en nom del progrés. És una arma de doble tall que se serveix dels mètodes clàssics dels aparells de poder amb un significat absolutament contrari. La seva contradicció és el punt feble de totes les revolucions: acusa l'individu per salvar, suposadament, la col.lectivitat. Violenta els principis d'autodefensa personal per torpedinejar la "hipocresia forçada" per la qual històricament molts homosexuals s'han vist abocats a transitar.

I, a més, pretén arrabassar el món gai d'un dels sues atractius més explotats: la reivindicació de l'ambigüitat.

L"OUTING' NACIONAL

És difícil imaginar-se una rèplica d'aquesta discussió bizantina al nostre país. Sortosament, les agressions violentes als membres de la comunitat homosexual no són significativament diferents de les que reben els membres d'altres col.lectius, i parlar de la caça del gai a casa nostra sembla més l'argument d'una película del Festival de Cinema Fantàstic de Sitges que altra cosa.

Però l'aplicació del periodisme d'investigació al camp de la vida sexual podria resultar realment sucós.

Seria del tot revolucionari descobrir que algun dels components del Consell Executiu de la Generalitat és heterosexual, que Cristina Almeida té un passat de parella convencional o que alguns dels darrers guanyadors dels Premis Octubre, a pesar de la imatge de senyors de la ploma que pretenen oferir, tenen una tèrbola vida de pares de família nombrosa en un poblet ignot dels pirineus.

Màrius Serra



Traure's la careta, descobrir-los

Sobre la traducció del mot *outing* penso que el més encertat seria dir-ne *traure la careta, descobrir*. Segurament el mot anglès procedeix d'un altre que van posar de moda els moviments gai i lesbià: *to come out*, que vol dir "sortir de l'armari i donar la cara com a gai o lesbiana". Quan va morir el dictador Franco em vaig trobar davant la disjuntiva de retirar-me del moviment gai o donar la cara. Una vegada escollida la segona opció, després de moltes reflexions, dubtes i neguits, he de confessar que se'm va passar pel cap la idea de fer conèixer el gran nombre de personatges de la política, la cultura, les arts i l'anomenada ***high society***, que sabia que tenien les mateixes preferències que jo (voldria postil.lar aquí que l'"activitat anal" de què parla Serra no és majoritària entre homosexuals i que cada vegada té més acceptació en la pràctica heterosexual). El meu raonament era que d'aquella manera contribuiria a una més ràpida acceptació social d'aquesta variant de la conducta sexual i la gent veuria que l'estereotip marieta no ho era i que podia ser tan mascle i tan viril com el més mascle i més viril dels descarregadors del moll o dels camioners. El fet és que la idea no va sortir del meu cap, on s'havia forjat. És evident que si tots els que ho són sortissin de l'armari contribuirien a la desaparició de l'opressió que la societat encara exerceix sobre homosexuals i lesbianes. Però el que no es pot fer, de cap manera, és obligar la gent a fer-ho o a desemmascarar-la contra la seva voluntat. Això constitueix una violació de la intimitat personal. Jo faré tot el que pugui per convèncer la gent a sortir de l'armari, perquè considero i crec que la meva opció és tan vàlida i bona com qualsevol altra, però la realitat no és aquesta i cal lluitar perquè ho arribi a ser i l'opció homosexual, bisexual o heterosexual produeixi el mateix efecte que sentir a dir: jo sóc vegetarià, prefereixo el peix a la carn, el mar a la muntanya, o em desagrada ficar-me al llit amb un asiàtic i m'encanta fer-ho amb un negre.

Armand de Fluvià. *Homosexòleg.*

BARRE I ESTRELLES

Josep Maria Flotats, o el meu teatre no és d'aquest país

El problema de Josep Maria Flotats és que ha vingut a fer teatre a Catalunya. A qualsevol altre lloc, on el teatre és una realitat consolidada i hi ha espai per a tothom, la seva feina no hauria provocat cap controvèrsia, ni dividit el pobre galliner teatral casolà en *pro* i *anti* Flotats.

En un ambient de misèria cultural, però, la presència de l'exactor de la *Comédie* ha trencat l'harmonia precària que –pel seu no desitjat provincianisme– hi havia entre la gent de teatre del país.

L'enveja, primer, i el divisme certament capriciós que ha mostrat Flotats en segons quines decisions, l'han aïllat dels *altres* –els que *ja hi eren*– i l'han col.locat en la posició no gens còmoda, però fàcil, d'*actor oficial*. Flotats, hàbil i imprevisible, ha sabut canalitzar aquest oficialisme per *anar fent*, mentre la resta d'actors, directors i buròcrates es feien la pell entre acusacions de favoritisme i de corrupció. És el problema de la misèria a repartir-ho, dit altrament, de com subvencionar la misèria.

Flotats era un perfecte desconegut per al gran públic. El 1978 va venir a Barcelona per fer un memorable *Eduard II* amb el Teatre Lliure –però el record no va durar. A banda d'això, el recordàvem per la seva intervenció al primer programa de Joaquim Maria Puyal, *Vostè pregunta*, on va permetre's un cert radicalisme nacionalista –va acomiadar-se dels catalans desitjant-los que trobessin aviat el seu Ben Gurion (Ben Gurion va ser l'artífex de la independència d'Israel el 1948...)- i va seduir els espectadors, encantats de tenir *un català* en una de les companyies de teatre més prestigioses del món. Flotats venia a ser la versió farandulera d'un Joan Oró, per exemple. Era bo afegir un català universal a la llista.

El 1982 n'hi va haver que van passar la nit al ras per veure el seu *Dom Juan* al Liceu. Max Cahner va llançar-li l'ham, Flotats va picar, i el 1984 ja el tenim aquí *per quedar-se*, amb el projecte –per a molts, innecessàriament faraònic–, de crear el Teatre Nacional de Catalunya.



Des d'aleshores, la polèmica no ha fet sinó augmentar. Després de la unanimitat creada amb els seus primers muntatges –*Una jornada particular* i el celebrat *Cyrano de Bergerac*, davant el qual a algun crític que ara abomina de Flotats li faltaven adjectius per lloar-lo–, l'actor començà a desencantar els entesos. Esperaven que posés en escena obres *catalanes* (¿un Teatre Nacional sense teatre *català*?), però ell deia que no trobava textos de qualitat que omplissin els teatres. Mentre els trobava –si realment els buscava– *El despertar de la primavera* fascinà uns i altres i *Per un si o per un no* convencé els escèptics, però *El dret d'escollir* només agradà als amants dels *Estrenos TV*. Amb *Lorenzaccio* i *El misantrop* semblà decidit a lluir-se com a actor, i prou. La gent de teatre li van girar l'esquena.

L'*última* de Flotats ha estat convertir Josep Pla en dramaturg. ¿No volíeu autors *catalans*?... Més d'un ho ha entès com una bufetada –¡raó de més per no acceptar que, malgrat tot, Pla funciona prou bé en un escenari! Flotats, mentre espera que els buròcrates li construeixin la seva piràmide, continua fent la viu-viu.

Albert Mas Griera

NOTES



Un moment inoportú va ser el que van escollir els integrants del *clan* Sánchez Vicario per rebel.lar-se contra el capità de la selecció espanyola de la Copa Davis, Manuel Orantes. La principal *família* del tennis espanyol, en saber-se com algun dels seus membres massacrava amb la nova nacionalitat l'imperatiu borrellià d'-Hacienda somos todos, s'havia disposat prou en contra l'opinió pública. Per tant, com bé s'ha demostrat en la posterior rectificació d'Emilio, la posició dels Sánchez Vicario va ser un error. Error propiciat, evidentment, pel mefistofèlic personatge conegut com a Pato Álvarez, entrenador. L'*ànec* colombià, cal no oblidar, això, acostuma a aplicar una doble sessió d'entrenaments als seus deixebles; duresa a la pista, i menys duresa a fora. Més d'un jove esportista ha renunciat als seus serveis, perquè de la doble estratègia de Pato Álvarez, una li'n sobrava. Si fóssim als EUA, els practicants de l'*outing* farien salivera.



Per a les presentadores dels telenotícies nord-americans, la imatge sexy que fins fa molt poc era indispensable, ara s'està convertint en un important hàndicap. Els directius, després de sondejar l'opinió pública, han decidit optar perquè les presentadores de televisió ofereixin al telespectador una imatge de dones corrents i normals i poc sofisticada.

¿El final de l'hegemonia Disney?

En matèria de dibuixos animats Catalunya ja no té per què envejar Disney, la gran fàbrica de somnis americana. El desenvolupament d'una nova tecnologia anomenada "d'Oc Animation System" ha permès a la companyia catalana d'Ocon Films Productions afrontar amb èxit el repte de l'acoloriment i animació de dibuixos sense haver de recórrer als estudis estrangers. El sistema és una patent i la companyia en qüestió, recelosa de possibles imitacions, no en vol donar detalls tècnics.

Com tampoc no vol proporcionar informació sobre el preu que ha pagat la distribuïdora nord-americana Alice Entertainment per obtenir els drets de distribució de la sèrie de dibuixos animats *The Fruitties* –obra de d'Ocon Films Productions– per a tots els Estats Uints d'Amèrica, en una operació comercial de la més alta volada, de la qual EL TEMPS ha tingut notícia. La sèrie *The Fruitties*, que s'està emetent actualment per Televisió Espanyola doblada al castellà, ha estat qualificada pels experts internacionals com "de molta qualitat". Això no obstant, el sistema patentat per la companyia catalana ha arribat a fites molt més altes de perfecció amb la que serà la nova producció d'Antoni d'Ocon: Delfy, un dofí que, juntament amb altres



animals de la fauna marina, plantaran cara a tots els malvats contaminadors dels mars i oceans del planeta, i en especial al *Capità Vinagre* , un voltor capità de vaixell l'obsessió del qual serà embrutar la natura i fer desapareixer per tots els mitjans el dofí protagonista.

De la sèrie *Delfy*, només se n'ha fet un episodi pilot de promoció, amb el qual la companyia barcelonina comandada per Antoni d'Ocon espera convèncer "importants clients nord-americans" de la rendibilitat de la creació catalana. El fet que el nou sistema tecnològic emprat en la confecció de les sèries esmentades sigui una patent garanteix, com a mínim en un futur immediat, que el centre de gravitació d'un sector de la producció televisiva tan important com és aquest es desplaci cap als Països Catalans.

L'alegria pel gran èxit de la companyia catalana no pot amagar, però, que una vegada més una empresa del nostre país s'ha servit dels tòpics més tronats per vendre el seu producte a l'estranger. En la Fira Internacional de Televisió (MIPCOM) celebrada a Cannes aquest mes d'octubre, *d'Ocon Films Productions* va convidar els delegats internacionals –i reproduïm textualment l'anunci aparegut a la publicació de la Fira– a una festa nocturna per "compartir els plaers de la música flamenca i la paella". Caldria acostumar el món que els catalans no venem amb festes flamenques sinó servint-nos de la professionalitat i l'eficàcia. Qualitats que, d'altra banda, d'Ocon Films ha demostrat posseir abastament...

Eduard Voltas

MOBILIARI

Velocitat

És gratificant veure, de tant en tant, com les supermultes o els càstigs per infraccions de trànsit no fan distinció de raça, religió, ideologia o classe social. I és que un, de vegades, se sent perseguit per aquests agents vestits de blau que amb un bloc a la mà desestabilitzen l'economia domèstica de més d'un. He llegit, ho confesso, amb satisfacció, que la princesa Anna d'Anglaterra ha estat sancionada per un municipal –boby en el seu país– per conduir massa de pressa. A la filla de la reina li han retirat el carnet per un mes i li han clavat una multa d'unes vint-i-vuit mil pessetes. I jo que pensava que en el seu cas només li faria falta preguntar al municipal, amb veu greu, "¿pero usted no sabe con quién está hablando?".

He de confessar que una vegada que un agent em va parar a la Diagonal de Barcelona, per haver passat un semàfor en ambre, em vaig traure les ulleres amb la intenció que el senyor del bloc em reconegués i em concedís l'indult. Però, igual com la princesa Anna, jo també vaig fracassar. L'unica diferència entre la princesa Anna i la resta dels mortals és que si a ella li retiren el carnet no passa res, perquè té un xofer que la portarà d'un lloc a l'altre i, a més, no li caldrà buscar plaça per aparcar. En canvi si em retiren el carnet a mi o a vos-tè, haurem de recórrer als serveis públics o a algun amic caritatiu que ens porti a la feina. És clar que en el meu cas és difícil que me'l retirin per excés de velocitat, amb un cotxe incapaç de superar els cent quilòmetres per hora –la princesa conduïa un model esportiu anomenat Scimitar Reliant.



Sembla que la reina Isabel d'Anglaterra està pensant de posar càstigs complementaris, deixar-los sense postres, no portar-los a Hyde Park, etc..., a alguns membres de la seva família reincidents en el tema de conduir a una velocitat excessiva, perquè es veu que també a ella li estan desestabilitzant l'economia domèstica. I és que ja se sap, amb la crisi del Golf fins i tot les famílies més benestants s'han d'estrènyer el cinturó.

Àngels Barceló



OLÍMPIC CIRCUS

Nadia Comaneci, també. Les peregrinacions d'esportistes famosos per contemplar les excel.lències de l'Estadi Olímpic seran espectaculars a mesura que el calendari s'estrenyi. Aquesta setmana li correspon el torn a Nadia Comaneci, *nòvia de Montreal*, que va ser capaç de guanyar cinc medalles d'or en aquells Jocs del 1976 i dues més als de Moscou'80. Ara mateix, però, el *morbo* Comaneci té molt poc d'esportiu i moltíssim de crònica sentimental d'una romanesa que va fugir com a preludi de la caiguda de Ceauscescu i als Estats Units n'ha fet de tots colors en mans de la premsa groga i la publicitat. Després de la visita de Gorbi, ben mirat, ¿amb quina visita olímpica més original ens podia obsequiar l'Est?



Ulleres de sol. TOP vol dir The Olimpic Program. I TOP-2 significa que a Barcelona es fa per segon cop, i amb moltes més firmes i diners, un programa de patrocinadors olímpics mundials. Bausch & Lomb, fabricant d'ulleres de sol com les Ray-Ban, és l'últim d'una fila de 12 empreses, liderades per la Coca-Cola, que pagaran per escampar Cobis de Mariscal i logotips de Josep Maria Trias als seus productes. A banda de les dues citades, les altres 10 són Kodak, 3M, National Panasonic, Sports Illustrated/Time, Ricoh, Mars, Usps, Philips, Brother i Visa. Tres més que a Seül

Paella, rap i pollastre al curry : el 'ranxo' olímpic

Quan comencen a sumar no hi ha qui els aturi. 2.321.300 àpats, diu el COOB que haurà de servir els dies dels Jocs. Ara ha sortit a concurs, de moment, l'adjudicació del servei d'alimentació de les tres viles olímpiques per a atletes (la del Poblenou de Barcelona i la de Banyoles i la Seu d'Urgell). I només en aquests tres escenaris caldrà garantir 915.000 àpats.

No és gens fàcil, pel que es pot comprovar llegint el projecte d'alimentació, deixar amb la panxa plena i a l'hora que ho desitgin tot un mosaic de participants de tots els països del món. De moment, el que ha quedat clar és que no hi haurà concessions alcohòliques per als 15.000 atletes (ni una cervesa per caritat) i que tindran una oportunitat única per a iniciar-se en el consum de paelles marineres i mongetes amb botifarra. Aquests dos plats apareixen entre les 120 combinacions diferents de menú. La paella competirà amb la truita de patates i la recorreguda pasta italiana, mentre que a la botifarra li correspondran el pollastre al curry o els clàssics entrecots com a contrincants.

Aquest *ranxo* olímpic ofereix molts més problemes de distribució que de preparació. No es tracta d'avisar en Papitu i fer una nova paella per al Guiness, sinó de racionalitzar, en la clàssica estructura d'esmorzar, dinar i sopar, les inquietuds gastronòmiques i les necessitas físiques dels *bens johnsons* de torn.

A Seül, els atletes van patir molt. En una mena de *mili* que els igualava tant en serveis com en patiments, es donava la paradoxa que un potencial medallista havia de fer cues de dues hores amb la safata a la mà abans d'enganyar la gana amb un Kimchi coreà, una mena de col adobada.

Per això el COOB ha refusat el *self service*. Unes illes de distribució exposaran el gènere, i com aquell qui fa una loto, els atletes podran fer combinacions i escollir una de les 120 possibilitats de menú.

Més de tres mil milions de pessetes, i mil tres-cents treballadors cedits per les empreses que s'adjudiquin el negoci, han de garantir que els il.lustríssims visitants no passin gana, o s'empatxin més del compte. Fa uns dies, el president del Comitè Olímpic francès bromejava en la seva visita a Barcelona dient que haurien de vigilar que els atletes no se'ls escapin a prendre el sol a les platges de la Vila Olímpica. Ara haurà de vigilar, a més, que no vulguin fer la paella arran de mar, substituint els xiringuitos de la Barceloneta que (aquest hivern sí) desapareixeran del mapa barceloní.

Per rematar el tema, res millor que un empatx de xifres. Dels 2.321.300 àpats, 915.000 seran per a atletes, 293.000 se'ls cruspiran els periodistes, 115.000 els jutges i àrbitres, 86.000 el personal del COOB, 825.000 els voluntaris, 84.000 els joves del camp internacional i 3.300 les personalitats. No és que no mengin, les personalitats, sinó que viuran en hotels de luxe i rarament trauran el nas als menjadors de servei. En total són una dotzena, els restaurants o serveis distribuïts a les Viles Olímpiques de la seu i subseus.



Paella per a tothom.

ELS PLATS TRENCATS

El director del departament d'allotjament del COOB va dimitir el dia que es presentava aquest projecte. Eren els plats trencats per una polèmica que l'esquitxava directament el que l'obligava a fer-ho. Xavier Buch, el dimissionari, és germà de Josep Lluís Buch, directiu d'una empresa privada que va rebre un tracte de favor del COOB. L'embolic, més propi de *Dallas* que de *Cristal*, encara que la cosa anés de plats, era més gros tenint en compte que el germà (Josep Lluís) havia treballat al COOB, i a la mateixa divisió d'Allotjament, abans de constituir la societat Bed &Breakfast, dedicada a llogar cases per a visitants del 92 i afavorida sistemàticament davant altres tres empreses similars quan qualsevol ciutadà demanava informació al comitè organitzador sobre com llogar la torreta el 92. Continuarà.

Carles Capdevila

CULTURA

Exposició antològica sobre el modernisme

Nous i moderns

La ciutat de Barcelona torna a ser escenari d'una gran exposició sobre el modernisme al Museu d'Art Modern. La mostra reuneix més de cinc-centes peces procedentes de col.leccions privades i públiques.

Foren sobretot els anys seixanta els *culpables* del retorn de l'estètica modernista o Art Nouveau. Un retorn en què va tenir un paper estel.lar l'esperit *camp* que aflorava i agermanava en el gust els vidres i els llums Tiffany i la pintura pre-rafaelita, l'anatomia de Jayne Mansfield i els cartells de Mucha, els pòsters amb l'esfinx de Marlene Dietrich, el Che Guevara o les figures de Beardsley. Si el cartellisme va donar un suport popular al modernisme, aquest moviment artístic va conèixer un revival en tots els seus camps d'expressió: arquitectura, escultura, arts decoratives, pintura. Els anys seixanta signifiquen també l'intent d'oferir per primera vegada una visió global del modernisme entre nosaltres. La primera el 1964, titulada "Exposición de artes suntuarias del Modernismo barcelonés". Uns anys després, el 1970, la segona, amb el nom de "El Modernismo en España" al Museu d'Art Modern de Barcelona.

Ara, vint-anys després, Barcelona torna a ser escenari d'un gran conjunt de peces modernistes –en total cinc-centes– reunides per primera volta al Museu d'Art Modern. L'exposició acull peces tan diverses com escultures, dibuixos, mobles, ceràmiques, vestits, joies, etc. Un extens aparador que pretén ensenyar el modernisme en totes les seues vessants. Un estil artístic que és reflectiria en tot el seu entorn, com una forma de vida: des de l'edifici exterior a l'objecte més minúscul del seu interior.

Per a Albert Garcia Espuche, comissari de l'exposició, "la mostra destaca el paper fonamental de les arts industrials i d'agents creadors tant importants com el Taller de Industrias Artísticas, el Castell



dels Tres Dragons o el Centro de Artes Decorativas".

S'ha assenyalat el modernisme com un fenomen eminentment barceloní. Diu Joan Fuster al llibre *Literatura catalana contemporània:* "Cap a la fi del XIX, Barcelona era "modernista". Era la Barcelona d'Antoni Gaudí, de Ramon Casas, d'Isidre Nonell; la Barcelona que Maragall –veí modèlic– glossava en El pas de l'any, i que Rusinol retratava en les seues comèdies càustiques; la Barcelona de les caricatures de Xavier Gosé, d'Els Quatre Gats, del Teatre Íntim, de l'Orfeó de l'Avenç, de Josep Pijoan afanant al Pirineu les pintures romàniques, del mestre Morera, de Joaquim Casas-Carbó, de Jaume Brossa. El pes de Barcelona –la Barcelona modernista– és determinant. I el modernisme, el seu modernisme, se'n beneficià ampliament".

Ara Barcelona i els promotors olímpics –secció Olimpíada Cultural–, obrint el calendari expositor amb vista al 92, trien el modernisme com a senyes d'identitat de la Barcelona més universal. Unes senyes que tenen Gaudí com a figura *superstar* capaç de promoure excursions d'una i altra banda de l'univers. Al nom d'Antoni Gaudí cal anotar els de Domènech i Montaner, Puig i Cadafalch, Jujol i Masó entre altres. Diu Oriol Bohigas al catàleg de l'exposició que "aquesta nova arquitectura no es va afermar fins que la societat de la nova burgesia industrial que l'havia de pagar ja havia assimilat una moda, a desgrat de ser una moda ja escarnida en determinats ambients intel.lectuals". Oriol Bohigas assenyala dins del modernisme dues línies diferents: la primera estaria marcada pel racionalisme, el purisme, amb noms com Domènech i Montaner, Gallisà, Granell, Raspall i Mora entre altres. A la segona línia –més expressionista, irracionalisme– es col.locarien Gaudí, Jujol, Rubió. Una classificació que Bohigas no dubta a assenyalar com simplista i, en tot cas, només vàlida per als dos promotors principals, Gaudí i Domènech.

A l'exposició es poden veure maquetes amb obres de Puig i Cadafalch, –la fàbrica Casarramona–, Gaudí –cripta de la Colònia Güell–, Domènech i Montaner –Cafè-restaurant de l'Exposició–, i també dibuixos de les seues obres i d'altres arquitectes.

Pel que fa a les arts aplicades cal assenyalar que seria en aquest camp on el modernisme resultaria més fèrtil i on donaria alguns dels productes més brillants. Des del paper pintat als llums, el mobiliari, els teixits, l'orfebreria, la ceràmica, etc., tot es va veure afectat pel *new look* del modernisme. A la mostra



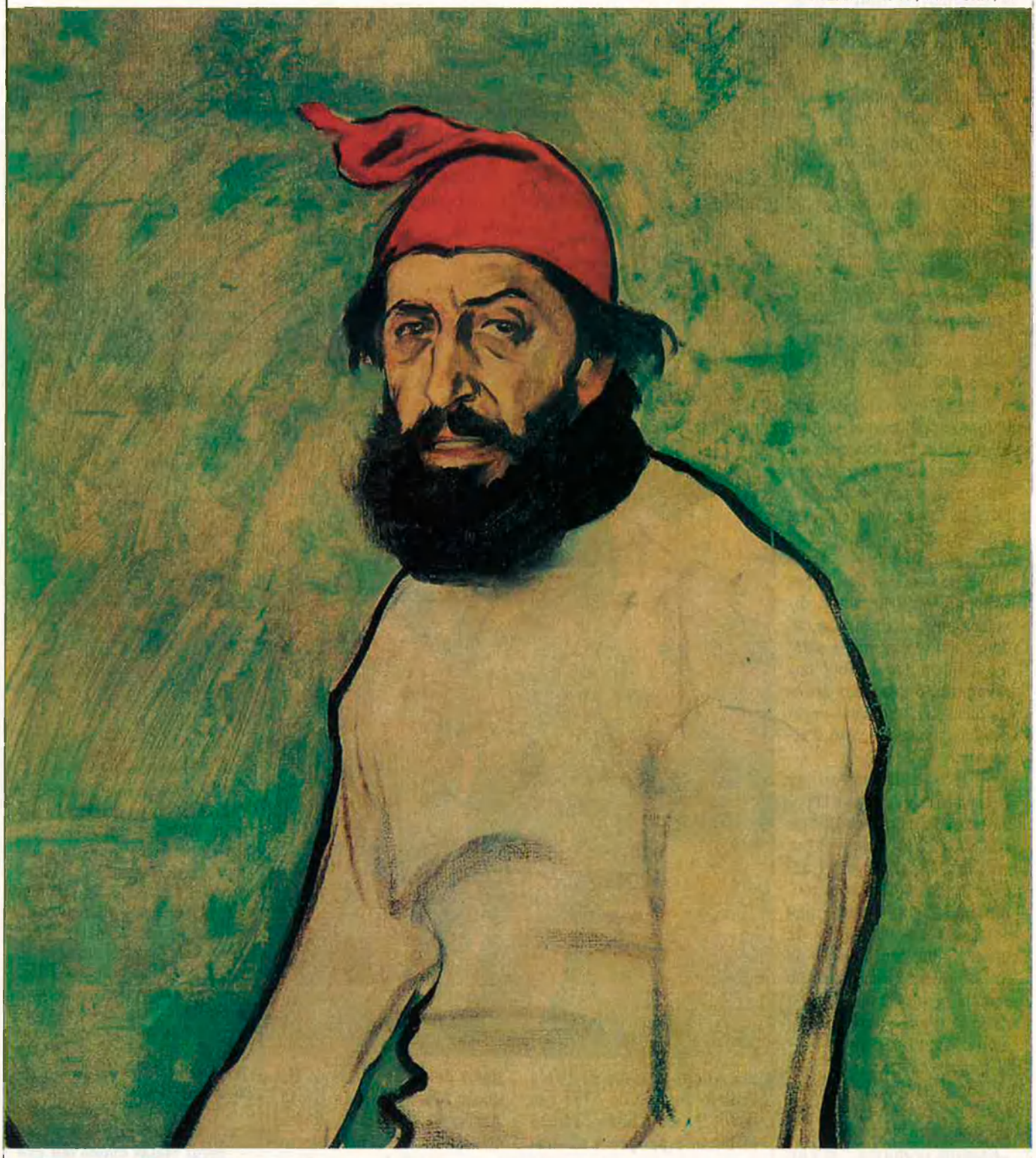
s'exhibeixen peces de Puig i Cadafalch, Antoni Gaudí, Gaspar Homar, Josep Maria Jujol, Joan Busquets, Josep Pey, etc.

Un altre capítol significatiu de l'exposició l'ocupa la pintura. Per a Cristina Mendoza, directora del Museu d'Art de Barcelona "no es pot parlar de pintura modernista, perquè no hi ha una pintura específica sinó que hi conviuen una sèrie de tendències". Encapçalant el grup de pintors modernistes, Ramon Casas i Santiago Rusinol, seguits de Picasso, Miró, Nonell i Sunyer. Assenyala Cristina Mendoza que tant "Casas com Rusinol van deixar de formar part del que uns anys abans es podia considerar l'avantguarda de la pintura catalana". Així, mentre Rusiñol es retira als seus *jardins d'Espanya,* Casas es converteix en el pintor *oficial* de la burgesia de Barcelona. Precisament entre les obres de l'exposició destaca el quadre de Ramon Casas titulat *Ramon Casas i Pere Romeu en automòbil,* una obra que s'havia donat per desapareguda pertanyent a un particular. Un dels aspectes més gratificants de l'exposició està en la possibilitat de contemplar una sèrie d'obres, algunes d'elles inèdites procedents de les col.leccions privades.



Diu Mireia Freixa que el "modernisme català representa la voluntat d'una generació de situar la cultura catalana al nivell de la cultura europea del moment, un desig de modernització que abastaria totes les mostres de la vida catalana, de la política a la vida artística i cultural". Exemples d'aquest cosmopolitisme, en tenim en artistes com Anglada Camarasa o Xavier Gosé, a cavall entre Barcelona i París. Altres artistes com Picasso després del seu pas per la Barcelona modernista fixaran definitivament la seua residència en la capital francesa.

"En l'escultura –assenyala Mercè Doñate– no es va donar un trencament tan rotund com en la pintura, amb les obres que Casas i Rusinol van presentar a la Sala Parés el 1890". Mentre a l'escultura monumental les influències modernistes foren tímides, l'escultura funerària i decorativa es va impregnar profundament de l'estètica renovadora. Segurament el monument que exemplifica aquesta eufòria modernista de la ciutat és el Doctor Robert, de Josep Llimona. Després de noms com el d'Eusebi Arnau, Clarasó o el del mateix Llimona, vindrien els de Pablo Gargallo, Manolo Hugué i Enric Casanovas, tot i que els seu postulats estètics posteriorment caminarien cap a altres fórmules expressives. Aquest *entusiasme* modernista –com titulava la revista *Serra d'Or* en un número especial amb motiu de l'exposició de 1970– es contagiarà a altres camps artístics. Així en el món de la música, on "el wagnerianisme fou un culte tan viu entre literats com entre melòmans" com assenyala Joan Fuster, la febre modernista causarà un fort impacte. Morera, Granados, la fundació de l'Orfeó Català per Lluís Millet i Amadeu Vives... El mateix podríem dir de la literatura, el teatre, les



arts tèxtils, el grafisme, etc.

El noucentisme va succeir l'estètica modernista com a vehicle expressiu, tot i que no es pot entendre l'arribada dels *normalitzadors* sense el precedent modernista. Dins del context internacional Tschudi Madsen, en la seua monografia titulada *Art Nouveau* assenyala, entre altres motius, la desaparició del moviment per la seua incapacitat de solucionar les relacions entre la màquina i les normes estètiques: "L'Art Nouveau era en gran mesura un *estil d'artistes,* incapaç de satisfer la demanda d'un disseny més simple i acord amb la producció en sèrie, per a la qual solament la Bauhaus oferia solucions".

L'exposició estarà oberta fins al 13 de gener, i ha comptat amb el patrocini del Grupo INI a més del mecenatge d'entitats tan diverses com Bassat Ogilvy & Cohen, Catalana de Gas, Freixenet, Agrolimen, Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació, etc. Amb motiu de l'exposició s'ha editat un completíssim catàleg amb estudis de Joaquim Molas, Joan Lluís Marfany, Francesc Fontbona, Francesc Miralles, Joan Fontcuberta i Miquel Porter Moix, entre altres.

Carles Gàmez

DESTACAT

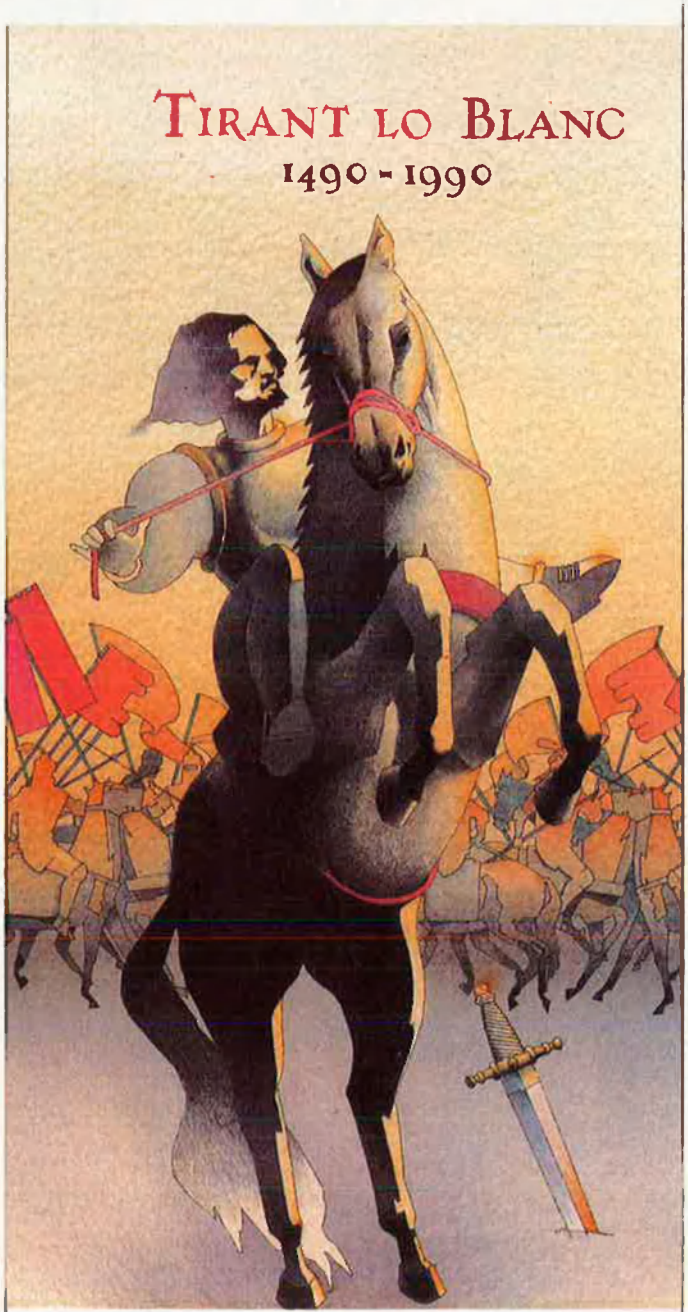
Totes les edicions del 'Tirant lo blanc' a Gandia

Tenint com a punt de partida el *Tirant lo blanc*, un dels exemplars conservats dels 715 impresos el 1490, el visitant de l'exposició "La safor 1490-1990: Un itinerari bibliogràfic" ha pogut gaudir durant el mes d'octubre d'un dels esdeveniments més reeixits pel que fa a la celebració, en diversos indrets del país, del 500 aniversari de la publicació de l'obra de Joanot Martorell.

Si bé altres institucions han volgut capitalitzar el projecte, ha estat l'Ajuntament de Gandia el que a poc a poc, en un lent degoteig al llarg de l'any, ha assolit les iniciatives més interessants en aquesta celebració que és tan seua. Cicles de conferències, exposicions, obres de teatre, diverses publicacions, una encertada interconnexió entre les arts, han dut al públic una aproximació a la seua història literària que poques vegades havia tingut ocasió d'assaborir.

El recorregut proposat per l'exposició arriba fins a l'època actual, fins a les últimes edicions, i s'ha desenvolupat en l'excel.lent escenari del claustre de la biblioteca municipal. Divuit vitrines han estat les encarregades de contenir un bon nombre de joies bibliogràfiques, que no sempre eren edicions del *Tirant lo blanc*. Així ens hi hem pogut trobar de del *Fori Regni Valentiae*, de Joan de Mey, fins a la *Crònica*, de Martí de Viciana, passant per algunes obres de Mayans –*Ensayos oratorios*– o Llorente –*Valencia*–.

Però les edicions estrella entre les posades han estat les del *Tirant lo blanc*. A més d'aquella primera feta a València per Nicolau Spindeler el 1497, hi eren presents la *Della historia dell'invittissimo cavalliero Tirante il bianco*, publicada a Venècia per Lucio Spineda el 1611; l'edició anglesa de 1733 i la de 1775, entre altres. També hi havia espai per a les traduccions més modernes: la italiana, l'holandesa, la finesa... i una bona mostra, molt completa, de les últimes edicions catalanes.



Paral.lelament a l'exposició s'ha publicat un llibret que pot funcionar com a guia, però també com a lectura. Articles i assajos d'especialistes com ara Martí de Riquer, Mario Vargas Llosa, Anton M. Espadaler, Rafael Beltran i Albert Hauf, ben interessant el d'aquest últim que parla de "L'aventura d'editar un text medieval". Aquest llibret es completa amb facsímils d'algunes de les edicions que s'exposen i un quadre cronològic que explica totes les edicions del *Tirant*.

Xulio Ricardo Trigo

Des del diumenge 7 d'octubre, el diari AVUI ha encetat la publicació de la seva *Enciclopèdia Catalana i Universal*. S'han previst 30 volums que contindran 40.000 veus, més de 900 il.lustracions i 2.000 pàgines, i una ampla varietat temàtica, amb dedicació especial a l'art, la ciència, la història, la geografia, l'economia i la literatura universal. Un punt particularment estudiat ha estat el patrimoni monumental i artístic de més de 500 pobles de Catalunya, tots els municipis dels Països Catalans i les seves comarques.



L'*Enciclopèdia Catalana i Universal* ha estat dirigida per Jaume Matas i Jordi Tomàs, que han tingut com a equip tota una sèrie d'especialistes en totes les matèries tractades i Miquel Arimany com a encarregat del lèxic general de l'obra. Matas pensa que "constitueix un esforç més, encaminat a la consecució d'una cultura catalana oberta i actual", perquè, afegeix: "Entre els instruments de treball i d'estudi que hem de tenir a la mà, també hi té lloc una enciclopèdia de dimensions reduïdes."

Jordi Matas també diu que "no és possible estimar allò que no es coneix. Si aquesta enciclopèdia contribueix a fomentar entre els lectors un millor coneixement de la nostra llengua, del nostre àmbit geogràfic i històric i de les cultures i pobles amb els quals hem estat més estretament relacionats, els objectius proposats s'hauran aconseguit."

Ja ho sabem, doncs, tots els diumenges, amb l'exemplar del diumenge de l'*Avui* hi trobarem un altre volum de l'*Enciclopèdia Catalana i Universal*.



El dilluns 29 d'octubre va tenir lloc a la Sala d'actes del Centre d'Art Santa Mònica l'obertura de KRTU, centre de Kreació, Recerca i Tècnica d'Universals. El professor Ilya Prigogine va donar la lliçó inaugural amb el títol d'*Universals* . El centre el constitueixen pròpiament els mateixos creadors, als quals se'ls oferirà mitjans per a la reflexió, el contrast, l'intercanvi i la producció cultural.



ACTA, la Fundació per a les idees i les arts, ha organitzat un seminari sobre *La qüestió del subjecte en el pensament actual*. Segons els organitzadors, aquesta afirmació ha arribat a quallar des del camp del pensament, fins i tot a les pàgines dels diaris, i ens parla de l'exhauriment de la modernitat. El seminari es proposava determinar "quin és el tret essencial d'aquesta nova imatge del subjecte, d'on prové aquest tret i per què ha estat fonamentat en una metafísica que anomenem *subjectivitat*, per a poder explicar l'abast de les altres idees".

Aquest seminari d'ACTA va constar de tres taules rodones: *Les figures de la subjectivitat en el pensament modern*, amb la participació d'Angel Castineira, Eusebi Colomer i Alain Renault. *La dissolucció del subjecte en el pensament contemporani*, que va comptar amb la presència d'Andrés Sanchez Pascual, Willem Van Reijn i Wolfgang Welsch. I per a finalitzar, la taula dedicada *Pensar altrament el subjecte: entre consens i dissens*, que va anar a càrrec d'Alfons Freire, Adela Cortina i Manfred Frank.

Murnau i Oliveira a la Filmoteca Valenciana. El cinema de F. W. Murnau podrà veure's en la seua totalitat durant el cicle que li està dedicant la Filmoteca Valenciana entre els dies 6 d'octubre i 25 de novembre. Murnau, un dels cineastes més significatius de l'època muda, amb obres de la importància del *Nosferatu*, ja ha estat objecte



d'anàlisi en la nostra revista (vegeu EL TEMPS, núm. 239).

Un altre director, un cineasta al marge de les modes, que veurem durant les mateixes dates, és Manoel de Oliveira. Oliveira és un dels directors portuguesos del segle i la seva obra presenta una coherència extrema des dels seus inicis fins al present.

OPINIÓ

El cinquè centenari



A començament de l'actual mes d'octubre, el senyor Lluís Yánez, secretari d'estat per a la Cooperació Internacional i per a Iberoamèrica, va declarar que considerava una frivolitat el fet que els ministres de Cultura llatinoamericans haguessin qualificat de "confrontació" allò que les autoritats espanyoles conceptuen com a "trobada entre dos mons".

El senyor Yánez va afegir que al carrer l'impacte de la campanya del Cinquè Centenari ha estat nul. ¿I doncs? S'arriba a dubtar que el secretari d'estat per a Iberoamèrica tingui ben bé en compte la realitat de les ex-colònies ultramarines, perquè atribueix la indiferència popular a la crisi econòmica que pateixen els països d'aquella zona. Cal tenir present, a més, que no es tracta tan sols d'indiferència –potser d'hostilitat i tot– popular, sinó que el mateix senyor Yañez reconeix que participen d'aquest sentiment destacats membres de l'Església catòlica, antropòlegs de prestigi i col.lectius d'estudiosos indigenistes.

El punt de vista de la hispanitat és que hi va haver una trobada entre dos mons i, en canvi, els americans tendeixen a considerar que va tractar-se d'una topada, en la qual ells van resultar en bona part perdedors. Proposar-los una projecció de present i de futur no els pot fer oblidar un passat amb ferides mal cicatritzades. La història és com és i, sovint, té dues cares oposades segons qui la recorda i qui l'escriu.

El senyor Yánez va afirmar, davant de la comissió d'Afers Estrangers del Congrés de Diputats, que no creia en la política exercida pel PSOE, en el sentit de demanar perdó als estats sud-americans. En aquest aspecte té raó: és massa tard perquè les justificacions no semblin pegats per tranquil.litzar consciències, i segurament massa aviat per a pretendre que els americans (els del sud i els pocs aborígens que queden al nord) hagin de celebrar amb entusiasme l'episodi del descobriment. Contemplats des de l'avançada edat de la terra, 500 anys no són res.

Pere Calders

INTERARTE és, a València, l'espai específic on lxen a la llum, cada any, aquells que constitueixen l'oferta plàstica més renovadora i seriosa de l'art europeu d'avantguarda. La implantació d'aquesta fira d'art a València, seu de 40 fires internacionals cada any i la més important ciutat europea quant a infrastructures i serveis, confirma i consolida INTERARTE com a lloc de trobada de l'art contemporani i un mercat en expansió. És una cita obligada per a Galeries, Institucions, Editorials i tots els professionals de l'art.

INTERARTE est à Valencia l´espace spécifique où paraissent tous les ans, ceux qui constituent l´offre plastique la plus innovatrice et la plus sérieuse de l´art européen d´avantgarde. L´inplantation de cette à Valencia, qui est le siège de 40 foires internationales annueles, et qui est la plus importante ville de l´Europe quant à l´infrastructure et les services, confirme et consolide INTERARTE comme lieu de rencontre de l´Art contemporain et comme un marché en plein essor. Cést un endroit de rendez-vous obligé pour les Galeries, les Institutions, les Maisons d´editions et les professionnels de l ´Art.

INTERARTE in Valencia is a conorete opportunity for those who embody European avant-garde art's most innovative and responsible plastic offer to make themselves known every year. The confirmation and consolidation of INTERARTE as focal point of contemporary art and expanding market is marked by the location of this art fair in Valencia, home of 40 international faire every year and the most important European city as regarde infrastructure and services. This appointment is a must for galleries, institutions, publishers and all art professionals.

INFORMACION / INFORMATION

Avda de las Ferias s/n Apdo. P. O. Box 476
46080 Valencia España (Spain)
Tel. (96) 386 11 00 Tlx. 62435 FERIA E-
Fax (96) 363 61 11 364 40 64
Dirección Telegráfica (cable) . FERIARIO

© TIPOPRO



art inter 90

FAIR OF ART



VALÈNCIA/9 AL 12 NOVEMBRE/90

Jesuïtes



Un redactor d'EL TEMPS em truca per telèfon i em demana per la meva experiència amb els jesuïtes, com a alumne dels jesuïtes. Responc, també per telèfon, algunes generalitats, deixant ben clar que la meva experiència va ser negativa; no traumàtica però sí negativa: una pèrdua de temps. Després penso que potser calia matisar una mica, que hauria estat preferible enviar-li unes ratlles.

Carlos Barral, en *Años de penitencia*, primer tom de les seves memòries, conta la seva experiència als jesuïtes, com a alumne de l'"imponente y lúgubre colegio de la calle de Caspe", en el qual va ingressar el mes de febrer de 1939. Diu Carlos que "el mandar los ninos a los jesuítas debió ser para muchas familias burguesas e incluso de la menestralía uno de los ritos expiatorios con los que inconscientemente pretendían saldar la culpa colectiva".

No va ser aquest el meu cas. Jo vaig ingressar als jesuïtes a final dels anys quaranta, perquè el meu pare i el meu avi s'havien educat amb els reverends pares, per una simple qüestió de tradició familiar. El meu avi, Ferran de Sagarra i de Siscar, havia anat al col.legi de Sant Ignasi, un internat que hi havia a Manresa, pels anys seixanta del segle passat. L'any 1892, aquell internat de Manresa es va traslladar a Sarrià, en una finca de propietat de la família Vilavecchia, i l'any següent es va posar la primera pedra del nou col.legi de Sant Ignasi, que és on jo vaig anar.

L'experiència del meu pare amb els jesuïtes, segons conta en les seves *Memòries*, va ser molt bona. Era, no cal dir-ho, un alumne brillantíssim, el poeta del col.legi, el col.legi de Casp, el mateix a què va anar Barral, en aquella Barcelona de començament de segle. El col.legi que jo vaig conèixer era un col.legi on predominava el principi, corroborat pels reverends pares, del tant tens tant vals. Eren els anys de l'estraperlo, de les fortunes ràpides, dels nous rics. Els llibres falsejaven la història, la cultura catalana no apareixia enlloc, s'aixecava el braç –poc, però s'aixecava–; es parlava de llibres bons i dolents, s'aprenia a delatar els companys i s'humiliava públicament uns becaris anomenats *fámulos* –ens servien el menjar– quan no treien el vuit de mitjana que se'ls exigia a canvi de l'educació que rebien gratuïtament.



Ara penso que se'ns ensenyava què era la vida, com triomfar en la vida. A casa meva, com que eren bona gent i bastant innocents, m'ensenyaven tot el contrari. Em parlaven del president Companys, la meva mare em donava a llegir un llibre de poemes de Cernuda, el meu pare em regalava *Las màscaras* de Pérez de Ayala –l'autor d'*A.M.D.G.*, el mateix diable, segons els jesuïtes–; sabia qui era Ortega, llegia Rousseau... El que llegia i aprenia a casa no es complementava amb el que llegia i aprenia al col.legi, al contrari.

Des del punt de vista religiós, l'experiència també va ser negativa. El nacionalcatolicisme no era el fort dels meus pares, que després de la guerra anaven a missa el diumenge –jo hi anava cada dia, a la capella del col.legi, volguéssim o no– per no ser titllats de rojos, i que un bon dia van deixar d'anar-hi. A casa no sentíem gran simpatia per Pius XII –tots tres havíem llegit Roger Peyrefitte, el qual, si no m'erro, també havia anat als jesuïtes.

La meva experiència amb els jesuïtes va ser negativa, però no els en culpo: ells, com més tard faria l'Opus, es dedicaven a formar les elits del futur –potser per això, menats per la seva gran intuïció, començaven ja a descuidar les llengües clàssiques, el llatí i el grec, l'ensenyament de les quals deixaven en mans de jesuïtes joves, poc experimentats–. Si he de culpar algú, són els meus pares, el meu pare principalment, que no va saber distingir entre els seus jesuïtes i els meus, entre el seu col.legi i el meu, entre el clima que es respirava a Barcelona quan ell va anar als jesuïtes i el que es respirava quan vaig anar jo.

Joan de Sagarra

LLIBRES

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Parlar clar

El català als mitjans de comunicació.



Antoni Ferrando (ed.), *La llengua als mitjans de comunicació,* Institut de Filologia Valenciana–Universitat de València, València, 1990, 289 ps.

No hi ha cap dubte de l'interès que la posada en marxa dels mitjans de comunicació ha suscitat entre els lingüistes. La publicació recent d'uns quants llibres sobre el tema prou que ho posa en relleu. I és ben comprensible, això. En la societat contemporània, els mitjans de comunicació són, sens dubte, els autèntics rectors del parlar d'una comunitat. La seua influència és decisiva. I si no hi influeixen, malament: això és senyal que alguna cosa no rutlla com cal.

Es, doncs, des de la plena consciència d'aquest paper transcendental dels mitjans de comunicació, que naix aquest llibre. El seu origen és ja una mica llunyà. Es remunta al 1987. Fou aleshores que es van celebrar unes Jornades sobre la Llengua Oral als Mitjans de Comunicació Valencians. I aquest llibre n'és el resultat: arreplega, fonamentalment, les ponències i les comunicacions que s'hi presentaren.

En un primer bloc, hi ha unes propostes bàsiques sobre el model d'estàndard oral en els nivells fonètic, morfosintàctic i lèxic, elaborades per Antoni Ferrando, Lluís B. Polanco i Emili Casanova, a més d'unes reflexions prèvies d'Isidor Marí, Joan Fuster i el mateix Polanco sobre les condicions socials en què s'ha d'emmarcar qualsevol proposta estandarditzadora. En un segon bloc, hi ha les comunicacions de diversos especialistes en parcel.les específiques dels mitjans de comunicació, com ara Toni Mestre, en la ràdio; Josep Nogués, en la televisió, i Manuel Molins, en el teatre; així com l'aportació de Vicent Salvador, que, des d'una perspectiva teòrica, reflexiona sobre els registres orals. I, finalment, en un tercer apartat, es recullen les comunicacions lliures presentades a les Jornades, amb una temàtica ben diversa, que abasta des de la valoració dels models de llengua de la premsa de Barcelona, fins a experiències concretes de televisions municipals.

Tot comptat i debatut, aquest llibre aporta les reflexions d'uns lingüistes i d'uns professionals de la comunicació a un debat ben viu i actual, que ha generat polèmiques apassionades els últims anys. En aquest mateix llibre, de fet, també s'ofereixen plantejaments ben diversos sobre quin és el model de llengua més adequat per als mitjans de comunicació valencians. no podia ser d'una altra manera. I més encara: això és justament un dels seus valors. Les discrepàncies no poden ofegar-se en el silenci. Es per mitjà del debat serè que poden aclarir-se molts dubtes i resoldre's no poques diferències. I, en tot cas, és a partir de la confrontació de les idees que es pot fer la llum. Per això, cal remarcar l'oportunitat de l'Institut de Filologia Valenciana d'haver induït una sèrie de professionals relacionats amb la llengua a exposar la seua visió sobre un tema tan candent. Es tracta, sens dubte, d'una iniciativa urgent i necessària. L'únic que cal lamentar és que s'haja tardat tant de temps a publicar-lo.

Josep Lacreu

HIT-PARADE

	Isidor Cònsul (Serra d'Or, Avui)	Natàlia Díez (La Vanguardia, El Temps)	Oriol Izquierdo (Lletra de canvi)	Francesc Parcerisas (El País)	Marc Soler (El Temps)	X. R. Trigo (Avui, El Temps)
N. Comadira: *En quarantena* (Empúries)	****	***	*****	****	*****	***
R. Coover: *La festa de Gerald* (Quaderns Crema)		****		****	***	**
A. Artís-Gener: *Viure i veure/2* (Pòrtic)	****	****	***	**	***	*****
C. Torner: *L'àngel del saqueig* (Ed. 62)	***	****	****	***	***	***
M. Bauçà: *L'estuari* (Ed. 62)	*	****	*****	*	***	***
M. Kundera: *La immortalitat* (Destino)	****	**	****	****	**	***
J.M. Fonalleras: *Avaria* (Empúries)	****	***	***	**	***	****
M. Serra: *L'home del sac* (Columna)	***		***	*	***	****
R. Ford: *El cronista d'esports* (Columna)		***	***	***	**	**
M.M. Roca: *Temporada baixa* (L'Eixample)	****	**		**	**	***

***** MOLT RECOMANABLE **** RECOMANABLE *** CORRECTA ** FALLIDA * OBLIDABLE

NOVETATS

Josep Cuello, *Darwin i la teoria de l'evolució, L'origen de les espècies*, Barcelona, Graó, 1990, 64 pàgs.
Després de relatar-nos els trets més importants de la vida de Darwin, l'autor ens exposa les proves a favor de la teoria de l'evolució, els mecanismes evolutius i la transcendència de l'obra darwiniana.



Albert Dasí i Aloi, *Palpa la por*, València, Tres i Quatre, 1990, 211 pàgs.
Història d'una petita, però significativa, revolució infantil, aquesta primera novel.la d'Albert Dasí és molt més que una novel.la policíaca. En un poble, un xiquet apareix mort i això trasbalsa la vida quotidiana.



Anna Camps, Helena Calsamiglia, Xavier Luna, Maria Milian, Maria Campillo, Helena Usandizaga i Oriol Guasch, *Text i ensenyament, una aproximació interdisciplinària*, Barcelona, Barcanova, 1990, 173 pàgs.
Estudis sobre el text, fonamentació del treball en didàctica de la llengua a l'escola. Van ser presentades a l'autònoma en un seminari interdisciplinar.

Joan Carreras: un nou escriptor, un nou llibre



Joan Carreras.

Nascut a Barcelona el 1962. Joan Carreras acaba de publicar el seu primer llibre, *Les oques van descalces*, a la col.lecció "Mínima" de butxaca d'Edicions dels Quaderns Crema. El volum, que aplega deu relats, combina la inmediatesa de les situacions quotidianes amb l'aprofundiment en històries més poètiques, més íntimes. El llenguatge és, al cap i a la fi, l'autèntic protagonista d'unes narracions marcades pel destí dels seus protagonistes.

—¿Un nou escriptor, un nou llibre, com presentaries en societat Les oques van descalces?

—La presentació en societat, que dius, d'un llibre és precisament que es publiqui. Els llibres es presenten en societat a les llibreries. I a vegades en altres llocs, però això ara no ve al cas.

—Deu relats, alguns amb el tema de la mort com a fons i uns altres preocupats per les cadències que provoquen les mateixes històries. Metàfora, ironia, repetició, ¿quins motius t'han impulsat a descriure aquestes situacions?

—Sí, hi ha uns quants personatges que moren diguem-ne en escena, o que s'han acabat de morir. Però també n'hi ha que no, que ni es moren ni estan morts. Més o menys, com són les coses de veritat, que hi ha gent que es mor. Però tothom es mor de la manera més natural, com el iogurt. Una mica perquè les altres coses que els passen, a part de morir-se, també són normals. Posem per cas, com plantar petúnies. O que s'espatlli la tele, o que un gat caigui daltabaix d'una teulada o que et cremis a la dutxa perquè l'aigua està massa calenta. Aquestes coses passen i, a sobre, més d'una i de tres vegades.

—Un dels personatges es converteix en confitura, un en devora un altre. ¿Es podria parlar d'una fabulació constant al llarg de les històries?

—El personatge que es torna confitura se'm fa molt entranyable. No perquè es torni res, però es una vella que es fa vella quasi bé com qui no vol la cosa, les transformacions que pateix no la molesten. I això que algú devori algú, encara que té molt de carnívor, també passa com si res. De, fet, el personatge no devora l'altre, simplement se l'empassa.

—¿Tot és casual o tot és anecdòtic?

—Si un cotxe es desfrena i atropella un nen de set anys que passava per allí, és una casualitat, però com a mínim per els que el coneixen, no és una anècdota. Si algú fa un rot tot sopant, és del tot anecdòtic, però no té res de casual, més aviat té a veure amb l'esòfag, l'estómac i els budells. O sigui, que tot depèn. A vegades, una cosa molt *tonta* pot resultar molt complicada, està ple de gent que es complica la vida. Hi ha un personatge que s'enamora d'un gos. De fet és una gossa, però tant li fa.

—¿Estómac o cor? ¿Anima o cos?

—L'estómac, i el cor, i el que vingui.

David Castillo

Le metec



Fill de metec. Suzanne Sens. Editorial Cruïlla, col.lecció "Gran Angular", 19. Traducció: Margarida Pifarré. Pàgines: 155 pàgs.

L'autora d'aquesta novel.la de caràcter històric, mestra i guanyadora del premi de l'Académie de Maine, té ja una col.lecció de narrativa d'aquest mateix caire i una selecció de biografies destinades a lectors joves.

L'època de *Fill de metec* se situa entre la tardor de l'any cinquanta-tres i la primavera del cinquanta-dos abans de Jesucrist, quan els gals encara són gairebé independents i la revolta està a punt d'esclatar. Està a punt de nàixer el país carnut (entre Chartres i Orleans de la França actual). I com a protagonista, un jove de quinze anys, Celtill, fill de pare romà i mare gal.la, amb un germanastre també romà. D'aquí, doncs, que el noi sigui considerat fill d'estranger: fill de metec.

El pare de Celtill és un ric comerciant romà ben considerat pels gals de la zona, dedicat al negoci dels fruits i de les espècies que feia venir de Roma a Marsella i de tornada, amb els mateixos vaixells, enviava per tot el contorn de la Mediterrània productes gals: joies, vins, armes, embotits... Precisament serà en un viatge de negocis del pare que coincidirà la revolta del cabdill gal Vercingetòrix contra els dominadors romans. Celtill es troba en una situació difícil a l'hora de triar a favor de qui lluitarà. Veu com els independentistes gals li amenacen el vell *oppidum* on viu amb la seva família i els servidors, ell és mig gal i mig romà per part del pare i del germanastre que estima, però en definitiva se sent un mal romà i un mal gal. Acceptarà missions difícils d'un bàndol i l'altre, però traeix els



uns i els altres.

No hi falten els déus familiars, les premonicions evocades per ocells, el druida i el bard, la descripció àgil de les estances dels habitatges, de l'organització tant del poblat gal com de la ciutat romana emmurallada, dels costums del poble gal, concretament de la tribu carnuta i dels invasors, els romans.

Assistim a les converses que el jove Celtill té amb el seu cosí, el centurió de l'exèrcit invasor, i no s'està de dir-li que els gals no tenen cap necessitat de riqueses, que més val una llibertat difícil que una esclavitud confortable, però també descobreix que els legionaris romans evocaven amb malenconia la seva terra natal.

Aquesta recreació històrica amb tantes ressonàncies de fets i conflictes actuals acabarà descobrint la decisió del pare de Celtill, que es rendeix primer al seu esperit de venedor d'armament als gals amb la consciència que aquestes comandes siguin utilitzades per atacar el seu propi poble, una manera de comprar el dret d'anul.lar l'estrangeria que dóna peu al títol de l'obra quan parla del fill, del fill de metec.

Andreu Sotorra



NOTES

Entre els dies 29 i 31 d'octubre es celebrarà a València el Congrès Internacional de Literatura Medieval organitzat pel Departament de Filologia de la Universitat de València. El Congrès, que durà el títol de "Històries i ficcions. Col.loqui sobre la literatura del segle XV" reunirà els millors especialistes en el tema.

El 3er. Premi de Contes Alambor, que s'atorga dins la Mostra Literària al Baix Maestrat, ha estat guanyat per Josepa Penadés, amb el conte *Els fums del poder*. El jurat estava composat per Ramon Paris, Josep Igual i Josep M.; San Abdon.

L'escriptor del més de Novembre serà Joan Francesc Mira.

On the road



Joaquim Torres. *No t'estavellis en el camí, vagabund il.lustrat*, Biblioteca Serra d'or, P.A.M., Barcelona.

Vagabund il.lustrat com resa el títol del llibre potser és el sintagma que millor defineix la personalitat i l'obra de Joaquim Torres, escriptor de la comarca de Montseny afincat a Alacant. *No t'estavellis...* és un llibre de viatges per unes rutes del País Valencià, fonamentalment de l'interior, i de Conca. Ens trobem davant d'un sorprenent escriptor i davant d'un singular llibre de viatges. Singular perquè ens descobreix no uns llocs allunyats i exòtics sinó el nostre entorn més immediat, per bé que són llocs on ben segur una agència de viatges no projecta mai les seues rutes turístiques. Tanmateix són paratges bells, llocs ignots, pobles màgics, costums desapercebuts, models de vida periclitats i gent ben singular allò que l'autor va presentant-nos en el llibre. A pesar que com a llibre de viatges no escampa cap tel misteriós ni d'intriga, a través dels comentaris de l'autor ens arriba un fil de passió esperançada i un gaudi de plenitud constant.

Joaquim Torres és un personatge que encarna, com els protagonistes de les obres de Jack Kerouac, els ideals de l'autenticitat més jesuítica. En aquest, com en altres dels seus escrits, fa apologia de la vagabunderia com a forma de vida i basteix una defensa ferotge de l'home i dels valors humans en una societat consumista i hostil a qualsevol projecte de realització integral de la persona. Les seues observacions, les notes i els apunts que va oferint-nos a través de les pàgines del llibre formen un



entramat on s'agombolen visions diferents de la societat, on es troben percepcions poètiques, observacions ideològiques i, en definitiva, elements d'una peripècia humana que no combrega ni amb convencionalismes ni amb valors establerts.

El llibre de Joaquim Torres és un text interessant perquè ens convoca a un ritual d'higienització mental: ens descobreix unes altres possibilitats de pensar, de copsar la bellesa, de gaudir de les nostres experiències, de viatjar... Però no sols això, sinó que també és una font de delectació perquè, malgrat el posat estoic que pren l'autor-viatger al seu llibre, hi trobem un personatge voluptuós i hedonista que va a la recerca dels plaers més eximis; darrere del seu posat de vagabund desorientat hi ha un intel.lectual culte convençut que les utopies, a banda de creure-les, sobretot el que cal és viure-les; i darrere de les observacions sòbries i de la frugalitat de moltes de les escenes quotidianes es troba l'ànima d'un esteta que en cap moment vol renunciar a la fruïció de la realitat des dels angles més impensats.

Enric Balaguer Pascual

Balló, Espelt i Lorente fan recompte d'una dècada de cinema català

Cada vegada més, el cinema català va assolint una presència als mitjans de difusió. La situació, no cal dir-ho, no és ni de bon tros la ideal. Des d'una perspectiva optimista podem dir allò que tota pedra fa paret i això sembla que han volgut constatar Jordi Balló, director de producció artística del Festival de Cinema de Barcelona i crític del *Diari de Barcelona*. Ramon Espelt, estudiós d'aspectes comercials del cinema i de l'obra de Bigas Luna, i Joan Lorente, professor d'Imatge a l'Escola de Magisteri de la Universitat de Barcelona i crític del diari *Avui*.

Tots tres han escrit el llibre *Cinema Català (1975-1986)* on es vol "donar notícia del que ha passat en aquest període, tant dels fets contextuals que hi han incidit com dels textuals, les pel.lícules produïdes." Com qualsevol llibre del tema, s'hi tracten les pel.lícules, però també altres aspectes destacats del món del cinema.

L'apartat "Vint-i-un directors i les seves pel.lícules" analitza una per una les produccions dels millors directors que té actualment el cinema català. Per posar un exemple, del cinema de Jaime Camino, hi podem trobar anàlisis de *Las largas vacaciones del 36*, *La vieja memòria*, *La campanada*, *El balcón abierto* i *Dragon Rapide*.



Terranova, film de Ferran Llagostera.

Hi podem llegir també textos sobre "L'organització narrativa", on els autors fan un tractament acurat d' "Els gèneres dominants", "Els temes" i "El temps i l'espai narratius".

Un dels apartats més polèmics potser sigui el de "Actors, actrius... stars?", on s'analitza la mancança històrica i el desaprofitament que els actors locals han patit.

Una eïna de treball fonamental, aquest llibre que ha publicat l'editorial Columna, per a tot aquell que vulgui acostar-se al cinema català més recent. Més si tenim en compte l'excel.lent guia que són els indexos del llibre, tant l'onomàstic, com el de pel.lícules.

Si potser com deien al començament la situació del cinema català no és la més desitjable, treballs com aquest ens ajuden a veure mancances i poden posar sobre el paper alguns dels problemes històrics de procès productiu de la nostra cinematografia.

Montse Ferreter

SEDUCCIONS

Cultes



No deixa de sorprendre'm que un llibre sobre l'art de parlar en públic siga un best-seller. ¿De veres hi ha tanta gent a la qual interessa fer ús públicament de la paraula? ¿Vol tothom fer carrera política? ¿O és que, vist ara l'augment de l'oferta, tots volen ser presentadors de la tele? Hi ha d'haver una altra raó. Potser és que l'autor ha mort fa poc, d'una malaltia incurable i sobtadament i això ha despertat la tendresa recòndita en el personal, sobretot si hi comptem, a més, amb una gran foto de l'autor en la portada. A l'antic culte als morts, on se'ls oferien tiberis, festes i disbauxes, s'ha d'afegir ara l'actual culte de la imatge. Segurament és aquesta la causa perquè, de fet, altres llibres seus, de temàtica ben diversa, han corregut el mateix camí de supervendes, incloent-hi un llibre pòstum amb una altra foto en la portada, presa els últims mesos de vida, que ens posa els pèls de punta: sembla com si l'autor ens fes l'ullet des de l'altra banda del riu, com si una escolopendra ens recorregués l'esquena.

Entre alguns veïns de Victòria (Austràlia), Borneo, Tasmània..., i tribus com dels mogols, els tuaregs, iroquesos, karoks, akambos, naudis, todas... hi ha la superstició atemorida que pronunciar el nom del mort pot fer que torne el seu esperit, per això està prohibit fer-ho. Tan important és el poder de la paraula que, per parlar d'aquells que ja no hi són, es fan servir circumloquis com "el pobre company desaparegut" o "el company perdut". La necrolatria té moltes variants, com passa en totes les religions (en les seues reunions anuals als cementeris els celtes imploraven la protecció dels morts perquè no hi haguera calbs, canes prematures ni reis beneits), encara que el mateix temor a l'altra vida siga el fil conductor. Però moltes voltes la necrolatria, o el culte als morts, pot convertir-se en impúdica necrofília.

Ramon Guillem

CIÈNCIA

Sessions 'calentes' a Suïssa per refredar la terra

Científics i polítics es reuneixen a Ginebra amb motiu de la Segona Conferència Mundial sobre el Clima.

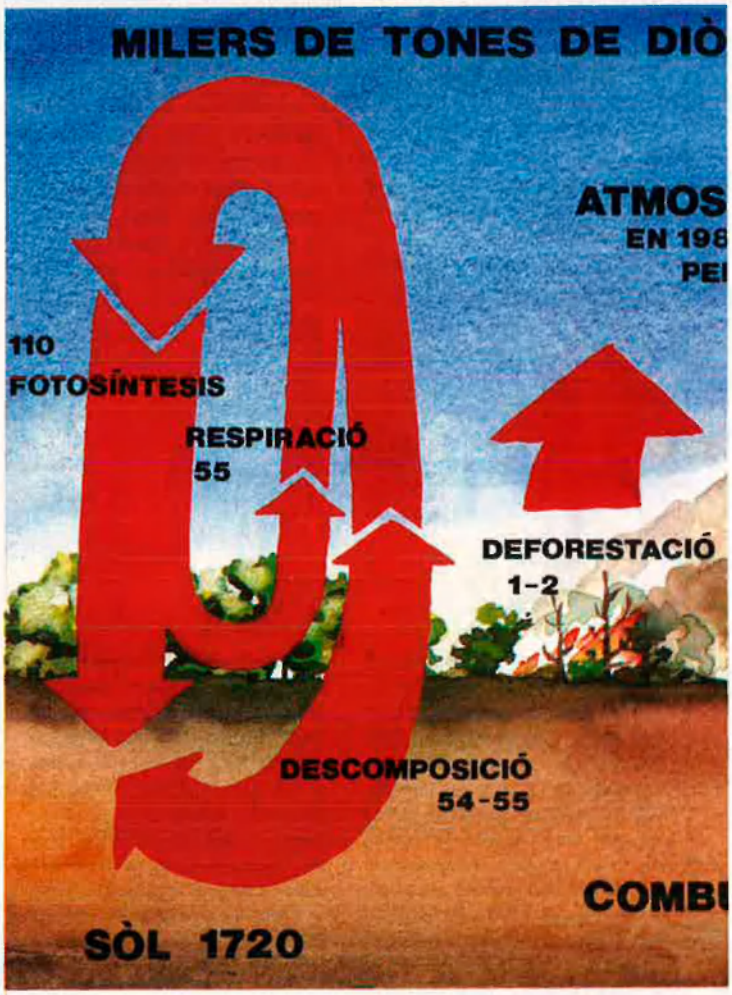
Ginebra, ciutat d'ànima escèptica i d'esperit neutral, és escenari des del passat dilluns i fins al proper dia 7 de la Segona Conferència Mundial sobre el Clima realitzada sota l'auspici de les Nacions Unides. S'espera que aquesta reunió arranjada per l'Organització Meteorològica Mundial, la Unesco, i el Programa de les Nacions pel Medi Ambient (PNUMA), doni els primers passos cap a un tractat internacional que aturi l'efecte hivernacle, això és, l'escalfament progressiu que pateix la Terra.

Els científics ens recorden sovint, fins fa poc amb moderació però darrerament amb alarma, la progressiva degradació del planeta. Fins fa poc la seva veu era ignorada, però darrerament el medi ambient és una de les grans preocupacions de la gent, i, per tant, governants i polítics, que sempre estan al dia, han inclòs l'ecologia en el seu discurs públic. En aquest context, l'ambient que envolta la Segona Conferència Mundial del Clima és força optimista. Les paraules i les declaracions d'intencions del passat poden ser superades pels primers pasos de la comunitat internacional cap a l'adopció de mesures, com la reducció de les emissions de gasos hivernacle, que aturin l'escalfament del nostre planeta. Els grans obstacles poden venir per part dels Estats Units i també de la Xina i l'Índia.

Les discussions a Ginebra es basen en un estudi elaborat per més de 1.000 científics, experts en qüestions climàtiques, i que després de dos anys de treball han arribat a la conclusió –assumida per un 90 per cent dels experts– que, efectivament, el canvi climàtic té lloc i que l'acció de l'home hi contribueix de forma notable.

El Panel Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC), que es com s'anomena l'estudi, és fruit del treball de tres grups. Un primer grup, dirigit per Gran Bretanya, ha investigat sobre la ciència del canvi climàtic i la possibilitat d'aplicar models matemàtics fiables a l'estudi del clima i la seva evolució. Un segon grup, liderat per la Unió Soviètica, ha centrat els seus esforços en els impactes del canvi climàtic sobre l'agricultura i els boscos, els ecosistemes terrestres, les reserves d'aigua, els oceans i les zones costaneres i, també, sobre la salut humana. Finalment, un tercer grup, que té com a coordinador un representant dels Estats Units, ha estudiat les possibles estratègies davant la preocupant situació. Aquest grup ha rebut fortes crítiques d'organitzacions ecologistes, que han denunciat la pressió d'alguns països per evitar l'adopció de mesures i objectius concrets, com seria la reducció de les emissions de gasos hivernacle, especialment de diòxid de carboni, en uns terminis raonables.

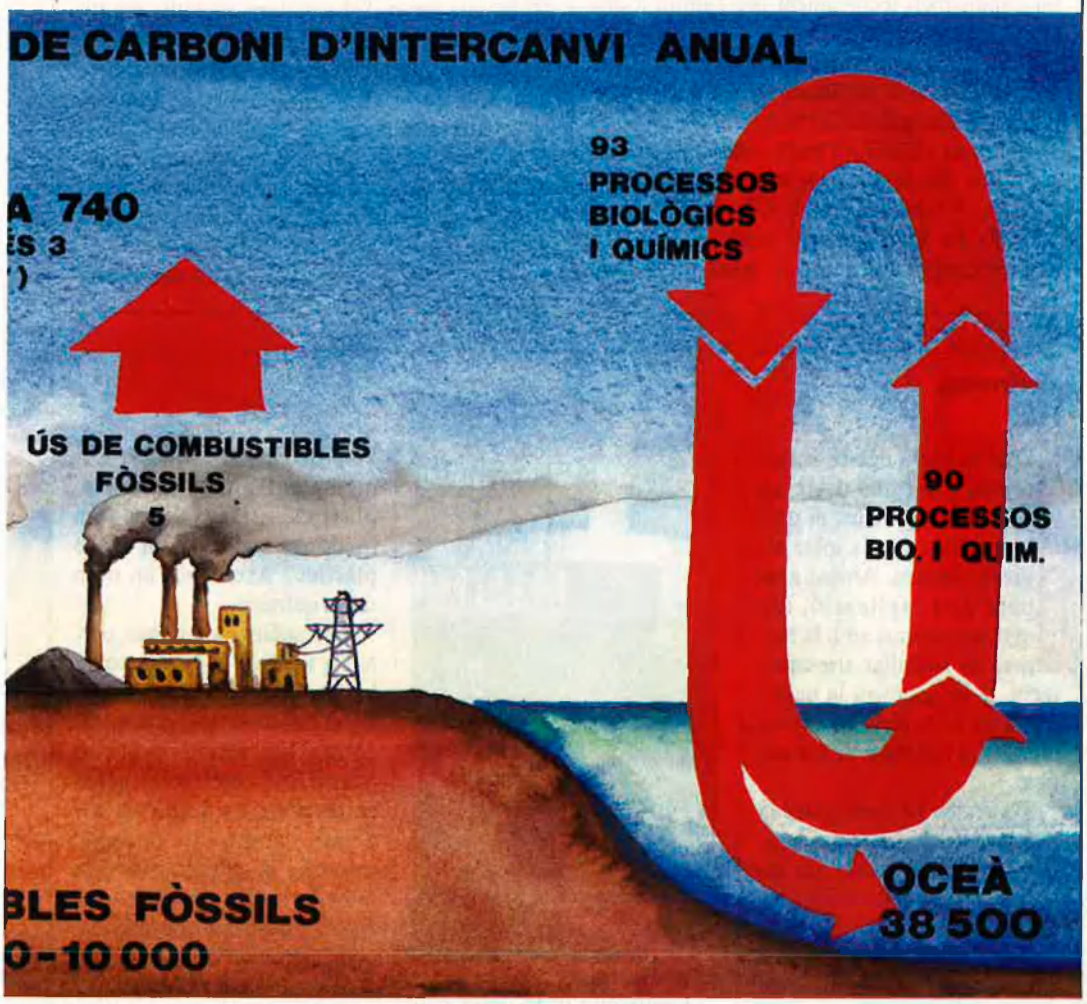
Tradicionalment, Japó i els Estats Units s'han oposat a qualsevol acord concret de reducció de les emissions de gasos hivernacle. També països com Xina i l'Índia, que des de fa pocs anys han impulsat la construcció de centrals tèrmiques, mostren les seves reticències davant el gran cost econòmic que representaria un replantejament de la seva política energètica. No obstant, pocs dies abans de l'inici de la conferèncica de Ginebra, Japó ha anunciat



la seva predisposició a marcar-se uns objectius per reduir el màxim possible fins l'any 2000 les emissions de diòxid de carboni. Setmanes abans d'aquesta declaració, les autoritats japoneses feren públiques la voluntat de l'estat de desenvolupar l'energia nuclear. De fet, entre alguns sectors científicis i polítcs es comenta que precisament és la indústria nuclear la més interessada en l'adopció de mesures per reduïr les emissions de gasos hivernacle a l'atmòsfera. Possiblement per a la indústria nuclear bufen bons vents i més si tenim en compte la crisi del golf Pèrsic, que farà replantejar les polítiques energètiques de molts països.

Però als Estats Units les indústries del petroli i del carbó són grups de pressió importantíssims i, per tant, amb gran influència política. Només la pressió d'Europa i del Japó i un agreujament de la crisi del Golf podria canviar el punt de vista dels americans, que generen dues vegades més diòxid de carboni per habitant que la resta de països occidentals.

Les conclusions científiques de l'IPCC són majoritàriament acceptades pels científics i pels governs de tot el món. Només una minoria d'experts discrepen no de les conclusions sinó que cal esperar un termini de temps de deu anys per comprovar l'absoluta validesa dels models aplicats.



Bàsicament, les conclusions de l'IPCC afirmen que la temperatura mitjana de la Terra augmentarà 1°C d'avui a l'any 2025 i 3°C als voltants del 2100. Així mateix, les recerques afectuades permeten dir que el nivell del mar haurà crescut 20 centímetres l'any 2030 i 35 centímetres cap al 2100. Aquest augment de les aigües provocarà la desaparició de nombroses zones continentals properes a la costa i d'illes habitades, com és el cas de la petita república de Kiribatí, en l'oceà Pacífic, que obligarà milers de persones a emigrar.

Evidentment, hi ha postures més radicals entre grups científics vinculats al moviment ecologista. L'IPCC alternatiu ha estat presentat pocs dies abans de l'inici de la Segona Conferència Mundial sobre el Clima simultàniament a diverses ciutats del món. El Grup de Consellers sobre els Gasos Hivernacle, que és com s'anomena, creuen que l'IPCC minimitza els riscos mediambientals dels gasos hivernacle.

Per a aquest grup de científicis independents, al ritme actual d'emissions, cal considerar un augment mitjà de 1'5°C per decenni de la temperatura de la Terra. Les mesures que proposen són: l'eficiència energètica, la reforestació de boscos i l'aposta per les energies renovables que "són tecnològicament i econòmicament factibles", segons Michael Oppenheimer, un dels membres destacats dels científicis independents.

Ginebra té fama de ser una ciutat freda. Però aquests dies el Palau de les Nacions pot viure sessions *calentes* buscant acords per refredar la Terra. La pilota, una vegada més, és al camp dels polítics.

Lluís Reales

PARTÍCULES

L'hamburguesa genera violència, segons les tesis d'alguns científics americans. El psicòleg Charles Patrick Ewing ha dit que si bé la violència familiar, la droga i la pobresa influeixen en el comportament violent, l'alimentació podria ser el factor més important. El criminòleg californià Stephen Schoenthaler ha estudiat l'alimentació de presos durant deu anys. Substituint begudes alcohòliques per sucs de fruita, reduint la quantitat de sucre i aportant més vitamina B i minerals, alhora que reduint alguns metalls pesants,



ha obtingut resultats tan convincents que un tribunal de San Francisco va reconèixer a un homicida la seva incapacitat d'enteniment a causa de l'anomenat *junk food* o menjar deixalla.

Una casa rotatòria ha estat presentada per l'empresa francesa *Domespace*. Té forma semiesfèrica i esta construïda en fusta. Segons els constructors, la fusta proporciona un bon equilibri tèrmic general, ajudat per la forma de la casa. L'esfera proporciona la menor superfície pel mateix volum i permet menys pèrdua de calor a l'hivern i menys acumulació a l'estiu. A més, la casa pot girar sobre el seu eix i seguir el curs del sol i triar més lluminositat o menys, a cada moment, per cada habitació.

Els mapes del temps

PARTÍCULES

Qualsevol informació meteorològica dels mitjans de comunicació va acompanyada del famós mapa del temps o mapa isobàric. No és per casualitat, ja que els mapes del temps són l'eina fonamental per a fer previsions meteorològiques, molt més que per exemple les conegudes imatges del satèl.lit meteorològic Meteosat. Aquests mapes del temps ens ofereixen una visió del que ha passat i passa en aquells moments (anàlisi) i del que passarà (previstos).

Ara bé, no tan sols s'utilitza el mapa isobàric que surt als mitjans de comunicació, sinó que n'hi ha molts d'altres. Aquest, l'isobàric, ens dóna una visió del que passarà a superfície, és a dir a nivell de terra. Hi ha altres mapes que ens donen fe del que pot passar a diferents altures. Són els mapes d'altura. Aquests mapes d'altura no s'anomenen tècnicament per l'altura a què fan referència, sinó per la pressió que seria normal en una altura determinada. Així, el mapa anomenat de 500 mil.libars sabem que correspon a una altura de 5.500 m.

Es tracta de mapes molt semblants als topogràfics. Els mapes més utilitzats són els de 850 mb., 700 mb., 500 mb., 300 mb., 200 mb., i 100 mb. En aquests mapes també es reflecteixen les temperatures que hi haurà i, per tant,



podem saber-ne l'evolució.

¿Com s'elaboren aquests mapes? ¿Qui els fa? Hi ha una xarxa d'observatoris repartits per tot el món i que cada poca estona faciliten dades referents a moltes variables meteorològiques com són, entre altres, la pressió, la humitat, etc... Aquestes dades les recullen uns ordinadors situats en els diferents centres meteorològics de predicció. Aquests ordinadors són caríssims, com a conseqüència de la seva gran potència.

Francesc Mauri

Química

TIBI SAIG

Dins la barca que es balancejava a la badia d'Arcaishon, vora Bordeus, el pescador dóna detalls sobre els vivers d'ostres. Arribat a un punt de l'explicació, diu que, en contrast amb la manera de treballar artesanalment, ja ha aparegut la indústria. I on hi ha indústria, hi ha química, i tot deixa de ser natural.

¡Ja se les ha carregades la química! ¿Per què la química, que proporciona coses tan diverses, té tan mala fama? No caldria recordar que la química permet analitzar substàncies biològiques i entendre els processos que tenen lloc al nostre organisme. Però, a més, de la química sempre queda la imatge negativa, de la fàbrica contaminant, dels conservants que converteixen un aliment



en poc natural.

Segur que hi ha gent que voldria prescindir dels fums de les fàbriques, però que trobaria difícil prescindir també dels productes que en surten. Si volem, oblidem-nos de la química. Però aleshores deixem de banda fàrmacs, aliments enllaunats, pintures, plàstics, aliatges. ¿Podem imaginar-nos un món sense plàstics? Així seria un món sense química.

Les anàlisis simplistes porten a negligir o bé les coses bones o bé les coses dolentes. En el cas de la química, es recorden les imatges dels rius contaminats, però no es pensa en les dotzenes d'objectes que a casa mateix s'ha obtingut gràcies a la química, des dels cubells de les escombraries fins a l'aspirina que prenem quan tenim mal de cap.

El pescador d'Arcaishon pot queixar-se de la química. Però aleshores, que sigui coherent i no utilitzi el gas-oil obtingut pels químics. I que transporti els turistes a cop de rem.

X.D.

Balears: manifest sobre el Medi Ambient

PREVI

Durant la passada primavera se celebraren a Palma les II Jornades del Medi Ambient de les Balears. Ara, la Societat d'Història Natural de les Balears, entitat organitzadora de les Jornades, conjuntament amb la Universitat de les Illes, ha publicat el manifest del Comitè Científic de les Jornades.

El manifest passa revista a l'estat actual de la investigació ambiental a les Illes Balears, i reclama una major dedicació d'esforços per part de l'administració, tant cental com, sobretot, autonòmica. Després d'exposar diversos problemes, el manifest diu: "Resulta evident la necessitat d'una política científica a curt i a llarg termini que contempli la realització d'estudis de base que són ja inexcusables, i una política global amb una correcta aplicació d'ajuts per a l'ampliació d'estudis a l'estranger. S'ha d'aconseguir la institucionalització de vies directes de comunicació entre l'investigador i els responsables polítics, sindicals i empresarials. Malgrat aquesta evidència, tenim, per un part, que l'opinió exposada a la taula rodona per la representació de la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori és la de considerar no necessària una política científica a les nostres illes; i per l'altra, cal dir que la política científica que es fa des de Madrid no considera en absolut les necessitats reals de les Illes i a més hi ha moltes dificultats per a conèixer els estudis previs".



El manifest també recorda als polítics que cal deixar enrere tanta paraula proteccionista i començar de veritat a defensar el medi ambient: "Ens convé molt a tots no oblidar que l'oferta que va generar el turisme es va fonamentar en els paisatges, sovint idíl.lics, per la qual cosa estem convençuts que la conservació de l'entorn de les Balears és la millor inversió, amb garanties de futur, per a no perdre el progrés econòmic i social a les nostres Illes".

El manifest també critica durament el Govern Balear, per la diferència entre el que diu i el que fa, i explica: "si se'ns permet l'exageració, cada vegada baixa més la qualitat de vida de moltes persones que han de viure amb un hotel darrere, un port esportiu davant i, si seguim així, amb pilotades de golf pels costats".

Miquel Payeras

"Devórame otra vez, devórame otra vez..."

OPINIÓ

Des de sempre l'home ha vist en la natura una màquina cruel i despiadada, tirànica, insensible. Els films de Félix Rodiguez de la Fuente, amb la seua veu enrogallada i circumstancial, divulgaren aquesta interpretació de la natura, i corprengueren els més joves i vells. En definitiva, es tractava d'un producte comercial on el rigor científic moltes vegades resultava secundari i s'esfumava entre una allau de musiquetes més o menys significatives.

Un exemple que serveix potser per a il.lustrar la tendència que tenim a humanitzar la natura, el trobem en el cas de la mantis religiosa. Des de petits ens inculquen una visió aterridora d'aquest insecte, que pren encara més importància si hem tingut ocasió d'observar les seues esmolades potes, i el seu cap triangular coronat en els extrems per dos globus oculars impressionants. La sensació que s'experimenta en imaginar-se mosca a l'abast d'aquesta bèstia és ben semblant a la que podríem sentir en trobar-nos cara a cara amb un lleó famèlic. Però el que de veres ens sobta de la ferotge mantis, i que seguirà colpint-nos durant generacions, és el fet que la femella es menge el mascle mentre copulen. Aquest clar exemple de canibalisme heterosexual ens esborrona i fa que molts de nosaltres trobem en aquest insecte un clar exemple de la crueltat de la natura.



Mantis religiosa
© Eduard Huguet.

Tanmateix, el mascle de la mantis en ser devorat és estimulat i es produeix una major ejaculació, que permetrà un major èxit reproductiu. La femella, mentre se'l menja, s'assegura que el mascle complirà com toca, i compleix perquè d'alguna manera li han tocat el nervi del frenesí. I es deixa menjar, atònit en el gest, garratibat en l'anècdota, i extasiat en el moviment. La realitat, l'existència insulsa i absurda, de sobte s'ha transformat en un plaer indescriptible. Com qui descobreix la felicitat, el mascle de la mantis sols lamenta no poder tornar a començar.

Martí Domínguez Romero

Novetats

Octubre **90**

Publicacions de la Generalitat de Catalunya



El projecte educatiu
per Serafí Antúnez Gairín
PVP 1.100 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 82.

Conjunt de conceptes, reflexions i pautes per tal que cada escola elabori el seu propi projecte educatiu de centre.

Mètodes semiclàssics aplicats a la física nuclear
PVP 950 ptes. 20,5×14,5 cm. Pàg.: 248.

Aplega les conferències pronunciades a la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona en ocasió del curs per a professors d'universitat que tingué lloc el 1986.

R+D a Catalunya: despeses i activitats dels sectors públic i privat (1987)
PVP 450 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 126.

L'interès d'aquest document rau en l'aportació de noves dades en el camp de la recerca a la Catalunya de 1987 i del seu desenvolupament, l'últim registre de les quals era del 1984.

El Corpus de Sang: història i llegenda
PVP 1.900 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 90.

Catàleg de l'exposició presentada a Barcelona en ocasió del 350è aniversari del fet històric conegut amb el nom de Corpus de Sang.

El pintor davant l'espill. Els autoretrats de Ramon Sanvisens
per Jordi González Lliàcer
PVP 1.500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 86.

Catàleg de l'exposició realitzada al Palau Marc. Inclou un estudi de la trajectòria artística del pintor Ramon Sanvisens.

Els sacs de gemecs a Catalunya
PVP 400 ptes. 22×14 cm. Pàg.: 64.

Catàleg de l'exposició i recull de diversos estudis històrics, bibliografia i nombroses il·lustracions.

Joan Fontcuberta: el jardí de les delícies
PVP 800 ptes. 29×21 cm. Pàg.: 16. Inclou un disc.

Catàleg de l'exposició. El món animal i vegetal ha estat una constant en l'obra creativa d'aquest artista.

L'experiència pictòrica: Fernando Martínez García
PVP 500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 28.

Catàleg de l'exposició realitzada al Centre d'Art de Santa Mònica. S'hi reprodueixen deu obres.

Agenda per a la creació d'empreses a Catalunya
PVP 400 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 160.

Vademècum pràctic editat conjuntament pel Centre d'Informació i Desenvolupament Empresarial de la Generalitat i l'Instituto de la Pequeña y Mediana Empresa Industrial del govern espanyol.

Guia d'entitats de Catalunya: associacions, fundacions, cooperatives
PVP 3.500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 906.

Volum que aplega més de 25.000 entitats d'arreu de Catalunya, segons la seva naturalesa.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) 302 64 62*

Data

Signatura

ECONOMIA

De les societats esportives a les societats anònimes

L'oci es decanta pel negoci

La nova Llei de l'Esport transformarà les societats esportives en societats anònimes. Els clubs esportius, amb un deute de més de 30.000 milions, comencen a posar-se en mans dels homes d'empresa per tal d'afrontar la nova situació.

El darrer mes de juliol Bernard Tapie, empresari francès i propietari de l'equip de futbol Olympique de Marsella, es feia amb el 80% de les accions de l'empresa de roba esportiva alemanya, Adidas, després de comprar-la a les quatre filles d'Adolf Dassler –que tenien en propietat un paquet d'accions del 20% del total cadascuna–, a causa de les disputes que sembla que tenien entre elles.

Amb aquesta operació Tapie ha realitzat la major inversió com a empresari, ja que la compra d'Adidas implica que haurà de vendre la meitat del seu imperi actual –BTF (Bernard Tapie Finances) amb una facturació l'any 1989 de 19.425 milions de pessetes– per a poder accedir a la compra de la major empresa de roba esportiva del món (Adidas ha tingut una facturació l'any 1989 de 248.000 milions de pessetes, només als Estats Units).

L'activitat empresarial apareix unida, amb aquesta compra, a l'activitat esportiva en una sola iniciativa, cosa que era el gran objectiu d'aquest anomenat *enfant terrible*, nom amb què se'l coneix ja a tot Europa. Aquesta relació esport-empresa no sempre és tan directa, però molts homes de negocis sí que estan lligats a activitats relacionades amb l'esport o amb un altre tipus d'activitat cultural.

LA DIFÍCIL INVERSIÓ EN ESPORTS

Però no sempre és tot favorable a la inversió en aquesta matèria, perquè, entre altres coses, el tractament fiscal que es dóna a la inversió en esports i l'estructura jurídica dels clubs influeixen de manera decisiva en la rendibilitat i seguretat de la



Un negoci que mou molts milions.

inversió, tant com en qualsevol activitat empresarial.

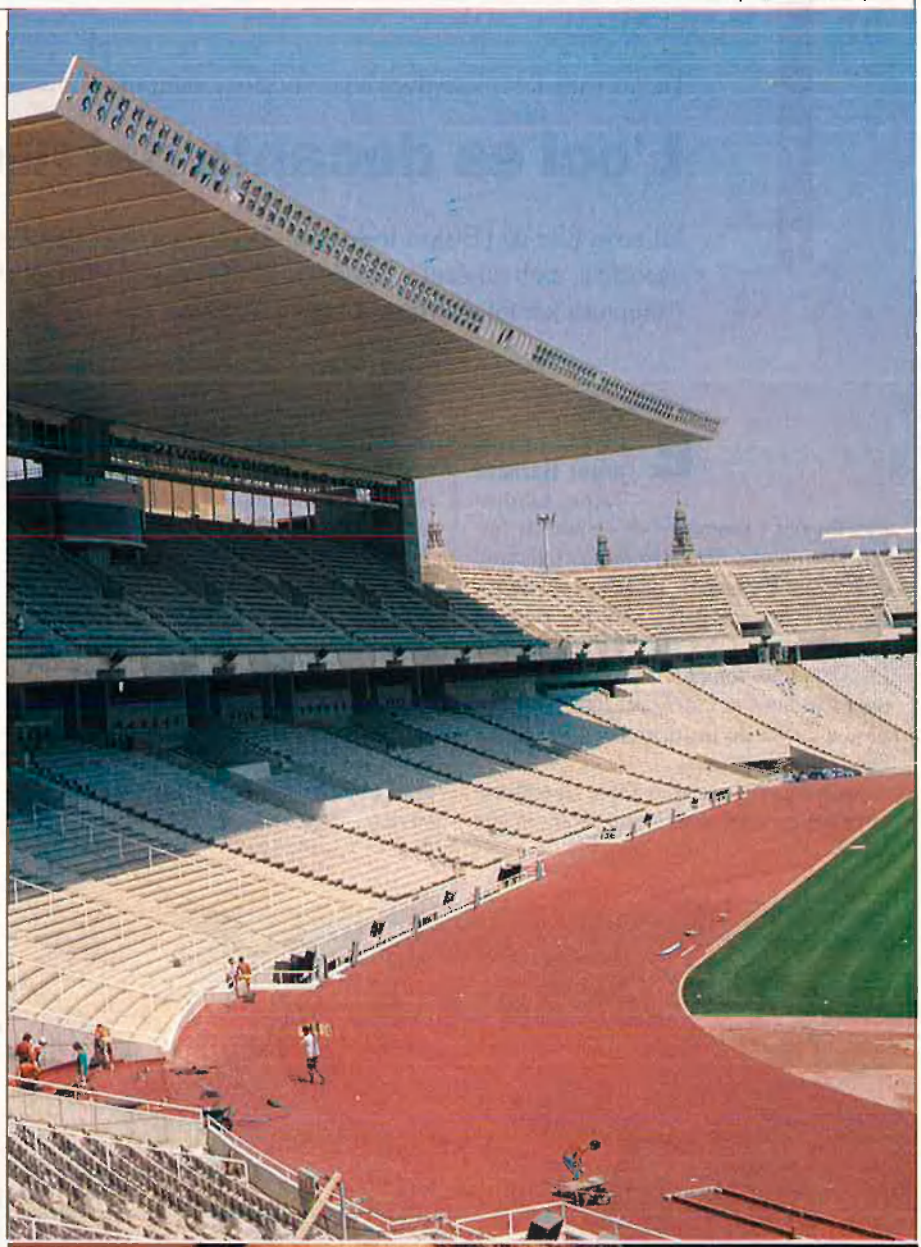
"El tractament fiscal en l'esport espanyol no és que siga desfavorable –ha comentat a EL TEMPS Jesús Samper, secretari general de la Lliga de Futbol Professional (LFP)– però sí que es podria fer més favorable". Aquesta és l'opinió majoritària dels clubs de futbol espanyols –preferentment de futbol–, perquè veuen com estan lluitant per mantenir unes societats esportives, que prompte es convertiran en anònimes, i que promouen una activitat que és moltes vegades representativa de l'estat al qual pertanyen. Malgrat les queixes dels clubs en aquest sentit, l'administració central es podria fer càrrec del deute global dels clubs de futbol, que es valora en més de 30.000 milions de pessetes. Aquesta operació se situa dins del Pla de Sanejament acordat pel CSD (Consell Superior d'Esports) i la LFP.

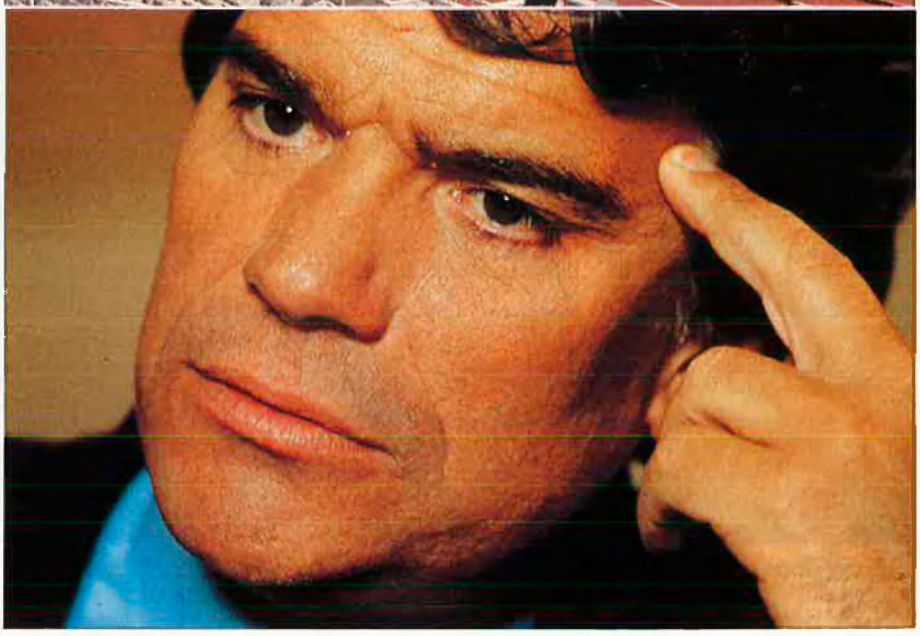
"La Llei de l'Esport està bé –comentava l'entrenador del F.C. Barcelona, Johan Cruyff en aprovar-se la llei– però a Itàlia la inversió en esports desgrava i ací no". El que diuen que serà nou mànager del F.C. Barcelona va donar la clau d'aquest tema i es va afegir a una sèrie de comentaris que s'han sentit per diversos àmbits de l'esport estatal i que va encetar el president del Reial Madrid, Ramón Mendoza, amb motiu del darrer Mundial de Futbol d'Itàlia, quan es queixava que els clubs espanyols no podien competir en igualtat de condicions amb els italians, dominadors de les competicions de futbol europees –UEFA (Juventus), Recopa (Sampdòria) i Copa d'Europa (Milà)– durant la temporada 89-90, precisament perquè a Itàlia les operacions relacionades amb l'esport desgraven.

En una posició semblant s'expressa el gerent de l'Elx, Carles Conesa, que argumenta que "hi ha un greuge comparatiu amb altres països europeus tant en el tema de la desgravació fiscal com en el tractament de l'IVA". Ens ha comentat que en altres països de la CEE l'IVA grava un 6% i a l'estat espanyol ho fa un 12%. També en relació amb altres activitats del món de la cultura o de l'espectacle veu el senyor Conesa un tractament discriminatori en relació amb l'esport, ja que, per exemple, "el cinema només grava un 6%", davant del 12% d'IVA que grava l'esport.

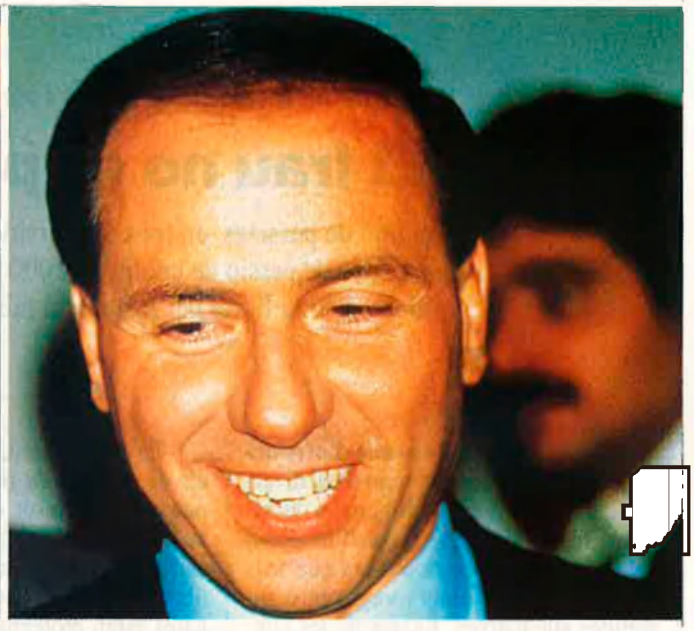
Per al senyor Joan Lacueva, gerent del RCD Espanyol, el tractament fiscal que reben els clubs esportius és "el mateix que qualsevol altra empresa", i a més

Dalt, Estadi Olímpic; baix, B. Tapie.









Silvio Berlusconi, president de l'A.C. Milà i propietari del Canale-5. Josep Lluís Núnez, més d'una dècada al front del Barça.

creu que no té per què ser diferenciat, ja que, segons ell, "el govern ha deixat molt clar, amb la nova Llei del l'Esport, que considera les societats esportives com unes societats anònimes més", i per tant pareix que hi haurà un tracte de favor per a l'esport tal i com ocorre a Itàlia.

La NBA (Associació Nacional de Bàsquet) americana apareix com a pionera en la instauració de les societats anònimes al món de l'esport. A Europa ha estat Itàlia la primera a instaurar-lo, i així molts clubs esportius italians tenen unes estructures jurídiques diferents a la resta dels clubs. Però, la NBA no sols va exportar aquesta nova estructura jurídica, sinó que també instaurà els límits pressupostaris –que permeten una igualtat competitiva–, com també la potenciació dels ingressos atípics i dels ingressos per retransmissions de televisió...

Malgrat tot, la nova llei de l'esport no serà, de manera directa, un element que potencie la inversió, perquè, segons Jesús Samper, "sols aclareix la situació jurídica dels clubs", encara que, tal com diu el senyor Conesa, "amb aquesta intenció s'ha fet". És a dir, la nova llei permet que les antigues societats esportives es convertesquen en societats anònimes, la qual cosa permetrà als clubs tenir una estructura més empresarial, i per tant es podrà augmentar el nombre de fortunes destinades a l'esport, ja que veuran una major seguretat per una possible inversió. Però, encara queda molt de camí per recórrer.

Daniel Hermosilla

Qui és qui

Fa uns mesos la revista nord-americana *Forves* publicava una llista amb els 271 homes més rics del planeta, dels quals només 17 tenien relació directa amb el món de l'esport. No hi figurava, però, cap empresari espanyol; com a màxim d'europeus, com Silvio Berlusconi o Giovanni Agnelli.

SILVIO BERLUSCONI

És propietari de l'A.C. Milà i de l'equip de bàsquet de la mateixa ciutat. Domina el mercat de la televisió privada d'Itàlia –a través de Canale 5– i ja comença a estendre el seu poder com per exemple a la Tele-5 espanyola.

GIOVANNI AGNELLI

Dominador de diferents camps econòmics del seu país –banca, automòbils–, se'l coneix sobretot per ser el propietari de l'empresa automobilística FIAT. Al món de l'esport, és propietari de la Juventus de Torí –la *signora* del *calcio* italià– i també és propietari d'*Il Messagero di Roma*, que té l'ex-aler dels Lakers de Los Angeles, Michael Cooper.

BERNARD TAPIE

Es va introduir al món de l'esport l'any 1983 amb l'equip ciclista de La Vie Clair del cinc vegades guanyador del Tour de França, Bernard Hinoult. El 1989 va fer-se càrrec de l'Olympique de Marsella, que va convertir en el dominador absolut de futbol francès en guanyar dues vegades consecutives la lliga del país gal.

JESÚS GIL

Ha estat el representant més important de l'estat espanyol d'aquesta nova raça de famosos presidents-empresaris. El popular president atlètic arribà a la presidència del club madrileny l'any 1986. Aquest home, dedicat a la construcció immobiliària –sobretot de zones turístiques com la Costa del Sol– no ha tingut el mateix èxit que el seu homònim francès, perquè ha combinat encerts amb molts errors, producte de la precipitació en la presa de decissions. La seua aportació més important és la creació d'un estat d'opinió favorable al canvi de les estructures del futbol estatal.

RAMÓN MENDOZA

És president del Reial Madrid, que, junt amb el Barcelona, és l'associació esportiva més important de l'estat espanyol. Mendoza està introduït dins del món de la banca –és conseller-delegat del Banco Exterior– i de la comunicació –és conseller-delegat del grup Prisa, editora d'*El País*, a més de tenir relació amb el món de la ramaderia.

JOSEP LLUÍS NÚNEZ

President del F.C. Barcelona, enfoca la seua feina professional al món de la construcció –és propietari de l'empresa Construcciones Núnez y Navarro, SA– domina gran part de l'activitat constructora a la ciutat de Barcelona. En els més de deu anys al cap de la direcció del club blau-grana, aquest dirigent ha combinat una gestió presidencialista i personalista –amb la qual va tenir forts enfrontaments amb tots els estaments del club– amb una gestió més participativa.

Sergi Martinez, analista econòmic i autor del llibre 'La Hisenda ferotge'

"El frau no es pot impedir"

Un bilió de pessetes en fons d'inversió immobiliària, 4'2 bilions de pessetes en primes úniques i contractes de cessió de crèdit, 200.000 milions en comptes bancaris immobiliaris, 2.400 milions de frau fiscal per facturació falsa, són alguns exemples que "Hisenda no som tots".

Hi ha una gran bossa de diners negres que busca alternatives diverses des que es va aprovar la reforma fiscal. Com que no se li ha donat solució, és lògic que a mesura que se'ls va assajant, els diners vagin buscant sortides alternatives. És una de les conclusions de Sergi Martínez. Però n'hi ha més.

—L'anunci fet pel ministre Solchaga que probablement es retardarà la reforma de l'IRPF, ¿és un obstacle més de l'administració en la lluita contra el frau?

—Això no s'entén molt bé. Es una incongruència total. Sembla que el ministeri no tingui assessors jurídics adients. Un sistema fiscal necessita de la confiança de les persones i un consens social. Tampoc s'entén que hi hagi gent que tributi més d'un 50%. Es pot esperar que aquesta gent busqui un camí per eludir les seves responsabilitats a base de factures falses per amagar l'IVA o altres recursos. Hi ha una incongruència de l'administració. Hi ha grans bosses de frau provinents de vendes d'empreses a l'estranger i que no han pagat cap tributació, grans institucions que han fet frau en no fer retencions a les primes úniques... Aquestes són les grans bosses de frau que Hisenda hauria de perseguir.

—¿Quines mesures es podrien prendre?

—Entenc que hauria d'entrar dins una lògica política que jo, com a observador extern, no la veig per cap banda. Hi ha sectors que estan privilegiats i d'altres que sempre estan patint. En el cas de les primes úniques, per una banda hi ha hagut els impositors, la majoria petits estalviadors, als quals Hisenda ha imposat grans multes però, en canvi, a les institucions que han estat responsables de fer tot això no els ha passat res. És incongruent tota aquesta actuació.

—¿Aproximadament quants diners negres hi ha circulant a l'estat?

—És molt difícil, però, per exemple, els dos bilions de pessetes que hi ha en pagarés del Tresor en mans de particulars, ningú pot pensar que aquests diners estan voluntàriament allà per eixugar el dèficit de l'estat. Són allí perquè els pagarés estan protegits. És diner no declarat i molt d'aquest diner procedeix d'activitats delictives. Hisenda pensa que si aquest diner tributés, s'evadiria. Però si aquest diner tributés, amb els tipus impositius actuals, la recaptació d'Hisenda seria immensa. Tot i així, si no hi hagués pagarés, aquests diners anirien cap a altres llocs.

—¿Quins aspectes s'haurien de modificar en la futura reforma?

—Jo crec que la reforma està sotmesa a una baixada dels tipus impositius més alts i també els baixos, carregar un impost sobre els patrimonis, regular operacions financeres...

—La mesura alliberadora proposada dins la reforma de poder blanquejar els diners negres dels pagarés fent pagar un cànon del 30%, ¿és una amnistia fiscal?

— D'entrada, hi ha les persones que tenen els pagarés. Aquesta gent pot haver estat quatre anys finançant el dèficit de l'estat cobrant el 5'5% amb la garantia que jurídicament estaven protegits. Si ara els diuen que han d'entregar un 30% no havent cobrat interessos pràcticament durant aquests anys, no sé fins a quin punt els pot interessar als mateixos posseïdors. El que no pot ser és que, per una banda s'estigui perseguint el frau i, per l'altra, es permeti que rendes inclús delictives es puguin amagar en pagarés amb tota impunitat. Però ara, qualsevol solució que es prengui serà injusta. Aquesta amnistia del 30% perjudica les persones que fins ara han estat tributant regularment. Però és necessari fer alguna cosa. La solució seria no fer més emissions i quan aquestes s'acabin, perseguir aquests diners.

—Hi ha un gran volum de pagarés del Tresor com a garantia de crèdits concedits a les PIME. ¿Això és delicte?

—Això s'ha produït amb connivència de la banca. Si hi ha un diner amagat en pagarés del Tresor i una entitat bancària li dóna un crèdit a aquella empresa, és lícit. Un banc pot tenir un pagaré com a garantia d'un crèdit. És lícit sempre que hi hagi un document de garantia d'aquell crèdit, però no crec que en el document hi hagi escrit que el crèdit està garantit per un dipòsit de pagaré, ja que el pagaré no dóna a conèixer al propietari.

—La limitació a 250.000 pessetes dels xecs al portador, ¿és realment una trava a la circulació de diners negres?

—És absurd. El xec és un document mercantil legal. N'és irregular l'ús, no l'objecte en si. Jo crec que als nostres governants els falta imaginació o potser és que estan defensant interessos inconfessables.

—¿Qui poden estar defensant?

—Si el senyor Borrell denuncia constantment la banca, és molt arriscat, és comprometre tot un sector dient que són uns defraudadors. ¿Qui són? Quan hi ha una acusació pública s'ha d'investigar el cas, però aquí no es fa mai res.

—Les subhastes d'obres d'art també serveixen per a canalitzar diners negres. ¿S'haurien de regular d'alguna manera?

—A mí em sorprenen molt els preus que van assolint les obres d'art. No ho entenc. Sembla que es justifiquin altres ingressos. Crec que hi ha molt de diner negre en obres d'art.

—Un altre lloc on s'amaga el diner negre és en el sector immobiliari. ¿La recessió en aquest sector farà que aflori el diner?

—El tema immobiliari té la vessant penosa de l'especulació i això ha provocat que el 80% de la població no tingui mitjans per a accedir a una vivenda. Aquesta puja indiscriminada ha estat produïda



"La moneda és la base de la sobirania dels estats, i els estats no volen deixar en mans d'un altre Banc Central la sobirania monetària"

perquè una gran massa de diner, negre o especulatiu, s'havia de col.locar.

S'han de buscar altres solucions. S'ha de contemplar un àmbit més gran d'actuacions. L'estratègia decisiva que estan manejant els polítics és lineal i sota pressió dels *lobbies* que tenen al voltant. El que cal és canviar els objectius mantenint una capacitat estable de finançament, no una recaptació a curt termini. El que passa és que l'estat potser és massa gran i no té capacitat. Es tracta de reduir el volum de l'estat si no acabarà menjant-nos a tots. És ja una qüestió quasibé científica. Amb aquest volum d'estat, hi ha una massa crítica que va creixent cada vegada més. No poden anar creixent constantment els ingressos fiscals perquè ja no es pot exprémer més el ciutadà. Si hi ha una crisi econòmica, els ingessos de l'estat baixaran. Si baixen els ingressos, el futur és una fallida. El que necessitem és un estat més petit i més eficient. És un problema pressupostari però també és un problema demostrat que el sistema fiscal no funciona perquè la gent defrauda.

—¿El lema "Hacienda somos todos" no arriba a despertar confiança al contribuent?

—Al principi de la reforma fiscal crec que sí que va augmentar la consciència de tots. Però això, de fet, només va afectar les rendes baixes. Les altes, que són les que donen més alt percentatge de recaptació, no s'han vist afavorides i, per tant, han anat a buscar una sèrie d'instruments.

—La compra de loteria nacional, cupons de l'ONCE, primitiva o travesses que hagin estat premiades... són altres vies. ¿Vol dir això que sempre hi haurà un canal per a desviar aquests diners?

—El frau no es pot impedir. El problema està en el fet que la gent té l'ànim de defraudar. Mentre la gent tingui l'ànim, ja poden posar totes les traves que vulguin perquè al final la gent tindrà els diners en la caixa forta de casa. El millor és reformar el sistema i que la gent no tingui necessitat de defraudar. Si no es canvia tot això, continuarà havent-hi un rebuig total a pagar impostos, perquè no hi ha consciència que els impostos serveixin per a finançar serveis i infrastructures de l'estat, perquè el ciutadà s'adona que tot això no funciona.

—Si la legislació es posa realment dura per fer aflorar tots els diners negres i ho fa abans de la liberalització de circulació de capitals, ¿no provocarà que hi hagi un gran flux de diners cap a paradisos fiscals?

—Ja s'ha dit que a Perpinyà hi ha centenars de milers de comptes espanyols. Els francesos no investiguen això perquè també els interessa fomentar que aquest estalvi estigui allí. Per això no crec que la solució sigui la persecució. Si l'estat es posa massa dur es pot trobar sense finançament, i això és perillós.

D'altra banda, no crec que s'entri en la lliure circulació de capitals. ¿Com s'ha de fer? La moneda és la base de la sobirania dels estats i els bancs centrals no volen deixar en mans d'un altre banc la sobirania monetària. Per començar, hi ha d'haver una estructura homogènia entre tots els estats si no els diners s'aniran movent cap allà on els tractin millor, i aquí, així, ens podem quedar sense un duro.

Sílvia Monfort



PREGUNTA DE LA SETMANA

Laureà Oller cap de vendes d'Autolica.

¿La baixada de vendes dels automòbils afecta també els vehicles d'importació?

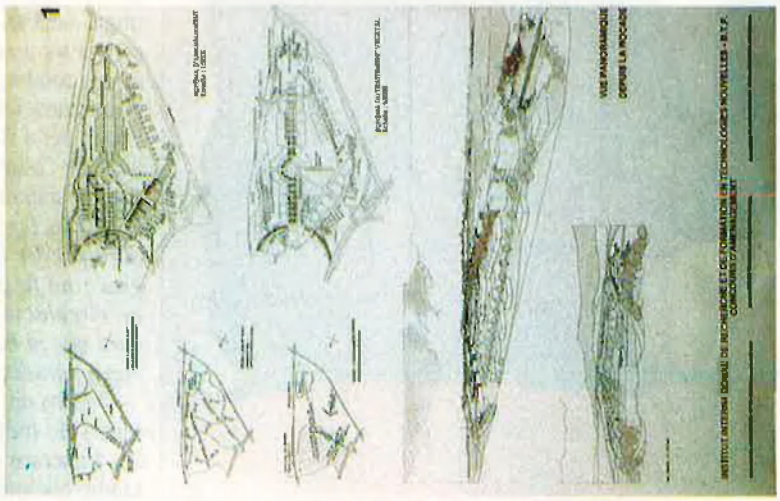
En general, a Catalunya la venda de vehicles d'importació també ha baixat en els primers vuit mesos de l'any un 12% més o menys. Ara bé, pel que fa a Mercedes Benz, fins a aquest agost manteníem un ritme de vendes d'un 10% superior respecte a l'any passat. Tot i així, per al que queda d'any creiem que perdrem entre un 5 i un 6%. De tota manera, els cotxes d'importació, nous, amb cert prestigi i preu es van mantenint.

LA XIFRA

4.150 milions de pessetes anuals costarà el manteniment dels nous espais públics que la ciutat de Barcelona tindrà a partir de 1993. Les previsions municipals apunten que l'increment de despeses en manteniment de vials, parcs, il.luminació i d'altres construccions l'any següent a la celebració dels Jocs Olímpics serà d'un 28'6% respecte a aquest any 90.



Intentar mantenir sense sorolls, interferències i tallades una conversa telefònica, ja sigui per qüestió de feina o per assumpte particular, sembla més fàcil de fer en països on el sector de serveis està molt més desenvolupat i té un pes més específic en l'economia de l'estat que en aquells on, com Irlanda i Portugal, hi ha un predomini més gran dels sectors primari i secundari. Dinamarca és capdavantera en nombre de línies, amb una mitjana d'una línia per cada dos habitants, mentre que en el cas dels Països Catalans aquesta proporció disminueix al 0'69 línies. Destaca el cas de Grècia on, sense ser un dels països més desenvolupats de la CE, la mitjana de línies és del 0'60, per damunt de Bèlgica i Itàlia.



Perpinyà: pol tecnològic d'alta qualificació

Perpinyà ha estat seleccionada per a la implantació del futur Institut Internacional de Recerca i Formació en Noves Tecnologies de Construcció i Obres Públiques. Fruit de la col.laboració entre les quatre regions meridionals franceses i Catalunya, aquest pol tecnològic d'alta qualificació serà únic a Europa. Els arquitectes D. Buxeda, M.Gerber i C. Moly han previst quatre estructures diferenciades: un Centre Europeu de Recerca i Formació, un Centre de Formació d'Aprenents, un Centre Experimental de Recerca i Estudis sobre la Construcció i Obres Públiques, que servirà de lloc d'estudi sobre les normalitzacions europees i un edifici administratiu comú on s'organitzarien actes i conferències. La primera estructura s'inaugurarà a finals de 1991 i s'emmarca en l'estratègia de rellançament d'un sector que es troba en una greu crisi financera i d'efectius. L'Institut vol acollir estudiants i científics de tot el continent i especialment de Catalunya, cosa que ha despertat l'interès de l'alcalde de Perpinyà. El projecte serà finançat pel Consell Regional del Llenguadoc-Rosselló i els gremis de la construcció.

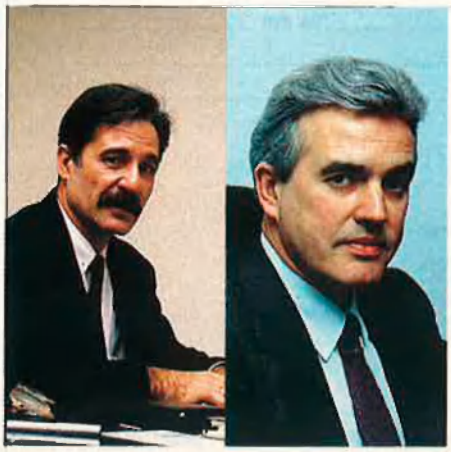
U. Bertrana

EN BREU

Expoquímia
Del 4 al 9 de novembre se celebrarà en el recinte firal de Montjuïc la Fira Tècnica de la Química Aplicada (Expoquímia), la de Maquinària i equips per a la transformació del plàstic (Equiplast), i la d'Equips i Productes per al tractament de superfícies (Eurosurfas). En el programa d'exposició s'inclouran les tècniques i instal.lacions per a les indústries químiques i farmacèutiques. A més, del 5 al 7 de novembre se celebrarà el V Congrés Mediterrani d'Enginyeria Química.

Etiquetes de formatges
Del 30 d'octubre al 15 de novembre l'espai Dèries Vàries presentarà la col.lecció privada d'etiquetatge comercial del formatge. A la mostra seran presents més de 35.000 etiquetes sobre el tema i se celebrarà a l'Aula de Cultura de la Florida, a Barcelona.

Innovació 90
Per sisena vegada consecutiva se celebrarà a València l'edició dels Premis València Innovació 90. Aquests premis recolliran aquells elements que ajudin a promoure les indústries del País Valencià. En aquesta convocatòria s'inclourà per primera vegada la modalitat de la Qualitat, entesa com a implantació de programes de millora de la qualitat en totes les àrees de l'empresa i la seva assimilació i posada en pràctica. Els premis que es concediran seran per a les modalitats de disseny industrial, disseny de moda, investigació, desenvolupament i diversificació, i, finalment, el de qualitat.



Joan Parcerisa, president de l'Agrupament de Botiguers i Comerciants de Catalunya, ha manifestat celebrar que, finalment, el Departament de Comerç, Consum i Turisme de la Generalitat de Catalunya hagi iniciat la redacció de la Llei General de Comerç Interior de Catalunya. Aquesta llei és considerada "conseqüència de la necessitat de posar punt i final a l'actual situació de disposició i ambigüitat legislativa"

Josep Bové, director general de la Fundació Emi, ha participat a París en la jornada inaugural del "Programa Europeu de Formació de Formadors i de Consultors en Formació". En aquest programa, a més d'Emi, participen la Chambre de Commerce et d'Industrie de París, la Pedagogie Recherche Développement du Forem, de Bèlgica, i l'Industrial Training Services, de Gran Bretanya.

Fluix d'inversions cap el sol naixent

El Japó és un país que té una balança comercial favorable amb els països occidentals i amb tots els països de l'exterior en general. Aquest fet ha comportat una mena d'ofec per a l'economia nipona. Es per això que, des de principis d'any, el govern japonès s'ha decidit a endegar un programa per a promoure les importacions cap al Japó. Es tracta de convertir aquest estat en una superpotència importadora. I és que els esforços que fins ara ha realitzat el Japó per expansionar-se s'han convertit en un bumerang per al govern.

L'any passat, l'exportació japonesa va ascendir fins a 269.600 milions de dòlars, la qual cosa representava un creixement del 3'8% respecte l'any anterior. Pel que fa a les importacions, van arribar a 192.500 milions de dòlars, amb un augment del 16'8%. Això va comportar un superàvit de 17.900 milions de dòlars.

Per reduir aquest superàvit, el Ministeri de Comerç Internacional i Indústria (MITI) ha introduït un seguit de mesures d'expansió de les importacions. Aquestes mesures, que no tenen precedents en cap estat del món, inclouen incentius fiscals i ajuda financera per als importadors. D'aquesta manera, per a 1.004 productes industrials desapareixeran tot tipus d'aranzels i uns altres 4 productes tindran una reducció aranzelària.

Per si aquestes reduccions no fossin suficients, el MITI ofereix també altres mesures fiscals, creditícies i de gestió que van des d'oferir crèdits fiscals, mesures que afecten les importacions de béns d'equip, crèdits a la importació amb una massa de 150.000 milions de pessetes, crèdits per al finançament de petits comerciants i mesures de gestió.

Japan External Trade Organization (Jetro) és una organització fundada el 1958 que es dedica a facilitar les dades, assistència i prestacions que necessitin les empreses que vulguin vendre al Japó. És el que s'anomena un intermediari. Ara, el govern de la Generalitat de Catalunya ha signat un conveni amb Jetro per tal de desenvolupar el pla d'importacions al Japó.

Aquest organisme té 10 centres a EUA i 6 a Europa (Edimburg, Milà, Brussel.les, París, Amsterdam i Barcelona). A partir del conveni signat, Jetro instal.larà un expert en comerç interior a Barcelona, a les oficines del Consorci de Promoció Comercial de Catalunya, COPCA, dependent de la Conselleria d'Indústria i Energia.



El japó, ara, necessita importar.

L'objectiu de la Conselleria és "ajudar les empreses catalanes a exportar al Japó", tal i com afirma el conseller, Antoni Subirà. Així, els 1.008 productes afavorits per aquestes mesures són primeres matèries manufacturades que abasten la quasi totalitat dels sectors industrials de Catalunya, des de productes químics fins als petits electrodomèstics de línia blanca, material auxiliar d'automoció o material esportiu. A més, "es volen consolidar una sèrie de productes catalans, com els vins i caves o joies de disseny, que puguin ser emblemàtics i que serveixin per obrir les portes a d'altres productes", afegeix Antoni Subirà.

Les exportacions catalanes al Japó han crescut des de l'any 1987 (8.568 milions de pessetes, és a dir, el 0'9% del total de l'exportació catalana) fins als 14.892 milions de l'any passat, un 1'26% del total. I si en els set primers mesos d'aquest any el volum d'exportació catalana al Japó havia arribat a 9.937 milions de pessetes, amb la signatura d'aquest conveni s'espera poder incrementar aquest volum.

S. Monfort



EMPRESES

Tagra-URSS

L'empresa badalonina d'antenes parabòliques, Tagra, ha firmat un principi d'acord amb una empresa soviètica de telecomunicacions per tal de materialitzar una *joint venture*. L'acord preveu el disseny i la producció conjunta de sistemes de recepció de senyals de TV via satèl.lit



Ampliació firal

El Comitè Executiu de la Fira de Barcelona ha ajornat de nou la decisió de l'ampliació del recinte firal de Montjuïc, i deixa la decisió al Consell General del Consorci. Els terrenys a escollir són el Polígon Mas Blau i el Pedrosa.



Reus-Madrid

La ciutat de Reus podria disposar d'un vol directe amb Madrid d'aquí a poc si continuen les converses entre la companyia extremenya Lineas Aéreas de Enlace (LAE), amb seu a Badajoz, i l'Ajuntament de Reus, la Cambra de Comerç i Indústria d'aquesta ciutat i la Diputació i Ajuntament de Tarragona. El projecte contempla establir 24 vols comercials cada setmana entre Reus i Madrid.

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____

Domicili _____ Població _____

Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de: 13.886 pessetes (Firma)

Amb pagament:

Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)

Semestral (2 rebuts de 6.943 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc)

19.500 (Europa) 25.500 (Amèrica)

Forma de Pagament

Dom. bancària

Xec bancari adjunt

Gir postal núm._____

La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____ Població _____

_____ de _____ de 199__

Nom i adreça del titular del compte _____

(Firma)

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. per l'import de la SUBSCRIPCIO ANUAL a pagar en:

1 rebut anual 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec a

c/c. Llibreta Núm._____

Butlleta de subscripció

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALÈNCIA
Tel.: (96) 352 48 69 • C.F.A. A46/186821



Una eina d'informació i orientació per als estudiants, professors, pares i empresaris.

Descriu quines són les noves professions tecnològiques, què fan els nous professionals a les empreses, quina és la formació per arribar-hi i l'evolució previsible dels diferents sectors.

Generalitat de Catalunya
Institut Català
de Noves Professions
Pg. de Gràcia 11, esc. B, 6è
08007 Barcelona
Tl. 301 50 12
Fax 301 69 37

NOVES TECNOLOGIES, NOVES PROFESSIONS

LES NOVES TECNOLOGIES I ELS SEUS EFECTES SOBRE LES PROFESSIONS I LA FORMACIÓ EN DIVERSOS SECTORS DE FUTUR DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA, A CATALUNYA I A EUROPA

ÍNDEX GENERAL

1a. PART: LES NOVES TECNOLOGIES: DESCRIPCIÓ I EFECTES SOBRE L'OCUPACIÓ

1. La microelectrònica
2. La informàtica
3. L'automàtica i la robòtica
4. Les telecomunicacions
5. Els nous materials
6. Els làsers
7. La biotecnologia

2a. PART: LES NOVES PROFESSIONS EN DIVERSOS SECTORS DE FUTUR DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA

I. Activitats agroalimentàries

1. Ramaderia
2. Horticultura
3. Aqüicultura
4. Indústries agroalimentàries
5. Restauració

II. Activitats industrials

1. Fabricació de maquinària i béns d'equip
2. Fabricació de nous materials
3. Química fina
4. Tèxtil i confecció

III. Infrastructures

1. Energia
2. Transport i logística
3. Medi ambient

IV. Informàtica i telecomunicacions

1. Informàtica
2. Telecomunicacions

V. Gestió de la tecnologia

CONSIDERACIONS FINALS: LES NOVES TECNOLOGIES I PROFESSIONS, I LA SEVA RELACIÓ AMB LA SOCIETAT, L'OCUPACIÓ I LA FORMACIÓ

I. Noves tecnologies i societat
II. Noves tecnologies i ocupació
III. Noves tecnologies i formació

APÈNDIXS:

- Nivells de qualificació a la CE
- La nova formació professional en curs d'experimentació
- La reforma dels ensenyaments universitaris

INDEX TEMÀTIC

En venda a les llibreries

(ISBN 64-393-1362-4, Distribuïdora Les Punxes)

FOTOGRAFIA

Depardon: Cercar respostes al desert

Subdirector de l'agència Magnum, Raymond Depardon ha dedicat la major part de la seva vida a la fotografia.



Fotografia de Raymond Depardon.

Dels seus quaranta-vuit anys, Raymond Depardon n'ha passat trenta-quatre mirant el món a través del visor del seu aparell sense que els viatges continuats hagen esvaït el record de la granja paterna ni el sistema de valors que n'heretà. Aquests dies la galeria Visor de València i la Filmoteca dediquen una exposició i un cicle a l'obra d'aquest magnífic repòrter, subdirector europeu de la mítica agència Magnum. Convidat per l'Institut Francès de València, coorganitzador de l'esdeveniment, Depardon ha passat per la nostra ciutat i ha accedit amablement a deixar-se entrevistar.

—Vostè s'inicia molt jove en la fotografia. Fa de paparazzo *i cobreix la guerra d'Algèria. ¿És aquest esdeveniment el que determina la seua posterior orientació professional?*

—Aleshores, que jo recorde, diferenciava ben poc entre fotografiar Brigitte Bardot o els esdeveniments d'Algèria. Existia sempre la violència latent, l'agressió... Jo no cobresc la guerra d'Algèria perquè m'atraga fotografiar-la, es tracta simplement d'un esdeveniment més. En aquell moment, pense, encara no sé fer fotos i el meu canvi es produirà més endavant, però crec que sabia el que significa fotografiar i pense que ho sabia ja quan feia les meues primeres fotografies a la granja dels meus pares, als catorze anys. La força de la fotografia rau en alguna cosa que duem dins i que és distinta de l'ofici, la professionalitat, la perfecció tècnica... és alguna cosa més intensa.

—L'any 70 és empresonat al Txad i en eixir fotografia nus per a Play-Boy i Lui...

—Aquell mateix any el meu amic Caron desapareix a Cambotja. Això m'afectà molt perquè ell fou un element important en la fundació de Gamma. No sabria explicar massa bé què em va succeir, necessitava reflexionar. Tanmateix, em trobava aclaparat per un complex. Jo em deia: només sóc un repòrter, no sóc fotògraf. No sé fer fotos de modes, no sé il.luminar... Volia sentir-me fotògraf, dominar l'ofici, i allò fou el pretext. Durà poc menys d'un any.

—I del 75 al 77 al Txad, novament, amb molta freqüència.

—El meu primer contacte amb els àrabs fou a Algèria, des d'aleshores m'he

trobat sempre bé al desert, m'hi sent inclinat perquè se'm fa patent l'afecte que sent per la granja dels meus pares i em fa sentir-me pròxim als habitants del camp, als pastors, a una manera de viure tan rude.

—El repòrter arrossega una imatge molt estereotipada, potser pel mite de Robert Capa (vostè aconsegueix el premi que duu el seu nom el 73). ¿Com és en realitat el treball d'un fotorepòrter?

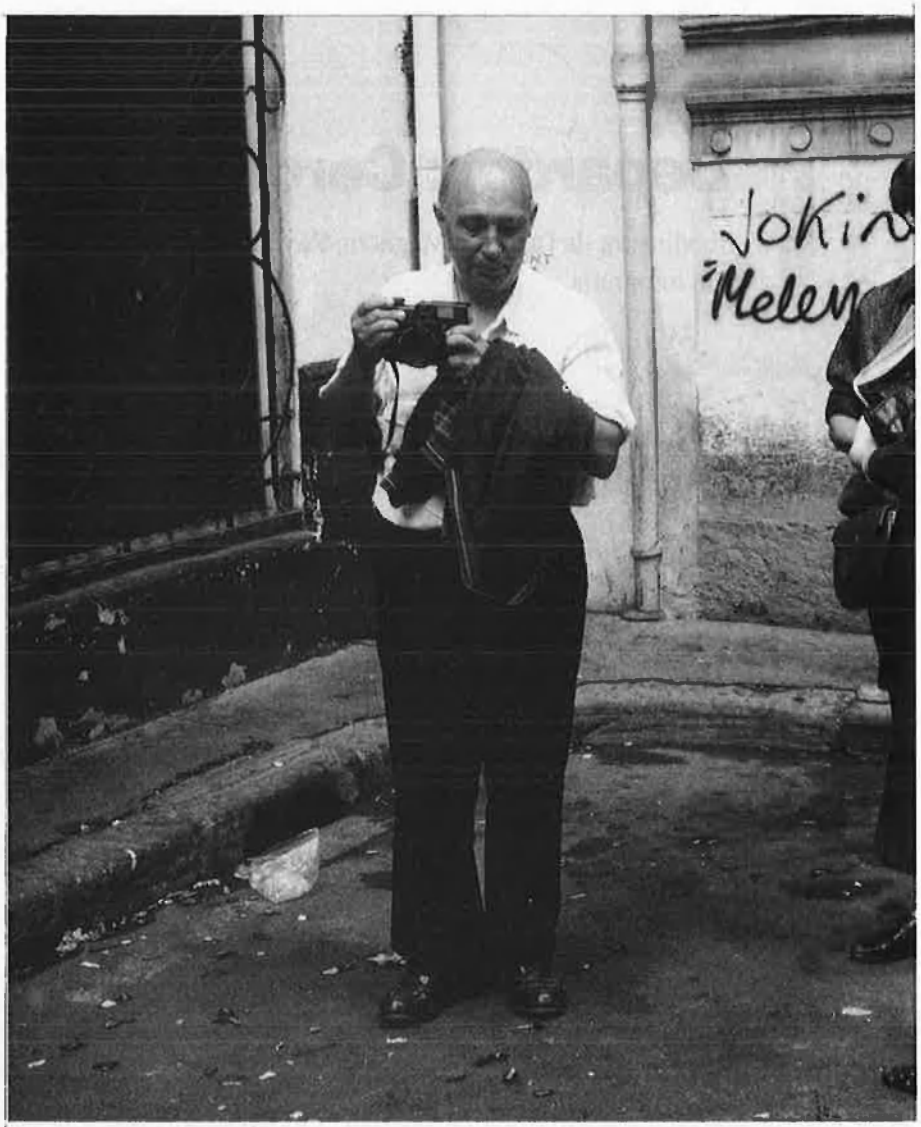
—Aquella distinció va ser realment agradable, perquè Capa és un personatge molt important que intenta explicar que la guerra és terrible amb una mistificació de la imatge i una força plenament modernes. Respecte al meu treball, no puc considerar que hi haja una norma. No treballe sobre idees preconcebudes, l'home és molt complex, no hi ha bons i dolents, de vegades et trobes davant moltes coses que poden ser pròximes a una realitat que no és sempre la que voldríem. Efectivament, és cert que existeix la guerra i la violència, i el fotògraf és el poeta i el testimoni del que succeeix en la vida. El fotògraf de premsa, quan viatja s'ha d'avançar als esdeveniments pensant molt més enllà de la realització i la publicació de la seua foto.

—En la fotografia francesa pot notar-se una certa predilecció pel reportatge, induïda, potser, per la gran quantitat de repòrters que hi són i que han fet història, Bresson, Doisneau, Boubat, Ribaud... ¿Com pot haver-li influit aquesta tendència?

—Hi ha evidentment una escola de reportatge francès encapçalada fonamentalment per Cartier Bresson i que és molt dominant. Jo no estic en aquesta escola, crec que haver nascut a una granja, haver conviscut amb els camperols, m'ha permès rebre majors influències de Robert Frank i Walker Evans i que això ha contribuït que, per sort, la meua característica, la meua forma de ser siga més pròxima al reportatge clàssic.

—En un altre ordre de coses, vostè funda Gamma quan existien altres agències com Rapho i Magnum, molt prestigioses. Posteriorment hi ha l'escissió de Sigma mentre vostè era el president de Gamma i finalment entra a formar part de Magnum. ¿Podria explicar-me això?

—Aquelles agències havien format una elit on hi havia alguns aristòcrates de la fotografia com Cartier-Bresson, una elit que oblidava els nous fotògrafs que érem explotats entre totes dues i a qui ens calia una presència pròpia, una societat per poder continuar fent reportatges. Això comportava una llibertat tan nova que em feia por, però la intranquil.litat que em donava no saber si les meues fotos es publicaven ací o allà, si podria cobrar els drets d'autor, la necessitat de controlar la difusió de la meua obra, em menava a crear una nova agència perquè les que hi havia eren inaccessibles.



Fotografia de Raymond Depardon.

Després, mentre jo era el director, vingué l'escissió de Sigma que nasqué amb l'ambició de fer cinema documental i una forma de fer més radical, i per tant ens calgué reconstruir Gamma amb una nova generació de fotògrafs. I finalment entre a Magnum l'any 78 perquè havia arribat a la conclusió que el llenguatge de la fotografia és internacional, molt més que el cinema, perquè té alguna cosa que va més enllà d'idiomes, fronteres i cultures. En aquest moment m'interessa obrir-me al món, sent la necessitat de realitzar treballs oberts, els espais francesos se'm queden estrets i vull treballar amb els amics de Magnum, com Le Querrec o Salgado. I de mla mateixa manera quan funde Gamma, tinc por de la nova llibertat, no sé fotografiar el carrer, em produeix pànic, i per conèixerme millor a mi mateix és la tasca que m'impose quan entre a Magnum.

—Finalment, una última pregunta: a l'igual d'altres fotògrafs com Frank, Erwit, Cartier-Bresson, fa cinema. La fotografia és, d'alguna manera, una activitat solitària, mentre el cinema implica una tasca d'equip. ¿Què fa que un fotògraf es pose a fer cinema?

—No ho sé. Sincerament, no sabria què contestar-li.

Francesc Vera

CRITICA

Retrat d'un grup amb mafiós

CINE

Uno de los nuestros. Direcció: Martin Scorsese. Guió: Nicholas Pileggi, M. Scorsese. Fotografia: Michael Bellhaus. Intèrprets: Robert de Niro, Ry Liotta, Joe Pesci, Lorraine Bracco, Paul Sorvino. EUA, 1990.



"És un dels pocs directors americans d'avui amb firma. Crec que si es veu començar una de les seves pel.lícules, sense saber qui és el director, sense haver llegit els títols de crèdit, es pot identificar immediatament com a seva, tal com succeeix amb Fellini i Hitchcock", diu l'operador Nèstor Almendros de Martin Scorsese en el capítol final (de moment) del seu llibre de memòries *El hombre de la cámara*. Almendros no amaga l'admiració que sent pel darrer treball de Scorsese, *Uno de los nuestros*, segurament la millor de la seva carrera.

Uno de los nuestros és el retrat d'un mafiós americà de poca importància, Henry Hill, de pare irlandès i mare siciliana, fet per ell mateix amb l'ajuda d'un repòrter criminalista de Chicago, Nicholas Pileggi, que ha utilitzat les seves confessions per traçar, alhora, el retrat d'una *família* de la màfia. No es tracta d'una denúncia, ni tampoc d'una exaltació, sinó d'un document, inestimable, sobre la vida quotidiana dels mafiosos als EUA: com parlen, com vesteixen, com mengen, com es relacionen amb les seves dones, com organitzen les festes i –és clar– com maten. L'aspecte que dóna valor a aquest document, amb tot, és la seva perspectiva: aquí no ens parla un cap

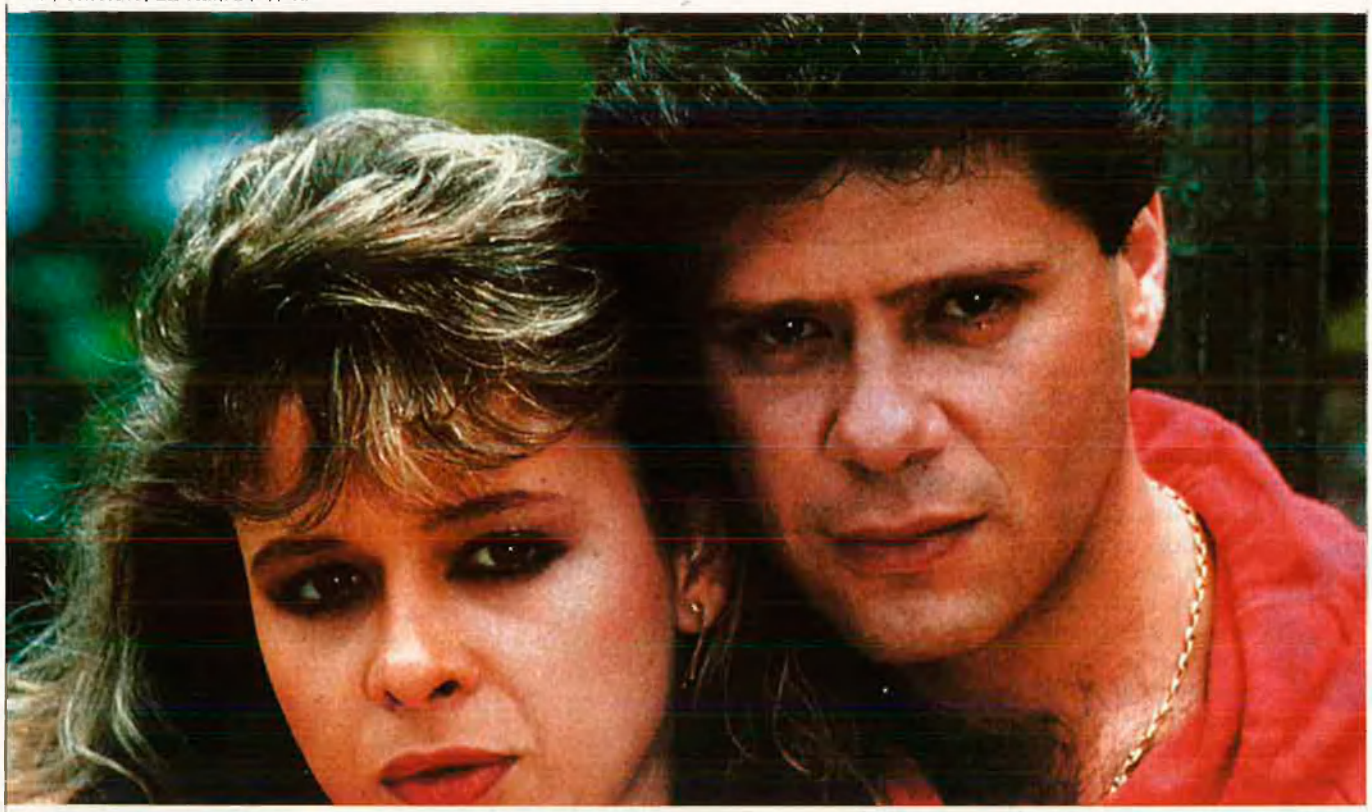


–això no és *El padrino*, ni tampoc *El honor de los Prizzi*– sinó un subordinat, un soldat de peu.

Scorsese segueix, etapa per etapa, la resistible ascensió de Henry, des que, de petit, somiava de ser gàngster. "Jo m'estimava més ser gàngster que president dels Estats Units", declara en les primeres escenes Hill, la veu del qual continuarem escoltant en primera persona. Ens en mostra l'adolescència, els primers delictes, l'apadrinament per Jimmy el *gentleman* –una altra memorable composició de Robert de Niro–, l'ingrés en la *família* de Pauline, l'idil.li i la boda amb una noia jueva rica, les activitats mafioses, el trànsit amb el pas del temps al narcotràfic d'amagat de Pauline... Scorsese pinta la seva vida amb traços vius, fulminants, frenètics, a imatge i ritme d'una banda musical extraordinària que resum vint anys de vida americana. Encara que sembli impossible, la crònica es fa encara més dinàmica a partir del dia infaust del 1980 en què va ser detingut per tinença de drogues i es va convertir en un testimoni perillós per a la seguretat dels seus col.legues, és a dir, en un home que cal eliminar...

Tot el que aquí es mostra és autèntic. Però és realment notable que, sense trair ni un segon la seva condició de documental, *Uno de los nuestros* apareix alhora com una inconfusible pel.lícula de Scorsese, una extravertida, sorollosa, febril tragèdia elisabetiana de fraternitat, traïció, cobdícia i mort. I no és possible cap elogi millor d'aquesta pel.lícula de dues hores i mitja que dir que no hi ha cap pla inútil, que en cap instant defalleix la seva energia rabiosa, desbordant, anorreadora.

José Luis Guarner



Cristal.

TELEVISIÓ

Els models de 'Cristal' i el model de TVE

¿Què passa perquè cada tarda a les 15'30 els cambrers deixin sobtadament de servir segons plats, postres i cafès, els malalts més atropellats s'aixequin per anar fins al televisor i els intel.lectuals més servers i autodisciplinats facin un descans cada matí per estudiar l'argument del dia i cada tarda per veure'l?

Cristal és una telenovela i també un fenomen. Com a telenovela aquest producte de Veneçuela és exemplar perquè en cumpleix tots els codis: els diners, el sexe, la violència i tots els cossos i béns desitjables són administrats amb sagacitat. El lema més elemental d'un *culebrón* és "petó o baralla" i *Cristal* manté admirablement els dos recursos. A més, tant el seu nivell d'embolics i equívocs com el de possibilitats combinatòries entre els personatges, que s'estimen i odien amb perfecció mil.limètrica, són gairebé perfectes. Finalment, *Cristal* també sap utilitzar d'una manera irreprotxable la tensió-distensió familiar. La família és l'àmbit crucial dels *culebrones,* l'agressió més cruel, salvatge i despiadada és atenuada per les xarxes familiars, que introdueixen la tensió centrípeta que frena les tensions centrífuges que l'allau de conflictes provoca sense parar. Els seguidors més atents de *Cristal* trobaran també dos detalls que n'expliquen l'èxit: l'exhibició intel.ligent dels nens (a *Dallas* no n'hi ha) i de les iaies amb monyo i davantal, un tipus extremadament familiar amb què moltes espectadores se senten càlidament reconegudes.

Tanmateix, hi ha un fenomen *Cristal,* que es reflecteix en les efectives presentacions de "doña Adelaida", on es produeix el gran *feed back,* la comunicació amb l'espectador, que TVE menysprea en tants altres indrets. ¿Per què? Perquè *Cristal* és un emblema. Encara que la seva construcció de la consciència cursi tingui la viscositat apropiada, com ja hem vist, el mèrit de la seva popularitat aclaparadora és que algú ha decidit que sigui la bandera de la comercialització o *privatització* de TVE davant de les cadenes privades. *Cristal* ha nascut calculadament en un país i unes circumstàncies molt precises per a ser la nineta dels ulls de TVE, que munta tertúlies sobre el serial i en passeja contínuament els protagonistes pels programes clau.

Cristal és, doncs, un instrument de *marketing* que certament ha de produir inquietud. TVE ha demanat una subvenció de més de 20.000 milions de pessetes a l'estat, després d'haver-se autofinançat des de 1983, per afrontar –diuen els seu caps– els òrgans deficitaris i el canvi de *status quo* que ha imposat l'arribada de les emissores privades. Vet aquí el perill de la *cristalleria:* la televisió pública pot demanar més diners no per fomentar els programes de qualitat i la seva condició de servei públic, sinó per encuirassar-se de *folletins* tan exemplars, d'audiència tan fidel i de publicitat tan nombrosa com el de Cristina i Luis Alfredo.

Tot és questió del *cristal* amb què es mira la realitat, però el risc una desviació en el model de TVE és aquí.

Ramon Miravitllas

TEATRE

Sobre fades, bruixes i prínceps encantats

Això diu que era. Espectacle del grup La Cassola d'Alcoi, dirigit per Pep Cortés, sobre dos rondalles d'Enric Valor adaptades per Manel Rodríguez.

És innegable que la forta càrrega de dramaticitat que posseeixen fa molt atractives –des del punt de vista del teatre– les rondalles recollides i reescrites per Enric Valor; d'exemples recents no ens en falten: des de l'inicial *Peret*... de Rodolf Sirera fins a aquest espectacle, passant pels muntatges d'altres com *El jugador de Petrer*. En el present cas, ha estat Manel Rodríguez l'encarregat de la sempre difícil tasca de convertir un text narratiu, amb la gran riquesa de llenguatge que caracteritza l'escriptura d'Enric Valor, en un de dramàtic; tasca difícil, especialment pel que fa a la necessitat de dotar el text d'un ritme teatral, que s'obté –per exemple– eliminant repeticions, relats de coses que ja s'han vist i simplificant els canvis d'escena... Tota una cosa és, naturalment, la tria d'un determinat nivell de llenguatge: ací, l'adaptador ha pres una opció molt clara, que podria aprofitar, pense, per a obrir el gran debat sobre el valencià que cal utilitzar en el teatre, i que està encara pendent, malgrat algunes aportacions teòriques –molt interessants– de Manuel Molins o Rodolf Sirera.

Deixats de banda els riscos de l'adaptació, el muntatge presentava també els seus: com per exemple, caure en l'infatilisme; un infantilisme



propiciat pel fet que *El rei Astoret*, segona de les rondalles escenificades (la primera és *L'envejós d'Alcalà*), presenta formalment tots el trets dels contes de fades, amb príncep encantat i bruixa dolenta inclosos. Afortunadament, la saviesa teatral de Pep Cortés (un dels homes més complets de teatre que han sorgit al País Valencià en molts anys) no sols ha sabut evitar el perill, sinó que ha jugat ben intel.ligentment amb ell: mentre que als vestuaris (d'Alexandre Soler i Paqui Dénia) i escenografia (del mateix Soler) ens remeten al món dels còmics de fades i als dels teatrins, l'actuació i la resolució d'alguns dels canvis d'escena constitueixen una lectura, irònica i distanciada del que es representa; que s'haja reeixit en el joc és mèrit del director, sens dubte, però també fruit de l'encert dels actors que intervenen (Xavi Castillo, M. José Miralles, Rosanna Espinós, Àngel Ferrando, Joan Gadea, Jordi Morant i Pep Sellés), tot i que fóra injust no assenyalar la divertidíssima interpretació de la bruixa Safranera que fa Xavi Castillo.

Espectacle francament entretingut i divertit, molt cuidat en tots els detalls (ja hem parlat de vestuari i escenografia, i hem d'esmentar ara la música d'Àngel Ll. Ferrando) i que potser és una mi-

Això és ràdio!



Adelina Castillejo

La Solució. De 13 a 14.

CATALUNYA RADIO

La ràdio nacional de Catalunya

BOLADERAS CANALDA

queta massa llarga, no tant per problemes de ritme, perfectament mesurat, sinó potser pel desig de representar massa coses... Problema menor, al capdavall, que no lleva cap mèrit a aquest nou muntatge del grup La Cassola, que continua en una línia de consolidació francament fructífera.

Josep Lluís Sirera

Música

Un concert pobre

Missa en si menor, de Bach. Palau de la Música, 20 d'octubre, dissabte, 19'30 hores.

Sembla com si el públic endevinara els pobres resultats interpretatius oferts per la Coral Càrmina i la Camerata Bach de Barcelona en executar la *Missa en si menor* de Bach. L'assistència del públic fou pobra, escassa. I amb aquest qualificatiu de *pobre* podríem definir, en línies generals, el concert del passat dissabte, 20 d'octubre.

Per començar, una agrupació com la Camerata Bach, que se suposa acostumada a interpretar i executar les obres del genial compositor alemany, demostrà la seua insuficiència artística en executar *Opus Magnum* de J.S. Bach. Les diferents subagrupacions orquestrals no es percebien amb nitidesa; molt al contrari, el dens contrapunt era enfosquit per la manca de claredat rítmica i melòdica. Així, al *basso continuo* li faltaven vigor i agilitat rítmica. Recordem que Bach concedeix gran importància al *continuo:* mentre altres compositors coetanis el deixaven simplement xifrat, ell l'escrivia de manera detallada. A més, les partitures del clavicèmbal continu són, en la música de Bach, resum i condensació de tota la composició. El baix continu no tan sols té un paper de suport harmònic, com és habitual en l'estètica barroca, sinó que és també el *motu intrinseco* de tota la composició. Així, moltes vegades el ritme de l'obra és determinat per les figuracions de corxeres en el *basso continuo*. En poques paraules, la manca d'un sentit rítmic en els dos violoncels, contrabaix i l'orgue de la Camerata Bach, determinà la pèrdua d'alegria rítmica general. Fins i tot, l'orgue continu estigué silenciat durant tota l'audició.



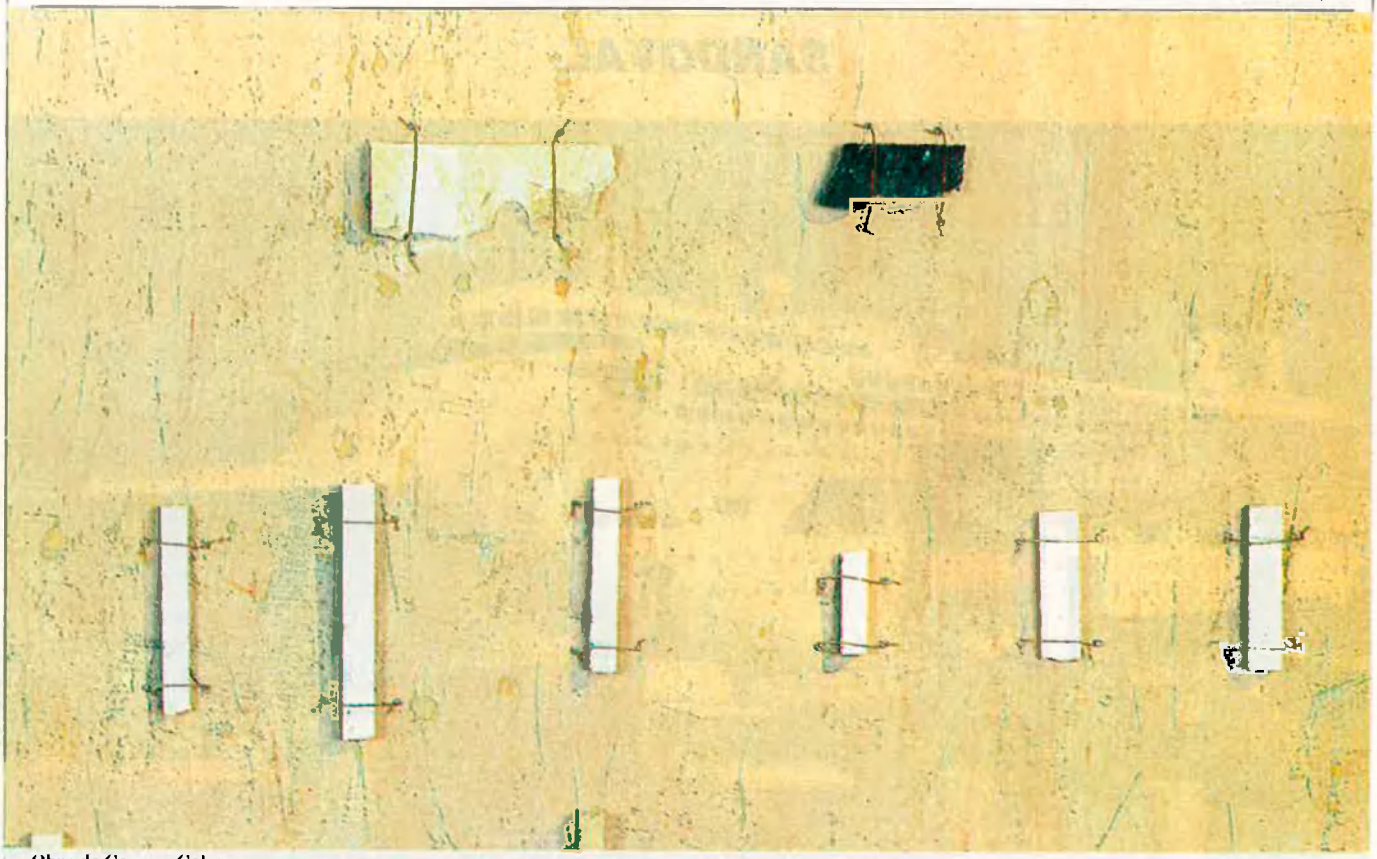


Per la seua part, les violes i els violins, en realitzar les entrades imitatives perdien claredat, fent més difícil apreciar el discurs polifònic i contrapuntístic. El trompa d'aquesta agrupació orquestral, que només intervé –de manera concertant– en l'ària *da capo* núm. 10 de la *Missa (Quoniam)*, a més d'emetre un so *brut*, sense claredat, no respectà els frasejos.

Els cantants, desgraciadament, estaven al nivell de la interpretació orquestral. En general, tenien problemes en l'execució dels melismes, tant els *legati* com els *staccati*. També els faltava amplitud sonora. Així, al baix Josep Cabré, li resultà molt problemàtic interpretar els difícils ornaments de l'esmentada ària *(Quoniam)*. El tenor, Josep Benet, posseïdor d'una veu amb un bonic timbre, líric, més adequat –creiem– a la música antiga, no tenia –en canvi– una veu que poguera sobreeixir per damunt de la massa orquestral. La soprano Olga Serra presenta problemes amb el *pas* de la veu. Un poc més afortunada fou la interpretació de Virginia Parramon, soprano I, on almenys interpretà correctament els melismes. Sense dubte, la millor cantant fou la contralt María del Carmen Arbizu, que a més d'una digna interpretació, va fer gala d'un prometedor *vibrato*, no exempt de certa bellesa.

Per acabar, fou el cor, la Coral Càrmina, la que protagonitzà la més digna interpretació; especialment a partir de la segona part del concert, a partir del *Symbolum Nicenum*. Malgrat l'amor posat en l'execució d'aquesta difícil obra, creiem que superà, ho repetim, per les dificultats, l'agrupació coral. Els tenors i les sopranos destacaren pel seu vigor rítmic pel que fa a les veus corals.

Francisco Bueno



Obra de Carmen Calvo.

ART

Carmen Calvo: pintures, dibuixos i muntatges

La funció ordenadora dels elements sensibles en el procés de conformació de tota obra artística desenrotlla un paper fonamental. Al cap i a la fi és la clau de la seua sintaxi.

Carmen Calvo (València, 1950), partint de la troballa –tan característica del seu llenguatge– d'individualitzar els signes plàstics en la seua autonomia, de donar corporeïtat tridimensional a aquests elements *mínims* superposats al pla pictòric, i de dotar-los de formes anàlogues però sempre diferents entre si, defineix d'aquesta manera l'abecedari més *simple* en els seus trets primitius, més *versàtil* i *espontani* per la capacitat il.limitada de diversificació formal i, alhora, més *evocador* per les connotacions immediates d'origen tàctil i matèric.

Però això és, només, una espècie de punt d'eixida que permet a Carmen Calvo desenrotllar jerarquies compositives de combinacions formals que són, de fet, expressió d'estructures en què destaca sobretot el ritme dels intervals, el joc d'intermitències o l'equilibri sintàctic...

Amb això Carmen Calvo –com més va més reconeguda i guardonada en el seu quefer– aconsegueix una perfecta pauta espai-temps en les seues *escriptures* personals, en els curiosos pictogrames, en les grafies bi i tridimensionals, convertides, segons els casos, en retrats, paisatges, cartes, repertoris de formes i utillatges o misteriosos ex-vots de matèries dispars.

No falta tampoc la subtil referència musical que ens llança des dels particulars *pentagrames*, fet que no és sinó una manera indirecta més de subratllar visualment



i externament la musicalitat intrínseca i analògica que es desprèn de les seues obres.

Però alhora Carmen Calvo reforça –i obre en profunditat– l'espai pictòric, combina, en altres experiències, elements matèrics que es van superposant al pla de la representació, i d'aquesta manera possibilita nous contrapunts formals i cromàtics mitjançant aquests nivells diferenciats de profunditat.

Arqueologies de la imaginació, els petits elements que incorpora, llega o adhereix es combinen sempre amb desimboltura –i fins i tot amb relativa independència– en les composicions. Amb les tècniques mixtes, àmpliament permissives en recursos, va constituint contrapunts visuals específics, jocs de llenguatge diversificats, móns concentrats de significat ambigu, on progressivament la mirada se'ns va quedant retinguda per verificar materials, codis, relacions i enllaços simbòlics.

Sense grans salts ni ruptures radicals, el quefer de Carmen Calvo ha anat gestant, des de l'equador dels setanta, tot un itinerari continu d'aportacions, dotat d'una personalitat indiscutible i, sovint, contra corrent i en solitari. Aquests són, en tot el seu valor, els seus poders artístics més significatius, tocats normalment d'una postissitat fonda i rica que emana precisament de la senzillesa i de la simplicitat aparents de les seues propostes pictòriques

Romà de la Calle

SANDOVAL



El *Crown Princess* atracat al port de Nova York.

El viatge dels milionaris

Aquí on els veieu, **Joaquín Quintana** i **Jaume Ferré** són qui venen tota mena de bijuteria selecta a mig món, almenys a la meitat d'Europa. La casa que tenen es diu *Dinastia* i té una història ben concreta. Resulta que ells es dedicaven a tot això de les arracades, els penjolls en general. I un bon dia, acostumats a viatjar, van anar fins a Los Angeles en un creuer, sistema que utilitzen per fer les vacances perquè els encanta. Aleshores, un matí, prenent l'aperitiu a l'hotel on vivien, van trobar **Linda Evans**. Com que tenen molt de món, es van apropar i li van dir que ells tenen una fàbrica que es deia igual que la sèrie seva de televisió, o sigui *Dinastia*. A ella li va fer gràcia, i més encara quan ells es van traure de la butxaca un parell d'arracades amb què la van obsequiar.

A ella li van encantar tant que, el dia següent, els va anar a trobar i els va demanar més peces com aquelles que havien tingut tant d'èxit al plató de rodatge. Ells es van comprometre i li van donar totes les coses que duien a sobre. I encara li van enviar des de Barcelona més coses amb la condició que les havia de lluir en la sèrie. Ella va dir que sí i tots tan contents. Perquè la publicitat que els ha fet arreu del món ha estat molt forta. Després d'aquest èxit, els *Dinastia boys*, o millor els *Colby*, com els diuen els amics pel seu tren de vida, el triomf ha estat amb ells. No hi ha una botiga que no tingui les coses que ells venen. D'una banda fan els seus propis dissenys, però de l'altra, cada cop que tornen de viatge vénen amb idees noves, inspiracions que ells diuen, a les quals donen el seu cop d'ull, que sempre és encertat.

Això, cada vegada que un va a una festa de la *jet set* es poden comptar les senyores que han decidit passar-se a la bijuteria. Unes diuen que per seguretat, les altres (més sinceres) diuen que per economitzar. Però la veritat és que qualsevol festeta, ja sigui al palau de Pedralbes o al palauet Albéniz, és el millor aparador on poden fer valer les seves armes.

Els Colby, o sigui en Quintana i en Ferré, avui són notícia perquè formen part del viatge inaugural del *Crow Princess*, que és el vaixell més luxós del món. I van fer un creuer que va sortir del port de Southampton, a Gran Bretanya i va anar fins a Nova York, on van fer una gran festa amb els padrins, que van ser **Sofia Loren** i **Frank Sinara**. A cap de les dues estrelles els van poder fer una fotografia perquè estaven força lluny de la parella. Però els van poder veure i fins i tot a la Loren la van poder *tocar* una mica, solament en el moment en què Quintana, que és el més llançat, li vengués el producte, o sigui la seva biju-





A l'esquerra, Joquim Quintana i Jaume Ferré, els *Colby* de la bijuteria espanyola, en el creuer inaugural del *Crown Princess*. A la dreta, Jaume Parré amb Pablo Mañé, la seva esposa, Maria Dolors Pont i Carme Soriano.

teria. Com era d'esperar la Loren es va enamorar d'una granota que Quintana porta, en or i brillants, i que li serveix d'amulet de la sort. Per aquesta raó, la Loren es va quedar sense cap *detall*, per voler abusar. O potser perquè va adonar-se que era l'única peça bona i això la va temptar.

De tota manera, el viatge va ser productiu per a la parella, que formaven part d'un selecte i inhabitual grupet d'espanyols que van fer el milionari creuer. Però valia la pena, encara que sols fos per les festes que hi van fer, pagar els diners que costava, com sempre un secret per allò de les coses d'Hisenda. Això, Quintana i Ferré, van poder xarrar amb **Toni Peck**, fill de **Gregory**, que és casat amb la **Cheryl Tiggs**, la **Margaux Hemingway**, que va anar amb el seu marit, ara que ja està curada de tots el problemes que l'alcohol li ha ocasionat i que, per demostrar que ja havien estat superats, es va fer unes fotografies de pel a pel que han aparegut fa un parell de mesos a les planes interiors del *Playboy* americà.

Els Colby, com ja he assenyalat que els diuen els amics, van tenir uns bons companys de viatge. Potser el més conegut, és el pintor **Pablo Mañé**, tot un geni, que és l'oncle de la **Carmen Posadas**, la muller de **Mariano Rubio**, director del Banc d'Espanya. Mané anava amb la dona, **María Teresa González**. Una parella que, segons ens van explicar, és encantadora, elegant i força simpàtica. Amb ells viatjaven també **Juan Antonio Pérez** i la seva dona, **Coral**, que van brindar amb el millor cava del món, el seu, almenys el que ells fabriquen.





Dalt, Roberto Soldevilla, Carme Soriano i Joaquim Quintana. A l'esquerra. Quintana i Farré a la mateixa escala on va posar la família de Mònaco. Baix, Pablo Mané, l'oncle de Carmen Posadas, i la seva esposa.



I també anaven **Jordi Sabater** i **Maria Dolores Pont**, **Roberto Soldevilla** i **Carmen Soriano Anoro**, que és secretària del Banc de Madrid. Per cert que, segons conten els *Colby*, en Soldevilla té un negoci de *catering* amb **Tin Lujan**, l'esposa de **Nèstor**, el bon amic, millor gastrònom i immillorable periodista.

El vaixell es va botar el 29 de juny a Trieste, després va anar fins a Atenes, d'allí a Canes, va passar per Barcelona i d'allí ja va anar a Anglaterra per agafar el passatge fins a Nova York. Ara, quan ja són aquí de nou, els Colby asseguren que vénen plens d'inspiracions i ja han començat a treballar en la nova mostra, en bijuteria fina d'allò que la Loren es va encapritxar: la granota que duia Quintana i que va ser la sort per a ell. I que serà a la solapa de la Loren a bon segur i molt aviat.

Josep Sandoval

PEL.LÍCULES

* Per arrancar a córrer
** Ni fred ni calor
*** Es deixa veure bé
**** Molt recomanable
***** Imprescindible

Dimecres 31

Muchachas en maniobras (*Girls on manoeuvre*, 1958, 98') de Rudolph Schundler. Amb Herald Juhnke, Gunter Phillip. **T-5, 15.00 h. ****

La enfermera (*The nurse*, 1975, 105') de Nello Rossati. Amb Ursula Andress, Duilio del Prete, Jack Palance. **C-9, 16.30 h. ****

Gandhi (1,982, 170') de Richard Attenborough. Amb Ben Kinsley, Candice Bergen. **C-9, 21.30 h. *****

Els gira-sols (1969, 107') de Vittorio de Sica. Amb Sophia Loren, Marcello Mastroianni. **TV3, 21.30 h. *****

Hannah y sus hermanas (*Hannah and her sisters*, 1985, 103') de Woody Allen. Amb Woody Allen, Mia Farrow. **T-5, 22.00 h. *****

Casta y pura (1981, 89') de Salvatore Samperi. Amb Laura Antonelli, Fernando Rey. **T-5, 24.00 h. ***

Dijous 1

Fireball 500 (*Fireball 500*, 1986, 88') de William Asher. Amb Frankie Avalon, Annette Funicello. **T-5, 15.00 h. ****

El ceniciento (90') de Frank Tashlin. Amb Jerry Lewis, Ed Wynn. **C-9, 16.30 h. *****

Cowboy de medianoche (*Midnight cowboy* , 1969, 101') de John Schlesinger. Amb John Voigt, Dustin Hoffman.**TVE2, 22.30 h. ****

La noche de los muertos vivientes (*Night of the living dead*, 1968. 92') de George A. Romero. Amb Judith O'Dea, Duan Jones. **C-9, 23.05 h. *****

Divendres 2

Los amores de Don Juan (*Le calde notti di don Giovanni*, 1971, 101') d'Al Bradley. Amb Robert Hoffman Barbara Bouchet. **T-5, 15.00 h. ***

Acróbata, sí (*Acrobat scho-on*, 1943, 85) de Wolfang Staudte. Amb Charlie Rivel, Clara Tabody. **C-9, 16.30 h. ****

Abuelo made in Spain (1969, 86') de Pedro Lazaga. Amb Paco Martínez Soria, Mónica Randall. **C-9, 21.30 h. ****

El disputado voto del señor Cayo (1986, 94') de Antonio Giménez Rico. Amb Francisco Rabal, Juan Luis Galiardo, **TVE1, 22.30 h. ****

Dissabte 3

Cuatro moscas sobre terciopelo gris (*Quatro mosche di velluto grigio*, 1871, 99') de Dario Argento. Amb Michael Brandon, Mimsy Farmer. **T-5, 1.15 h. ****

Cazador de tiburones (*Shark*, 1970, 88') de Samuel Fuller. Amb Burt Reynolds, Silvia Pinal. **C-9, 15.05 h. *****



Chuck Norris.



Romy Schneider.



Ingrid Bergman.



David Niven.

Código de silencio (*Code of silence*, 1985, 96') de Andy Davis. Amb Chuck Norris, Henry Silva. **T-5, 15.30 h. ****

Els tres mosqueters (*The three Musketeers*, 1949, 126') de George Sidney. Amb Lana Turner, Gene Kelly. **TV3, 15.40 h. *****

Los vengadores (*The revengers*, 1972, 108') de Daniel Mann. Amb William Holden, Ernest Borgine. **A-3, 16.30 h. ****

El conde de Montecristo (*The count of Montecristo*, 1975, 103') de David Greene. Amb Richard Chamberlain, Tony Curtis. **A-3, 18.30 h. ****

Amor al primer mordisco (*Love at first bite*, 1979, 96') de Stan Dragotti. Amb George Hamilton, Susan Saint James. **A-3, 21.30 h. ****

Los inmortales (*Highlander*, 1985, 114') de Russel Mulcahy. Amb Christopher Lambert, Sean Connery. **TVE1, 22.30 h. *****

Salvajes (*Savages*, 1972, 106') de James Ivory. Amb Louis Stadlen, Anne Francine. **A-3, 23.30 h. *****

El Decameró (*Il Decamerone*, 1971, 105') de Pier Paolo Pasolini. Amb Franco Citti, Ninetto Davoli. **C-9, 24.00 h. ******

El liguero mágico (1980, 80') de Mariano Ozores. Amb Andrés Pajares, Adriana Vega. **T-5, 24.00 h. ***

Diumenge 4

Viceversa (*Viceversa*, 1948, 111') de Peter Ustinov. Amb Roger Livesey, Kay Walsh. **A-3, 1.30 h. ****

La guerra de Papá (1977, 93') de Antonio Mercero. Amb Lolo García, Héctor Alterio **T-5, 9.00 h. ****

El ceniciento (*Cinderfella*, 1960, 91') de Frank Tashlin. Amb Jerry Lewis, Ed Wynn. **A-3, 13.30 h. *****

Decisión a Sundown (*Decision at Sundown*, 1957, 92') de Budd Boetticher. Amb Randolph Scott, John Carroll. **C-9, 15.05 h. *****

Los héroes millonarios (1973, 120') de Duccio Tessari. Amb Rod Taylor, Rod Steiger. **T-5, 15.30 h. ****

Pato a la naranja (*Lanatra allarancia*, 1975, 97') de Luciano Salce. Amb Ugo Tognazzi, Monica Vitti. **TVE1, 16.00 h. ****

La rossa explosiva (*The strawberry blonde*, 1941, 97') de Raoul Walsh. Amb James Cagney, Jack Carson. **TV3, 16.30 h. *****

Pink Floyd the wall (1982, 95') de Alan Parker. Amb Bob Geldof, Christine Hargreaves. **C-33, 19.45 h. *****

La furia (*The fury*, 1978, 114') de Brian de Palma. Amb Kirk Douglas, John Cassavetes. **TVE1, 22.00 h. *****

Dilluns 5

El lobo humano (*The werewolf of London*, 1935, 72') de Stuart Walker. Amb Henry Hull, Warner Oland. **TVE2, 00.15 h. *****

Marta (1971, 91') de José Antonio Nieves Conde. AMb Marisa Mell, Stephen Boyd. **T-5, 15.00 h. ****

Ruby (1977, 82') de Curtis Harrington. Amb Piper Laurie, Stuart Whitman. **C-9, 16.30 h. ****

Un cerebro de un billón de dólares (*Billion dollar brain*, 1967, 105') de Ken Russell. Amb Michael Caine, Karl Malden. **C-9, 21.30 h. *****

Alto riesgo (*High risk*, 1981, 91') de Stewart Rafill. Amb James Brolin. Anthony Quinn. **A-3, 21.30 h. ****

Amb ell va arribar l'escàndol (*Home from the hill*, 1959, 150') de Vincente Minelli. Amb Robert Mitchum, George Hamilton. **TV3, 21. 50 h. ******

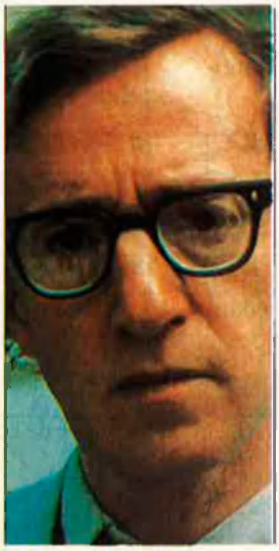
Los jóvenes años de una reina (1954, 109') de Ernst Marischka. Amb Romy Schneider, Adrian Hoven. **T-5, 22.00 h. ****



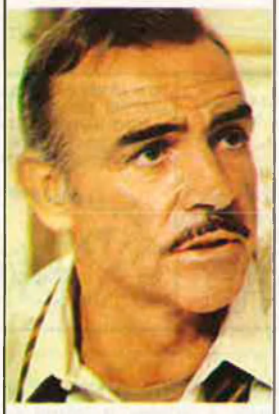
Ursula Andress.



Gandhi.



Woody Allen.



Sean Connery.

Dimarts 6

Octubre (*Oktiabr*, 1927) de S.M. Eisenstein. Amb Nikandrov N. Popov, Boris Ivanov. **TVE1, 1.00 h. *******

Cherry 2000 (1987, 90') de Steve Jarnatt. Amb Melanie Griffith,David Andrews. **T-5, 15.00 h. ****

La ciudad cautiva (*La città prigionera*, 1961, 124') de Joseph Anthony. Amb David Niven, Lea Massari. **C-9, 16.30 h. ****

Casablanca (*Casablanca*, 1942, 102') de Michael Curtiz. Amb Humphrey Bogart, Ingrid Bergman. **C-33, 22.35 h. *******

La jungla del asfalto (*The asphalt jungle*, 1950, 108') de John Huston. Amb Sterling Hayden, Louis Callhern. **C-9, 22.45 h. ******

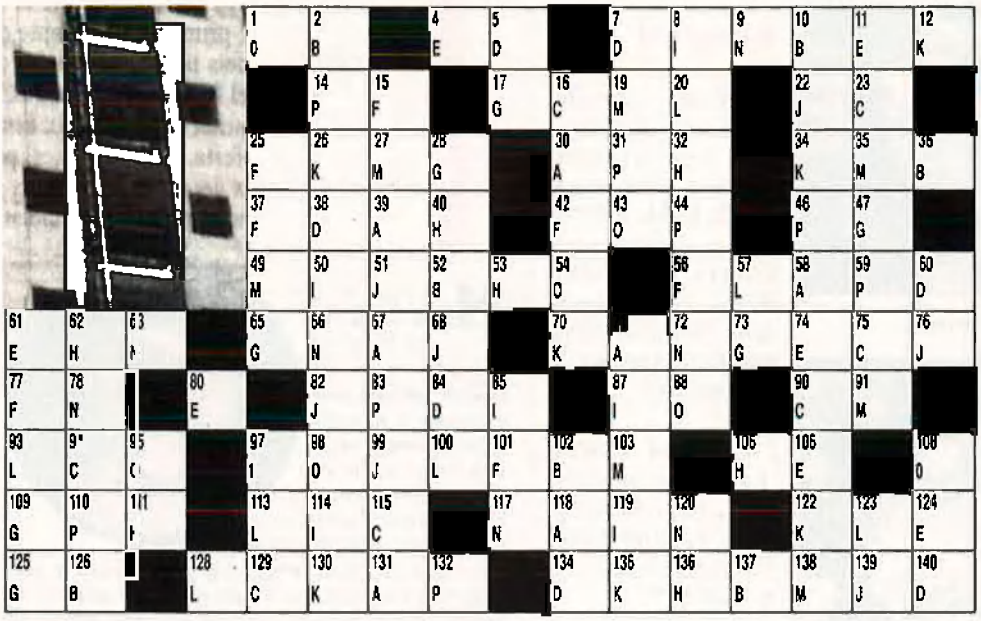
L'ALTRA PANTALLA

Temptacions



H*annah y sus hermanas*, que T-5 té previst projectar enmig de la seva habitual programació d'anuncis aquest dimecres, és una de les pel.lícules més explícites que mai ha fet Woody Alien pel que fa a una preocupació detectable al llarg de la seva filmografia, de manera cada vegada més accentuada: la temptació de l'adulteri. De vegades podem arribar a pensar que l'èxit que les seves pel.lícules han aconseguit durant els darrers anys entre públics majoritaris és degut precisament a aquesta al.lusió permanent a la temptació del canvi de parella, als amors impossibles –perquè Alien és un sentimental– que viuen personatges casats als quals la temptació d'una nova aventura sexual se'ls imposa com un pes feixuc a què no tenen altre remei que acabar renunciant. Hi ha diversos tipus de renúncia –la de *Hannah y sus hermanas* és prou convencional, la de *Delitos y faltas*, per exemple, és ni més ni menys que un assassinat. Però sempre hi ha un sentit de pèrdua, de derrota, d'impossibilitat de trencar la convenció burgesa, que és el factor que converteix les seves obres en encoberts melodrames perquè la gent plori. Milers de matrimonis de mitjana edat, arreu del món, semblen esperar el darrer film d'Alien amb més interès, si és possible, que fa uns pocs anys l'esperaven els joves intel.lectuals amb barba. L'adulteri impossible –o possible fins que no posi en perill la convenció burgesa– s'ha imposat soterradament com el gran tema dels darrers films d'Alien. Succeeix, però, que el retorn a la convencionalitat s'estén a la posada en escena, sempre correctíssima, i mai innovadora. Alien expressa amb els seus films el talent per a la *facilitat* de contar històries, i en el seu terreny és segurament únic. Però si les seves estrenes són grans èxits de públic, les reposicions de les pel.lícules no constitueixen mai grans esdeveniments. Fins que ha arribat a la televisió. Per això, contemplant en format domèstic pel.lícules com *Hannah y sus hermanas*, és possible que el cinema d'Alien desvetlli, sense altres filtres que les insuportables tandes de publicitat, ei seu sentit profundament burgès, desencantat i decadent, amb què el tema de la temptació adúltera entre homes madurs esdevé un signe –tan moralista com definitivament conformista– dels fantasmes estètics i ètics que envolten la personalitat del director. Un director dotat d'una tal *facilitat* per a la direcció, no ens estranya que tot sovint negligeixi una mica la *profunditat*.

Xavier Pérez



1 O	2 B	■	4 E	5 D	■	7 D	8 I	9 N	10 B	11 E	12 K
■	14 P	15 F	■	17 G	16 C	19 M	20 L	■	22 J	23 C	■
25 F	26 K	27 M	28 G	■	30 A	31 P	32 H	■	34 K	35 M	36 B
37 F	38 D	39 A	40 H	■	42 F	43 O	44 P	■	46 P	47 G	■
49 M	50 I	51 J	52 B	53 H	54 O	■	56 F	57 L	58 A	59 P	60 D
61 E	62 H	63	■	65 G	66 N	67 A	68 J	■	70 K	A	72 N	73 G	74 E	75 C	76 J
77 F	78 N	■	80 E	■	82 J	83 P	84 D	85 I	■	87 I	88 O	■	90 C	91 M	■
93 L	94 C	95	■	97 1	98 O	99 J	100 L	101 F	102 B	103 M	■	105 H	106 E	■	108 O
109 G	110 P	111	■	113 L	114 I	115 C	■	117 N	118 A	119 I	120 N	■	122 K	123 L	124 E
125 G	126 B	■	128 L	129 C	130 K	131 A	132 P	■	134 D	135 K	136 H	137 B	138 M	139 J	140 D

ERQGRAMA

Aquest **Erograma** es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text desconcertant.

Anna María Genis d'OLISSIP

118	39	58	131	30	71	67

A. Causant del creixement d'unes extremitats còmies molt temudes.

102	36	10	126	137	2	52

B. El sexe submari.

23	115	90	94	129	75	18

C. La silueta més apreciada entre les models.

134	98	7	84	140	60	5

D. La cova femenina, d'una manera alhora poètica i marina.

124	61	4	106	11	74	80

E. La conseqüència jurídica de la infidelitat.

101	37	15	77	25	56	42

F. Vigilant de la virtut, tal vegada espehna.

47	65	109	17	28	125	73

G. Putatiu, amb perdó.

53	105	111	136	32	40	62

H. Increïble, però gens practicat.

97	8	85	87	114	119	50

I. Molt donat a l'humor gruixut.

99	76	68	139	82	22	51

J. Fer una menjada lleugera fora d'àpat, amb una mossa tal vegada desconeguda.

70	130	122	12	135	34	26

K. Ho podríem dir d'una autèntica dona de bandera.

20	100	128	113	93	123	57

L. Hi ha el de l'esperança, el d'informació horària i l'eròtic.

91	103	49	35	27	138	19

M. Lloc de terra argilosa apte per a la fabricació de rajoles.

117	66	120	63	72	9	78

N. Ben ocultes i guardades.

43	88	95	38	108	54	1

O. Deure de l'espòs.

46	14	59	44	31	132	110	83

P. Molt donat a la disbauxa.

¿DE QUI PARLA EN MAX?



Solucions: TEXT OCULT: "Li va treure la part de dalt del biquini amb la gràcia infinita dels seductors, i això la va fer gemegar. No tots els dies podia lluir protesi". **MOTS:** A. Infidel. B. Aquàtic. C. Esvelta. D. Petxina. E. Divorci. F. Guardià. G. Adoptiu. H. Insòlit. I. Groller. J. Mossada. K. Superba. L. Telèfon. M. Argiler. N. Desades. O. Marital. P. Llibertí. **JEROGLÍFIC:** Amaden Fabregat (A má deu; Fa B regat).

Tardor

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

LES FLORS VERINOSES
Joan Cavallé
El Balanci, 233. 152 pàgines

Vuit històries d'amor i desamor d'un jove autor d'indiscutible solidesa. Un mom nou a la narrativa catalana actual.

EDITORIAL TRES I QUATRE

TIRANT LO BLANC
Joanot Martorell
El Grill, 11

Adaptació teatral de Maria Aurèlia Capmany.

EDITORIAL TRES I QUATRE

TOT ES MOU
Francesc Collado
El Grill, 13

Una novel.la policíaca i de misteri amb una atmosfera plena de tensió i intriga.

Editorial Empuries

PETER PAN
J.M. Barrie
Traducció de M. Antònia Oliver
Col.lecció l'odissea, 51.

Una de les històries més meravelloses que mai s'han escrit.

La Galera

LA LLOBA I EL GITANO
Günlher Feustel
Il.lustracions de Luis A. Bernal
Els grumets de mar enllà, 70

Història d'una amistat secreta i perillosa.

curial

CALAIX DE SASTRE IV (1798-1799)
Rafel d'Amat i de Cortada, baró de Maldà
Biblioteca Torres Amat, 8
Selecció i edició a cura de Ramon Boixareu. Els mil i un aspectes de la vida social de Barcelona dins un divertidíssim dietari que és a la vegada una font històrica de gran importància.

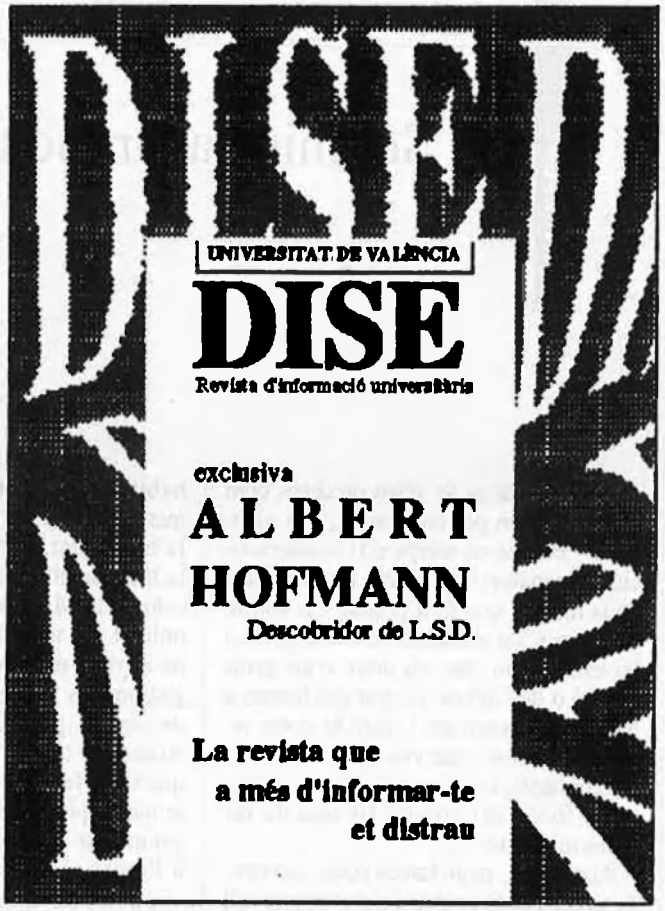
Edicions Proa

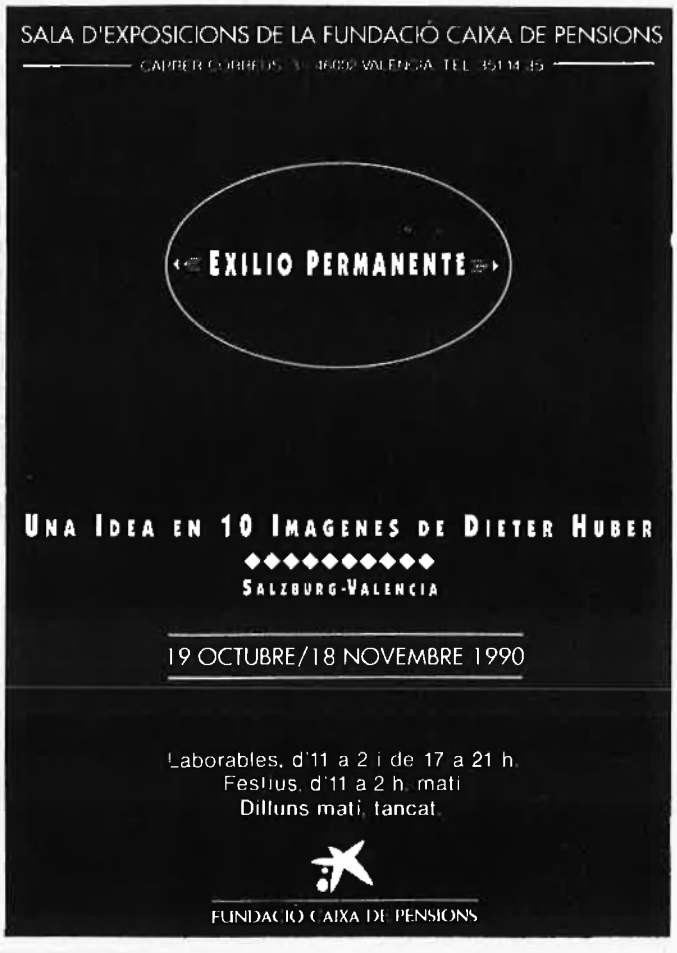
LA CREACIÓ DEL MÓN
Miguel Torga
Col.lecció A tot vent, 286
Narració gegantina. *La creació del món* aplega. en sis llibres corresponents als sis dies de la creació, el reial autobiogràfic de Miguel Torga. Lluny de la simple autobiografia. no és la crònica d'una vida; és una paràbola de la vida.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

L'ART D'ESCRIURE
Juan José Tornero
Cultura Universitària Popular, 10

Un llibre per a mirar i llegir.





CONTRAPUNT

Somnis i aparicions



Vivim anys de grans prodigis, com tothom pot comprovar, i és natural que en temps així la intervenció sobrenatural faça acte de presència de la manera que li és pròpia. Els antics, dels grecs als europeus medievals, això ho tenien molt clar: els déus, o els genis del cel o de l'infern, no són indiferents a les accions humanes, i quan hi volen influir, guiar-nos o canviar el curs dels esdeveniments, se'ns apareixen pels aires o en la fosca del somni. Es una de les seues missions.

Ara, doncs, quan tantes coses canvien, és també època propícia per a aquest vell i acreditat costum. Abans, els somnis i les aparicions eren cosa normal i habitual acceptada com a element decisiu per a la història. Ara, sembla que ens hi haurem de tornar a costumar. No és cosa de broma: recorden, si no, la profecia de les pastoretes de Fàtima, que van anunciar fa setanta anys la conversió de Rússia, i Rússia s'ha convertit i puntualment. Al papa de Roma se li apareixen cada dia els sants pares del concili de Trento i l'animen a completar sense desmai l'obra de la Contrareforma. L'èxit sembla que l'acompanya.

La Mare de Déu, tan afeccionada a presentar-se quan l'ocasió ho demana, tampoc no es fa pregar massa: primer al Palmar de Troya, prop de Sevilla, on les aparicions han donat ja com a resultat un papa indígena i típic (no n'hi havia cap, per aquestes parts, d'ençà d'Alexandre Borja), i una sucursal autònoma del Vaticà. Per la banda de El Escorial, prop de Madrid, una santa dona rep amb regularitat la visita de la mateixa Reina del Cel, amb notable crèdit entre el veïnat, i un seguiment fidel encapçalat per donya Pitita Ridruejo, importantíssima dama de la més bona societat. També prop de Barcelona, no recorde ara el lloc, una altra devota conversa amb l'aparició de Maria Santíssima, a fi i efecte, com és habitual, de transmetre missatges del cel i salvar la humanitat. Assegurada la línia Sevilla-Madrid-Barcelona, la Mare de Déu no ha oblidat els valencians, i a través de la veu –més aviat confusa, pels enregistraments que n'he sentit– d'una mena de capellà poc legal, s'ha fet present a Alzira per tal de renovar la fe del poble, que tanta falta fa. I no pensen que és fenomen típicament hispànic o exclusiva peninsular: passa a Polònia, a Alemanya, a França, i especialment a Iugoslàvia –concretament a Croàcia, si no vaig errat– amb èxit i espectacularitat creixents.

També és cert que al rei d'Espanya i al seu govern se'ls apareix la santa reina Isabel (la que no es va mudar mai de camisa) i els anima en la preparació del *V Centenario*. I que els dirigents del PSOE, uns veuen en somnis Pablo Iglesias que els pregunta què passa després de cent anys d'honradesa, i uns altres Adam Smith predicant sobre la riquesa de les nacions. A Felipe González, se li apareixen tots dos alternativament, un dia un, un dia l'altre. Als editorialistes d'*El País*, se'ls representava cada nit l'efígie insigne de don José Ortega y Gasset, que diu sense parar "no es esto, no es esto".

I així successivament: a Mitterrand se li apareixen del bracet Santa Joana d'Arc i el general De Gaulle. A l'excompany Gorbatxov el visita la mòmia incorrupta de Lenin, que repeteix "¿què cal fer?", però sembla que no li explica la resposta a la històrica pregunta. I finalment, per completar el cercle de les aparicions sobrenaturals, el fenomen s'escampa als països islàmics, on fins ara n'hi havia tanta tradició. Primer, va ser Ben Bella, que s'ha aparegut en carn i ossos i en pròpia persona, als incrèduls algerians. Encara està per comprovar el resultat del prodigi. Després, vist com s'han embolicat les coses, i vistes les angoixes dels fidels, el mateix profeta Mahoma s'ha presentat en somnis al seu fill dilecte Saddam d'Iraq, puny i espasa de l'Islam, i li ha donat molt savis consells.

La qüestió és que, de tots els somnis i aparicions celestials en curs, aquesta última –la de Mahoma a Saddam– és l'única de què tenim constància oficial. O siga, l'única reconeguda per les autoritats competents, pel govern del país i per la premsa del govern. És a dir, l'única certificada a tots els efectes legals. Els altres receptors de missatges espirituals (Alfonso Guerra, Gorbatxov, el director d'*El País*, l'antipapa Clemente, etcètera), no han rebut mai la confirmació reglamentària, i per tant el fenomen sobrenatural pot ser posat en dubte per la gent de poca fe, i la seua influència en el curs de la història en pot quedar molt disminuïda. El cas de Mahoma i Saddam és diferent. És com si a Madrid el consell de ministres proclamara que al rei se li ha aparegut la Mare de Déu del Pilar i li ha manat que reconquiste Gibraltar, o l'apòstol Santiago amb l'ordre de tornar Ceuta i Melilla als moros. Llavors sí que la fe tornaria a ser el motor de la història. A l'Iraq, sembla que ja passa.

Joan F. Mira

MIL ANYS D'HISTÒRIA VIVA



Més de 400 historiadors, investigadors i arqueòlegs, col·laboren perquè aquesta obra constitueixi el corpus i la guia per a tots els qui vulguin conèixer, monument a monument i peça a peça, tot allò que forma l'ampli patrimoni romànic que ens ha pervingut.

Alhora, Catalunya Romànica, té un nivell elevat i un alt rigor científic.

En aquesta obra, s'ha invertit un important esforç editorial i tècnic per tal que pugueu tenir a la vostra llar una veritable joia.

Catalunya Romànica és un testimoni escrit de 1.000 anys d'història viva.

Desitjo rebre més informació de les obres:

- ☐ GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA
- ☐ GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA
- ☐ HISTÒRIA NATURAL DELS PAISOS CATALANS
- ☐ CATALUNYA ROMÀNICA
- ☐ ENCICLOPÈDIA DE MEDICINA I SALUD
- ☐ HISTÒRIA ECONÒMICA DE LA CATALUNYA CONTEMPORÀNIA

Nom .....
Adreça .....
Població .....
Tel. .....

ENCICLOPÈDIA CATALANA S.A.
Diputació, 250. Tel. 302 71 18 - 08007 Barcelona

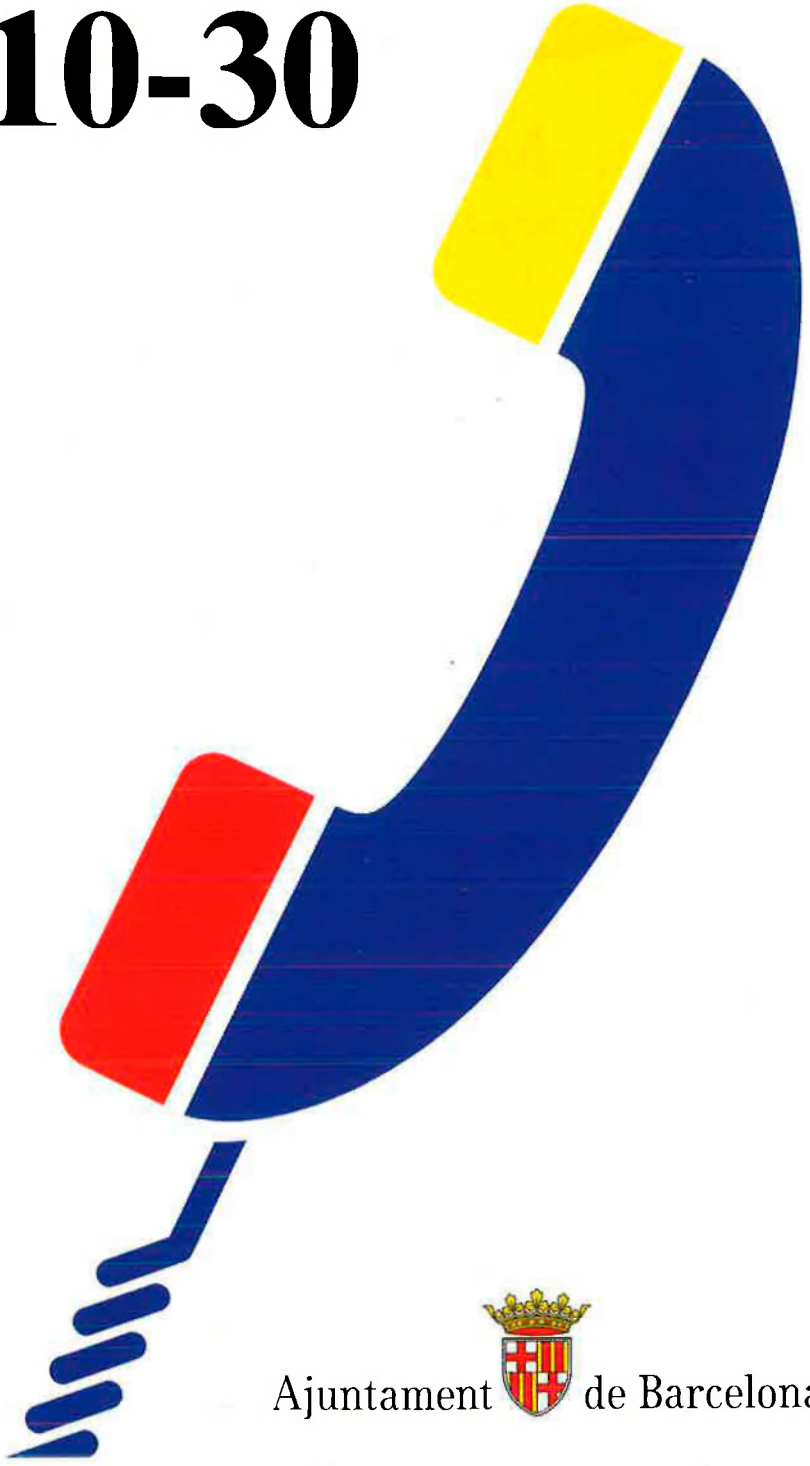
ENCICLOPÈDIA CATALANA

Truqui'ns
No cal que vingui

Ara, l'Ajuntament té en línia
un telèfon gratuït que li resol les seves gestions
i tràmits municipals

900-30-10-30

El telèfon en marxa



Truqui'ns per rebre els següents
documents:

Padró d'Habitants
Certificats de Residència
i Convivència

Hisenda
Duplicats de rebuts, Certificats
de Pagament i Domiciliacions
bancàries dels impostos municipals

Urbanisme
Assabentats d'Obres Menors

Marqui el 900-30-10-30
perque li ho gestionem.
Resolgui els seus tràmits
a través del telèfon gratuït.
L'Ajuntament
està al seu servei.

Horari:
Matins, de 8 a 15 h.
Tardes, de 16 a 18 h.
A l'estiu (de Sant Joan a la Mercè),
de 8 a 15 h.

Barcelona Informació
Bi

Ajuntament de Barcelona